

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASÎ GAZETE

30
YIL

Beşiktaş açıklarında demirleyen gemi Samsun'dan geliyordu. Geminin küpeştesine dayanmış orta yaşlı bir adam özlemle kıyıya bakıyor, İstanbul'un birbiri üzerine yığılmış evlerini seyrediyordu. Üzgün ama dirençliydi. Ömrü sürgünde geçmiş sayılabilirdi. Hürriyet kahramanlarından Mithat Paşa'nın yakınında bulunduğu, aydın ve hür düşünceli bir yönetici olduğu için baskı devrinde kıyıya uğramıştı. Son olarak bulunduğu Canik Mutasarrıflığı (Samsun Valiliği) görevinden Sakız Adası Mutasarrıflığı'na atanmıştı.

Gemiyle yeni görevine gitmekte olan bu aydın kişi, Hamdi Bey'di. Samsun'da bulunduğu sırada oğlu Sedat'ı kırk günlükken yanına aldirmıştı. Küçük Sedat'ın okul zamanı geldiğinde ise, kendisini İstanbul'a göndermişti. İşte şimdi, Samsun'dan, hayata vedâ edeceği son görev yeri olan Sakız Adası'na giderken, çocuğunu görmek için karaya çıkmasına Saray izin vermemişti. Küçük Sedat, dadısının elini sımsıkı tutarak, Beşiktaş açıklarındaki gemiye bir kayıkla gitmiş, babasını görmüştü.

Baskı rejiminin, bir başka deyişle hürriyetsizliğin bir baba oğul arasına dahi koyduğu acımasız, baskılı hava içinde babasıyla konuşabilen Sedat'ın o anda körpe kafasında şekillenen ve kuvvetle yerleşen kavram herhalde "Hürriyet" idi. Hürriyetsizliğin acısını somut olarak yaşayan küçük Sedat, hürriyet özlemini o anda içine işlercesine duymuş olmalıydı.

İşte bu küçük Sedat yıllar sonra "Hürriyet" gazetesini kuracak olan Sedat Simavi idi.

BU GAZETE

HÜRRIYET, 1 MAYIS 1948'DE DOĞDU. NASIL BİR GAZETEDİ? BU GAZETE NE YAPACAKTI? EVET, HÜRRIYET'İN İLK SAYISININ BAŞYAZISI "BUGAZETE" BAŞLIĞINI VE SEDAT SIMAVİ İMZASINI TAŞIYORDU.

HÜRRIYET'in programı kısadır: Memleketimizde gelişmeğe başlayan demokrasi zihniyetini kökleştirmek ve müdafaa etmek için ortaya atılıyoruz ve demokrasinin memleketimizin bünyesine en uygun bir rejim olduğuna iman etmiş bulunuyoruz.

Demokrasinin müdafii olduğumuzu ileri sürmekle, Demokrat Partinin körü körüne taraftarlığını ve Halk Partisinin düşmanlığını yapacağımızı zannetmeyiniz. HÜRRIYET hiç bir partiye bağlı değildir. HÜRRIYET hürve müstakil kalaçaktır. Devlet Reisimiz İnönü ile muhalefet Partisi lideri Celâl Bayar'ın HÜRRIYET için nezâket göstererek yazdıkları makaleleri bu ilk sayımızda neşretmekle bunu ispat ettiğimize kaniiz.

HÜRRIYET'in bütün kuvveti yalnız kendi maddi imkânlarına dayanarak çıkabilmesindedir... Bundan dolayı da kimseyi gücendirmekten korkmayacak ve kimseyi memnun bırakmak kaygusunu gütmeyecektir.

İki sene evvel Amerika'ya sipariş ettiğimiz ve şimdi elinizde bulunan gazeteyi basan bu makine en son sistem ve en süratli rotatif makinesidir. Saatte beş renk üzerinden 44 bin nüsha basan bu makinenin evsafını, zaman zaman, en geç gelen havadisleri sabaha karşı vâki olan hadiseleri fotoğraflarıyla tespit ederek size yetiştirdiğimiz zaman anlayacak ve takdir edeceksiniz.

Size şimdiden çok vaadlerde bulunmak istemiyoruz. Doğru havadis veren, hakkı gözeten dürüst bir gazete çıkarabilmek için ortaya atıldık. Bu gayeye varabilmek için doğruyu seven, riya iftira ve haksızlıktan nefret eden okuyucularımızla el ele yürümek istiyoruz.

Vatan ve milletimize faydalı olabilmek için, hür ve müstakil bir gazete kürsüsünün, herhangi bir makam sandalyesinden daha verimli olduğuna kani bulunduğumuzdan şahsımıza ait hiç bir siyasî gaye gütmeyeceğiz. Elimizde hazır bir gazete varken, kolay bir şöhret vasıtası olan muharrirlik hevesinde de değiliz. Baş sütunlardaki yazılar daima HÜRRIYET imzasını taşıyacak ve her mevzu mütehassısı tarafından en doğru şekli ile okuyucularımızın gözü önüne serilecektir.

Bu izahatı imzam altında vermeğe mecbur olduğum için okuyucularımdan özür dilerim.

Sedat Simavi

"Bu Gazete", yani Hürriyet, Sedat Simavi'nin büyük ideali, uzun meslek deneylerinin ve birikiminin vücut verdiği bir eserdir. Hürriyet'ten önce Sedat Simavi'nin zengin ve renkli bir basın hayatı vardı.

İstanbul'da 1896 yılında doğan Sedat Simavi, 1916 yılında ilk eseri olan haftalık mizah gazetesi "Hande"yi yayınladığı zaman henüz 20 yaşındaydı. Basın hayatına özlemi ve ilgisi ise daha öncelere dayanıyordu. Öğrenimine Saint Joseph Fransız Frerler Okulu'nda başlayıp Galatasaray Lisesi'ni bitiren, gazetecilik tutkunu bu gencin yaptığı sulu boya resimler ve karikatürler ilgi topluyordu. Türk basınının simgesi olan Bab-âlî'nin kâğıt ve mürekkep kokusu, böylece, bir delikanlıyı daha kendine bağlamıştı. Gazetecilik özlemi, bir meslek tutkusu olarak Sedat Simavi'nin içine sinmişti.

Bu özetim ilk kez "Hande" ile gerçekleşti. Hande "Gülme" demekti ve o devirde halkın uzak kaldığı bir özetim ifade ediyordu. Sedat Simavi, "Hande"nin ilk yayın gününü seçerken bile mesleğinin bilincindeydi. "Hande"nin ilk sayısı herkesin gülmek için vesile aradığı, gülmek gereğini duyduğu bir günde, Şeker Bayramı'nın ilk gününde çıkıyordu. Bu, genç gazetecinin bütün meslek hayatı boyunca dikkatle ve başarıyla sürdürdüğü halkın nabzını bilme yeteneğinin belki ufak ve ilk örneğiydi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında askere alınan Sedat Simavi Hadımköy'deki birliğine katılınca, meslek arkadaşı Kandemir de Medine'ye gidince ve kâğıt darlığı gibi çeşitli sıkıntılar da bu güçlüklerle eklenince, "Hande" yayınına bir süre devam ettirebildi.

Sedat Simavi 1918 Ekim'inde yine haftalık bir mizah gazetesi "Diken" ile yayın hayatına devam etti. O tarihte renkli olarak çıkarılmayı başardığı "Diken" in yanısıra yeni dergilerin de hazırlıklarına koyuldu. Artık bitmez tükenmez bir laboratuvar çalışması başlamıştı sanki. Denilebilir ki, Sedat Simavi idealindeki günlük gazetenin temel taşlarını araştırıyordu. "Diken" i aylık bir kadın ve salon dergisi olan "İnci" izledi. Bu arada 1920'de "Dersaadet" ve "Payıtaht" adlarıyla günlük iki gazete denemesi yaptı, fakat sansür yüzünden bunları devam ettirmek mümkün olmadı. Mütareke yıllarında "Gülyüz" adlı siyasi haftalık mizah gazetesini çıkardı ve bir süre sonra buna ek olarak ciddi bir haber bölümü vermeye başladı. Bunu salon ve kadın dergisi haftalık "Hanım", 15 günlük çocuk ve aile gazetesi "Hacıyatmaz", aylık "Yeni İnci" ve devrin rekoru olan 44 bin tiraja ulaşan haftalık "Resimli Gazete" izledi.

Harf devrimiyle birlikte satışı düşen Resimli Gazete kapanmak zorunda kalmıştı. Öteki gazete ve dergiler de aynı güçlük içindeydi ve hükümet basına maddi yardımda bulunmayı kararlaştırmıştı. Fakat Sedat Simavi gazetecilik anlayışı ve basın özgürlüğü inancıyla bağdaştıramadığı için tek kuruş yardım kabul etmemişti. Yıllar sonra söylediği gibi "... İllâs bayrağını çekmişti. Tekrar sıfırdan başlamaya karar vermişti. Esasen bu yokuşta O'nun kadar yok olup var olmuş gazeteci de azdı."

Emeğini ve alın terini her şeyin üzerinde tutan Sedat Simavi Ankara Caddesi'nde bugünkü Kanaat Kütüphanesi'nin üstündeki odada hem yayıncılık işlerini yürütüyor,

hem de beyaz gömleğini sırtına geçirip Kanaat Kütüphanesi'nin yayınladığı kitapların renkli renksiz kılışlarını yapıyordu. O tarihlerde kendisinden başka renkli kılış yapabilen yoktu.

Sedat Simavi aylık aile dergisi "Yıldız", haftalık "Meraklı Gazete", aylık edebî aile ve salon dergisi "Yeni Kitap", her konudan bahseden resimli haftalık "ArkaDaş", yine haftalık "Bravo" ile 1930 yılına kadar geldi. Birkaç yıllık bir aradan sonra 1933 yılında önlü "7 Gün" dergisiyle Sedat Simavi tekrar mesleğini ortaya koyuyordu. Haftalık "7 Gün" o devre damgasını vuran ve 54 bin gibi zamanının çok yüksek bir tirajına ulaşan resimli bir gazete dergiydi.

"7 Gün" her hafta tiraj alıyor, fakat Sedat Simavi'nin gönlünde günlük bir gazete yatıyordu. İkdam Yurdundan, Cemal Nadir Sokağı'ndaki kendi binasına taşınmıştı "7 Gün". Yıl 1945 idi. Bu bina "Hürriyet" in doğduğu bina olacaktı.

Günlük işler hafiflediğinde Sedat Simavi'nin odası tam bir toplantı yeri haline gelirdi. Pek sevdiği ve saydığı merhum amcası Lütfi Simavi Bey'in hediye ettiği sedefli masayı, yeni binaya da getirmiş, odasının loş bir köşesine yerleştirmişti. Masanın çevresi rahat oturlan maroken koltuklarla çevriliydi. Bu koltukların misafirleri devrin aydın kişileri ve kalem sahipleriydi. Onlarla konu-

şulur, tartışılırdı. Sedat Simavi'nin çeşitli yönleri arasında sosyal yanı da ağır basıyordu. Gazeteciler Cemiyeti'nin kurucularındandı ve 1946'dan 1949'a kadar bu kuruluşun ilk başkanı olarak görev yapmıştı.

1947'yi 1948'e bağlayan haftalarda Cemal Nadir Sokağı'ndaki binada yeni bir günlük gazetenin hazırlıkları iyiden iyiye ilerlemişti. Doğum sancıları hissedilir hale gelmişti. Sedat Simavi, bir gün dostlarına gazetenin adını açıkladı: Hürriyet.

Ve Hürriyet 1 Mayıs 1948 Cumartesi günü yayın hayatına başlarken Türk basınında yepyeni bir çığır açılıyor, bambaşka bir gazete doğuyordu. Alishılmadık bir gazeteydi bu. Haberleri bol fotoğrafla verme anlayışıyla hazırlanan Hürriyet ilk defa resimli roman yayınlayan günlük gazete oluyordu. Türk okuru, herşeyiyle kendi hayatını yansıtan kendi içinden kopup gelen bir gazeteyle karşılaşuyordu. Okurlar bu gazeteye gereken ilgiyi gösterdiler ve Hürriyet tiraj basamaklarını hızla tırmanmaya başladı: 50 bin, 60 bin, 70 bin ve ikinci yılda 100 bin. Hızla gelişen "Bu Gazete" ye Cemal Nadir Sokağı'ndaki binası artık dar geliyordu. Sedat Simavi dinmeyen bir enerjisiyle çalışmasını sürdürüyor, Hürriyet'e yeni ufuklar açıyordu. Bu yeni ufuklar, elbet de yeni ve daha büyük bir binayı gerektiriyordu. Ankara Caddesi'nde, bugün Hürriyet'in merkez binası olan yapı, işte bu ihtiyacın gereği olarak yükseldi. Ama ne yazık ki, Sedat Simavi en büyük eseri Hürriyet'in bu yeni yuvasına taşındığını göremeden 11 Aralık 1953'te hayata veda etti ve çok sevdiği Kanlıca'da ebedi istirahatine çekildi.

Kurucusunun çizdiği yoldan ayrılmayan Hürriyet ise 30 yıldır Türk basınında öncülüğünü sürdürüyor, Türk halkı Sedat Simavi'nin kendisine verdiği gazetesini başarıdan başarıya koşturarak yaylatıyor.

Halk için bir gazete... Halkla beraber bir gazete... Halkın elinde 30 yıldır yaşayan bir gazete... "Bu Gazete"nin 30 yıllık tarihi, aynı zamanda dünyamızın ve Türkiye'mizin 30 yıllık bir tarihi demek değil midir?

Otuz yıl önceki dünya ve Türkiye ile bugünkü dünya ve Türkiye... Neler geldi, neler geçti bu topraklar üzerinden... İnsanlar ve ülkeler doğdu, savaşlar oldu, insan düşüncesi gelişti, günlük yaşam yeni boyutlara ulaştı. Son otuz yıl gerek dünya için, gerek Türkiye için hızlı gelişmelerin, olayların kümelendiği bir tarih kesiti...

Düşündük ki, gazeteniz Hürriyet'in 30. yılında, 30 yılın tarih kesitini elinizin altına bir başvuru kaynağı olarak sunalım. Olayların bir film şeridinde akışı gibi, gerçek bir hikâye gibi...

1948

1948 yılı birçok bakımlardan 1970'lerden farklıydı elbet. Ama 1970 sonlarının birçok sorunu ve konusu 1940 sonlarında da vardı. Otuz yılın iki ucunda birbirini hatırlatan olaylar, aynı olaylara benzer ve farklı yaklaşımlar, "Tarih tekerrürden ibarettir" görüşünü hatırlatacak gelişmeler ya da duraksamalar görmek mümkündü.

SIYASET

İşte meselâ siyaset.. Demokrasinin bütün kurallarıyla yerleşmesi 1948'lerde de tartışılıyordu. Seçim Kanununun değiştirilmesi, yeni partilerin, mesela Millet Partisi'nin kurulması, Meclis'te kavga, muhalefetin tutumu, hatta "erken seçim" hep bu yılın, 1948'in tartışılan olaylarıydı.

HÜRRIYET böyle bir siyasal ortamda yayın hayatına giriyordu. Sedat Simavi "Bu Gazete"nin nasıl bir yol izleyeceğini başyazısında açıklamıştı. Gazetenin ilk nüshasının birinci sayfasında **HÜRRIYET**'in tarafsızlığını simgelercesine iki yazı daha yer alıyordu. Bunlardan biri iktidarın başı İnönü'ye, öteki ise muhalefet lideri Bayar'a aitti. Cumhurbaşkanı ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün yazısının mesajı başlıkta şöyle özetlenmişti:

"Dünyanın nereye varacağı belli olmayan buhranı içinde Türkiye'nin demokratik gelişmesinin zehirsiz ve sakin bir hava içinde ilerlemesi memleket için hayati bir ehemmiyettir."

Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar'ın yazısı ise başlığında: "Demokrat Parti'nin programı küll halinde kabul ve tatbik olduğu gün memleketimizde büyük değişiklikler olacağına ve memleketimizin bu yüzden refaha kavuşacağına şüphe yoktur" şeklinde özetlenmişti.

Görüldüğü gibi, CHP'nin "demokratik rejim" ve DP'nin ise "refah" üzerinde durduğu dikkati çekiyordu. Bu özelliğin gelecek yıllarda da sürdüğü görülecekti.

Türk demokrasisinde adından bahsettirecek olan üçüncü parti Millet Partisi 19 Temmuz 1948'de kuruldu. Partinin kurulacağı yolundaki haberi **HÜRRIYET** 5 Mayıs'ta vermişti. MP'nin kuruluş dilekçesinde imzası bulunanları 19 Mayıs'ta şöyle açıklıyordu: Mareşal Fevzi Çakmak, Enis Akaygen, Hikmet Bayur, Kenan Öner, Dr. Mustafa Kentli, Osman Nuri Köni, Osman Bölükbaşı, General Sadık Aldoğan.

Bir çok kere değişikliğe uğrayacak Seçim Kanununda 1948 yılında da bir değişiklik yapıldı. **HÜRRIYET**, yeni Seçim Kanununun Cumhurbaşkanı tarafından onaylandığını 14 Temmuz'da bildiriyor ve muhalefet tarafından eleştirilen değişiklikler üzerinde duruyordu. Bunlar arasında, seçim komisyonlarına parti temsilcilerinin katılmasının reddi, parti gözlemcilerinin seçim sandığı "yanında" yer alması şeklindeki hükümün "yakınında" şeklinde değiştirilmesi hususları bulunuyordu.

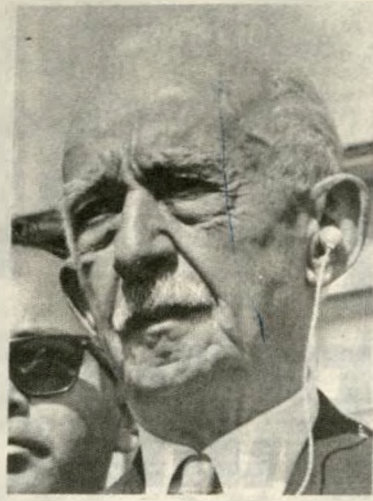
Ara seçimi 13 ilde 17 Ekim'de yapıldı. MP'nin katılmadığı seçimleri CHP adayları kazandı. Sessiz ve sâkin geçen seçimlere katılma oranı düşüktü. İktidar muhalefetin teşviki yüzünden seçime katılma oranının düştüğünü öne sürüyor, muhalefet ise hile karıştırdığını iddia ederek seçimlerin yenilenmesini istiyordu. Ve böylece yeni bir tartışma doğuyordu. Erken seçim mi, zamanında seçim mi? Bu konuda 30 yıl önce 16 Kasım 1948 günlü **HÜRRIYET**'in başyazısında bakın ne yazılıyordu.

"Nereye gitseniz, kiminle görüşseniz yine seçimlerden bahsedildiğini işitiyorsunuz. İtiraf etmeli ki, bugünkü şartlar altında yeni bir seçim artık bir zaruret halini almıştır. Bugünkü Meclis üç sene evvelki kanaatlere göre teşekkül etmişti. O zamandan heri demokrasiyi anlamamız bakımından çok yeni kanaatlere sahip olduk. Bugün her şeyi başka türlü görüyoruz ve millet memleketine sahip olduğuna daha iyi hissediyor."

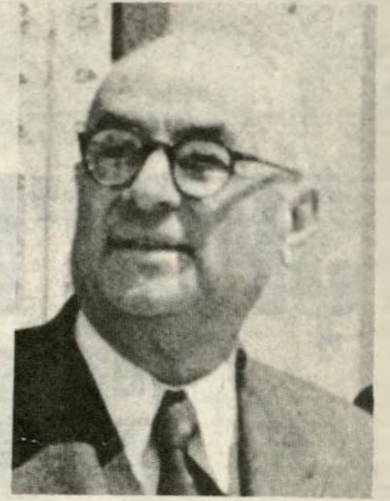
Demokrasi en çok kullanılan kelimelerden biriydi. Milli Eğitim Bakanlığı'nda toplanan Eğitim ve Öğretim İşlerini Teknik Komisyonu'nun okullarda demokrasi terbiyesi için bazı esaslar tespit ettiği 24 Ağustos günlü **HÜRRIYET**'te bildiriliyordu.

HÜRRIYET'in 14 Aralık günlü başyazısı şöyle bitiyordu:

"Bu millet demokrasiyi o kadar iyi anlamış bulunuyor ki, ısratsız sözlere artık kulak asmaz oldu. Artık hiçbir hükümet, hiçbir parti

İSMET İNÖNÜ

CELAL BAYAR

FEVZİ ÇAKMAK

OSMAN BÖLÜKBAŞI

parlak vaadleriyle bu milleti oyalayamayacaktır. Bunun aksini düşünenler aldandıklarını ergeç göreceklerdir. Zamanların değiştiğini artık kabul etmeliyiz."

Değişen zaman içinde nelerin değişip nelerin değişmediğini görmek için bir de **HÜRRIYET**'in 10 Haziran 1948 günlü "Genç mebuslar istiyoruz" başlıklı başyazısına bakalım. Başyazıda Meclisteki milletvekillerinin yaş gruplarına ilişkin bazı rakamlar naklediliyor. Buna göre Meclis'te 70 ile 80 yaş arasında 23, 50-60 yaş arasında 140, 60-70 yaş arasında 117 milletvekili, buna karşılık 30-40 yaş arasında da yalnız 30 milletvekili bulunuyordu. Başyazıda daha sonra şu görüşlere yer veriliyordu:

"Gelecek ihtihaplarda Millet Meclisi'ni gençleştirmeye muvafak olursak, yalnız Türk gençlerinin politika meydanlarındaki muvaffakiyetini kaydetmek imkânını müşahade etmiş olmayacağız. Aynı zamanda daha dinamik bir çalışmanın sermelerini de iltifat edeceğiz.)

(...) Bu memleketin ilerlemesini ve içinde bulunduğumuz zamanın ihtiyaçlarına uygun bir yol takip etmesini istiyorsak gençlere lâzım oldukları mevkileri vermeliyiz. Yaşlıların tecrübesi kadar gençlerin ateşine de ihtiyacımız vardır."

Haziran'ın başında politika sahnesini "buğday meselesi" hayli karıştırmıştı. Buğday ihracında yolsuzluk yapıldığı iddiaları Meclis'e kadar gelmiş, müfettiş raporunda adı geçen Millî Savunma Bakanı Münir Birsal 4 Haziran'da

istifa etmişti. Dört gün sonra da Başbakan Hasan Saka'nın istifasıyla hükümet çekiliyor ve yeni hükümet yine Hasan Saka tarafından kuruluyordu. Bu arada "koalisyon" sözü de Türk siyaset hayatında geçiyordu. **HÜRRIYET**'in 13 Haziran günlü başyazısı "Koalisyon kabinesi" başlığını taşıyor ve o günlerin olaylarını şöyle özetliyordu:

"Muhtelif partilerin iştirakiyle kurulan ve ismine koalisyon kabinesi denen teşekkülü biz henüz tecrübe etmedik. Tecrübe etmiş olsaydık bile müspet bir netice alamadık ve Fransa'da da yapılan bu tecrübelerin akıbetine bizim koalisyon kabinesi de uğramış olurdu.

Hasan Saka kabinesini kurarken -etraftan biraz sempati çekmek için olacak- Demokrat Parti'ye müracaat ederek kabinesine iştiraki teklif etmiş. Demokrat Parti de, Dahilliyeye Vekaletini bir Demokrat mebusa vermek şartıyla bu koalisyon kabinesine iştirak edebileceğini bildirmiş. Bittabi Hasan Saka bu mukabil teklifi kabul etmeyince müzakere suya düşmüş ve Hasan Saka kabinesini yalnız kendi mensup olduğu partinin mebusları ile meydana getirmiş."

Meclis hayatımızda görülmemiş bir başka olay da yılın sonunda 29 Aralık günü meydana geldi. Ertesi günü "Teşrii hayatımızda görülmemiş bir vaka" manşetiyle çıkan **HÜRRIYET** "Muvakkat hükümet görüşülürken Meclis'te dün yumruklu tokatlı bir kavga oldu" diyor.

1948

"Kör topal işleyen mekanizmamız", "Cumhuriyetin 25'inci yılına girerken: Yerli mamuller atış pahasına, buğday dışarıdan geliyor, yakacak kömür yok, üstelik de tütünler alıcısız", "Merhum Refik Saydam A'dan Zye kadar her şeyimiz bozuktur, demışti. Bugünkü feci durumu görse rahmetli belki de alfabeyle Z'den sonra yeni harfler ilave ederdi..."

Yukarıdaki sözler 4 Mayıs 1948 tarihli HÜRRIYET'in son sayfasının tümünü kaplayan yazının başlıklarıydı. Aynı sözlerin Cumhuriyet'in 50. yılında da söylenebilmesi gerçeği bir yana, bir takım ekonomik sorunların halk diliyle ve cesaretle ortaya konulmasının ilginç bir örneği idi söz konusu yazı.

Hayat pahalılığı her devirde sözü edilen bir dertti. 25 Ağustos 1948'de "Hayat Pahalılığı" başlıklı ve HÜRRIYET imzalı başyazı, 30 yıl sonra da söylenebilecek sözleri söylüyordu:

"Hükümet mübrem ihtiyaçlarını gidermek için ne zaman elinde bulunan inhisar maddelerine zam yaptıysa o nispete hayatı pahalılaştırırdı. Bugün dünyanın en pahalı memleketi Türkiye derlerse inanınız. (...) Hülasa olarak hayat pahalılığını durdurmak istiyorsak bu teşebbüse evvelâ hükümet ön ayak olmalı, yoksa ikide birde vergilere, tenvirata ve nakil vasıtalarına yapılan zamlarla hayat ucuzluğa doğru değil, pahalılığa doğru gitmeye devam edecektir."

Eylül ayında et meselesi kamuoyunu günlerce meşgul etmişti. İşte, Eylül'ün ilk haftasında HÜRRIYET'teki haber başlıklarından bazıları: "Belediye narhı kaldırılmayı düşünüyor" - "Cepler koyun eti fiyatını artırmaya uğraşıyorlar" - "İstanbul'da koyun etinin 400 kuruşa çıkacağı söyleniyor" - "Eti ucuzlatmak ve spekülatörlerle savaşmak için kurulan komisyon Ankara'da işe başladı" - "İstanbul'a azami 125 kuruşa malolan et fiyatlarını pahalılaştıran mutavassırlarla mücadele olunacak."

Eylül'ün 17'sinde şeker de zam geldi. Bu zam HÜRRIYET'in dediği gibi "bütün tektip ve vaadlere rağmen" yapılmıştı. Büyük tepki uyandıran bu zamların toz şekerin kilosu 180, kesme şekerin de 200 kuruş olmuştur. Şeker zammı üzerine Ahmet Tahtakılıç'ın, hükümet hakkında Meclis soruşturması açılması için verdiği önerge 24 Eylül'de Meclis'te görüşülürken sert tartışmalara yol açmış ve sonunda önerge reddedilmişti.

Ya ev kiraları? O da büyük halk kitlesinin bitmeyen bir derdiydi. Konu 21 Aralık günü, Millî Korunma Kanununda değişiklik yapılarak kiralaların yüzde 50 arttırılmasını öngören bir komisyon teklifi şeklinde Meclis'e gelmiş ve reddedilmişti.

BITMEYEN SENFONİ GİBİ...

Türkiye'nin ve özellikle şehirlerimizin öyle sorunları vardı ki, bunlar her devirde tazelğini koruyor, aynı hararetle tartışılıyor ve hiçbir zaman kesin çözüme ulaşamıyordu. Ekonomik olaylar arasında gördüğümüz pahalılık bunların başlıcası.. Büyük kent belediyelerinin durumu bir başkası.. Meselâ bakın, 1 Temmuz 1948 tarihli HÜRRIYET'in birinci sayfasındaki şu başlık, 30 yıl sonra dahi güncelliğini korumakta değil midir:

"Belediyemiz iflas halinde" - "Belediye gelirini artıran layiha (kanun tasarısı) İstanbul için beklenen faydayı temin edemiyor" - "Belediye reisi bütçedeki 5.5 milyon liralık açığı kapatılması için hükümete telgrafla müracaat etti."

Ya imar meselelerimiz? "Şehircilik mütehasssisi meşhur Prof. Prost'un imar plânına dahil olmayan Karaköy meydanı nihayet açılacakmış! Bu şehrin halkı bu havadisî 15 senedir işitip duruyor. Bu seler yine ortaya çıktı. Sağ kalırsak inşallah on sene sonra yine aynı şeyleri yazmaya mecbur olmayız."

HÜRRIYET'in 21 Ekim 1948 günkü başyazısı böyle başlıyordu. Ve on yıl değil, otuz yıl sonra 16 Mart 1977'de HÜRRIYET'in İstanbul ekindeki başlıkları şöyleydi:

"Karaköy'ün çirkinleşmesi için yarım milyon daha harcanıyor" - "Bugüne kadar görünmeyen inşaatlara bir milyon liradan fazla para harcadığımızı açıklayan yetkililere göre yeni proje ne meydana ne halka geçiş rahatlığı getirecek"

Aynı yayının devamı olarak halkın görüşü 18 Mart'ta manşette şöyle dile getiriliyordu: "Karaköy'de kimin ne yapmak istediği belli değil ki.."

1948

1977

Ve işte iki cümle daha.. Tarih, 1977 değil, 21 ekim 1948.. HÜRRIYET'in başyazısı şöyle son buluyor:

"İstanbul münakale ve seyrüsefer bakımından her gün biraz daha bunalyor. Bu gidis korkunç bir gidistir."

Zaman zaman kamuoyunun ilgisini çeken bir konu da makam otomobillerinin özel işlerde kullanılması meselesiydi. HÜRRIYET'in 12 Ekim 1948 tarihli manşetinin başlıkları şöyleydi:

"Otomobil saltanatı sona eriyor" - "Yeni bir kanunla devlet nakil vasıtalarının ne şekilde kullanılacakları tespit olunacak" - "Otomobilleri şahsî işlerde kullananlar cezalanacak." - "38 lüks otomobil daha sipariş edilmesi dolayısıyla B.M.M. Başkanlığı'na bir takdir (önerge) verilecek."

Ertesi günkü gazetede Maliye Bakanı Şevket Adalan'ın açıkladığı ve hazırlanmakta olan kazanç, yol ve lüks vergileri hakkında bilgi veriliyordu. "Otomobil saltanatı" başlıklı başyazıda ise şöyle deniyordu:

"Değil otomobilleri tahdit etmek, otomobille binenleri yalına-

yak yürümeye mecbur etseler şeker zammının ve vergilerin hâsül ettiği kötü tesiri izale edemezler. Bu milletli uykuda zannetmeyelim. Bu millet her kararları alan kimselerden herhalde çok, pek çok uyanıktır."

Günlük hayatımızın bir parçası da kış ve şiddetli kışta günlük işlerin aksamasıdır. Otuz yılın tarihi, bu konuda tazelğini hiç kaybetmeyen örneklerle doludur. İşte, 27 Kasım 1948 günü HÜRRIYET'in sayfanın başında boydan boya çizdiği kış tablosu:

"38 senedir görülmemiş kış başladı" - "Bazı yerlerde karın kalınlığı 60-80 santimi buldu" - "Telgraf ve telefon hatları bozuldu" - "Adapazarı'nda fırtınadan kırılan dallar telleri kopardığı için şehir dörtte üçü karanlıkta kaldı."

Halkın yaşantısını ilgilendiren her konuda olduğu gibi, kış da HÜRRIYET'in başyazılarına konu oluyordu. 30 Aralık 1948 tarihli "Kış teşkilatımız" başlıklı başyazıda, kışın meydana getirdiği tablo çizildikten sonra "Medeni milletler gibi, biz de bu mevsimi sıkıntısız geçirmesini öğrenmeliyiz" deniyordu.

1948

RUSYA VE AMERİKA İLE İLİŞKİLER

Rus ihtilalinin yıldönümü nedeniyle Ankara'da Sovyet Büyük- elçiliğindeki kokteyde Başbakan Hasan Saka ile Rus Büyükelçisi Lavrişef'in görüşmesi gazetelerde büyük yankı uyandırmış ve konu Başbakanın parti grubunda izahat verme zorunda kalmasına kadar uzanmıştı. Gazetelere yansıyan haberlere göre, Rus Elçisi, Türkiye ile iyi ilişkiler kurmak gereğinden söz etmiş ve buna bir üçüncü devletin engel olmak istediğini öne sürmüştü. Olayın ve yankılarının yorumu HÜRRIYET'in 25 Aralık 1948 günlü başyazısında şöyle ifade edilmiştir:

"Rus sefirinin sözlerinden anladığımıza göre biz Anglo-Sakson dostluğunu tercih etmekle hata etmişiz! Bu nakarat yeni değildir. Moskova radyosu bu nakaratı her zaman tekrarlayıp duruyor. Ruslar unutuyorlar ki, bizim Anglo-Saksonlara karşı dostluğumuz kendilerine nispet olsun diye teessüs etmemiştir. Anglo-Saksonları bize yaklaştıran mefkûre beraberliği olmuştur. Ama bu da başka mefkûreye sahip olan milletlerle dost olamayacağımız manasına alınmamalıdır."

Amerika Başkanı Truman'ın Türkiye'ye yardım kararı konusunda Amerikan kongresine verdiği raporla ilgili haber 7 Aralık'ta HÜRRIYET'te yer alıyor ve ertesi günkü başyazıda, bu yardıma "Amerika'nın bizim taraflara ne kadar ehemmiyet verdiğini ispat ettiği" belirtiliyordu.

Amerikan filosu bugün geliyor

Türkiye'ye çeşitli tipte uçak getirecek olan Palau uçak gemisi ile bu akşam gelmesi bekleniyor

Akdenizde bulunan Amerikan deniz filosundan bir komutanın (Amiral) Forrest P. Sherman'ın komutasında olduğu bir savaş gemisi saat 14.45'te İstanbul'a giriyor. Amerikan filosu, Türkiye'ye yardım için hazırlanan program gereği, filo saat 14.45'te İstanbul'a girer ve elimineye çalışmaları atılacak uçaklarla sürdürülecektir. Saat 15.15'te filo, Dolmabahçe açıklarında denizden çıkacaktır. Saat 17.30'a kadar resmi ziyaretler ve amirale iade ziyaretleri yapılacaktır. Saat 20.30'a amiral bir ziyafet verecektir. Filo da saat 21'de amiralın başkanlığında ziyafet eder. Saat 22.45'te Filo, İstanbul'dan ayrılır.

Amerikan deniz filolarının İstanbul'u ziyaretleri çeşitli yıllarda değişik yankılar uyandırmıştı. 1 Temmuz 1948'de İstanbul'a gelen Amerika'nın savaş gemilerinin bu ziyareti ise sakin bir hava içinde geçmişti.

ÜRGÜPLÜ VE ÖZALP OLAYLARI

1948'in bir önemli olayı eski Gümrük ve Tekel Bakanı Suat Hayri Ürgüplü'nün kahve ithaliyle tutkal ve tomruk alımında yolsuzluk iddiaları üzerine Yüce Divan'da yargılanmasıydı. Yüce Divan 5 Ekim'de Ürgüplü hakkında her üç konuda daberatkararı verdi.

Kamuoyunu geniş şekilde ilgilendiren ikinci olay ise uzun yıllar üzerinde konuşulan "Özalp hadisesi" idi. Van'ın Özalp ilçesinde 1942 yılında 33 kişinin kurşuna dizilerek öldürülmesi, olaydan 6 yıl sonra bir önergeyle Meclise getiriliyor, zamanın Savunma Bakanını "33 kişinin iki ateş arasında kalarak kazaen öldüğünü, askerî mahkemenin işe el koyduğunu" açıklıyordu.

SIYASİ İLTİCALAR

Bulgaristan'ın İstanbul Başkonsolosluğunu üç yıldır vekâleten yapan Başkonsolos yardımcısı Dimitri Karagözof'un 9 Eylül'de ortadan kaybolması gazeteleri günlerce meşgul etti. Sonradan Türkiye'ye sığındığı anlaşılan ve 14 Eylül'de Amerika'ya giden Karagözof'un yazdığı bir dizi yazı "Karagözof ifşa ediyor" başlığı ile 22 Eylül'den itibaren HÜRRIYET'te yayımlandı.

Gazeteler Temmuz başında bir uçak kaçırma olayı ile çalkalandı. Bir Bulgar yolcu uçağı, silahlı iki kişi tarafından, 21 yolcusuyla birlikte 1 Temmuz'da İstanbul'a zorla indirilmiş, uçaktaki çatışmada yaralanan iki yolcu ölmüştü.

Siyasi ilticalar bu yıllarda önemli bir yer tutuyordu. 14 Eylül'de bir Bulgar kaptanı, 21 Aralık'ta da Macaristan'ın Ankara orta elçisi M. Gulaşi Türkiye'ye sığınmışlardı.

DIŞ OLAYLAR

1948'in gazete sayfaları arasında Orta Doğu olayları oldukça geniş yer tutuyordu. Hürriyet 1 Mayıs günlü ilk sayısında Ürdün ve Irak ordularının Filistin'e girdiğini bildiriyordu. İngiliz mandası kalmıncı Araplar Filistin'i istilâya kalkışmış, Musevilerle aralarında şiddetli bir savaş başlamıştı, 14 Mayıs'da Musevilerin "İsrail" adıyla bağımsız bir devlet kurduğu ilân edildi.

Dünyada yılın ikinci önemli olayı Almanya'nın ikiye ayrılmasıydı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya işgal ettiği Almanya'nın Doğu Bölgesi'nden çıkmayınca taraflar arasında yapılan uzun görüşmelerden de bir sonuç alınmadı ve Almanya Doğu ve Batı olmak üzere fiilen ikiye bölünmüş oldu. Doğu Almanya'da ayrı bir devlet kurulacağı 24 Haziran'da açıklandı.

Amerika'da Truman başında yapılan seçimde Truman başkan seçildi.

Mısır Başbakanı Nokrasi Paşa Kahire'de 28 Aralık'da öldürüldü.

1948'de Yunanistan bir iç savaş yaşadı. 1 Mayıs'da Adalet Bakanı Lados öldürülmüş, bununla ilgili olarak 4 Mayıs'da 153 kişi idam edilmişti. Daha sonra Yunan çetelerinin başlattığı iç savaşta 25 Haziran'da asiler bozguna uğramış, General Markos Arnavutluk'a kaçmıştı. Ağustos sonlarında hükümet duruma hakim oldu.

KIBRIS MESELESİ

"Kıbrıs meselesi nasıl başladı?" sorusuna cevap ararken 1948'lere dönmek gerekiyor. O yılın 18 Ağustos tarihli HÜRRIYET'inin başyazısı "Kıbrıs meselesi" başlığını taşıyordu. Meselenin o günkü boyutlarını anlamak için şu başyazıyı okumak gerekiyor.

"İçinde buldukları çıkmaza rağmen Yunanlı dostlarımız İngiliz yardımından mahrum olma pahasına yine Kıbrıs adası üzerinde hak talebinde bulunmaya başladılar. Kıbrıs adasındaki grevler ve nümayişler hâlâ devam ediyor.

Yunanlıların Kıbrıs adası üzerindeki iddiaları yeni değildir. 1931 senesinde de bu iddialarını tahakkuk ettirmek için silâha başvurmuşlar ve adada ihtilal çıkarmışlardı. Şimdi bu mesele tekrar ortaya atılmış bulunuyor ve Atina hükümeti bu cereyanı destekliyor. Adadaki Yunanlılar geçen Pazar gününden beri grevlere devam ededursunlar, Kral Paul baklayı ağzından çıkardı ve bir Amerikan gazetesine "İngiltere'nin Kıbrıs adasını Yunanistan'a artık terk etmesini, memleketin arzu ettiğini" bildirdi. Kralın bu beyanatı İngiltere sefirinin Çaldırs nezdinde protestosunu muvafık oldu. Yunan Hariciye Nazırı bu beyanatı tevîl etti ve İngiltere'ye terkedilen hava üsleri mukabilinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesinin arzu edildiğini bildirdi.

İfade şekli ne olursa olsun ortada olan hakikat Yunanistan'ın Kıbrıs'a sahip çıkmak istemesidir.

Bugün Kıbrıs adası oldukça selahiyetli bir Meclis tarafından idare edilmektedir. Bu meclisin 18 Rum 4 Türk ve İngiltere tarafından itihap edilen diğer 4 aza ki, cem'an 26 azası vardır. Bu meclis adanın mukadderatı müstesna her türlü meseleleri halletmeye selahiyetlidir. İdaredeki Rum ekseriyet bu idare şekline memnun değildir ve ana vatana iltihakı her çareye başvurarak elde etmek istemektedirler.

Şimdi maden ocaklarında başladıkları grevin müspet bir netice vereceği şüphelidir. Maşetlerini müşkülâta temin eden Kıbrıs Rumlarının bu grevi uzun müddet idame ettirebilecekleri düşünülemez. Şu halde İngiltere İmparatorluğunun Yunan isteklerine boyun eğerek adayı Yunanlılara terk etmesini düşünmek oldukça mevsimsizdir. Geçen harpte Kıbrıs adasının Orta Şark müdafaasındaki ne kadar mühim bir rol oynadığı hatırlardadır. İngiltere'nin can damarını teşkil eden bu adayı kolay kolay her isteyene terkedeceğini zannetmek safdillik olur."

Birkaç gün sonra da HÜRRIYET'te 11 gün sürecek olan ve Rakım Çalpalpa'nın yazdığı "Kıbrıs ne alemde?" başlıklı bir dizi röportaj yayımlandı.

Aralık ayının 25'inde ise Ankara'da yüksek öğrenim gençliği tarafından bir "Kıbrıs mitingi" düzenleniyordu

1948 yılında yapılan olimpiyatlarda şampiyon olan Mersinli Ahmet, "Hürriyet Gazetesi'nin bana verdiği kupa ile Sedat Simavi Bey'in saatini gözüm gibi saklıyorum" derken gözyaşlarını saklayamadı.

1948'de Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAFA BEYAZIT GAZETESİ

Hürriyet, basın hayatına girmesiyle beraber bir çok yeniliği de birlikte getirmişti. Fotoğrafsız ve desensiz gazete çağı olan o devirde Hürriyet iç ve dış olaylara fotoğraf unsurunu ekleyen gazete olmuştu. O zaman Hürriyet'in bu cesur anlayışını yadırgayanlar dahi vardı. Halkın ilgi duyduğu haberleri birinci sayfasında geniş şekilde veriyor, bol fotoğraf da yayınlıyordu. Hürriyet, ilk sayısında başlattığı bu yeniliği başarıyla sürdürdü.

Türk basınında ilk defa spor haberlerine tam sayfa ayıran gazete olan Hürriyet, önemli spor olaylarını fotoğraflarıyla beraber birinci sayfadan veren ilk gazeteydi de aynı zamanda. Bunun en büyük ve başarılı örneği 1948 Londra Olimpiyatlarında görüldü. Londra'ya bir ekip gönderen Hürriyet, olimpiyatları günün gününe okurlarına sunuyordu.

Hürriyet, daha Türk Olimpiyat kafilesi yola çıkmadan önce 18 Temmuz'da birinci sayfasında yaptığı bir açıklamayla, Londra Olimpiyatlarında bayrağımızı şeref direğine çektirecek ve milli marşımızı söyletecek olan sporculara kronometreli birer altın kol saati hediye edeceğini bildiriyordu.

Hürriyet ilk yılında spor alanında başlattığı bu atılımların yanısıra öteki alanlarda da bir dizi yenilikler getirmişti. İlk sayıda başlayan ve her yaşta okura hitap eden "Kadın ve Moda," "Hikâye," "Sinema" ve "Dünya'dan Fotoğraflı Haberler" köşeleri bunlardan bazılarıydı.

Hürriyet'in bir başka yeniliği de özel ilâveler vermesiydi. Hürriyet ilk yılı içinde okurlarına 1 Mayıs'ta "Bahar Bayramı," "30 Ağustos'ta" "Zafer Bayramı", 29 Ekim'de "Cumhuriyet Bayramı", 10 Kasım'da "Atatürk'ün 10. ölüm yıldönümü" ve yıl sonunda da "Yeni Yıl" ilâvesi olmak üzere beş ayrı ilâve verdi.

Hürriyet'te 1948'deki 8 aylık yayın hayatı süresince 14 dizi röportaj, dizi yazı, roman ve resimli roman yayınlandı. İlk yıl 4 ilâ 6 sayfa arasında yayınlanan Hürriyet'in fiyatı 10 kuruştı.

MERSİNLİ AHMET

HÜRRIYET'İN HEDİYELERİNİ GÖZÜM GİBİ SAKLIYORUM

1948 Olimpiyatlarında Dünya Şampiyonu olan Mersinli Ahmet o gün k e n d i s i n e HÜRRIYET Gazetesi'nin verdiği kupa ile merhum Sedat Simavi'nin armağan ettiği altın saat için Nisan 1977'de "Onları gözüm gibi saklıyorum" diyor.

"Şeker ve üreden gözlerim zayıfladı. Onları pek saklayamadım. HÜRRIYET'in kupası ile Sedat Simavi Beyin altın saatini gözlerimden daha iyi korudum ve sakladım." derken dünya şampiyonu utanç çocuk edasıyla göz pınarlarından akan damlaları saklıyordu etrafındakilerden sıkılırcasına. Oğlu Salih ile Süha'yı göstererek, "Benden sonra bu mübarek saydığım kupa ile saati onlar saklayacak" dedi.

Bir zamanların dünya şampiyonu Akdeniz'in sularının yaladığı Olimpiyat halkalı kiraathanesinin bahçesinde o günlere dalarak anlatıyordu. Uzağı artık iyi göremeyen gözlerinden daha iyi saklamıştı Sedat Beyin saatini ve onun gazetesi HÜRRIYET'in kupasını...

1949

Bütçe görüşmeleri öncesinde karşılaşılan bir hükümet değişikliği, o günlerin basınında "tipik bir hükümet bunalımı" olarak nitelendi. Büyük çoğunlukla iktidarda bulunan CHP'li Hasan Saka hükümetinin bütçesi komisyonda görüşülüyordu. Hükümetin öngördüğü yol ve lüks vergileri ile kazanc vergisi komisyonda değişikliğe uğratılınca II. Hasan Saka kabinesi 14 Ocak 1949'da istifa etti. Yeni hükümet kurulmadan önce Hürriyet verdiği haberde, "yeni kabinenin CHP'deki asırı ılımlı ikiliğini iderecek bir hüviyet taşıyacağını" bildiriyordu. Semsettin Günaltay'ın başbakanlığında 16 Ocak'da kurulan 16 sandalyeli yeni hükümette, eski kabineden on bakan yer aldı. Yeni kabine yol ve lüks vergilerinin aeri bırakıldığını, kazanc vergisi tasarısının da yeniden inceleneceğini açıkladı.

Boşalan milletvekillikleri için 11 ilde 16 Ekim'de ara seçimi yapıldı. Demokrat Parti'nin katılmadığı seçimlerde çok az seçmen oy kullandı.

Lütfi Kırdar'ın Manisa Milletvekilliği'ne seçilmesiyle boşalan İstanbul Vali ve Belediye Başkanlığı'na, bu görevinde renkli bir sima olarak adından çok söz ettirecek Prof. Fahrettin Kerim Gökay 19 Ekim'de atandı.

Malî yılbaşının 1 Mart'a alınması da 1949 yılına rastlamaktadır. Millet Meclisi 2 Haziran'da yaptığı toplantıda malî yılbaşının 1 Mart'a alınmasını kararlaştırdı.

DIŞ OLAYLAR

Uzun yıllar bir ihtilâller bölgesi olarak adı geçecek olan Orta Doğu 1949 yılında Suriye'de üç hükümet darbesine tanık oldu. İsrail Devleti'nin kuruluşuna karşı olduğu bilinen Albay Hüsnü El Zaim, Şam'da öğrencilerin İsrail'in kuruluşunu protesto gösterilerinden sonra 30 Mart'ta bir yıldırım harekât ile Cumhurbaşkanı Şükrü El Kuvvetli ile Başbakan Halid El Azzam'ı devirerek idareyi ele aldı ve Meclisi kapattı. Bundan 4,5 ay sonra 14 Ağustos'ta ikinci bir darbe oldu. Cumhurbaşkanı Mareşal Hüsnü El Zaim ile Başbakan Muhsin Barazi kurşuna dizildiler. Darbeyi, Zaim'in iktidara gelişinde rolü bulunan Albay Sami Hinnavi gerçekleştirdi.

Dokuz ay içinde üçüncü hükümet darbesi yine bir albay olan Edip Çiçekli tarafından 19 Aralık'ta yapıldı.

Ürdün Kralı Abdullah'ın Arap Filistinini ilhak ettiğinin 30 Aralık'ta açıklanması Orta Doğu'nun bir başka önemli olayı idi. Yılın son günlerinde de Uzak Doğu'da yeni bir bağımsız devlet doğuyordu. Hollanda'nın egemenliğindeki Endonezya 27 Aralık 1949'da bağımsızlığına kavuştu.

Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak Amerika'ya giderek, 12 Nisan'da Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, 13 Nisan'da da Başkan Truman ile görüştü. Sadak görüşmelerden sonra verdiği demeçte, "Türkiye'nin resmen Atlantik Paketi üyesi olmamakla beraber kendisini pakt memleketlerinin siyasetine sıkı sıkıya bağlı addettiğini" belirtiyordu.

Truman, Cumhurbaşkanı İnönü'ye de bir dostluk mesajı gönderdi.

İç olaylar arasında 13 Nisan 1949'dan itibaren gazete sütunlarında günlerce yer alan bir başka olay da solcu olarak tanınan hikâyecisi Sabahattin Ali'nin Türk-Bulgar sınırında öldürülmesi oldu. Sabahattin Ali'nin Bulgaristan'a kaçarken vurulduğu yolundaki haberlerin tartışılmasının yanısıra, ölen kişinin, Sabahattin Ali olup olmadığı hususu da bir süre kamuoyunu meşgul etti.

Güreşçilerimiz Şampiyon Oldu

Türk güreşinin başarısı bu yıl da devam etti. İstanbul'da yapılan Avrupa serbest güreş şampiyonasında Türk takımı 7 sıklıkta altın madalya, bir sıklıkta de gümüş madalya alarak büyük bir başarı sağladı. Şampiyon güreşçilerimiz kilo sıralarına göre; 52'de Ali Yücel, 57'de Nasuh Akar, 62'de Nurettin Zafer, 67'de Servet Meriç, 73'de Celâl Atik, 79'da Yaşar Doğu ve 87'de Adil Candemir idi. Ağır sıklıkta Muharrem Candaş ise ikinci oldu. Sekiz altın madalyadan yedisini kazanan Türk güreşçilerinin ard arda yedi kere İstiklâl Marşı'nı çaldırmaları ve bayrağımızı şeref direğine çektiirmeleri unutulmaz bir tablo olmuştu.

Rita Hayworth'un kocası, kayınbabası ve kayınvalidesi ile bir arada alınmış resmi...

Rita Hayworth ile Ali Han Evlendi

Rusya 2 Ekim'de de Milliyetçi Çin ile ilişkilerini kesti. Rusya 23 Eylül'de de ilk atom bombasını patlatmıştı. Yıl içinde Rusya'da bir başka önemli olay 4 Mart'ta Başbakan Yardımcısı Molotof'un azlıydı.

7 Ekim tarihli gazeteler Truman'ın Amerikan yardımı planını imzaladığını bildiriyordu.

Bir evlilik de 1949 dünya kamuoyunu meşgul etti. Masalları andıran bir nikâh, Karun kadar zengin Ali Han ile Amerikalı ünlü film yıldızı Rita Hayworth arasında 27 Mayıs'ta Cannes'da kıyıldı.

Müسابakamızın büyük ikramiyesi olan Skoda markalı otomobili kazanan okuyucumuz Ayla Bumin'in babası otomobilini teslim aldıktan sonra.

1949'da Hürriyet

Hürriyet 1949 yılında değişik konularda 10 yazı dizisi ve röportaj, 9 roman 1 resimli roman yayınladı. Hergün 6. Pazarları 8 sayfa çıkan Hürriyet yılbaşında 12 sayfa olarak yayımlandı ve ayrıca özel ilâve verdi.

8 Kasım'dan itibaren gazetenin adının sol tarafında bir Türk bayrağı yer aldı. 18 Kasım'da da bu bayrağın altına "Türkiye Türklerindir" cümlesi eklendi.

İlk fotoroman 8 Mayıs'ta yayınlanmaya baslandı. Dünya karikatürlerinden seçmeler ilk defa Hürriyet'te yayımlandı. 11 Kasım'dan

itibaren birinci sayfada Sururi'nin karikatürleri renkli verilmeye başlandı ve 1 Aralık'tan itibaren de her hafta yarım sayfa renkli karikatür tablosu verildi.

Amerika'da yapılan anket sonucu okurların en beğendiği yazı türü olan 8 puntoluk "Rex. V. Bold." hurufatları 11 Aralık'tan itibaren Hürriyet'te kullanıldı.

Hürriyet'in ilk büyük hediyesi olan Skoda otomobili 27 Haziran'da İzmir'den Ayla Bumin adında bir okur kazandı.

Fatih Noteri Ahmet Sabri Kaner'in huzurunda 31 Aralık günü Hürriyet'in 104.250 adet basıldığı tespit edildi. Gazete yayınının ikinci yılında zamanının rekor tirajına ulaşmıştı.

1950

1950'nin en önemli olayı Cumhuriyet devrinde iktidarın ilk kez seçimle el değiştirmesiydi. Demokrasi özlemiyle yurttan büyük bir heyecan uyandıran ünlü 14 Mayıs seçimlerini HÜRRIYET geniş bir şekilde izledi. Seçimlerden çok önce yurdu dolaşan Hikmet Bil'in 20 gün sürecek yazıları "Seçimler Yaklaşırken Memleketin Nabzını Yokluyoruz" başlığı altında 12 Şubat'ta yayınlanmaya başladı. Bu nabızda iktidarın el değiştireceğinin belirtileri seziliyordu.

Meclis 24 Mart'ta seçim kararı aldı.

Mr. Fevzi Çakmak Öldü

Millet Partisi fahri başkanı olan Mareşal Fevzi Çakmak'ın ölümü ve cenaze töreni bazı olaylara yol açtı. 8 Nisan'da bir seçim beyannamesi yayımlayarak hem CHP'ye hem DP'ye çatan ve memlekette baskının arttığını öne süren Mareşal Çakmak 10 Nisan sabahı, prostat ameliyatı olmak için yattığı İstanbul'daki bir sağlık yurdunda öldü. Radyonun özel yayın yapmaması üzerine gençlerin radyoevi önündeki protestosu bazı olaylara ve tutuklamalara neden oldu.

ÜÇÜNCÜ BASKI SABAHIN
15 **Hürriyet** SEÇİM
YAZIYATI

D.P. Mecliste ekseriyeti kazandı

Başbakanla şimdiki Bakanlardan ekserisi seçimde kazanamadı

Ankara'da büyük bir coşku ayıklanıyor

İstanbul'da halk seçimi

Yabancı gazetelerin seçime dair haberleri

İstanbul'daki 700 muhtardan da muhtafaza altında rey'ai verdi

Tamamla 10 neticeleri

Hararetili seçim kampanyasının en renkli simalarından biri olan MP'nin coşkulu hatibi Sadık Aladoğan 5 Mayıs'ta tutuklanınca radyodaki seçim konuşmasını kızı okumuştur. Karşılıklı söz düellosundan sonra 14 Mayıs'ta yapılan seçimde 9 milyona yakın seçmenden % 87'si oylarını kullandı. Oyların % 55'ini alan DP, 396 milletvekili ile iktidara geliyor, oyların % 40'ını alan CHP ise 68 milletvekili ile ana muhalefet partisi oluyordu. MP ise yalnızca bir milletvekili çıkarabilmişti ve meclise 7 de bağımsız girmişti. Seçim haberlerini ve sonuçlarını bildirmek için HÜRRIYET ertesi günü üç baskı yapmıştı.

Böylece 27 yıllık iktidar değişiyor, Cumhurbaşkanlığı'nı İnönü, Celâl Bayar'a, Başbakanlığı da Şemseddin Günaltay, Adnan Menderes'e devrediyordu.

Cumhuriyet döneminde ilk kez seçimle gerçekleşen iktidar değişikliği sonunda kurulan ilk Demokrat Parti hükümetinde sandalyeler şöyle dağılmıştı.

Başbakan: Adnan Menderes
Adalet Bakanı: Halil Özyörük
Savunma Bakanı: R. Şevket İnce
İçişleri Bakanı: Rüknettin Nasuhi-
oğlu
Dışişleri Bakanı: Prof. Fuat Köp-
rülü
M. Eğitim Bakanı: Avni Başman
Bayındırlık Bakanı: Fahri Belen
Ekonomi ve Ticaret Bakanı: Züh-
tü Velibese
Maliye Bakanı: Halil Ayan
Sağlık Bakanı: Prof. Dr. N. R.
Belger
Tarım Bakanı: Nuri Özsan
Gümrük ve Tekel Bakanı: Nihat
Eğriboz
Ulaştırma Bakanı: Tefik İleri
Çalışma Bakanı: Hasan Polatkan
İşletmeler Bakanı: Muhlis Efe

Kabine 2 Haziran'da Meclis'te 487 üyeden 282'sinin güvenoyunu aldı. Kabinenin güvenoyundan önce ilk toplantısını yaptığı günün ertesinde 24 Mayıs da HÜRRIYET'in "Geleceklerle hasbihal" adlı başyazısı şöyle başlıyordu.

DEMOKRAT PARTİ İKTİDARA GELDİ

"Sayın Baylar,
Dünden itibaren iktidar sandalyesine oturdunuz. Unutmayınız ki, bu sihirli bir sandalyedir. Burada oturmasını olduğu kadar, kalkmasını da peşinen bilmek şarttır."

Yeni iktidarın balay dönemindeki icraatı sırasında ezanın Arapça okunması yasağının kaldırılması da vardı. 16 Haziran'da Meclis'te yapılan oylamada CHP'liler de olumlu oy kullandı.

23 **Hürriyet** FOKTE PLAY

9 uncu Büyük Millet Meclisi dün açıldı

Cumhurbaşkanlığına Celâl Bayar seçildi

YENİ KABİNE

Kabine hâlinde yapılan tedbirler

1950

KORE DESTANI

Yılın bir büyük olayı da Kore Savaşı'na, Türkiye'nin asker göndermesiydi. Bu kararın Meclis'ten geçirilmesi iktidar ile muhalefetin arasını açan ilk olaylardan biri oldu. Cumhurbaşkanının başkanlığında 25 Temmuz'da toplanan Bakanlar Kurulu 4500 mevcutlu bir askerî birliğin Kore'ye Birleşmiş Milletler emrine gönderilmesini kararlaştırmıştı. Muhalefet lideri İnönü 28 Temmuz'da HÜRRIYET'e verdiği özel demeçte karar eleştiriyordu.

Kore Birliği, 27 Eylül'de Türkiye'den yola çıktı ve 17 Ekim'de Kore'ye vardı. Kore'de Çunsona baskınından sonra Birleşmiş Milletler Başkomutanı beş yıldızlı General Mc Arthur, Kore'deki Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı General Tahsin Yazıcı'ya bir kutlama mesajı göndererek "Türk Tugayı eşsiz kahramanlıklarla süslü tarihine yeni bir şeref sayfası ilave etti," dedi. 27 Kasım'da ise Kunuri Savaşı diye anılan çok şiddetli çarpışmalar başlamıştı. Türk Tugayı çok üstün düşman kuvvetlerinin geceli gündüzlü üç gün süren ağır baskısına rağmen, kendisine verilen hattan çekilmedi ve müttefik 8. ordunun geri çekilmesini sağladı. Türk Birliği'nin 237 şehit, 201 kayıp verdiği Kunuri Savaşı bir destan olarak tarihe geçti ve üzerinde çeşitli kitaplar yazıldı.

Kore Savaşı'na Hikmet Feridun Es ile birlikte Semiha Feridun Es'i de gönderen HÜRRIYET, bu savaşı en geniş şekilde ve bol fotoğraflarla okurlarına yansıttı. HÜRRIYET 11 Kasım'da ayrıca bir Kore ilavesi verdi. Kore'de madalya kazanan kahramanların bu madalyaları İstanbul'da HÜRRIYET tarafından düzenlenen bir törenle ailelerine sunuldu.

GENERAL TAHSİN SAG

Generalin kurtuluşu asker üzerinde büyük tesir yarattı. General, Albay Dora'dan Seul'deki kuvvetlerini yeniden doğuşa başlamak üzere istedi

Hürriyet

Tugayımızın bütün birlikleri boğuşarak muhasarayı yarı

Sabahın 4 Günde
KORE
Albay Hamdullah Harp
Muhaberesinin Hikmet
Feridun Es Bildiriyor

Albay Dora, Alay Sarcağı beline sararak efinde silah olduğu halde birliğe yol açtı

SON DAKİKA

TELGRAF

1950'de Hürriyet

Türkiye İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Anlaşmasına 4 Kasım'da Roma'da imza koydu.

Sivil havacılık tarihimize ilk defa olarak bir yolcu uçağı düşerek parçalanıp yandı. Uçaktaki 11 yolcu ile dört kişilik mürettebat ölmüştü. Bu ilk olay Türk basınında bir başka ilk olaya yol açıyordu. **HÜRRIYET** 25 Mart'ta Ankara'da olan bir olayın resimlerini ilk defa olarak ertesi günü yayınlıyor ve Ankara'dan özel şekilde getirilen fotoğraflara "Her hakkı mahfuzdur" notunu koyuyordu.

Güreşçilerimiz başarılarını bu yıl da sürdürdüler ve İsveç'te yapılan grekoromen şampiyonasında dünya ikincisi oldular.

TÜRKİYE'NİN NÜFUSU

Nüfus sayımı 22 Ekim'de yapıldı. Nüfus 18 milyondan 21 milyona yaklaşmıştı. Cumhuriyet döneminde yapılan genel nüfus sayımlarının sonuçları şöyleydi:

1927: 13.648.270
1935: 16.158.018
1940: 17.820.950
1945: 18.790.174
1950: 20.947.188
1955: 24.064.763
1960: 27.754.820
1965: 31.391.421
1970: 35.666.549
1975: 40.197.669

Nüfusu büyüyen Türkiye'nin elbet ihtiyaçları da büyüyecekti. Bu ihtiyaçlar dikkate değer bir ileri görüşlülükle genellikle ilk kez **HÜRRIYET**'te dile getiriliyordu. 1970'lerde ancak kurulabilen televizyon da bunlardan biriydi. Daha 1950'de, 10 Şubat tarihli başyazısında **HÜRRIYET** televizyondan söz ediyor ve "Halâ İstanbul Radyosu'nun doğru dürüst işletemekten" yakınıyordu. 16 Kasım'da ise bir resmî ağız. Basın Yayın Genel Müdürü İstanbul ve Ankara'da televizyon yayını yapılacağını açıklıyordu.

DIŞ OLAYLAR

1950 yılı, Türkiye'de olduğu gibi, İngiltere'ye de bir iktidar değişikliği getirdi. 23 Şubat'ta yapılan seçimlerde Atlee'nin İşçi Partisi, Muhafazakar Parti'yi önlü Churchill ile birlikte iktidardan uzaklaştırdı. Aynı yıl, 2 Kasım'da dünyanın ünlü mizah yazarı Bernard Shaw öldü. **HÜRRIYET**'in 1 Şubat günkü manşeti ise dünyadan şu haberi veriyordu:

"Hidrojen bombası nihayet yapılıyor." - "Truman bu müthiş silahın imali için dün alâkadarlara emir verdi."

İki gün önce, 29 Ocak tarihli **HÜRRIYET**'te şu başlık vardı:

"Aya seyahate hazırlanıyoruz." Evet 1950, dünyada teknolojik bir yarışın haberlerini veriyordu.

HÜRRIYET'te 1950 yılında çeşitli konularda tam 22 dizi yazı ve röportaj, 8 roman, 6 resimli roman yayınlandı. Gazete boyu 4 sayfa ve renkli "Pazar ilâvesi" 30 Nisan'dan itibaren verilmeye başlandı. Ayrıca iki özel ilave yayınlandı. **HÜRRIYET**'in hazırladığı aktüalite filmleri 1 Kasım'dan itibaren sinemalarda gösterilmeye başlandı. **HÜRRIYET** 1950 yılında liseyi "Pekiyi" dereceyle bitiren bütün öğrencilere birer "Türk Meşhurları Ansiklopedisi" armağan etti.

Bulgaristan'dan anavatana göç eden yurttaşlarımız için bir öğrenciler köyü kurulması amacıyla **HÜRRIYET** bir yardım kampanyası açtı.

30 Eylül'de başlayan kampanya 1 Mayıs 1951'e kadar sürdü ve toplam 125 bin 132 lira yapılacak köy için Göçmen ve Mültecilere Yardım Birliği'ne teslim edildi.

Ve yılın son günü noterle tespit edilen **HÜRRIYET**'in baskısı 203 bin 250 idi. Bu, bir yılda bir misli artışı gösteriyordu.

Pazar ilâvesi

İlk renkli ilân

1951

1951'in ilk aylarında DP'nin ilk hükümetinde ilk değişiklik yapıldı. Başbakan Adnan Menderes 8 Mart'ta istifa etti. Ertesi günü yeni kabineyi kurmakla tekrar görevlendirildi ve yeni kabinede sadece üç bakan değişti.

Bu yıl bazı önemli kanunların da kabul edildiği yıl oldu. Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkındaki kanun 25 Temmuz'da, Yabancı Sermaye'yi Teşvik Kanunu, 1 Ağustos'ta, ücretli hafta tatili kanunu 9 Ağustos'ta, halkevlerinin kapatılmasına ilişkin kanun 6 Ağustos'ta Meclis'te kabul edildi ve halkevlere 8 Ağustos'ta kapatıldı. CHP mallarının hazineye devri hakkında bir kanun da 14 Aralık 1953'de çıkacaktı. Bir hükümet kararıyla da 1951'de okullarda din derslerinin programa konması kabul edildi.

NATO'YA GİRİŞ

Geçen yıldan sürüp gelen bir konu bu yıl sonuca bağlandı ve Türkiye'nin kısaca NATO diye anılacak olan Kuzey Atlantik Savunma Pakti'ne girmesi 20 Eylül'de kabul edildi ve konuyla ilgili protokol 17 Ekim'de Londra'da imzalandı. Türkiye'nin pakta girmek için bir yıl önce 2 Ağustos 1950'de yaptığı müracaat ise Amerika, İngiltere ve Fransa tarafından kabul edilmemişti. Bu konudaki siyasal gelişmeleri kısaca izlemek için **HÜRRIYET**'in iki başyazısını bakmalıdır.

28 Nisan 1951 günü başyazısında Sedat Simavi şöyle diyor; "Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, Ankara'ya gelmeden evvel seyahati hakkında birçok dedikodular yapıldı. Bunlar meydanında Türkiye'nin Kore için asker yardımını çoğaltması için hükümetimiz nezdinde teşebbüslerde bulunacağı da söylendi. (...)

Artık bilmelidirler ki, Türk askeri, öyle şurada burada ihdas edilecek cephelerin müdafii olmaz."

Yine Sedat Simavi 25 Eylül 1951'de "Atlantik Pakti'ne girerken" başlıklı başyazısının bir yerinde şöyle diyor:

"Atlantik Pakti'ne girişimizi küçümseyenler, Türk askerinin gücüne güveni az olanlardır."

Kore Savaşı'nın yankıları 1951 yılı içinde destani bir heyecanla devam ediyordu. Sinemalarda aktüalite filmlerinin yanısıra özel olarak çevrilen ve Kore Savaşı'nda Mehmetçiğin kahramanlıklarını konu alan filmler oynuyordu.

Kore'deki Türk Tugayı'nın Komutanı Tümgeneral Tahsin Yazıcı da 5 Aralık'ta İstanbul'a dönüşünde büyük bir heyecanla karşılandı. Kore'de savaş 26 Temmuz 1953'de sona erdi.

Heyecan güreşte de yine kendini gösterdi. Helsinki'de yapılan serbest güreş müsabakalarında Türk Millî Takımı 29 Nisan'da Dünya Şampiyonluğunu ilân ediyordu. Sekiz sıkletin altısında dünya şampiyonu olan güreşçilerimiz 52'de Ali Yücel, 57'de Nasuh Akar, 62'de Nurettin Zafer, 73'de Celâl Atik, 79'da Haydar Zafer ve 87'de Yaşar Doğu idi.

DIŞ OLAYLAR

İngiltere'de seçim yapıldı ve bu kez 25 Ekim'de oy kullanan 35 milyon seçmen, İşçi Partisi'ni iktidardan düşürerek tekrar Muhafazakar Parti'yi ve Churchill'i iktidara getirdi.

Kasım ayının 28'inde Suriye'den yeni bir hükümet darbesi haberi geldi. Libya 24 Aralık'da bağımsızlığını ilân etti.

Pakistan Başbakanı Liyakat Han, 16 Ekim'de Ravalpindi'de bir suikast sonucunda öldürüldü.

İran Başbakanı Razmara da 7 Mart'ta camide bir suikasta kurban gitti. İran Şahı Rıza Pehlevi 12 Şubat'ta Prens Süreyya ile evlendi. Fakat İran tahtına bir varis vermeyen bu evlilik yıllar sonra ayrılıkla bitti.

1951'de Hürriyet

Hürriyet'te seri yazı ve röportajlar büyük bir artış gösteriyor. 1951'de çeşitli konularda tam 43 dizi yazı ve röportaj ile 10 roman ve 6 resimli roman yayınlandı. Ara seçimlerden önce geniş bir kamuoyu yoklaması yapan **Hürriyet**, her ilde bin kişinin görüşünü sordu.

Gazeteler 30 Mart'ta fiyatlarını 15 kuruşa çıkarırken **Hürriyet** yine 10 kuruşta kaldı. Hükümet 4 Nisan'da gazete sayfalarını kısıtlayınca **Hürriyet** haftalık Pazar ilâvesini kaldırdı ve münderecatını gazetenin içine aldı. Hafta içinde 6, Pazar günleri 8 sayfa yayınlanan **Hürriyet**, posta ücretlerine zam nedeniyle 15 Temmuz'dan itibaren taşrada fiyatını 12 kuruşa çıkardı, 20 Nisan 1951'den itibaren Anadolu'da da tekrar 10 kuruşa indi.

bir miting yapmışlardı. Bu çelişkiyi, Venizelos ile birlikte aynı gemide İstanbul'a gelen Sedat Simavi de Yunan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı'na sormuştu. Venizelos bu soruya "Bu nümayişler Türkiye aleyhine değildir. İngiltere'ye karşıdır." cevabını vermişti.

Hürriyet'in 5 Temmuz günü manşetinde verdiği haber ise Yunan politikasının bir başka yüzünü belirtiyordu. Sayfanın tepesindeki başlık şöyleydi: "Kıbrıs'ın ilhaki için Atina ve Lefkoşe'de gösteri yapıldı."

Türk siyaset hayatında 1952'de daha başka ziyaretler de oldu. Bunlardan birincisi Atlantik Paktı Orduları Başkomutanı General Eisenhower'in 3 Mart'ta Ankara'ya gelişi idi. Geçen yıl Pakta kabul edilen Türkiye'nin fiili girişi bu yıl 15 Şubat'ta gerçekleşmiş ve karar 18 Şubat'ta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce onaylanmıştı. Kasım'da Amerika Devlet Başkanı seçilecek olan Eisenhower, Türkiye ve Yunanistan'ı ziyaretinden bir ay sonra NATO Başkomutanlığı'ndan istifa edecek, yerine 28 Nisan'da General Ridgway atanacaktı. 5 Eylül'de Türkiye'ye gelen NATO'nun yeni Başkomutanı bir hafta süreyle Türk Ordusu'nda incelemelerde bulundu. NATO'nun yeni ve önemli üyesi Türkiye'yi 17 Eylül'den itibaren 10 gün süreyle NATO Başkomutan yardımcısı Mareşal Montgomery de ziyaret etti ve Başkomutan Ridgway 3-7 Kasım arasında tekrar Türkiye'ye geldi. Çeşitli kademelerde Amerikan askeri şahıslarının Türkiye'yi ziyaretleri 1952'de ve 1953'te de yoğun bir şekilde devam etti.

Önemli bir dış ziyaret de Başbakan Menderes ile Dışişleri Bakanı Prof. Köprülü'nün 13-19 Ekim arasında İngiltere'ye gidişleriydi. Hürriyet bu ziyaretin fotoğraflarını telefoto ile okurlarına günün gününe ulaştırdı.

Türkiye 1952'de dış dünya ile iki alanda daha temasa geldi. Bunlardan biri Helsinki Olimpiyatları, öteki Avrupa güzellik yarışmasıydı. 19 Ağustos'ta Napoli'de yapılan yarışmada Türk Güzeli Günseli Başar Avrupa Güzeli seçildi. 1955'de Helsinki'de yapılacak yarışmada da Suna Soley Avrupa Üçüncüsü olacaktı. 20 Temmuz'da başlayan Helsinki olimpiyatlarından ise bu kez başarılı haberler gelmedi. Serbest güreşte yalnızca 52'de Hasan Gemici ve 62'de Bayram Şit olmak üzere iki birincilikle takım halinde dördüncü olabilmış, greko romende ise onunculuğa düşmüştük. Böylece Türk güreşinde iniş başlamış oluyordu. Helsinki olimpiyatlarına

1952
Avrupa
Güzeli
Günseli
Başar

kendilerine ev hediye edilen Yaşar Doğu, Celâl Atik, Gazanfer Bilge, Namık Akar ve Halil Kaya profesyonelsayıldıkları için katılamamışlardı. Bu konuda 23 Temmuz günü Hürriyet'te bir baş yazı yazar Sedat Simavi, yazısını şöyle bitiriyordu:

"Bu son hadise bize şunu öğretmiştir ki, sporda bile zafer kazanmanın şartı sadece sporcu seçmek değildir. Onun idarecisini seçmek sporcu seçmek kadar mühimdir."

Gözlerimizi 1952'nin iç politikasına çevirdiğimizde kısaca şunları görüyoruz:

DP hükümetinde ilk anlaşmazlık patlak veriyor ve İçişleri Bakanı Fevzi Lütüfi Karaosmanoğlu 7 Nisan'da bakanlıktan istifa ediyordu Muhalefet Lideri İnönü, 8 Nisan'da meydana gelen kanlı olaylar nedeniyle Balıkesir'e giremiyor, 22 Kasım'da Malatya'da Hüseyin Üzmez adında bir şahıs, gazeteci Ahmet Emin Yalman'ı tabancayla yaralıyordu.

Millet Meclisi 24 Aralık'ta yaptığı toplantıda Prof. Fuat Köprülü ve 23 arkadaşının teklifine uyarak 10 Ocak 1945 tarihli Anayasa'yı kaldırıp yerine 1924 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nu yürürlüğe koydu. Teklif sahipleri Anayasa'nın diline karşı çıkıyorlardı.

General Eisenhower Bayrağımızı Selâm

1952

Türk-Yunan ilişkilerinde ve Kıbrıs konusunda önemli sayılabilecek gelişmeler görüldü 1952 yılında... Yılın başında 30 Ocak'ta Yunan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Venizelos Ankara'ya ziyaret etti. Pire'den Tarsus gemisiyle Türkiye'ye gelen Venizelos, aynı gemide bulunan Hürriyet Başyazarı Sedat Simavi'ye verdiği özel demeçte; "Ankara'ya babamın kurduğu dostluğu idameye getirdim" diyordu. Millet Meclisi'nin 1 Şubat günü toplantısını da izleyen konuk Bakan'ın bu ziyareti nedeniyle, ertesi gün Hürriyet'in başlığında belirttiği gibi, "Meclis hararetle Türk-Yunan dostluk tezahürlerine sahne oldu." Bu ziyareti Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Prof. Köprülü ile birlikte 27 Nisan'da Atina'ya giderek iade etti ve bu ziyaret de parlak dostluk gösterilerine yol açtı.

Karşılıklı dostluk ziyaretlerini 8 Haziran'da Yunan Kralı Paul ve Kraliçe Frederika'nın Türkiye'ye gelmeleri, 28 Kasım'da da Türkiye Devlet Başkanı Bayar'ın Yunanistan'a gitmesi izledi.

Bu arada 5 Mayıs'ta Türk-Elen Dostluk Derneği kurulmuştu. 1953 yılının Mayıs'ında da Türkiye Yunanistan ve Yugoslavya arasında üçlü bir dostluk anlaşması imzalanacaktı. Bütün bunların yanı sıra odak noktalarından biri olan Kıbrıs meselesi ne durumdaydı?

Türk-Yunan dostluğundan söz edildiği sırada ve daha Venizelos Türkiye'yi ziyaret etmeden bir hafta önce Kıbrıs'ta Rumlar büyük

İngiltere'nin yeni hükümdarı Majeste II. Elizabeth.

DIŞ OLAYLAR

İngiltere Kralı Majeste VI. George

Dünyada 1952 yılı içinde göze çarpan, birçok bellibaşlı ülkede devlet adamları arasında çeşitli nedenlere dayanan değişikliklerdi. İngiltere'de Kral VI. George 6 Şubat'ta ölünce tahta Elizabeth geçiyor, Ürdün Kralı Talal 11 Ağustos'ta tahttan çekiliyor, Mısır'da 23 Temmuz'da yapılan darbe sonunda Kral Faruk 26 Temmuz'da tahtını ve ülkesini terk ediyordu. 1953 Haziran'ının 18'inde Mısır'da Cumhuriyet ilân edilecekti. Arjantin'de ise Cumhurbaşkanı'nın eşi ünlü Eva Peron 27 Temmuz'da öldü. Amerika'da 5 Kasım'da, Yunanistan'da 17 Kasım'da seçimler yapıldı. Eisenhower ABD Başkanı seçildi, Yunanistan'da ise Mareşal Papagos'un partisi iktidara geldi. İKE 1956 seçimlerinde de tekrar Amerika Başkanlığı'na seçilecekti.

Amerika ilk Hidrojen bombasını 17 Kasım'da Pasifik Okyanusu'nda patlattı. İngiltere de 4 Ekim'de ilk Atom bombasının denemesini Avustralya'da yapıyordu.

1952'de Hürriyet

Hürriyet'te 1952'de 9 roman, 3 resimli roman, 32 dizi yazı ve röportaj yayınlandı. Kağıt kısıntısının kaldırılması üzerine 27 Nisan'dan itibaren Pazar ilâvelerini tekrar vermeye başlayan Hürriyet, ayrıca bir röportaj dizisinin başlaması nedeniyle 4 Mayıs'ta Pasifik ve Avustralya ilâvesi, yılbaşında da bir ilâve çıkardı.

Türk basınında ilk tele-foto tesisini 11 Ağustos'ta kuran Hürriyet, bugünden sonra başka yerlerdeki olayların fotoğrafını hemen ertesi gün yayınlama olanağına kavuştu.

Reklamcılıkta da yenilikler getiren Hürriyet, Olimpiyatlar nedeniyle Helsinki'de yapılabanda alınan röportajları Türkiye radyolarında yayınladı. Taksim'de yürüyen ışıklarla haber bildirmeye ve reklâm yapmaya 29 Ekim'de başladı.

DÜDÜKLÜ TENCERE

Kısa zamanda halka malolan ve onun duyguları, düşünceleri, kısaca günlük yaşantısıyla bütünleşen Hürriyet, bu yolda ilginç örnekler veriyor, gazetecilik alanında uzun zaman unutulmayacak şeyler yapıyordu. Sedat Simavi'nin kaleminden kısa ve halk diliyle yazılmış başyazılar bunlardan biriydi ve her biri geniş yankılar uyandırıyor. Hele bunlardan biri vardı ki, uzun zaman unutulmamıştı. Her evin, her mutfağın o devirdeki konusunu başyazıya getirebilmek cesaretini ve gazeteciliğin başarılı anlayışını gösteren Sedat Simavi 1 Kasım tarihli ve "Düdüklü Tencere" başlıklı yazısını şöyle bitiriyordu:

"Düdüklü Tencere'nin icadı pek çok kadını sevindirdi. Çünkü bir hayli tembel işi... Lezzet yok ama, beş dakika içinde sofraya bir yemek konuveriyor. Tanıdığım bir yaşlı alle kadını bana vaktiyle demişti ki:

-Yemek ocakta tıkr tıkr pişmeli. Fakat yalnız başına pişen yemek yine de lezzetli olmaz. Ev kadını yemekle beraber pişmeli ki o yemek halis Türk Yemeği olsun.

Düdüklü Tencere'nin yemeğini yediğim zaman bu yaşlı Türk kadınına ne kadar hak verdim. Düdüklü Tencere geldi, Avrupa'da patlıcan yemeği daha bilinmezken sadece Patlıcan'ın kırk türlüünü içine alan o güzelim Türk Mutfağı da düdüğe döndü."

Hürriyet HADİSELERİ BURADA

Türk Basınında Bir Yenilik

Gazetemiz Bu Geceden itibaren Taksim Meydanındaki Opera Binasının üstünde Kurduğu Tesisattan Elektrikle Havadis Vermeğe Başlıyor.

Okuyucuları için, her zaman her türlü yeniliği herken ten önce düşünüp tatbik eden "HÜRRIYET", bu akşamdan itibaren Türkiye'de ilk defa ışıklı bir havadis servisi açıyor.

Haftalar, hatta aylardanberi Taksim meydanında geçenler, Opera binasının üstünde büyük yazılarla "HÜRRIYET", ismini ve Türk bayrağını göstermektedir. Bu, "HÜRRIYET", in sayın halkımızla elektrikle havadis vereceği, "YÜRÜYEN YAZI" servisinin tesisiatidir. Müessesemin geceli gündüzlü çalışarak bu tesisiatini Cumhuriyet Bayramına yetiştirmiştir. Bu geceden itibaren

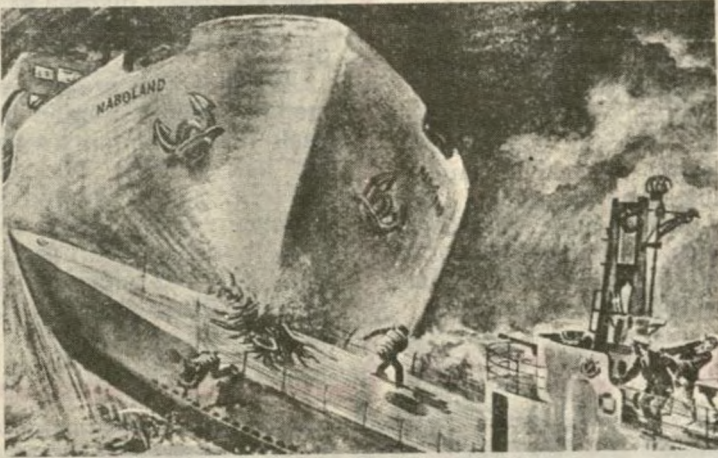
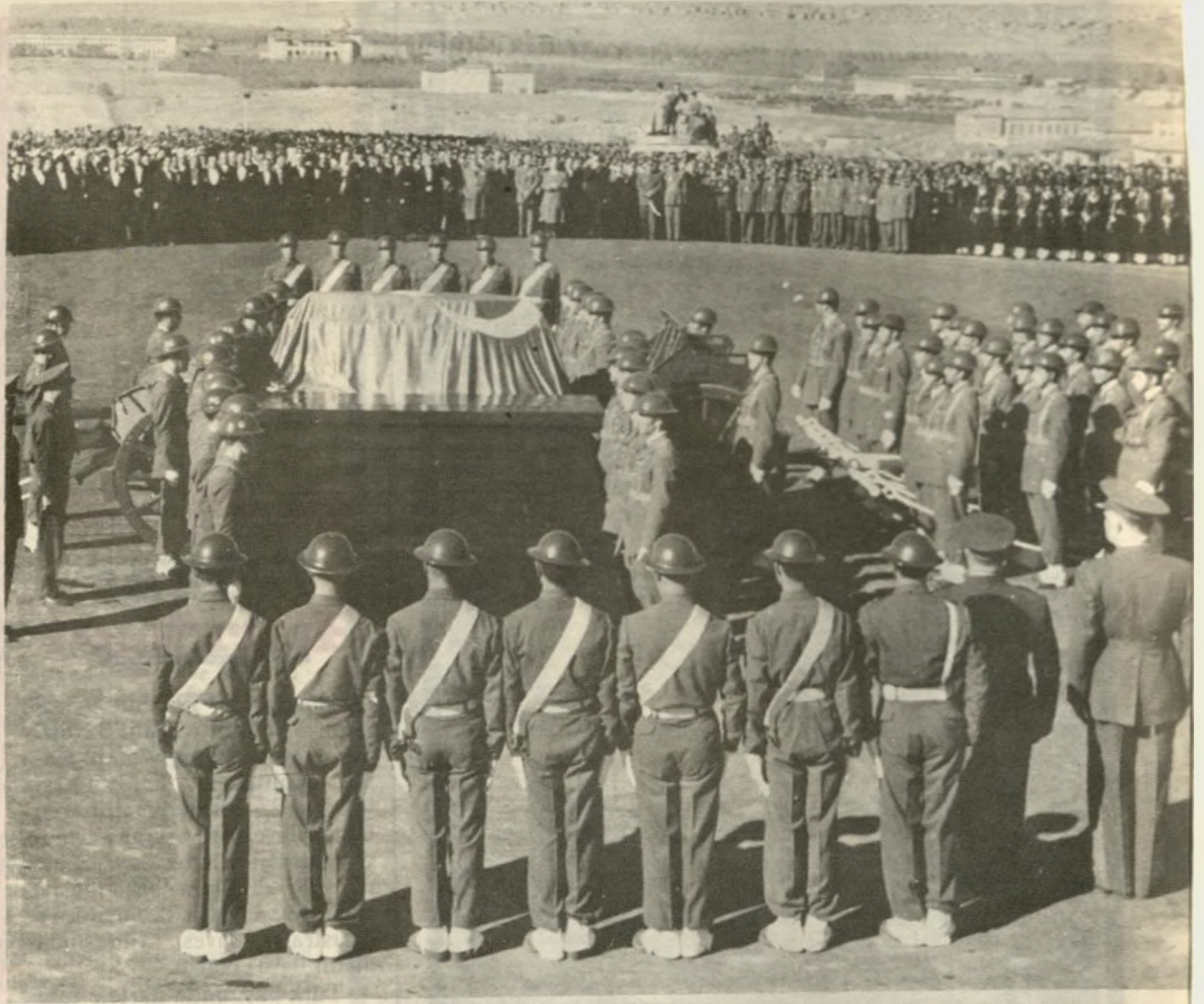
her bir gün aynı yerde yürüyen elektrikli satırlarla günün en mühim haberlerini, Amerikan seçimlerinden tutmuş da, futbol maçlarının neticelerine kadar bütün dünya aktüalitesini, en son havadisleri bulacaksınız.

Medeni dünyada ancak pek büyük gazetelerin hiç bir ticari menfaat gözetmeden, sırf halkın menfaati için büyük masraflar yaparak, adeta usuzuna açılmış bir havadis çeşmesi halinde kurduğu böyle bir tesisiat "HÜRRIYET", Türkiye'de ilk defa aine takdim etmekte büyük bir cesaret göstermektedir.

1953

ATA ANITKABİRDE

Atatürk'ün 15. ölüm yıldönümü olan 10 Kasım'da Ata'nın naşı Ankara'daki Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrinden alınarak, Anıt Kabir'deki ebedi istirahatgâhına büyük bir törenle nakledildi. Cumhurbaşkanı Bayar, bu münasebetle Türk Milletine bir mesaj yayınladı.

DUMLUPINAR BATTI

1953 yılı Türkiye'ye uzun yıllar acıyla anılacak bir facia bıraktı. Dumlupınar faciası... Türk Deniz Kuvvetleri'nin "Dumlupınar" denizaltısı NATO manevralarından dönerken 4 Nisan'da sabaha karşı Çanakkale Boğazı'nda "Naboland" adlı İsveç şilebiyle çarpışarak battı. Bütün çabalara rağmen, denizaltının battığı yerin derin ve boğaz sularının şiddetle akıntılı olması nedeniyle Dumlupınar'a kurtarma çanı takılamadı ve 81 denizcimiz şehit oldu.

İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet tarafından fethinin 500. yılı 1953'e rastlıyordu. Kuttama programı için çok önceden hazırlıklara başlandı ve 29 Mayıs'da büyük bir tören yapıldı. Ancak Cumhurbaşkanı ile Başbakanın İstanbul'daki törene katılmayışlarını Sedat Simavi 30 Mayıs günü başyazısında eleştirdi.

Kıbrıs meselesi bu yıl da kamuoyunda önemli yer tutan konuların başında geliyordu. Konunun değişik bir yanını da Dışişleri Bakanı Prof. Fuat Köprülü'nün Hürriyet'te kendisine ve Bakanlığının manevi şahsiyetine hakaret edildiğini ileri sürerek 9 Eylül'de dava açmasıydı. 28 Ekim'de başlayan dava, iki duruşma sonra karar için 23 Aralık'a bırakılmıştı ve o duruşmada dava düştü.

Çünkü... Kıbrıs davasının haremli savunucusu Sedat Simavi 11 Aralık'ta gözlerini hayata yumuştu. Türk basınının bu önder gazetecisi, hasta yattığı Kanlıca'daki evinde 11 Aralık Cuma günü hayata veda etti ve 13 Aralık'ta Beyazıt Camii'nde kılınan öğle namazından sonra çok sevdiği Kanlıca'da toprağa verildi.

Hürriyet kurucusunun çizdiği yolda yalnız Kıbrıs konusunda değil, her millî davada azimle vaziyet aldı ve O'nun belirlediği meslek ilkeleri içinde yayın hayatını sürdürerek Sedat Simavi'nin manevi varlığına bağlı kaldı.

DIŞ OLAYLAR

Dünyada yılın önemli olaylarından biri Rusya'da Stalin'in ölümüyle bir devrin kapanmasıydı. Stalin'in 5 Mayıs'ta ölümünden sonra Başbakanlığa Malenkov geldi.

Amerikan tarihinde casusluk suçundan ilk idam mahkûmu olan atom casusları karı - koca Rosenberg'ler 19 Haziran'da elektrikli sandalyede idam edildiler.

1953 de Hürriyet

Hürriyet bu yıl 56 dizi yazı ve röportaj, 13 roman, 4 resimli roman yayınladı. Atatürk'ün 15. ölüm yıldönümünde ve yılbaşında iki ayrı özel ilâve ile İstanbul'un 500. fetih yıldönümünde gazeteden ayrı renkli bir tablo verdi.

Pazar ilâvesinde yayınlanmakta olan Fatoş ile Güngörmüş komikleri, 23 Kasım'dan itibaren hergün Hürriyet'te yer aldılar ve gazetenin günlük ilk komikleri oldular.

Sedat Simavi'yi Dün Kaybettik

Büyük vatansever, doğru bildiği yolu bir an terketmedi

Hayat boyunca düsturu daima şu olmuştur: "Bize saygı gösterenlere elimizi uzatılmaz"

Türk milliyetçisi ve büyük vatansever Sedat Simavi'nin vefatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi, hayatı boyunca vatanseverlik ve milliyetçilikten vazgeçmeyen bir insan olarak tanınmıştır. Onun vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir. Simavi'nin vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir. Simavi'nin vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir.

Acı haberin ilk akisleri

Simavi'nin vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir. Simavi'nin vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir. Simavi'nin vatanseverlik ve milliyetçilikteki tutumları, Türkiye'de büyük bir saygınlığa sahiptir.

Son anları...

Son anları... Sedat Simavi'nin son anları, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin son anları, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin son anları, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur.

Gazetecilikte başarısı ve Başbakanlık, Türk basın dünyasının en büyük ismi Sedat Simavi

Mücadele ve hamle dolu bir meslek hayatının hikâyesi

O, kurduğu sayısız mecmua ve gazetelerle hem yurt dâvalarına, hem basın mesleğine hizmet etmiştir

Mücadele ve hamle dolu bir meslek hayatının hikâyesi. Sedat Simavi'nin hayatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin hayatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin hayatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur.

Cenaze töreni programı

Cenaze töreni programı. Sedat Simavi'nin cenaze töreni, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin cenaze töreni, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin cenaze töreni, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur.

Müsterih Uyu

Müsterih Uyu. Sedat Simavi'nin vefatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin vefatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Simavi'nin vefatı, Türkiye'de büyük bir üzüntüye sebep olmuştur.

VASIYET

"HÜRRIYET, ailesi, kurucuları ve benimsenmiş olduğu büyük aile üyelerindedir. Fakat ailem ve ailemdeki diğer üyelerim, onun bize mirastır ettiği yoldan ayrılmayacak, bizi birarada vasiyet yerine getirecektir."

22 Mayıs 1953 tarihli "HÜRRIYET" gazetesinde geçen bu başmakalimle Sedat Simavi inandığı düsturu ömür boyu sürdürmüştür.

"Ben Ünlü Adamların ve Kubranın Türkîliğine sıkı sıkıya bağlıyım. Bu düsturu benim 'Neyin müdafaa eteceğim, Ya ki yoldu Kubra ve Ünlü Adamların yoldu Türk bayrağı' dediğim kadar..."

Sedat Simavi çok sevdiği ve kendisi de çok sevdiği bazı arkadaşları

Sedat Simavi inandığı ve müdafaa ettiği davaları derinlikle haklarında olan düşünce ile sürdürmüştür

1954

1954 Türkiye için seçim yılıydı. DP iktidarı 2 Mayıs'ta yapılan seçimden dört yıl öncesine göre daha kazançlı çıktı ve 504 milletvekilliği kazandı. CHP'nin milletvekili sayısı ise 30'a düşmüştü. 27 Ocak'ta kapatılan Millet Partisi'nin yerini 5 milletvekili ile Cumhuriyetçi Millet Partisi aldı. Meclis'e 7 de bağımsız milletvekili girdi. Bayar tekrar Cumhurbaşkanı seçildi. Adnan Menderes de yine Başbakan oldu.

Siyaset hayatının ilginç bir olayı CMP lideri Osman Bölükbaşı'nın seçim bölgesi olan, Kırşehir ilinin 30 Haziran'da Meclis'te kabul edilen bir kanunla ilçe yapılmasıydı. Kırşehir'de seçimi CMP kazanmıştı. Kırşehir 12 Haziran 1957'de tekrar il oldu.

Köy enstitülerinin kaldırılmasına da bu yıl içinde, 27 Ocak'ta karar verildi.

Kıbrıs meselesi bu yıl da güncelliğini sürdürdü. Kıbrıs Türk Heyeti temaslar için 8 Ağustos'ta Londra'ya gitti. Kıbrıs'ta Rumların mitingleri birbirini izledi. Birleşmiş Milletler'in Yunanistan'ın Kıbrıs için yaptığı müracaatı görüşmemesini protesto için 18 Aralık'ta Lefkoşe'de düzenlenen kanlı gösterilerde bir kişi öldü, yüzden fazla kişi de yaralandı.

Cumhurbaşkanı Bayar, Amerika'yı ziyaret ederek Eisenhower ile görüştü. 18 Ocak'ta uçakla İstanbul'dan Londra'ya giden Bayar, oradan transatlantikle Amerika'ya vardı ve 10 Mart'ta Türkiye'ye döndü. Bayar, Yugoslav Devlet Başkanı Tito'nun 14 Nisan'da Ankara'ya yaptığı ziyareti iade için 1 Eylül'de Yugoslavya'ya gitti. 18 Mart'ta da B. Almanya Devlet Başkanı Adenauer Türkiye'ye geldi.

Başbakan Menderes'in de bu yıl üç yurt dışı gezisi oldu. Menderes 31 Mayıs'ta Amerika'ya, 2 Ekim'de de Batı Almanya'ya ve 16 Kasım'da İran'a gitti.

1862 ve 1929'dan sonra 1954'te de İstanbul Boğazı Tuna'dan gelen buz parçalarıyla kaplandı. 26

BOĞAZ BUZ TUTTU

Şubat 1954 tarihli Hürriyet'te sayfa boyu "Dün Boğaz'ı yaya geçmek kabil oldu." başlığının altında yine sayfa boyu yayınlanan fotoğrafta Boğaziçi'ndeki buzlar üzerinde yürüyen insanlar görülüyordu.

Aynı yıl İstanbul'luların hayatına renk katan bir konu da Migros'un kuruluşu oldu. İsveç'li firmayla 1 Nisan'da imzalanan anlaşmadan sonra şehrin sokaklarında dolaşmaya başlayan satış kamyonları günlerce konuşulmuştu. Zira 1954, pahalılığın en çok konuşulduğu yıllardan biriydi. Odu nun çekisi 15 liradan 18 liraya çıktı diye gazetelerde kıyamet kopuyordu. Şeker darlığı ve karaborsa haberleri gazetelerde sık sık yer

alıyordu. Nihayet hükümet "İhtikarla mücadele" için 13 Temmuz'da Kâr Hadleri Kararnamesi'ni çıkarttı.

Üç binden fazla dükkân, cami ve karakolu ile şehir içinde şehrin turistik alışveriş merkezi tarihi Kapalıçarşı'da yangın çıktı ve çarşının önemli bir bölümü harabeye döndü.

Mayıs'ın 23'ünde Tokyo'da yapılan Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türk takımı tekrar Dünya Birinciliği'ni kazandı. 52'de Hüseyin Akbaş ile 57'de Mustafa Dağıstanlı altın madalya aldı.

Murat Güler 16 saat 50 dakikada Manş'ı geçti ve Manş'ı geçen ilk Türk unvanını aldı.

25 Şubat
1954'te
İstanbul Boğazı
Tuna'dan
gelen
buz parçaları
ile kaplandı.

1954'de Hürriyet

Bu yıl Hürriyet'te 54 dizi yazı ve röportaj, 9 roman, 3 resimli roman yayınlandı, yılbaşında da okurlarına bir takvim verildi. Hürriyet 19 Ekim'de başlayıp yıl sonuna kadar süren "Mesken Kredisi" kampanyasında 12 okuruna 20'er bin lira tutarında 20 yıl vadeli ve faizsiz mesken kredisi verdi, aynı yıl ilk, orta okul ve lise ile yüksek okul mezunları için 11 Temmuz'da bir "Tatil Mükâfatı" yarışması açtı, yarışmada sınavı kazanan ilk üç kişiye toplam 7 bin lira tutarında ödül verildi.

2 Mayıs'ta yapılan genel seçimler için de Hürriyet hediyeli bir tahmin yarışması düzenledi. Sonuçları en yakın şekilde bilenlerden üç kişiye toplam 13.500 lira armağan verdi.

Türk basınında ilk seri ilân yarışına da Hürriyet 1 Temmuz 1954'te başladı.

1955

6-7 EYLÜL

1955 yılına damgasını vuran, "6-7 Eylül Olayları" diye anılan olaylardı. Kıbrıs meselesinin tırmandığı gergin ortamda, Selânik'te Atatürk'ün evine bomba atıldığı haberi gelince 6 Eylül akşamı İstanbul, Ankara ve İzmir'de protesto gösterileri başlamıştı. Fakat özellikle İstanbul'da olaylar akşam saatlerinde kontrolden çıkarak tahrip ve yağmacılığa dönüştü. Büyük zarara yol açan olaylar sonunda Ankara, İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim ilân edildi. Üç generale işten el çektirildi, Emniyet Genel Müdürü ile İstanbul Emniyet Müdürü değiştirildi ve 10 Eylül'de de İçişleri Bakanı Namık Gedik istifa etti.

6-7 Eylül olaylarından önce, Kıbrıs konusunda yıl içinde görülen gelişmeler kısaca şöyleydi:

Kıbrıs'ta 1 Nisan'da EOKA terhis hareketi başlamıştı. 2 Nisan günü Hürriyet olayı manşetinde şöyle bildiriyordu: "Kıbrıs'ta isyan başladı. Ada'nın muhtelif yerlerinde aynı anda harekete geçen Rumlar askerî ve sivil binalarla radyolara bombalarla saldırdılar - Yer yer yangınlar çıktı, birçok bina yıkıldı."

İstanbul ve Ankara'da 21 Nisan'da gençler tarafından Kıbrıs mitingleri yapıldı. 11 Temmuz'da Türkiye Yunanistan'a bir nota vererek, Kıbrıs'ta kışkırtmalardan vazgeçilmesini istedi. 25 Ağustos günü Hürriyet'te Başbakan Menderes'in demeci şu başlıklarla yer alıyordu: "Menderes'in Kıbrıs'a dair sert ve kat'i beyanatı - Adanın statüsündeki değişikliği reddedeceğimizi katiyetle belirten Başvekil Kıbrıs'ta şuursuz ve caniyane bir teşebbüsün telâfisi gayri mümkün neticeler doğurabileceğini söyledi - Menderes: Kıbrıs Anadolu'nun bir devamıdır. Fakat vaktiyle Yunan ordusunun Ankara önündeneşivardı? diyesordu. - Oradaki ırkdaşlarımız müdafaasız kalmayacaktır - Bir vatan, kumaş parçası gibi neresinden istenirse keşilebilir bir meta değildir. Bu ne biçim hükümettir ki, bir kasaba papazına bir devlet muamelesi yapmaktadır."

Türkiye 23 Ağustos'ta İngiltere'ye Kıbrıs konusunda bir nota verdi. Londra'da, Türk, İngiliz ve Yunan Dışişleri Bakanlarının ka-

tıldığı Kıbrıs konferansı 29 Ağustos'ta toplandı, 6 Eylül'e kadar süren toplantılarda olumlu bir sonuç alınamadı, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu 7 Eylül'de yurda döndü.

CENTO Paktı da 1955 yılında doğdu. Başbakan Menderes Bağdat'a giderek 24 Şubat'ta Irak ile işbirliği ve Savunma Andlaşmasını imzaladı. 30 Mart'ta İngiltere, 23 Eylül'de Pakistan ve 11 Ekim'de İran Bağdat Paktı'na katıldı. Amerika da gözlemci olarak CENTO'nun yanında yer aldı.

Türkiye'nin 1955 dış politika hayatında, Menderes'in 30 Ocak'taki Roma ziyareti sırasında imzaladığı Türkiye - İtalya iktisadi işbirliği anlaşması, 3 Mayıs'ta Amerika'yla imzalanan Atom anlaşması, 18 Nisan'da 29 Asya ve Afrika ülkesinin katıldığı Bandung Konferansı'na Türkiye'nin de iştiraki gibi olaylar vardı.

İç politikada ise, yine bir hü-

kümet değişikliği görülüyor ve 8 Aralık'ta 4. Menderes kabinesi kuruluyordu. Üçüncü Menderes Hükümeti 29 Kasım'da DP grubunda sert eleştirilere uğrayınca çekilmişti. Olayı Hürriyet 30 Kasım günü manşette şöyle bildiriyordu "DP Meclis grubu kabineyi devirdi. İstifa sebebi: Hayat pahalılığı ve ihtiyaç maddeleri tevziindeki yolsuzluklar, "Evet, pahalılık 1955'de de hükmünü sürdürmüş, özellikle kira meselesi aylarca kamuoyunda yer almıştı. Millet Meclisi "Kira Kanunu" diye anılan ve 1939 kiralarna meskenler için % 200, mesken dışı yerler için % 400 oranındaki zammı öngören tasarıyı 18 Mayıs'da kabul etti.

İç politikada kendinden bir süre söz ettirecek Hürriyet Partisi 20 Aralık'ta kuruldu ve 29 milletvekili bulunan partinin başkanlığına Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu getirildi.

Öteki dikkate değer olaylar arasında: İtalya'da yapılan Ordu-

lararası Futbol Şampiyonası'nda Türk Ordu Takımı'nın 27 Mart'ta Dünya Şampiyonluğu'nu kazanması, Karlsruhe'de yapılan grekorumen güreş müsabakalarında 24 Nisan'da Türk Takımı'nın dünya üçüncüsü olması, İstanbul'daki Dünya Daktilografi Şampiyonası'nda 18 Mayıs'ta Ece Özbayrak'ın birinci gelmesi gibi olaylar göze çarpiyordu.

DIŞ OLAYLAR

Dünya'da 1955'in getirdiği değişikliklerin başlıcaları ise 5 Şubat'ta Fransa Başbakanı Mendes France'in düşmesi, 8 Şubat'ta Sovyet Başbakanı Malenkov'un istifa ederek yerine Bulganin'in gelmesi, 5 Nisan'da Churchill'in İngiltere Başbakanlığı'ndan çekilmesi idi.

1955'de
Hürriyet

ÖZEL MURATPAZARI GAZETESİ

1955 yılında Hürriyet'te 20 dizi yazı ve röportaj, 19 roman ve 8 resimli roman yayınlandı. Mesken kredisi ve tatil mükâfatı programına bu yıl da devam eden Hürriyet, 1955 futbol ligi süresince bir tahmin yarışması düzenledi. Her hafta yapılan beş profesyonel maçtan dördünün birinci ve ikinci devre sonuçlarını doğru olarak tahmin eden her okura 250lira armağan verildi. Bu ödül, aynı okurun ikinci başarılı tahmininde 2500, üçüncüde ise 10 bin lira oluyordu. Gazetenin fiyatı 6 Ekim'den itibaren 10 kuruştan 15 kuruşa çıktı.

1956

Hürriyet okurları dünya kamu oyu ile birlikte 1956 yılının Nisanı'nda bir şahane düğünün haberlerini peri masalı okur gibi günlerce izlediler. Monako Prensi Rainier ile Amerikalı film yıldızı Grace Kelly 18 Nisan'da Monako'da evleniyorlardı. Düğünün hazırlıkları ve Grace'nin Amerika'dan geliş günlerce dünya basınını meşgul etti. Hürriyet'de bu haberleri telecronix fotoğraflarla beraber günü gününe verdi. İran Şahı Rıza Pehlevi ile Kraliçe Süreyya'nın 14 Mayıs'da Türkiye'ye gelişleri yine geniş bir ilgi topladı. Bu ziyareti 31 Temmuz'da İran'a iade eden Başbakan Menderes 17 Mart'ta da Pakistan'a bir resmî gezi yaptı.

KIBRIS İŞİNİN TEK HAL ÇARESİ: İKİYE BÖLMEK

Kıbrıs konusundaki gelişmeler 1956'da daha çok diplomatik alanda oldu. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün 19 Haziran'da istifasından sonra Dışişleri Bakan Vekilliği'ne Ethem Menderes getirilmişti. Yıl sonunda 22 Aralık'ta Hürriyet'in manşetinde "Kıbrıs işinin tek hal çaresi: İkiye bölmek" deniyordu. Bu görüşü ortaya atan İngiltere Müstemlekeler Bakanı söz konusu teklifin Türkiye Dışişleri Bakan Vekili Ethem Menderes tarafından yapıldığını öne sürüyordu. Nitekim 28 Aralık'ta da Başbakan Menderes "Kıbrıs'ı taksime taraftarız." diyordu. Ada'da ise İngiliz idaresi, Makarios'u 9 Mart'ta tutuklayarak sürgüne gönderiyordu. Makarios tam bir yıl, 28 Mart'a kadar sürgünde kalacaktı.

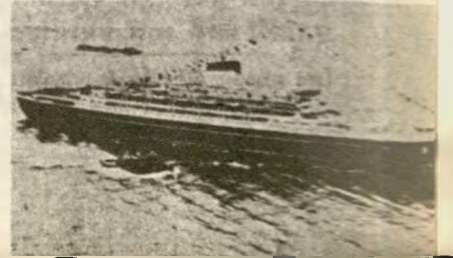

Macaristan Ayaklandı

Dünyanın en önemli olayı ise Rusya'ya başkaldıran Macaristan'ın 25 Ekim'de Sovyet Orduları tarafından işgali idi. Macar halkının direnişinin Rus tankları tarafından ezilişi dünya kamu oyunda geniş yer tutmuştu. Kan ve barut

kokusu Macaristan'da dinmeden Orta Doğu'da kendini gösterdi. 29 Ekim'de İsrail Ordusu Mısır topraklarına giriyor, 31 Ekim'de İngiliz ve Fransız birlikleri Süveyş'e çıkıyor ve 5 Kasım'da Port Said'teki Mısır birlikleri teslim oluyordu.

İtalyanların ünlü Andrea Doria transatlantığı de bu yıl içinde Atlantik Okyanusu'na teslim oldu. Okyanus'ta 26 Temmuz'da İsveç Bandıralı Stockholm Transatlantığı ile çarpışan Andrea Doria beş saat içinde sulara gömüldü.

Rus ordusunun müdahalesine rağmen isyan bastırılmadı. Budapeşte'de kanlı sokak savaşları oldu. Örfi İdare ilan edildi. Ölenlerin sayısı 400'ü buluyor

Şahane Düğün

Artık sinema yıldızı değil prensestir.. Grace Kelly ile Prens Rainier'in nikahları taht odasında kıyıldı.

1956'da Hürriyet

Hürriyet'te 1956'da 18 dizi yazı ve röportaj, 5 roman, 4 resimli roman yayınlandı. Hükümet tarafından gazete sayfalarının kısıtlanması üzerine 13 Şubat'tan itibaren Hürriyet 6 sayfaya indi ve Pazar ilâvelerini kaldırdı. Kâğıt sıkıntısı yüzünden gazete 27 Mayıs'ta baskısını yarı yarıya indirmek zorunda kaldığını açıklıyordu.

Hürriyet, bu yıl giriştiği bir kampanya ile her ay bütün okurlarına birer kitap armağan etmeye başladı.

11 Mart'tan itibaren de Pazar günleri Yahya Kemal Beyatlı'nın bir şiirini birinci sayfada, daha sonra üçüncü sayfada yayınladı.

1957

Türkiye 1957'de bir "Erken seçim" yaşadı. Genel seçimler bir yıl öne alınarak 27 Ekim 1957'de yapıldı. Seçim öncesinin dikkate değer olaylarından biri DP'nin kurucularından Prof. Fuat Köprülü'nün istifa ederek Hürriyet Partisi'ne girmesi, öteki de CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın tutuklanmasıydı.

Meclis'in manevi şahsiyetine hakaret ettiği gerekçesiyle 24 Haziran'da Meclis tarafından dokunulmazlığı kaldırılan Bölükbaşı 2 Temmuz'da mahkemece tutuklandı, 23 Temmuz'da ise başka bir mahkemenin kararıyla serbest bırakıldı. Ancak, iki gün sonra 25 Temmuz'da tekrar tutuklanıyor, dava ile ilgili yayınlar da mahkemece yasaklanıyordu. Bölükbaşı, 27 Ekim seçimlerinde Kırşehir'den tekrar milletvekili seçilince 30 Kasım'da serbest bırakıldı. Seçimleri yine DP kazanmıştı. DP 419, CHP 173, CMP 4, Hürriyet Partisi 4 ve Bağımsızlar da 2 milletvekilliği aldılar.

Hürriyet Partisi 27 Kasım'da fesih ve CHP ile güçbirliğini kararlaştırdı.

İstanbul'un Vali ve Belediye Başkanlığı konusu da bu yılın gündemini işgal etti. Vilâyet ile Belediye'nin ayrılması geçen yıl 1 Mart 1956'da kararlaştırılmıştı. İstanbul'da 8 yıldır Vali ve Belediye Başkanlığı yapan Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay 19 Kasım 1957'de İsviçre Büyükelçiliği'ne atandı, İstanbul Vali ve Belediye Başkanlığı'na da eski Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan getirildi.

Kıbrıs'ta bu yıl iki toplum arasında kanlı çatışmalar başlamıştı. Diplomatik alanda Türkiye "Taksim" tezini işlerken Kıbrıs'ta EOKA'cılar tedbir hareketlerini artırıyordu. Kıbrıs'da 5 Aralık'ta üç Türk'ün öldürülmesi üzerine İngiltere'ye bir nota veren Türkiye, Ada'da ne gibi tedbir alınacağını soruyordu. 12 Aralık'ta Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyonu'nda Yunan tezi doğrultusunda karar alınması tepkiyle karşılandı, ancak 15 Aralık'ta B. M. Genel Kurulu Yunan tezini kabul etmedi.

NATO Konferansı nedeniyle Paris'te bulunan Başbakan Menderes 18 Aralık'ta Amerika Cumhurbaşkanı Eisenhower ile bir görüşme yaptı. Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ayrıca B. Almanya Başbakanı Adenauer'le de görüştüler. Almanya Cumhurbaşkanı Heuss da 5 Mayıs'da Türkiye'ye gelmişti.

1957'de Türkiye'nin diğer yabancı konukları da 26 Ağustos'ta Ankara'ya gelen Afgan Kralı Zahir Şah ile 11 Kasım'da gelen İtalya Cumhurbaşkanı Giovanni Gronchi idi.

Güreşçilerimiz 1957'de yine milletin yüzünü güldürdüler. İstanbul'da Dolmabahçe Stadi'nda yapılan ve 12 ülkenin katıldığı Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda 3 Haziran'da Dünya Şampiyonluğunu ilan ettiler. Dört güreşçimiz 52'de Mehmet Kartal, 57'de Hüseyin Akbaş, 62'de Mustafa Dağıstanlı ve ağırda Hamit Kaplan altın madalya, 67'de Hayrullah Şahin ile 73'de İsmail Oğan gümüş, 79'da Hasan Güngör ile 87'de İsmet Atlı bronz madalya aldılar.

Serbest güreşte milli takımımız dünya şampiyonu oldu.

Osman Bölükbaşı tevkif edildi.

Fahrettin Kerim Gökay valilik ve Belediye Reislüğinden istifa etti.

1957'de Hürriyet

Hürriyet 1957'de çeşitli konularda 21 dizi yazı ve röportaj, 6 roman ve 3 resimli roman yayınladı. Seçimlerden önce yine yurt çapında bir nabız yoklaması yapan Hürriyet 1957 Ocak ayından itibaren yeni bir yayın köşesi açtı: "Şehirde bugün bu gece" köşesinde sinema ve tiyatro programıyla nöbetçi eczaneler yer alıyordu.

1958

17 Ocak 1958 tarihli Hürriyet'in sayfa boyu manşeti şöyleydi: "İstanbul'da 9 subay tevkif edildi" Haberde yer alan Millî Savunma Bakanlığı'nın bildirisinde "Türk Silâhlî Kuvvetleri mensupları arasında büyük sayıda tevkiflerin yapıldığı yolunda mübalâğalı söylenmeler dolaştığı" belirtilerek, tutuklananların hepsi de İstanbul'da bulunan 9 kişi olduğu bildiriliyordu. Siyasal tarihe "9 subay olayı" diye geçecek olan olayda tutuklananlardan biri emekli olmak üzere üçü albay, biri yarbay, dördü binbaşı ve biri yüzbaşıydı. Olayın açıklanmasından iki gün sonra Millî Savunma Bakanı Şem'i Ergin'in "Sihhi sebepler"le istifası da dikkat çekiciydi. Ergin'in istifasıyla Millî Savunma Bakanlığı'na Etem Menderes getirildi. "İsyan muharrirliği" suçundan yargılanan 9 subayın duruşması 26 Mayıs'ta başladı ve 24 Kasım'da sona eren mahkemede sanıklardan sekizi beraat etti, sadece Kurmay Binbaşı Samet Kuşçu, 2 yıl hapse mahkûm olmuştu.

İç politikada yılın belirgin özelliği iktidar muhalefet arası ilişkilerin gerginleşmesiydi. Siyasal edebiyata geçen "Vatan Cephesi" bu yılın ürünüydü. Başbakan Menderes 12 Ekim'de Manisa'da yaptığı konuşmada: "Bugün batıyorlar, yarın batıyorlar yalanları ile mem-

lekette kurulmak istenen kin, husumet ve nifak cephesine karşı vatan cephesinin kurulması ihtiyacı apaçık önümüzde durmaktadır." demişti. Bundan sonra iktidar yanlısı basında ve radyoda sürekli olarak verilen "Vatan Cephesi'ne katılma" haberleri mizaha varacak şekilde tartışma konusu olmuştu. Hattâ 27 Mayıs ihtilâlinin sonra Vatan Cephesi Yasısında da görülen davalardan birine konu olmuştu.

Kıbrıs'ta İngiliz askerleri 28 Ocak'ta Türklere karşı ilk defa silâh kullandılar. Lefkoşe ve Magosa'da gösteri yapan Türklere karşı ateş açan İngilizler 8 Türk'ün ölümüne sebep oldu. Bu olay üzerine Türkiye radyoları her türlü müzik yayını kesiyor ve 30 Ocak'ta siyah başlıkla yayınlanan Hürriyet "Türk Milleti büyük matem içinde" manşetini veriyordu.

Kıbrıs konusunda Ada'nın bağımsızlığını öngören İngiliz plânı 14 Haziran'da reddedildi. Ve 16 Haziran'da Meclis'in yaptığı kapalı toplantının ertesi günü Hürriyet'in manşeti şöyleydi: "Meclis Kıbrıs için son sözü söyledi: TAKSİM"bu arada Kıbrıs'la ilgili mitingler devam ediyordu. 8 Haziran'da İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nda, 12 Haziran'da Ankara'da Anıt Kabir'de yapılan büyük mitinglerin parolası "YA TAKSİM YA ÖLÜM" idi. İngilizlerin hazırladığı yeni bir plân Türklerin de Kıbrıs'ın yönetimine katılmasını ve bu plânın 1 Ekim'den itibaren uygulanmasını öngörüyordu. Buna göre kurulan Kıbrıs Türk müessilligine orta elçi Erhan Işıl atanıyor ve 1 Ekim'de görevine başlıyordu. Birleşmiş Milletler Siyasi Komitesi de 5 Aralık'taki toplantısında Türkiye, İngiltere, ve Yunanistan arasında üçlü görüşmeler yapılması yolunda İran'ın teklifini kabul ediyordu.

Bağdat Paketi diye anılan CENTO'nun toplantısı 27 Ocak'ta Ankara'da yapılacaktı. Başbakan Menderes'in üç gün önce 24 Ocak'ta Bağdat'a gitmesi ve aynı gün Amerika Dışişleri Bakanı'nın pakтын üçüncü üyesi İran'ı, İngiltere Dışişleri Bakanı'nın da Ankara'yı ziyaret etmesi dikkatleri üzerine çeken ve Kıbrıs gelişmeleriyle bağlantılı kurulan olaylar oldu.

Başbakan Menderes'in 1958'de ki dış temasları 19 Nisan'da çıktığı Japonya, Kore ve Formoza, 1 Mayıs'ta Hindistan ziyaretleri oldu. Cumhurbaşkanı Bayar da 7 Mayıs'ta Batı Almanya'ya, 12 Haziran'da Afganistan'a gitti.

İZMİT' TE BÜYÜK DENİZ FACIASI

Üsküdar Vapuru Battı...

1958'in uzun süre acı izler bırakan iki büyük olayından biri Üsküdar gemisinin 1 Mart'ta batışı. Öteki 24 Ağustos'ta Bursa yangını idi. İzmit Körfezi'nde çalışan Şehir Hatları'nın ÜSKÜDAR GEMİSİ evlerine dönen öğrencilerle dolu olduğu halde, ansızın meydana gelen bir kasırga sonucu devrilererek batmış, 200'den fazla can kaybına sebep olmuştu.

Bursa'da 24 Ağustos'ta çıkan yangında ise tarihi kapalıçarşı ile beraber 2 bin dükkân ve ev yandı.

DIŞ OLAYLAR

1958 Fransa'da De Gaulle'ün iktidara getirdi. Mayıs başından itibaren Cezayir'deki Fransızların ayaklanmasıyla gerginleşen siyasi ortam içinde Ordu, General De Gaulle'ün iktidara gelmesini istiyordu. 16 Mayıs'ta Fransa'da sıkıyönetim ilân ediliyor ve Millî Meclis Cezayir ordusuna dayanarak General De Gaulle'ün savunduğu diktatörlük tehdidine karşı Pflimlin hükümetinin istediği olağanüstü yetkileri 114'e karşı 461 oyla vermişti. Fakat olağanüstü yetkilerin kullanılması sırasında hükümetle ordunun arası gittikçe açılmış ve ordunun General De Gaulle'ün bir "Millî Selâmet Kabinesi" kurmak üzere iktidara gelmesini öngören teklifi Meclis başkanları ve Cumhurbaşkanı Coty tarafından da benimsenmişti. Sonunda Başbakan Pflimlin'in istifasıyla General De Gaulle iktidara geldi ve aynı Meclis'ten 1 Haziran'da 224'e karşı 329 oyla güvenoyu aldı.

Irak'ta ise kanlı bir darbeye iktidar ve rejim değişti. Irak'ın 14 Temmuz ihtilali, Orta Doğu'da çetin bir bunalımı da beraberinde getirdi. Gelişmeleri Hürriyet'in başlıklarında izleyelim:

15 Temmuz'un manşetinde "Irak'ta ihtilâl oldu, Cumhuriyet ilân edildi." var. Kral Faysal'ın hapiste olduğu, Prens Abdüllillahle Başbakan Nuri Sait Paşa'nın öldürüldüğü, hükümetin Nasır taraftarlarının eline geçtiği bildiriliyor. 16 Temmuz'un manşeti şöyle: "Amerika dün Lübnan'a asker çıkardı." 17 Temmuz'da ise başlıklarda şunlar okunuyor: "Amerikan paraşütçüleri Adana'ya indi-Sevkiyat Orta Doğu durumu ile alakalı" - "Irak'ta ihtilâlciler Kral Faysal'da öldürdüler" - "Rusya tehdit saldı-Amerika'nın derhal Lübnan'a

tahliye etmesini istiyor."

18 Temmuz'un manşeti: "İngiltere Ürdün'e havadan asker indirdi-Bağdat Paktı için üçlü tebliğ: Türkiye-İran, Pakistan, Amerikan teşebbüsünü çok iyi karşıladılar." Bir başka haber: "Irak ihtilâl hükümetinin Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne iltihakı bekleniyor Kahire Radyosu Irak'ın Bağdat Paktı'ndan ayrıldığını açıkladı."

Bağdat Paktı, 28 Temmuz'da Londra'da Irak'sız olarak toplandı Irak'taki ihtilâl artık görüşme masalarının konusu olmuştu.

1958'de Pakistan'da da bir başka şekilde iktidar değişikliği görüldü. Hükümetin seçimleri vaktinde yapmayacağını öne sürerek 6 bakanın kabineden çekilmesi üzerine Cumhurbaşkanı General İskender Mirza 8 Ekim'de Meclisi feshetmiş ve sıkıyönetim ilân etmişti. Başbakan Firuz Han'ın nazledildiği ve sıkıyönetim komutanlığına getirilen General Eyüp Han'ın yetkileri elinde topladığı 10 Ekim tarihli gazetelerin haberleri arasındaydı.

1958'de Hürriyet

Hürriyet'te 1958 yılında 27 dizi yazı ve röportaj, 119 roman, 2 resimli roman yayınlandı. 16 Haziran'dan itibaren öteki gazetelerle birlikte Hürriyet de 12 kuruştan 20 kuruşa çıktı.

1959

O gün bütün gazeteler bir heyecan gazetesi görünümündeydiler; tam sayfa halinde kocaman fotoğraflar, iri başlıklarla bir büyük olayı haber veriyorlardı. Günlerden Şubat'ın 18'iydi ve Hürriyet'in sürmanşeti, yani gazetenin adının üzerine çıkan haber başlığı kocaman harflerle şöyleydi: "Sev uçağı Londra'da düşüp parçalandı Menderes hayatta."

Evet, Başbakan Adnan Menderes'i ve beraberindeki Türk heyetini Londra'ya götüreren THY'nın Sev uçağı 17 Şubat'ta Londra yakınlarında fazla sis yüzünden düşüp parçalanmıştı. Aralarında Basın - Yayın Bakanı Server Somuncuoğlu da bulunan 16 kişi ölmüş, bu arada Başbakan Menderes'le beraber dokuz kişi kurtulmuştu. Birkaç gün Londra'da hastanede kaldıktan sonra 26 Şubat'ta yine uçakla yurda dönen Başbakan İstanbul'da büyük törenle karşılandı ve Eyüp Sultan Türbesi'ni ziyaret etti.

Menderes Hayatta

Başbakanı McMillan, Yunan Başbakanı Karamanlis, Kıbrıs Türk Toplumuna adına Dr. Fazıl Kuçuk ve Kıbrıs Rum Toplumuna adına Makarios tarafından imza edildi. Ve Türkiye 1974 yılında bu anlaşmaya dayanarak Kıbrıs Barış Harekati'ni gerçekleştirdi.

Londra uçak kazasından Başbakan Menderes'in "Mucizevi" bir şekilde kurtulması iç politikadaki gergin havayı birdenbire yumu-

Hürriyet'in sür manşeti şöyleydi: SEV uçağı düşüp parçalandı... Başbakan Menderes yaralı olarak kurtulanları hastanede ziyaret etti.

Başbakan Menderes Kıbrıs anlaşmasını imzalamak üzere İngiltere'ye gidiyordu. Zürih'te 5 Şubat'ta başlayan Türk - Yunan görüşmeleri sonunda 11 Şubat'ta Türk ve Yunan başbakanları tarafından bir protokol imzalanmıştı. Bu protokole göre, Kıbrıs'ın ilhakını (Başka bir ülkeye katılmasını) önlemek amacıyla Türkiye - Yunanistan ve İngiltere arasında bir "Garanti Anlaşması" yapılması öngörülmüştü. İşte Başbakan Menderes bu anlaşmayı imzalamak için Londra'ya gidiyordu. Kıbrıs'ın 1974 yılına kadar sürecek statüsünü belirleyen Londra Anlaşması 19 Şubat'ta Türkiye Başbakanı Menderes, İngiltere

şatmıştı ama, bu bahar havası uzun sürmedi. Nisan'ın sonunda Muhalefet Lideri İnönü Ege'de bir gezide bulunuyordu. İçişleri Bakanlığı, İnönü'nün bu gezisini önlemek amacıyla bütün parti toplantılarının durdurulduğunu valiliklere 30 Nisan'da bildirdi. Ertesi günü İnönü'nün Uşak'a gidişi olaylara yol açtı. 1 Mayıs'ta Hürriyet'in manşeti, "Gezinin ikinci günü: Uşak'ta İnönü'nün başına taş atıldı" şeklindeydi. Bir gün sonra İnönü'nün İzmir'e ve 4 Mayıs'ta İstanbul'a gidişinde de olaylar çıktı. Fakat bu olayların ve İnönü'nün konuşmaları ile CHP'nin bildirilerinin yayınları savcılıklar tarafından yasaklanıyordu.

Boylece iktidar - muhalefet ilişkilerinde basına da yansıyan yeni bir dönem başlamış oluyordu. Bu gidişin bir yıl sonraki 27 Mayıs İhtilali'ne kadar tırmandığı görülecekti.

Hemen her zaman geniş yankılar uyandıran ve 1977'de kamuoyunun şiddetli tepkisiyle geri alınan "Milletvekili maaşlarına zam" 1959'da da günceldi. Milletvekillerinin maaş ve ödeneklerine hemen hemen ilk önemli zam 16 Şubat 1959'da yapıldı. 1977'de zam konusunda bütün partilerin birleşmesine karşılık 1959'da böyle bir işbirliği görülüyordu.

Meclis'te 144 CHP'li ile bir DP'li milletvekili zamların aleyhinde, üç milletvekili çekimser, 249 milletvekili ise lehinde oy kullanmıştı. Bu zamlarla milletvekillerinin aylık maaş ve ödenekleri 2290 liradan 3500 liraya yükseliyordu.

Türkiye'nin dış ilişkiler tablosunda görülen ziyaretler şunlardı: Yunan Başbakanı Karamanlis ile Dışişleri Bakanı Averof 7 Mayıs'ta Ankara'ya geldi. Endonezya Devlet Başkanı Sukarno 24 Nisan, Pakistan Devlet Başkanı Eyüp Han, 18 Kasım'da Amerika Cumhurbaşkanı Eisenhower, 6 Aralık'ta Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulundular. Cumhurbaşkanı Bayar 7 Haziran'da İtalya'ya, Başbakan Menderes 16 Nisan'da İspanya'ya ve CEMTO toplantısı için 7 Ekim'de Amerika'ya gitti. Türk - Amerikan işbirliği anlaşması 5 Mart'ta ve Türk - Amerikan istimsizlik anlaşması 27 Mart'ta imzalandı. İstimsizlik anlaşması için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 315 milletvekilinden 212'si lehte, 103'ü aleyhte oy kullandı.

1977'de memleketin başlıca sorunlarından birini belirleyen "Boycot" kelimesini 1959'un gazete sayfalarında masum öğrenci isteklerini ifade amacıyla kullanılan bir sözcük olarak görüyoruz. İstanbul'daki Orman Fakültesi öğrencileri, tamamen öğrenim durumlarıyla ilgili 6 maddelik isteklerini dekana bildirmişler ve bu istekler gerçekleşinceye kadar 24 Mart'ta boykota başlamışlardı. 27 Mart'ta ise dekanlık, fakülteyi 5 gün süreyle kapatıyor, bu arada Tarım Bakanı'nın öğrencilerle görüşmesi üzerine bu boykot sona eriyordu. Ve işte yine 1959'lardan 1977'lere sanki dünmüş gibi uzanan bir haber başlığı: "Elektrik kesilmesi çok arttı. Dün 17-19 arası cereyan kesilmesi işleri ve trafiği aksattı." Bu 3 Kasım 1959 tarihli Hürriyet'te bir haber başlığı idi.

1959'un iki acı haberi de şunlardı. Sirkeci'de Tan matbaasının bulunduğu adada depo edilmiş dinamitler yüzünden 6 Ocak'ta meydana gelen patlamada binalar yıkılmış ve 16 kişi ölmüştü. Yine aynı ayın 24'ünde Küçükalya'da çöken bir sinema da 35 kişinin hayatına mal oluyordu.

DIŞ OLAYLAR

Yılın ilk gününde Kübalılar gözlerini ihtilalle açıyor ve Batısta'yı deviren Castro iktidarı ele alıyor.

Mart'ın 8'inde de Irak'ta Başkan Kasım'a karşı bir ihtilâl girişimi oldu. Bunu bastıran Kasım 7 Ekim'de de bir suikasti omuzundan yaralanarak atlattı.

Endonezya'da ise Cumhurbaşkanı Sukarno 5 Temmuz 1959'da yayınladığı bir kararnameyle anayasayı kaldırıp meclisi dağıttı ve diktatörlüğünü ilân etti.

Sovyet Başbakanı Kruşçev'in 16 Eylül'de başlayan 10 günlük Amerika gezisi dünya kamuoyu için "Renkli" bir konu oldu. Yılın bir başka renkli konusu da İran Şahı Rıza Pehlevi ile Melike Fahrah'in 21 Aralık'ta Tahran'da şahane bir düğünle evlenmeleriydi. Çoğu olayda olduğu gibi bu düğünü de Hürriyet özel olarak gönderdiği Tahsin Öztin'in kaleminde okurlarına verdi.

Masallardaki Gibi...

1959'da
Hürriyet

Hürriyet'te 1959 yılında çeşitli konularda 16 dizi yazı ve röportaj, 4 roman ve 3 resimli roman yayınlandı.

1960

27 MAYIS

27 Mayıs Cuma sabahı saat 04.30 sularında radyolarını açanlar, kısa aralarla çalınan İstiklâl Marşı'nın yanısıra şu bildiriye dinlediler: "Büyük Türk Milleti, Silâhlı Kuvvetlerimiz bütün yurtta 27 Mayıs saat üçten itibaren idareyi ele almış bulunmaktadır. Bütün vatandaşlarımızın ve Emniyet Kuvvetlerinin Silâhlı Kuvvetlerle yakın işbirliği ile bu

harekât hiçbir can kaybı olmadan başarılmıştır. İstanbul'da ikinci bir tebliğe kadar Silâhlı Kuvvetler mensupları hariç, sokağa çıkma yasağı konmuştur. Vatandaşlarımızın Silâhlı Kuvvetlerin vazifelerini kolaylaştırmaya ve milletçe ümit edilen demokratik rejimin teessüs etmesine yardımcı olmasını rica ederiz. **Türk Silâhlı Kuvvetleri**".

Daha sonra radyoda ihtilâl kadrosundan Albay Alparslan Türkeş'in tok sesiyle şu bildiri okundu:

Büyük Türk Milleti;
Türk Silâhlı Kuvvetleri bütün vatandaşları radyolarının başına davet eder.

Sevgili vatandaşlar;
Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hâdiseler dolayısıyla ve kardeş kavgasına meydan vermemek maksadıyla Türk Silâhlı Kuvvetleri memleketin idaresini ele almıştır. Bu harekâta Silâhlı Kuvvetlerimiz, partileri içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak ve partiler-üstü tarafsız bir idarenin nezaret ve hakemliği altında en kısa zamanda adil ve serbest seçimler yaptırarak idareyi hangi tarafa mensup olursa olsun, seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır.

Girişilmiş olan bu teşebbüs hiçbir şahsa veya zümreye karşı değildir. İdaremi, hiç kimse hakkında şahsiyata müteallik tecavüzkâr bir fiile müsaade etmeyeceği gibi, edilmesine de asla müsamaha etmeyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, her vatandaş kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların partilerin üstünde aynı milletin, aynı soydan gelmiş evlâtları olduklarını hatırlayarak ve kin gütmeden birbirlerine karşı hürmetle ve anlayışla muamele etmeleri istiyoruz. Bütün vatandaşlarımızın selâmeti için zarurî görülmektedir.

Kabineye mensup şahsiyetlerin, Türk Silâhlı Kuvvetlerimize sığınmalarını rica ederiz. Şahsî emniyetleri kanunun teminatı altındadır. Müttefiklerimize, komşularımıza ve bütün dünyaya hitap ediyoruz. Gayemiz, Birleşmiş Milletler Anayasasına ve insan hakları prensiplerine tamamiyle riayetlidir. Büyük Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" prensibi bayrağımızdır. Bütün ittifaklarımıza ve taahhütlerimize sadıkız. NATO ve CENTO'ya inanıyoruz ve bağlıyız. Düşüncemiz yurtta sulh, cihanda sulhtur."

Hürriyet'in 27 Mayıs 1960 tarihli sayısının sürmanşetindeki kocaman başlık: "Türk Ordusu vazife başında - Silâhlı Kuvvetlerimiz bütün yurtta idareyi fiilen ele aldı" şeklindeydi. Gazetenin başlığının altında da Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yukardaki bildirimleri yer alıyordu. 27 Mayıs'a nasıl gelinmişti? Son zamanlardaki iç politika gelişmelerinin bunda payı bulunduğu kabul edilmektedir. Önceki yıllarda özetlenen iç politika bunalımları bir yana, olayların asıl yoğunluk ve etkenlik kazandığı 1960 yılında baştan başlayarak gelişmeleri özetlemek, bir ayırım ve yorum yapmadan bazı iç ve hatta dış olayları sıralamak bizi 27 Mayıs'a kendiliğinden getirecektir:

26 ŞUBAT: Muhalefet Lideri İsmet İnönü'nün dokunulmazlığının kaldırılmasını isteyen başbakanlık yazısı Millet Meclisi Başkanlığına gönderildi.

7 MART: Gazeteci Ahmet Emin Yalman, 72 yaşında olduğu halde 15 aylık cezasını çekmek üzere cezaevine girdi.

2 NISAN: İnönü'nün Kayseri gezisi olaylı geçti. İnönü'nün bindiği tren Kayseri'ye 30 kilometre uzaklıktaki Himmetdede istasyonunda durdurularak vali muavinini Kayseri'deki hava gergin olduğu için İnönü'den şehre gitmemesini istedi. İnönü'nün dinlenmesi üzerine 3 saatlik bir beklemeden sonra tren askerî barikatlar arasında Kayseri'ye girdi. İki gün sonra İnönü Ankara'ya dönerken gazetelerde Kayseri'deki olaylarda askerî birliklere komuta eden binbaşının ordudan istifa ettiği haberi yer alıyordu.

5 NISAN: CHP Meclis Grubu bildiri yayınlamak son olaylar üzerinde durdu ve bir an önce seçimlerin yapılmasını istedi.

7 NISAN: Başbakan Menderes DP Grubunda konuştu: "Memleket bugün kabili idare olmaktan çıkmıştır. İşler çoktan lâçka olmuştur. Adliye işlemez hale gelmiş, idare acze düşmüştür."

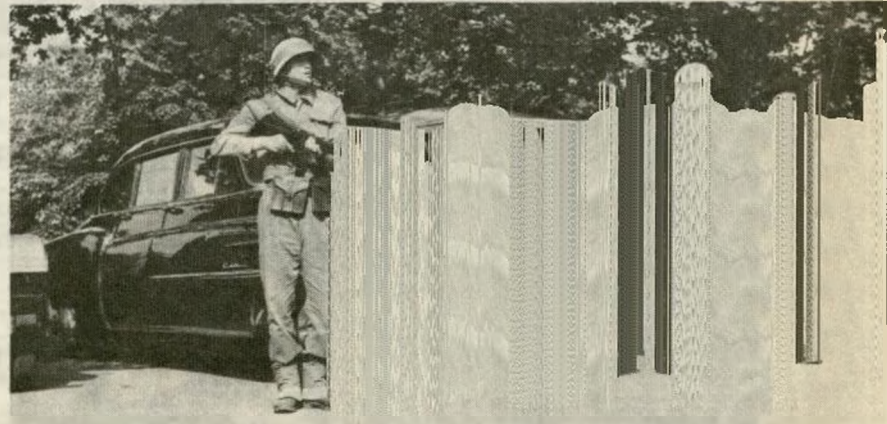
11 NISAN: Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan Türk - Rus ortak bildirisinde Başbakan Menderes'in Temmuz'da Rusya'ya gideceği, daha sonra Kruşçev'in de bu ziyareti lade edeceği bildiriliyor ve iki ülke arasındaki "münasebetlerin ıslahından" söz ediliyordu.

18 NISAN: DP Bursa Milletvekili Mazlum Kayalar ve Denizli Milletvekili Baha Akşit'in "CHP'nin yıkıcı, gayrimeşru ve kanun dışı

faaliyetlerinin memleket sathında cereyan tarzı ve bunların mahiyetlerinin nelerden ibaret olduğunu tahkik, tespit ve memleketin her tarafında yaygın bir halde görülen kanun dışı siyasi faaliyetlerin muhtelif sebeplerine intikal etmek, matbuat meseleleriyle, adli ve idarî mevzuatın ne suretle tatbik edilmekte olduğunu tetkik eylemek üzere" Meclis soruşturması açılmasını isteyen önerileri kabul edilerek, "Tahkikat Komisyonu" diye anılacak olan Ahmet Hamdi Sancar'ın başkanlığındaki 15 ki-

şlik komisyon kuruldu. Meclis'teki sert tartışmalar sırasında İnönü "Bu yolda devam ederseniz ben de sizi kurtarmam" cümlesini söyledi. Tahkikat önerisinin Meclis'te görüşüleceği gün Hürriyet'in manşeti şu gözlemi vurguluyordu: "Dönüm Noktası".

Aynı gün Tahkikat Komisyonu yayınladığı üç bildiriyle siyasi faaliyeti durdurdu, soruşturmanın seyri ile ilgili haber, resim ve demeçlerin yayını yasakladı.

Tevkif edilen Menderes'in arabası

...VE İKTİDAR TUTUKLANDI

27 NISAN: Tahkikat Komisyonu'nun çalışmasını ve yetkilerini belirleyen kanun teklifi Meclis'te sert tartışmalardan sonra kabul edildi. CHP'den 12 milletvekili 3-6 oturum için, muhalefet lideri İnönü de 12 oturum için Meclis'ten çıkarılma cezasına çarptırıldı. Meclis görüşmelerinin yayını yasaklandı.

28 NISAN: İstanbul'da "28 Nisan Olayları" diye anılacak gençlik gösterileri yapıldı. İstanbul Üniversitesi önünde toplanan gençler iktidar aleyhinde gösterilerde bulundu. Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilân edildi, İstanbul'da eğlence yerleri kapandı, gece sokağa çıkma yasağı kondu.

29 NISAN: Ankara ve İstanbul Üniversiteleri bir ay süreyle kapatıldı. Ankara'da gençlik gösterileri oldu. Başbakan radyoda bir konuşma yaptı.

2 MAYIS: NATO Bakanlar Konseyi İstanbul'da toplandı ve yine gösteriler oldu.

3 MAYIS: Radyoda dördüncü konuşmasını yapan Başbakan Menderes'e İnönü cevap verdi, Meclis'te ve basında fikirlerini açıklamak imkânından yoksun olduğu için cevabının radyoda yayınlanmasını istedi. Aynı gün Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Gürsel, hükümeti uyarma amacıyla Millî Savuma Bakanına bir mektup yazdı. İhtilâlden sonra açıklanan mektup-daki önerilerden bazıları şunlar-dı:

"Cumhurbaşkanı İstifa etmelidir. Kabinede iyi kabul edilme-yen ve suihalleri bütün memle-kette yayılmış bulunan zevat çıkartılmalı, yeni kabine mutlak dürüst, makul, zorcu değil adalet ve şefkat hissi taşıyan zevat-tan kurulmalıdır. Tahkikat Kom-isyenleri kuran kanun kaldırıl-malıdır. Mevkuf gazeteciler bir af kanunu ile kısa zamanda tah-liye edilmelidir. Son hadiselerde tevkif edilen talebeler serbest bırakılmalı, ilim müesseseleri yeniden faaliyete geçmelidir." Mektup şöyle son buluyordu: "Sayın vekilim; Maruzatım mu-hakkak ki çok mühim ve hatta çok cüretkâranedir, fakat mem-leket için milletin selâmeti için hükümet ve hattâ partinizin kur-tarılması için dikkate alınması lâzımdır ve hattâ çok lâzımdır."

5 MAYIS: Ankara'da Kızılay'da "5'inci ayın 5'inde saat 5'de Kızılay'da" anlamına gelen ve "555 K" diye adlandırılan gösteriler oldu.

6 MAYIS: Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Gürsel görevinden izinli olarak ayrıldı.

21 MAYIS: Ankara'da Harp Okulu öğrencileri bir sessiz yürüyüş yaptı

25 MAYIS: Millet Meclisi XI. dönemin son toplantısını yaparak 20 Haziran'a kadar tatil girdi. Meclis'teki konuşmaların da yayınlanması yasaklandı. Aynı gün Başbakan Menderes Eskişehir'de yaptığı konuşmada Tahkikat Komisyonunun işini bitirdiğini ve raporunu hazırlamaya başladığını açıkladı, seçimlerden başka bir yolla iktidara gelmenin imkân ve ihtimal dahilinde olmadığını herkesin bilmesi gerektiğini söyledi ve "Yolumuz seçim yoludur" dedi.

Ve 27 Mayıs sabahı ihtilâl oldu. Yeni Anayasa ve demokratik müesseselerin kurulması hazırlığına başlandı. Millî Birlik Komitesi Başkanı olan Orgeneral Cemal Gürsel'in radyoda millete hitaben yaptığı konuşmadan bir bölüm:

"Derhal bütün vatandaşlara şunu ifade etmek isterim ki, asla bir diktatör olmak hevesinde değilim. Bütünelim bu memle-kette temiz, dürüst bir demokra-tik nizam kurmak ve devletin idaresini milletin iradesine terk

etmektir. Bana inanınız ve güveniniz. Bütün milletin benimle beraber olduğuna inanıyorum."

28 MAYIS: Millî Birlik Komitesi'nin 27 Sayılı bildiriyle tarafsız kişilerden bir hükümet kurulduğu açıklandı. Üç asker ve 14 siviliden oluşan İ.M.B. K. hükümetinin listesi şöyle:

Başbakan ve Millî Savunma Bakanı: Orgeneral Cemal Gürsel
Devlet Bakanı: Kâmil Artus
Devlet Bakanı: Şefik İnan,
Adalet Bakanı: Abdullah Gözübüyük,
İçişleri Bakanı: Tümg. M. İhsan Kızıloğlu,
Dışişleri Bakanı: Sellm Sarper,
Maliye Bakanı: Ekrem Alican,
M. Eğitim Bakanı: Prof. Fehmi Yavuz,
Bayındırlık Bakanı: Daniş Koper
Ticaret Bakanı: Cihat İren,
Sağlık Bakanı: Prof. Nusret Karasu,
Gömrük ve Tekel Bakanı: Fethi Aşkın,
Ulaştırma Bakanı: Tugg. Sıtkı Ulay,

Çalışma Bakanı: Prof. Cahit Talas,

Sanayi Bakanı: Muhtar Uluer,
Basın Yayın ve Turizm Bakanı: Zöhtü Tarhan,
İmar ve İskân Bakanı: Orhan Kubat.

Aynı gün Ord., Prof. Sıddık Sami Onar'ın başkanlığında toplanan profesörler kurulu "27 Mayıs" in meşru olduğu hakkında rapor verdi.

30 MAYIS: DP İçişleri Bakanı Namık Gedik, tutuklu bulunduğu Harp Okulunun penceresinden atlayarak intihar etti.

1 HAZİRAN: Ankara'da yeni dönemin ilk basın toplantısını yapan İnönü "Ordunun harekâtından haberdar olmadığını" söyledi.

12 HAZİRAN: Millî Birlik Komitesi'nin (1) Sayılı Kanunu ile Anayasanın bazı maddeleri kaldırıldı ve bu suretle Türkiye Büyük Millet Meclisi feshedildi, bütün yetkiler geçici Anayasa gereğince MBK'de toplandı.

13 HAZİRAN: Millî Birlik Komitesi üyelerinin adları açıklandı. Orgeneral Cemal Gürsel'in başkanlığındaki MBK şu 37 üyeden oluşuyordu:

Ekrem Acuner, Fazıl Akköyünlü, Refet Aksoyulu, Mucip Ataklı, İrfan Baştuğ, Rifat Baykal, Emanullah Çelebi, Ahmet Er, Orhan Erkanlı, Vehbi Ersü, Numan Esin, Suphi Gürsoytrak, Orhan Kabibay, Kadri Kaplan, Mustafa Kaplan, Suphi Karaman, Muzaffer Karan, Kâmil Karavelioğlu, Oman Köksal, Münir Köseoğlu, Fikret Kuytak, Sami Küçük, Cemal Madanoğlu, Sezai Okan, Muzaffer Özdağ, Fahri Özdiş, Mehmet Özgüneş, Selâhattin Özgür, Şükran Özkaya, İrfan Solmaz, Şefik Soyuyüce, Dündar Taşer, Haydar Tunçkanat, Alparslan Türkeş, Sıtkı Ulay Ahmet Yıldız, Muzaffer Yurda-kuler.

16 HAZİRAN: Yüksek Adalet Divanı'nın kurulmasını ilişkin 3 sayılı kanun kabul edildi.

30 HAZİRAN: Bir başkan, 30 üyeden oluşan "Yüksek Soruşturma Kurulu" toplandı.

4 TEMMUZ: Siyasi partilerin ocak ve bucağ örgütleri kapatıldı. Aynı gün Ankara'da Amerika'nın bir milyon liralık yardım yapmasına ilişkin anlaşma imzalandı.

12 TEMMUZ: Celâl Bayar vatana hiyanet suçundan Yüksek Adalet Divanı'na verildi.

3 AĞUSTOS: Sonraları "Eminsular" diye anılacak olan bir kısım subay, bu arada 235 general ve amiral emekliye çıkarıldı.

12 AĞUSTOS: MBK'nin kabul ettiği 55 sayılı kanunla, Komite'nin çıkardığı kanunların geçici olmadığı kararlaştırıldı ve kanundan "geçici" kelimesi kaldırıldı.

25 AĞUSTOS: Birinci MBK Hükümetinde ilk değişiklik yapılarak 10 bakan kabine dışında bırakıldı ve II. MBK Hükümeti kuruldu.

24 EYLÜL: Yassıada'da çalışacak olan Yüksek Adalet Divanı kuruldu: Salim Başol (Başkan), Selman Yörük, Rıza Tunç, Abdullah Üner, Hıfzı Tözün, Hasan Gürsel, Mehmet Çokgöler, Vasfi Gökso, Ali Doğan Toran.

14 EKİM: Yüksek Adalet Divanı'nda yargılanmalar Yassıada'da başladı. Yassıada duruşmaları diye anılacak olan yargılamalar 11 Ağustos 1961'de sona erecekti.

27 EKİM: Üniversiteler öğretim üyelerinden bazılarının görevlerinden alınmalarına, başka fakülte ve yüksek okullara nakline ilişkin 114 sayılı kanun kabul edildi. Sonradan 147'ler olarak adlandırılacak profesör, doçent, asistan 147 öğretim üyesi görevlerinden uzaklaştırıldı. (12 Nisan 1962'de ise yeni bir kanunla bu öğretim üyelerinin üniversiteye dönmelerine imkân sağlandı.)

13 KASIM: Millî Birlik Komitesi içinde sonraları "14'ler olayı" diye anılacak operasyon gerçekleştirildi. Dışişleri Bakanlığı Dış Teşkilâtında 14 danışmanlık kurularak komitedeki görevlerinden affedilen 14 üye en az iki yıl yurda dönmek şartıyla yurt dışındaki bu yeni görevlere gönderildi. 14'ler olayının nedeni 15 Kasım günkü Hürriyet'in başlıklarından birinde şöyle belirtiliyordu: "Türkeş grubu MBK'nın 4 yıl kalmasını istemiş" 14'ler diye adlandırılan MBK üyelerinin adları ve görev yerleri şöyleydi: Alparslan Türkeş (Yeni Delhi), Orhan Kabibay (Brüksel), Orhan Erkanlı (Meksika), Münir Köseoğlu (Stockholm), Mustafa Kaplan (Lizbon), Muzaffer Karan (Oslo), Şefik Soyuyüce (Kopenhag), Fazıl Akkoyunlu (Kabil), Rifat Baykal (Tel-Aviv), Dündar Taşer (Rabat), Numan Esin (Madrid), İrfan Solmazer (Lahey) Muzaffer Özdağ (Tokyo), Ahmet Er (Libya).

13 ARALIK: Kurucu Meclis adıyla yeni bir yasama organının kurulmasına ilişkin kanun kabul edildi. Türkiye'nin olağanüstü bir devresini kapsayan 1960 yılının bir başka önemli olayı Zürih ve Londra Andlaşmalarına dayanarak 15 Ağustos'ta Kıbrıs'ın bağımsızlığının yürürlüğe girmesiydi. Gece saat 24.00'de yapılan imza töreninde belgeleri Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, Muavini Dr. Fazıl Küçük ile Türkiye, İngiltere, Yunanistan konsolosları imzaladılar. Anlaşma gereğince Kıbrıs'ta bulunacak Türk Alayı 16 Ağustos'ta büyük törenle Kıbrıs'a çıktı. Böylece Türk askeri 82 yıl sonra tekrar Ada'ya ayak basıyordu. Türkiye'nin ilk Kıbrıs Büyükelçisi Emin Dirvana da yeni görevine başladı.

Yılın öteki olayları arasında Devlet Planlama Teşkilâtının kuruluşu (30 Eylül), Millî Korunma Kanununun kaldırılışı (10 Eylül), Çanakkale Abidesinin açılışı (21 Ağustos), Basın Ahlakı Yasasının kabulü (24 Temmuz), 42 kişinin ölümüne neden olan SAS uçağının Ankara'da düşüşü (19 Ocak), 16 kişinin ölümüne yol açan bir Amerikan uçağının Toroslara düşüşü (20 Ocak), Said-i Nursi'nin ölümü (23 Mart) bulunuyordu. Yılın 27 Mayıs'tan önceki bölümünde ise üç yabancı devlet adamı Türkiye'yi ziyaret etti. 14 Nisan'da Ürdün Kralı Hüseyin, 27 Nisan'da Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han ve 20 Mayıs'ta da Hindistan Başbakanı Nehru geldi.

KARAR YASSIADADA

1960

DIŞ OLAYLAR

Birtakım karışıklıklara sahne olan GÜney Kore'de 12 yıldır iktidarda bulunan Cumhurbaşkanı S. Rhee 27 Nisan'da istifa ettil. Ürdün Başbakanı Mecalı 29 Ağustos'ta bir suikast sonucu öldürüldü. Amerika'da 8 Kasım'da başkanlık seçimini John Kennedy kazandı.

BAŞKAN: KENNEDY

Prens Ali Han 12 Mayıs'ta Paris'te bir trafik kazasında öldü. Ünlü Amerikan gangsteri Chessman 12 yıl içinde 8 kez ölümden kurtulduktan sonra 2 Mayıs'ta idam edildi.

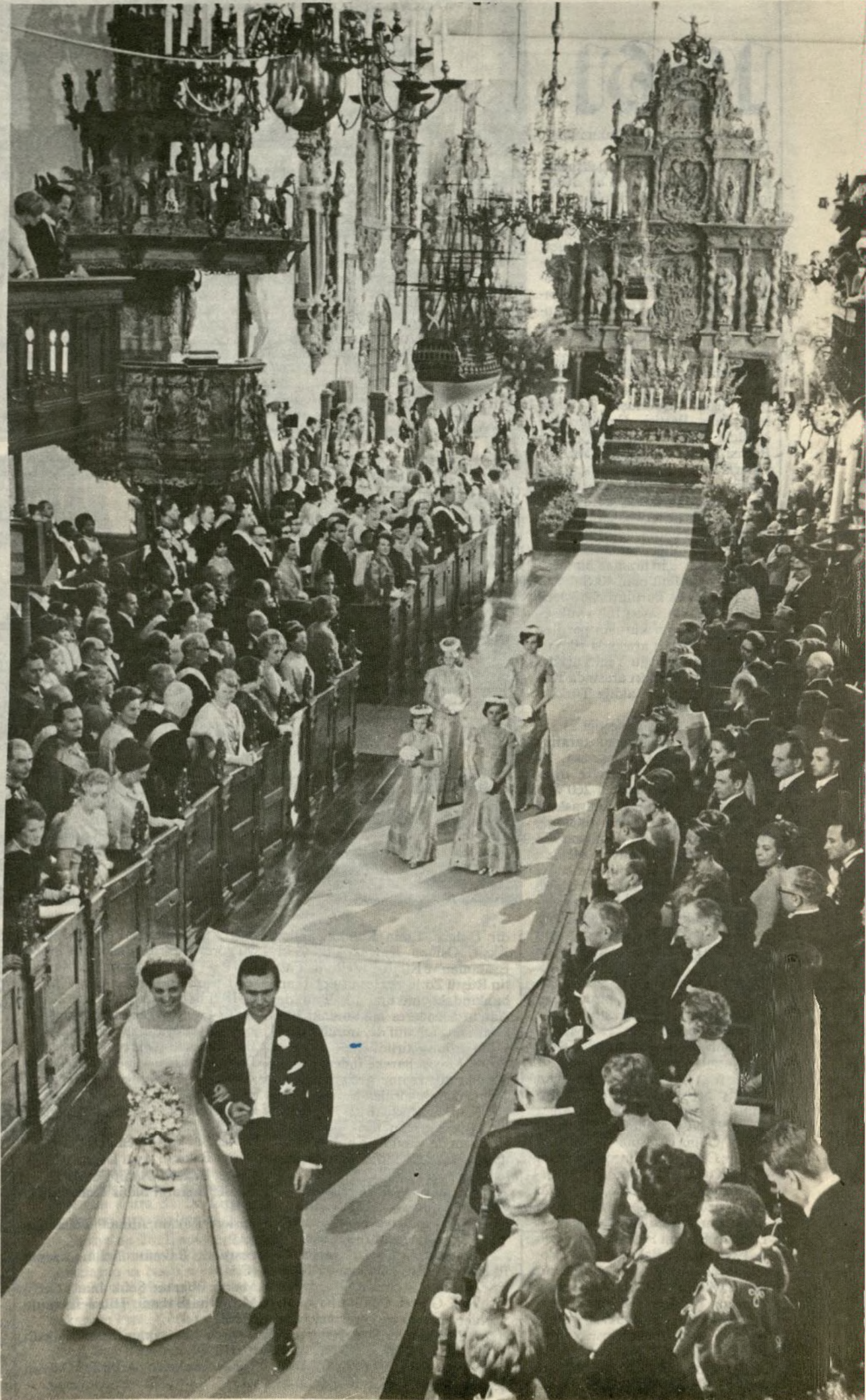
Prensesin Düğünü

İngiltere Prensesi Margareth, Anthony Armstrong ile 6 Mayıs'ta Londra'da evlendi.

1960'da Hürriyet

Hürriyet'te 1960'da 7 dizi yazı ve röportaj, 3 roman, 3 resimli roman yayınlandı. İlk renkli fotoğraflar 10 Mayıs'tan itibaren ve yine ilk yıldız falı da 12 Mayıs'tan itibaren gazetede yer aldı. Yeni kurulan "Sesli Haberler Servisi" ile Hürriyet muhabirlerinin hazırladığı programlar radyoda yayınlandı.

27 Mayıs'tan sonra hazine yararına çıkarılan "Hürriyet İstikrazı" tahvillerinden bir milyon liralık alan Hürriyet, 1 Ağustos'tan itibaren beş ay süreyle her ay 200 bin liralık tahvili kur'a ile okurlarına hediye olarak dağıttı.

1961

1961 siyasal yapı bakımından 1960'ın devamıydı.

Bir takım olayların gelişmesi, sonuca bağlanması yeni bir düzen içinde oturması 1961'de oldu.

Tam 224 gün aradan sonra Türkiye'de Meclis sistemi tekrar işlemeye başlıyor ve siyasi partilerle çeşitli kuruluşların temsilcilerinden oluşan 275 üyeli Kurucu Meclis ilk toplantısını 6 Ocak'ta yapıyordu. Partilerin propaganda yapmamak şartıyla siyasi çalışmalarına 1 Nisan'dan itibaren izin verildi. Daha önce yeni parti kurma çalışmalarında büyük bir hareket görülmüş, 11 Şubatta bir günde 6 parti birden kurulmuştu. Bu partiler Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Mesleki İslahat Partisi, Çalışma Partisi, Memleketçi Parti, Mutedil Liberal Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi adlarını taşıyordu ve bu partilerden hayatını sürdürecektir olan AP'nin genel başkanı emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpala idi. İşçileri Bakanlığı tarafından yeni parti kurmak için tanınan bir aylık sürenin son günü olan 13 Şubatta da 6 parti daha kuruluyor, böylece siyasi partilerin sayısı 16'ya yükseliyordu. Son gün kurulan partiler içinde kurucuları arasında Ekrem Alican'ın bulunduğu Yeni Türkiye Partisi ile kurucuları arasında Kemal Türkler'in yer aldığı Türkiye İşçi Partisi de vardı.

Kurucu Meclis'in seçtiği 21 kişilik Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan yeni Anayasa, 27 Mayıs'ta Kurucu Meclis'te oylamaya katılan 262 üyeden 260'ının oylarıyla kabul edildi. Anayasa 10 Temmuz'da halk oyuyla sunuldu. Ve oylamaya katılan 10 milyon 238 bin 968 kişiden 6 milyon 348 bin 715 "Evet" oyu ile milletçe onaylandı, 3 milyon 935 bin kişi ise "Hayır" oyu kullandı. Halk oylamasına katılma oranı yüzde 75'ti.

Kurucu Meclis ve Anayasa'dan sonra 1961 yılının üçüncü aşaması Yasıada kararlarıydı. Yüksek Adalet Divanı 9 ay 27 gün içinde 203 oturum yaparak sürdürdüğü çalışmalarını 11 Ağustos'ta tamamladı ve kararlar 15 Eylül'de açıklandı. Duruşmalarda 567 sanık yargılanmış, 1063 tanık dinlenmişti. Yargılamalar sonunda 123 kişi beraat etti. 418 kişi çeşitli hapis cezalarına 31 kişi müebbet hapse 15 kişi de idama mahkum edildi. Ölüm cezasına çarptırılanlardan Celal Bayar'ın cezası Milli Birlik Komitesi tarafından 65 yaşını bitirmiş olması gerekmesiyle aynı gün müebbet hapse çevrildi. Eski Başbakan Adnan Menderes, Eski Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Eski Maliye Bakanı Hasan Polatkan haklarındaki ölüm cezaları ise onaylandı. Ayrıca, MBK ölüm cezasına mahkum edilen 15 kişiden geri kalan aşağıdaki 11 kişinin cezasını da müebbet hapse çevirdi: Refik Koraltan Ağah Erozan, İbrahim Kirazoğlu, Ahmet Hamdi Sancar, Nusret Kirişçiöglü, Baha-

dır Dülger, Emin Kalafat, Baha Akşit, Osman Kavrakoğlu, Zeki Erataman ve Rüştü Erdelhun. Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan hakkındaki hüküm 16 Eylül'de Adnan Menderes hakkındaki hüküm ise 17 Eylül'de İmrallı Adasında yerine getirildi.

27 Mayıs hareketinden sonra demokratik rejime geçiş için son aşama olarak görülen genel seçimler, Kurucu Mecliste 21 Temmuz'da kararlaştırılan tarih gereğince 15 Ekim'de yapıldı. Katılma oranının yüzde 81'i bulduğu seçimlerde şu sonuç alındı:

AP: 158 milletvekili 70 senatör
CHP: 173 milletvekili 36 senatör
CKMP: 54 milletvekili 16 senatör
YTP: 65 milletvekili 28 senatör

Yeni Meclisi Cemal Gürsel 25 Ekim'de açtı ve 26 Ekim'de Mecliste yapılan seçimde 607 oydan 434 oyla Gürsel Cumhurbaşkanı, partiler arası uzun görüşmelerden sonra 28 Ekim'de Suat Hayri Ürgüplü Senato Başkanı ve 1 Kasım'da da Fuat Sirmen Meclis Başkanı seçildi. Gürsel 10 Kasım'da Hükümeti kurmakla CHP lideri İnönü'ü görevlendirdi. Başbakan İnönü CHP - AP koalisyon kabinesini 20 Kasım'da kurdu. 11 AP'li, 10 CHP'li bakandan oluşan ve 2 Aralık'ta 4 red, 78 çekimsere karşı 269 oyla güvenoyu alan yeni dönemin ilk hükümeti şöyle oluşmuştu:

Başbakan: İsmet İnönü (CHP)
Başbakan Yardımcısı: Akif İyidoğan (AP)
Devlet Bakanı: Turhan Feyzioğlu (CHP),
Devlet Bakanı: Necmi Ökten (AP)
Devlet Bakanı: Avni Doğan (CHP)
Devlet Bakanı: Nahit Su (AP),
Adalet Bakanı: Sahir Kurutluoğlu (CHP)
İçişleri Bakanı: Ahmet Topaloğlu (AP)
Dışişleri Bakanı: Selim Sarper (CHP)
Maliye Bakanı: Şefik İnan (CHP)
M. Eğitim Bakanı: Hilmi İncesulu (CHP)
Bayındırlık Bakanı: Emin Paksüt (CHP),
Ticaret Bakanı: A. İhsan Gürsan (AP),

Sağlık Bakanı: Dr. Suat Seren (AP),
Tekel Bakanı: Şevket Bulatoğlu (AP),

Tarım Bakanı: Cavit Oral (AP),
Ulaştırma Bakanı: Cahit Akyar (AP),

Çalışma Bakanı: Bülent Ecevit (CHP),

Sanayi Bakanı: Fethi Çelikbaş (CHP),

Basın Yayın Bakanı: Kamuran Evliyaöglü (AP),
İmar İskân Bakanı: Muhittin Güven (AP),

Şimdi politika gündeminde siyasi mahkumların affı konusu vardı. İnönü, 23 Aralık'ta yaptığı konuşmada, "Af programına alınmıştır" dedi. Yılın bir başka olayı, Basın Mesleğinde çalışanlarla çalıştırılanlar arasındaki münasebetlerin tanzimine dair 212 sayılı kanununun ağır yükümlükler getirdiği gerekçesiyle dokuz gazete bu kanunu protesto için 10 Ocaktan itibaren 3 gün yayınına ara verdi.

İLK İNSAN UZAY DA

DIŞ OLAYLAR

İnsanoğlu ilk defa uzaya 1961 yılında gitmeyi beşardı. Rus kozmonotu Binbaşı Gagarin 12 Nisan'da uzay gemisi Vostok ile 108 dakika uzayda kaldı. (Uzay uçuşlarının geniş bir özetini İnsanoğlu'nun aya ayak bastığı yıl olan 1969 bölümünde bulacaksınız)

Dış dünyada 1961 Nisanının son günlerinde Küba'da Castro'ya karşı bir ihtilal girişimi ve kanlı çarpışmalar oldu. 22 Nisan'da da Fransa Devlet Başkanı De Gaulle'

nin siyasetine karşı gelen 4 general Cezayir'de idareyi ele aldı, fakat dört gün sonra da De Gaulle'ün kuvvetleri duruma hakim oldu.

Suriye'de 28 Eylül'de Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden ayrılmayı amaçlayan ve Nasır'a karşı bir ihtilal oldu. Suriye ordusunun gerçekleştirdiği ihtilal sonunda Başbakanlığı Prof. Kuzbari getirildi.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dağ Hammarskjöld'un uçağı 18 Eylül'de Afrika'da düştü ve genel sekreter öldü.

1961'de
Hürriyet

Hürriyet te 1961 yılında 6 dizi yazı ve röportaj, 6 roman, 3 resimli roman yayınlandı. Yıl sonunda "Her okuyucuya bir kitap" programı ilan edildi.

1962

2 Şubat 1962 günü Hürriyet'in manşetinde Başbakan İnönü'nün şu sözleri yer alıyordu: "İkinci bir ihtilale asla müsaade etmeyeceğim". Gerçekten de o günlerde çoğu çevrede bir tedirginlik, bir huzursuzluk havası esiyor, sanki bir şeyler bekleniyordu. İnönü, 1 Şubat'ta İstanbul'da Belediye Sarayı'nda iş adamlarına karşı yaptığı konuşmada: "Açık konuşacağım, diyor. Bir yandan yarın bir ikinci ihtilalin olacağı rüzgarı, bir yandan 27 Mayıs'ın intikamı alınmaya çalışılıyor havası estiriliyor. Herkes her sabah gazetesini açtığı anda yeni bir endişe ile karşılaşılıyor. Hükümet kuvvetlidir ve sağlamdır. Türkiye'de hiç bir maceraya yer yoktur ve olmayacaktır."

Ve 23 Şubat sabahı gazetelerini açanlar endişelerinde haklı olduklarını gördüler. Hürriyet'in başlığının üzerinde normalden çok büyük harflerle şu sürmanşet vardı:

"AYAKLANMA BASTIRILDI"

Öteki başlıklar da şöyle devam ediyordu: "Harekete geçen birliklere karşı hükümet duruma hakim oldu - Asilerin başında Harp Okulu Komutanı Albay Aydemir var - Kara Hava ve Deniz Kuvvetleri hükümete bağlı olduklarını bildirdi".

Olay sonradan "22 Şubat Olayı" diye anılacak bir darbe girişimiydi. Harp Okulu Komutanı Talat Aydemir ve arkadaşlarının girişimi, o geceyi Hava Kuvvetleri Komutanlığında geçiren İnönü'nün direnişi ve bastırma hareketini yönetişi sonunda önlendi. Ertesi günü ayaklanmaya katılanlardan 20 subay emekliye sevk ediliyor, 14 subay da başka görevlere atanıyordu. Harekâtın önlenmesi sırasında isyancıların cezalandırılmayacaklarına dair söz verildiği, sonradan çeşitli nedenlerle belirtilmişti. Nitekim 10 Mayıs'ta çıkarılan bir kanunla Talat Aydemir ve arkadaşlarının affı sağlanmış oldu.

3 Aralık'ta Hava Kuvvetleri'nde bir başka operasyon yapıyor ve üst rütbeli 11 subay görevlerinden alınıyordu. Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel 4 Aralık'ta Hürriyet'te çıkan demecinde: "Küçük rütbeli subayların hükümet işlerine karıştığı nerede görülmüştür? Onların bu işlere müdahale hakkı yoktur, orduya disiplin şarttır" diyordu. "11 Havacı olayı" 24 Aralık'ta Mecliste sert tartışmalara yol açtı. Siyasi

22 ŞUBAT

olayları etkilediği görülen bir konu "Siyasi Mahkumların Affı" meselesiydi. Bu konu bazı çevrelerde "hassasiyetle" karşılanıyor ve siyaset alanında tartışması bir süredir devam ediyordu. Hattâ Başbakan İnönü AP'nin tutumunu öne sürerek 30 Mayıs'ta istifa etmiş, fakat Gürsel tarafından tekrar hükümeti kurmakla görevlendirilmişti. Nihayet hükümet bir af tasarısı hazırlayıp Meclise vermişti. Bunun kabulünden önce 11 Ekim'de Mecliste bulunan 5 parti ve bağımsızlar ortak bir bildiri yayınladılar. Bildiride "27 Mayıs milli bir devrimdir. Büyük Meclisin mensupları olan bizler bir bütün halinde bu meşru temele yönelecek her tecavüzü birlikte karşılamaya azimli ve kararlıyız." deniyordu.

Meclis 16 Ekim'de de Anayasa'yı ihlal suçundan Yüksek Adalet Divanı'na mahkum edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkındaki kanunu kabul etti. İki gün sonra da 258 siyasi mahkum serbest bırakıldı. Siyasi bir af da 11 Ocak 1966'da kabul edildi ve böylece Yassıada konusu kapanmış oldu.

CKMP'den istifa eden Osman Bölükbaşı 15 Haziran'da Millet Partisi'ni kurdu ve genel başkan oldu.

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un 22 Kasım'da Ankara'ya yaptığı resmi ziyarette "Kıbrıs sorunu" görüşüldü. Ankara'yı 26 Ağustos'ta daha sonra başkan olan Amerika Cumhurbaşkanı Yardımcısı Johnson, 27 Kasım'da da İran Şah'ı ziyaret etti.

Türkiye'nin devlet hayatına bu yıl üç yeni kuruluş katıldı. Bunlar 22 Nisan'da kuruluş kanunu çıkan Anayasa Mahkemesi, 16 Temmuz'da kurulan Yüksek Planlama Kurulu ve 17 Temmuz'da kurulan Başbakanlık İktisadi İşbirliği Komisyonu idi.

Suriye'de 28 Mart'ta ordu tekrar idareyi ele almak için harekete geçtiyse de bu isyan 6 gün içinde bastırıldı. Diğer iki ülkede ise ordular idareyi ele aldı. Birmanya'da 2 Mart'ta kansız bir ihtilal ile Başbakan U'nu iktidardan düşürüldü. 27 Eylül'de Yemen'de kanlı bir ihtilal sonucu Yemen Arap Cumhuriyeti kuruldu.

1963

Hürriyet'in 14 Mayıs 1963 günü manşetinde yine İnönü'nün bir sözü vardı: "İhtilal olmayacak"

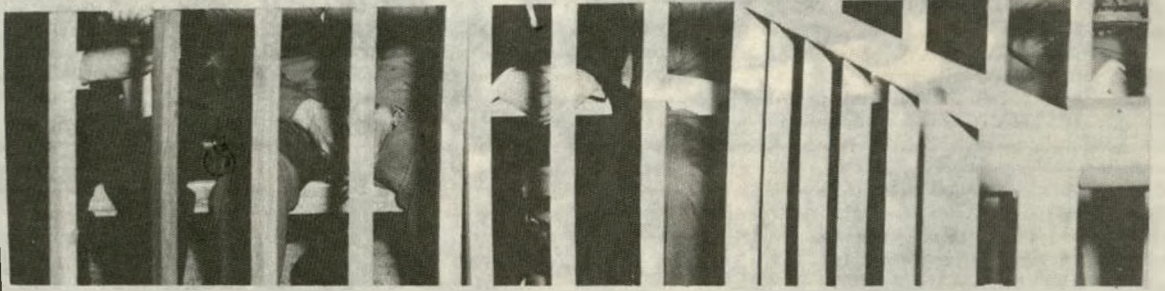
Bir önceki yıl da 2 Şubat 1962'de Hürriyet'in manşetinde İnönü'nün "İkinci bir ihtilale asla müsaade etmeyeceğim" sözünü hatırlayanlar ve 20 gün sonra 22 Şubat olayları diye anılan ihtilal girişimini unutmayanlar tecrübeli devlet adamının bu defaki sözlerinden yeni anlamlar çıkarıp "bir şeyler olacağını" beklediler mi, bilinmez ama, 14 Mayıs'tan bir hafta sonra 21-22 Mayıs gecesi bir ihtilal girişimi daha patlak verdi. İhtilalcilerin başında "22 Şubat"ın sonradan affedilen lideri emekli Albay Talat Aydemir vardı yine.. Kanlı çatışmalar sırasında 6 kişinin hayatına mal olduktan sonra bastırılan ihtilal girişiminin başlıca sanıkları teslim oldular. 23 Mayıs günü Hürriyet'in manşeti: "Aydemir ile Alparslan Türkeş tevkif edildiler" şeklindeydi. İhtilal sanığı 103 kişinin Ankara'da Mamak Askerî Mahkemesi'nde yargılanmasına 7 Haziran'da başlandı. Sanıklardan 36'sı için idam cezası, Türkeş ve arkadaşlarının da 4 ile 12 yıl arasında hapsi isteniyordu. Ayrıca yine 21 Mayıs olayı sanığı olarak 1459 Harp Okulu öğrencisinin yargılanması da 5-15 yıl hapis isteğiyle 13 Haziran'da başladı. Mamak Askerî Mahkemesi'nde 5 Eylül'de biten yargılamada 7 sanık Talat Aydemir, Fethi Gürcan, Erol Dinçer, İlhan Baş, Cevat Kırcı, Osman Deniz ve Ahmet Güçal idama, 29 sanık müebbet hapse, 12 sanık çeşitli hapis cezalarına mahkûm edilmiş, 45 kişi de beraat etmişti. Beraat edenler arasında eski MBK üyesi Alparslan Türkeş de bulunuyordu.

1962'de Hürriyet

Hürriyet 1 Temmuz 1962'de başlattığı bir kampanya ile üç okuruna ailesiyle birlikte bir hafta süreyle Roma, Atina ve İstanbul'un lüks otellerinde "milyonerler gibi" bir yaz tatili yaşattı. Ayrıca her okura bir kitap verme kampanyası bu yıl da devam etti ve Ocak'ta Temmuz arasında 24 çeşit kitap dağıtıldı. Hürriyet, ayrıca 25 Kasım'da da "Halk Üniversitesi" hizmetini sundu. Hukuk ve İktisat, genel kültür, tıp, yabancı dil gibi konulardaki öğretici yazılar, sonradan kitap halinde ciltlenebilecek biçimde belirli günlerde gazetede yayınlandı. 4 Nisan'dan itibaren "Aktüel Ansiklopedi" ve 4 Kasım'da da "Püf Noktası" Hürriyet'in köşeleri arasına eklendi. Ayrıca iş dünyasında ilgiyle karşılanan "Resimli Küçük İlanlar"ın yayınına 30 Kasım'da başlandı. Hürriyet'te 1962'de 18 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 3 resimli roman, 2 roman yayınlandı. Gazete 24 Haziran'dan itibaren her gün 8 sayfa çıktı, fiyatı yine 25 kuruştı.

Harp Okulu öğrencilerinin yargılanması da 11 Eylül'de sona erdi ve 75 öğrenci 4 yıl 2 ay, 91 sanık da 3 ay hapse mahkûm oldu. Askerî Yargıtay 7 idamdan Aydemir, Gürcan, Deniz ve Dinçer'in cezalarını 31 Ekim'de onayladı. Millet Meclisi 23 Haziran 1964'de yaptığı toplantıda Aydemir ile Gürcan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine, ötekilerin ise yerine getirilmemesine ilişkin kanunu kabul etti. Fethi Gürcan hakkındaki hüküm 27 Haziran'da, Talat Aydemir hakkındaki hüküm ise 5 Temmuz'da uygulandı. Daha sonra 1966 yılında 18 Temmuz'da 21 Mayıs'çılara af getiren kanun kabul edildi.

İç politikanın bir başka önemli konusu 1963'te siyasi mahkûmların affı meselesiydi. 23 Şubat'ta kabul edilen kanunla Yassıada hükümlülerinin bir bölümü daha serbest bırakıldı. Eski Cumhurbaşkanı Bayar ise sağlık durumu nedeniyle 22 Mart'ta Kayseri Cezaevi'nden geçici olarak tahliye edildi. 24 Mart'ta Ankara'da gençler gösteri yapıp "27 Mayıs'a karşı girişilen tahrikleri" protesto ettiler. Ertesi gün de Ankara, İstanbul ve yurdun çeşitli yerlerinde "27 Mayıs'a karşı tutumu kınamak için" gösteriler devam etti ve 27 Mart'ta Ankara'da AP Genel Merkezi tahrip edildi. 28 Mart'ta ise Celal Bayar tekrar tutuklandı ve Başbakan İnönü 6 Nisan'da yaptığı konuşmada "Onbeş günlük olayların siyasi hayatımıza ne dersler öğrettiğini, gelecekte göreceğiz, partilerin derlenme toplanmakta gayretlerinin ciddiyet derecesine, bu devrede şahit olacağız" dedi. Meclisin 3 Nisan günü toplantısında 27 Mayıs'ın Millî Bayram olması kabul edilmişti. Yine 27 Mayıs tartışması yüzünden 5 Nisan gecesi Meclis'te çıkan kavgada 50 milletvekili, kitap çanta ve yumruklarla birbirine girmişti.

21 Mayıs sanıkları mahkemede, ön plânda: Talat AYDEMİR, Fethi GÜRCAN, Rifki ERTEN, Turgut ALPAGUT, Bahtiyar YALTA, Tefvik ÜNLÜER

1459 Harbiyelinin duruşması Harp Okulu sinema salonunda; Ankara 2 Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesi tarafından yapıldı.

Kasım ayının sonlarında da ilginç bir hükümet düşürme olayına sahne oldu Türk siyasi hayatı... Başbakan İnönü, ABD Başkanı Kennedy'nin cenaze töreninde bulunmak üzere 24 Kasım'da Amerika'ya gitmişti CKMP ile birlikte başbakan yardımcısı Ekrem Alican'ın partisi YTP de koalisyonun çekilme kararı alınca ikinci koalisyon hükümeti, 28 Kasım'da Hürriyet'in dediği gibi, çök-

müştü. İnönü, Amerika'dan dönüşte 2 Aralık'ta istifasını verdi. İnönü: "Koalisyonun dağıldığı haberini Amerika'da herkesle beraber duydum" diyordu. Yeni hükümeti 25 Aralık'ta bu defa bağımsızlarla yine İnönü kurdu.

1963'de bir belediye seçimleri yapıldı ve 17 Kasım seçimlerinde 42 ilde AP, 23 ilde CHP kazandı.

1963

Kıbrıs meselesinde 1963'te "sıcak" gelişmeler oldu. Kıbrıs'ta Türk belediyelerin kaldırılması kararını araştırmalara aykırı bulan Türk Hükümeti 3 Ocak'ta Makarios'a sert bir nota, Makarios da Kıbrıs Anayasası'nda değişiklik yapılması için 30 Kasım'da Türk Hükümeti'ne bir muhtıra verdi. Türkiye'de hükümet bunalımı sürdüğü sırada Kıbrıs'ta Türk

toplumuna karşı girişilen sistemli saldırılar 21 Aralık'ta daha da arttı. EOKA'cılar Türklere karşı katliama başladı. 25 Aralık'ta Türk Hava Kuvvetleri'nin jet uçakları Kıbrıs semalarında ihtar uçuşu yaptı ve donanmadan 6 savaş gemisi denize açıldı. Yıl, Kıbrıs meselesi üzerinde böylesine hareketli ve gergin bir havada sona erdi.

Katliet!

Kıbrıs olaylarında öldürülen Türk Çocukları

Yılın öteki olaylarını kısaca şöyle özetlemek mümkün: Sıddetli kış yüzünden Hürriyet'in üç mensubu Yüksel Kasapbaşı, Abidin Behpur ve Yüksel Öztürk, Çatalca'da kara sapanan trenlere giderken 24 Ocak'ta donarak öldü. Ankara üzerinde MEA yolcu uçağı ile bir askerî nakliye uçağı 1 Şubat'ta çarpıştı. 87 kişi can verdi. Sendikalar Kanunu ile Grev ve Lokavt Kanunu 15 Temmuz'da, TRT Kanunu 24 Aralık'ta, kabul edildi. Anayasa Mahkemesi'nin kira kanununu iptal etmesi üzerine kiralar 26 Eylül'den itibaren serbest bırakıldı. Fransa Başbakanı G. Pompidou 14 Temmuz'da Ankara'ya resmî bir ziyarette bulundu. Eski İran İmparatoriçesi Prenses Süreyya ile film yıldızı Maximilian Schell'in Ağustos ve Eylül'de İstanbul'a gelişleri dedikodulara ve bazı olaylara yol açtı.

Yüksel Kasapbaşı

Abidin Behpur

Yüksel Öztürk

KENNEDY ÖLDÜRÜLDÜ

DIŞ OLAYLAR

Dünya kamu oyunun uzun süre üzerinde durduğu "Yılın olayı" ABD Başkanı Kennedy'nin 22 Kasım'da Teksas'ta Harvey Oswald adında 24 yaşında bir genç tarafından dürbünlü tüfekle vurularak öldürülmesiydi. Yılın suikastini esrar perdesine bürüyen ikinci olay katil Oswald'ın iki gün sonra polis komiserliğinden şehir hapisanesine götürülmek üzere çıkarılırken Dallaslı bar sahibi Jack Ruby tarafından tabancayla öldürülmesi oldu. Kennedy'nin yerine yardımcısı Johnson başkanlık görevini aldı.

1963'te Uzak Doğu da dehşet dolu günler yaşadı. Irak'ta 8 Şubatta kanlı bir ihtilal oldu. Başkan Kasım öldürüldü. Bunu bir ay sonra Suriye'deki ihtilal izledi ve 8 Mart'ta Nasır taraftarı subaylar idareyi ele aldı. 14 Mart'ta da Mısır, Suriye, Irak'ın birleştiği ilan edildi.

Vietnam'da 1 Kasım'da yapılan ihtilalde Diktatör Diem öldürüldü.

Anneler Günü'nü Hürriyet Gerçekleştirdi...

Halka hizmet ve yenilikler yönünden zengin bir yıl geçiren Hürriyet 19 Mart'ta "Aile" konulu bir fotoğraf yarışması açtı. derece alan ilk üç fotoğrafın sahiplerine toplam 3000 lira ödül verildi. Türkiye'de Mayıs'ın ikinci pazarında kutlanan "Anneler Günü"nü yerleşmesi Hürriyet'in bu yıl düzenlediği bir yarışmayla sağlandı. Annesine hediye alanlardan 10 kişiye aldığı hediyenin değerinin 10 katı para olarak ödendi. Anne konulu yarışmada annesini en iyi anlatan 5 okura 5 bin lira tutarında ödül dağıtıldı. Aynı yarışma Haziran'ın ikinci haftası içinde "Babalar Günü" nedeniyle düzenlendi.

Halk Üniversitesi yarışması yapıldı ve Hürriyet'in bu hizmetini izleyenler bir testten geçirilerek başarılı görülen 22 bin 470 kişiye sertifika ve ilk üç dereceyi alanlara biner lira ödül verildi. Ayrıca "Şampi-

yonlar Şampiyonu" diye bir yarışma düzenlendi ve bir özel şirketin yaptığı bilgi yarışmasında türlerinde birinci olan beş şampiyonu yarıştıran Hürriyet, birinciye 10 bin lira ödedi

Radyodan maç nakli yayını yapan Hürriyet, "Kesenize göre tatil" sloganıyla halka tatil yerlerini tanıtan bir hizmet sundu. Serbest Kürsü 1 Eylül'de gazetede bir başka hizmet olarak yer aldı. 23 Nisan Çocuk Bayramı'nda Hürriyet'i çocuklar hazırladı.

8 Eylül'den itibaren Pazar günleri 4 sayfalık "Pazar Ekstra" ilavesi ayrıca 30 Ağustos'ta ve Yılbaşında özel ilaveler verildi. Yılbaşında 20 sayfaya çıkan Hürriyet 27 Aralık'tan itibaren de her gün 10 sayfa olarak yayınlanıyordu ve fiyatı 25 kuruştı.

1963'te 19 dizi röportaj ve araştırma yazısı, 5 roman ve 5 resimli roman yayınlandı.

1964

YENİ BİR LİDER: DEMİREL

Yılın iç politika sahnesine baktınca, 1964'ün Türk Siyaset hayatına yeni bir lider getirdiği görülüyor. Adalet Partisi'nin kurucusu ve Genel Başkanı Emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpala 5 Haziran'da bir kalp krizi sonucu ölmüştü. Hürriyet 7 Haziran'daki haberinde AP Genel Başkanlığına Saadettin Bilgiç'in vekâlet edeceğini bildiriyor ve yeni seçimde lider adayları olarak Bilgiç, Tekin Arıburun ve Seyfi Kurtbek'in adları üzerinde durulduğunu belirtiyordu. Fakat olayların gelişmesi yeni bir aday ortaya çıkardı ve 29 Kasım'da ya-

pılan AP Büyük Kongresinde Süleyman Demirel 1072 oyla genel başkanlığa seçildi. Bilgiç 552, Arıburun ise 39 oy almışlardı.

Kısmi Senato Seçimleri 7 Haziran'da yapıldı. AP 31, CHP 19, Bağımsızlar 1 senatörlük kazandı.

Eski Cumhurbaşkanı Bayar, sağlık durumu nedeniyle Kayseri Cezaevinden 7 Kasım'da tahliye edildi. 8 Temmuz 1964'te de Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay Bayar'ı affetti.

9 Ekim'de açılan Tokyo Olimpiyatlarında Türk Serbest Güreş takımı şampiyon oldu. Altın ma-

dalya kazanan tek güreşçi 78 kiloda İsmail Ogan idi.

Grekoremonde de tek altın madalyayı 70 kiloda Kâzım Ayyavaz aldı. Türk güreşçileri son altın madalyalarını ise 1968 Meksiko Olimpiyatlarında kazandılar ve serbest güreşte 78'de Mahmut Atalay, 97'de de Ahmet Ayık şampiyon oldu.

Türkiye, İran ve Pakistan arasında 20 Temmuz'da İstanbul'da yapılan zirve toplantısına İnönü, Şah Rıza Pehlevi ve Eyüp Han katıldı.

DIŞ OLAYLAR

Rusya'da iktidar değişikliği oldu. Komünist Partisi birinci sekreteri ve Başbakan Nikita Kruşçev 15 Ekim 1964'te "sağlık nedeniyle" bu iki görevinden de istifa etti. Brejnev parti sekreterliğine, Kosigin de Başbakanlığa getirildi.

Amerika'da Johnson 3 Kasım'da yapılan seçimleri kazanarak Başkanlığını korudu.

1964'de Hürriyet

Halk Üniversitesi programına bu yıl da devam eden Hürriyet, ikinci dönem çalışmalarında başarı gösteren 46 bin 690 okura birer sertifika ile ilk üç dereceleri alan 12 kişiye 12 bin lira ile birer gümüş şilt armağan etti. 17 Mayıs'ta açılan bir fotoğraf yarışmasında ilk üç derecenin sahiplerine toplam 3 bin lira ödedi. Anneler Günü nedeniyle hediye dağıtımı da sürdürüldü ve yazı yarışmasında annesini en iyi anlatan beş okura 5 bin lira, konuyla ilgili en iyi vitrin yapan üç dükkânın dekoratörlerine de 3 bin lira dağıtıldı. Yine Mayıs ayında Liselerarası Bilgi Yarışması düzenlendi ve derece alanlara armağanlar verildi. Ayrıca Temmuz ayında yapılan telefonla bilgi yarışmasında "her okura 6.400 lira" sloganıyla tam iki milyon lira tutarında ikramiye dağıtıldı. Okurlara kitap dağıtımı 1964 Ekim'inde de tekrarlandı ve 3 ayrı kitap yayınlandı.

Hürriyet ilk defa 1964 yılında düzenlediği "Altın Mikrofon" yarışmalarıyla müzik dünyasına yeni sanatçılar kazandırdı. Bu yıl derece alan ilk üç orkestraya 10 bin 5 bin ve 2.500 lira ödül verildi.

Kıbrıs'ta çekilen ve kanlı olayları konu alan bir film Temmuz ayında 185 sinemada birden gösterildi. Bu filmin geliri Kıbrıslı Türklerle tahsis edildi.

"Bizimkiler" adlı çizgi roman 12 Nisan'da yayınlanmaya başladı. Yıl içinde 22 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 4 roman, 2 resimli roman yayınlandı, Pazar ilavelerinden başka 4 özel ilave daha verildi.

1965

1965 yılında Türkiye'de iki kez iktidar değişti. Biri genel seçimle, öteki Meclis'te bütçe oylamasıyla.. Hürriyet'in 14 Şubat günkü manşeti onları özetliyordu: "Hükümet düştü- Bütçe 197'ye karşı 225 oyla reddedildi- İnönü mağlûbiyet üzerine istifa etti."

Bu sonucu hazırlamak için AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in çağrısı üzerine muhalefet partileri bir araya gelmişti. Oylamadan iki gün önce yapılan muhalefet liderleri toplantısına YTP Genel Başkanı Ekrem Alican'ın dışında AP Genel Başkanı Demirel, MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve CKMP lideri Ahmet Oğuz katılmışlardı.

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, yeni hükümeti kurmak için 16 Şubat'ta Kayseri bağımsız senatörü Suat Hayri Ürgüplü'yü görevlendirdi. Başbakan Ürgüplü'nün kurduğu hükümette AP lideri Demirel Başbakan Yardımcısı olmuştu ve kabinede AP'den 10, YTP, CKMP ve MP'den dörder bakan bulunuyordu. Yeni hükümet 4 Mart'ta 200'e karşı 231 güvenoyu aldı. Genel seçimler 10 Ekim'de yapıldı. Ve bu defa AP tek başına iktidara geldi. Seçim sonuçları şöyleydi:

**AP 240 milletvekili, 79 senatör,
CHP 134 milletvekili, 48 senatör,**

CKMP 11 milletvekili, 4 senatör,

**YTP 19 milletvekili, 8 senatör,
MP 31 milletvekili, 2 senatör,
TİP 14 milletvekili,**

**SDP 1 senatör,
Bağımsız 1 milletvekili 40 senatör,**

Açık 1 milletvekili, 2 senatör.
Süleyman Demirel Başbakan olmuştu ve ilk AP Hükümeti şöyle kurulmuştu:

Devlet Bakanları Cihad Bilgehan, Ali Fuat Alişan, Refet Sezgin ve Kâmil Ocak, Adalet Bakanı Hasan Dinçer, M.Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Dışişleri Bakanı İ.Sabri Çağlayangil, Maliye Bakanı İhsan Gürsan, M.Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, Bayındırlık Bakanı İ.Ethem Erdingç, Ticaret Bakanı Macit Zeren, Sağlık Bakanı Edip Somunoğlu, Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk, Çalışma Bakanı A.Naili Erdem, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Enerji Bakanı İbrahim Deriner, Turizm Bakanı Nihat Kürşat, İmar Bakanı Haldun Mentşoğlu, Köy İşleri Bakanı Sabit Osman Avcı.

Bu seçimlerden önce birlikli pusulası usulünü getiren kanun 22 Ocak'ta, seçimlerle ilgili kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun da 13 Şubat'ta kabul edilmişti. Siyasi partiler kanunu da 13 Temmuz'da Meclisten çıktı. Parlamenterlerin ödenek ve yolluklarını 1200'er lira

arttırmak amacıyla bütçeye konan 40 milyon liralık ödenek AP ve CHP'nin başvuruları üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi, böylece parlamenter aylıklarına bir zam önlenmiş oldu.

Kıbrıs konusundaki gelişmeler 1965 boyunca daha çok siyasal alanda görüldü.NATO Dışişleri Bakanlarının 11 Mayıs'ta Londra'daki toplantısında Türkiye ile Yunanistan arasında ikili görüşmeler için tavsiye kararı alındı. Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyonu 17 Aralık'ta Makarios'un Kıbrıs tezi ni benimseyen karar tasarsını 6'ya karşı 47 oyla kabul etti, 51 üye çekimser kaldı. Türk görüşü lehinde oy kullanan ülkeler Amerika, Arnavutluk, Pakistan, İran ve Libya idi. Rusya ise çekimserdi. Kararda; Kıbrıs'ın bağımsızlığı ve hiçbir yabancı müdahalenin kabul edilemeyeceği benimseniyordu. Ertesi gün Türkiye bu kararı kabul etmeyeceğini, Londra ve Zürih Antlaşmalarının uygulanacağını kesinlikle ilan etti. Millet Meclisi'nde Kıbrıs konusunda 27-29 Aralık'ta genel görüşme yapıldı. Kıbrıs'taki BM arabulucusu 30 Aralık'ta istifa etti. 1965'te Türkiye'ye gelen yabancı devlet ve hükümet başkanları 24 Mart'ta Tunus Cumhurbaşkanı Habip Burgiba ve 9 Eylül'de İran Başbakanı Abbas Hüveyda idi. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü ise 9 Ağustos'ta Rusya'ya resmi bir ziyarette bulundu.

DIŞ OLAYLAR

1965 yılında dünyaya bir büyük devlet adamı veda etti. İngiltere'nin eski ve ünlü Başbakanı, İkinci Dünya Savaşı'nın unutulmaz siması, Purosu ve zafer işaretleriyle tanınan Winston Churchill 24 Ocak'ta 90 yaşında hayata gözlerini kapadı.

Ayrıca eski Mısır Kralı Faruk da sürgünde yaşadığı Roma'da 18 Mart'ta, "beynelmilel hovarda" Rubirosa 5 Temmuz'da Paris'te bir otomobil kazasında öldü. Amerikalı Müslüman zencilerin lideri Malcolm X'de 21 Şubat'ta Harlem'de bir mitingde konuşurken vurularak öldürüldü.

19 Haziran'da Cezayir'de kanlı bir ihtilal sonucu Cumhurbaşkanı Bin Bella devrildi, Albay Bumed-yen idareyi ele aldı.

1965'de Hürriyet

Hürriyet, "Halktan aldığını halka verme" ilkesiyle 15 Aralık 1965'te 2 milyon liralık büyük bir kampanya açtı. Bir yıl süreyle her gün okurlarına kura ile 2 bin lira dağıttı. Bu kampanyaya katılmak için gazete okurlarına "Hürriyet okuyucu kartı" verdi. Yaz tatiline çıkacaklara yardımcı olmak üzere 16 Haziran ile 7 Temmuz arasında her Çarşamba günü 6 sayfalık bir turizm ilavesi yayınlandı. Haftalık Pazar ilavesinin 11 Temmuz'dan itibaren şekli değiştirilerek daha ilgi çekici hale getirildi.

Türkiye radyolarında 15 Ekimden itibaren "Haftanın olayı" adlı bir program Hürriyet tarafından hazırlanarak yayımlandı. Altın Mikrofon Yarışması bu yıl da düzenlendi. Anneler Günü nedeniyle üç ayı yarışma açıldı. Bunlar "Anne" konulu fotoğraf, vitrin ve yazı yarışmalarıydı. Yarışmalarda derece alanlara 10 bin lira tutarında ikramiye dağıtıldı. Sayfalarını bu yıl da arttırmaya devam eden Hürriyet en yüksek tiraja sahip olmanın yanısıra, en bol sayfalı gazete olma özelliğini de korudu. 28 Şubatta 16 sayfa olarak yayımlandı. Hürriyet 30 Mart'ta Moskova'da büro açtı. Teknik alanda da gelişmesini sürdüren Hürriyet beşinci baskı makinesini 1 Haziran'da İzmir'de kurdu.

1965 yılında gazete 25 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 4 roman, 4 resimli roman ve 1 foto roman yayınladı.

1966

1966 yılı, 27 Mayıs İhtilâlinin lideri, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in hayata gözlerini yumduğu yıl oldu. Gürsel, 1961 yılı başından beri sol tarafına gelen bir felç nedeniyle rahatsız bulunmaktaydı. 28 Ocak 1966'da yapılan konsültasyonda Cumhurbaşkanının Amerika'ya tedaviye gönderilmesine gerek görüldü ve Gürsel 2 Şubat'ta ABD Başkanı Johnson'un gönderdiği özel uçağı ile Washington'a gitti. Walter Reed Hastanesinde tedavi altına alınan Gürsel 9 Şubat'ta komaya girdi ve doktorlar 21 Mart'ta bitkisel hayatın başladığını bildiren rapor verdiler. Bunun üzerine Cemal Gürsel 26 Mart'ta özel uçakla Amerika'dan Ankara'ya getirildi. Askerî Tıp Akademisinde tedaviye alınan Cumhurbaşkanına Başkanlığın isteğı üzerine 37 kişilik müşterek Sağlık Kurulu aynı gün bir konsültasyon yaptı ve 47 gündür süren derin komadan çıkma ihtimal ve ümidinin bulunmadığını bir raporla tespit etti. Gürsel Askerî Tıp Akademisinde 14 Eylül'de vefat etti ve 18 Eylül'de yapılan büyük bir törenle Anıt-Kabir'in bir bölümünde toprağına verildi. Gürsel komada bulunduğu sırada yeni cumhurbaşkanı seçimi yapıldı. Partilerin vardığı anlaşmaya göre Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, istifa etti ve cumhurbaşkanına vekâlet eden Senato Başkanı Atasagun tarafından 14 Mart'ta yapılan atamayla Kontenjan Senatörü olarak Senato'ya girdi. 28 Mart'ta yapılan seçim sonunda Türkiye'nin beşinci cumhurbaşkanı oldu. Oylamaya katılan 532 parlamenterden 461 oy Sunay'a, 11 oy Alparslan Türkeş'e, 47 oy boş ve 8 oy da aday olmayanlara çıkmıştı. Sunay'dan boşalan Genelkurmay Başkanlığında 15 Mart'ta Orgeneral Cemal Tural atanmıştı.

GÜRSEL ÖLDÜ

SUNAY BAŞKAN

BÜYÜK FELAKET: DEPREMLER

Türkiye'de büyük can ve mal kaybına yol açan depremlerden biri 19 Ağustos'ta Muş'un Varto ve Hınıs ilçelerinde meydana geldi. Varto depremi olarak anılacak bu şiddetli yer sarsıntısı 3 bine yakın kişinin ölümüne sebep oldu. Türkiye'de bu asrın başından bu yana meydana gelen can kaybı ve hasar bakımından en büyük 10 deprem şunlardır:

19 Nisan 1903 Malazgirt 1.700 Ölü
26 Aralık 1939 Erzincan 45.000 Ölü
20 Aralık 1942 Niksar-Erbaa 3.000
26 Kasım 1943 Ladik ... 4.000 Ölü
1 Şubat 1944 Bolu, Gerede 4.000
19 Ağustos 1966 Varto - Hınıs
2.964 Ölü
28 Mart 1970 Gediz ... 1.086 Ölü
22 Mayıs 1971 Bingöl ... 870 Ölü
6 Eylül 1975 Lice ... 2.100 Ölü
24 Kasım 1976 Van, 3.500 Ölü

KIBRIS SORUNU

Hükümet yeni yıla Kıbrıs Cumhurbaşkanı Muavini ve Kıbrıs Türklerinin lideri Dr. Fazıl Küçük'ün Kıbrıs'a Türkiye'nin müdahalesini isteyen mektubunu görüşerek girdi. 1. Ocak 1966 günü Hürriyet'in manşeti kabinenin bu mektubu incelediğini bildiriyordu. 6 Ocak'ta Senatonun Kıbrıs konusunda genel görüşme açıldı. Bu arada 13 Ocak'ta ilk defa Hürriyet'in açıkladığı Johnson'un İnönü'ye mektubu (Bk. 1964) büyük yankılar uyandırdı. Bu mektubun ve İnönü'nün verdiği cevabın hükümet tarafından da açıklanması istendi ve mektuplar 16 Ocak'ta resmen açıklandı.

Yunanistan'a 5 Şubat'ta verilen bir notayla "Kıbrıs'ta Türkiye'nin rıza göstermeyeceği hiçbir çözüm yolu düşünölemeyeceği" bildirildi. Atina da 8 Şubat'ta Türkiye'yi NATO'ya şikayet etti. Türkiye ile Yunanistan arasında ikili görüşme kararına varıldığı 18 Mayıs'ta açıklandı. Fakat daha sonra Viyana'da yapılan görüşmeler olumlu bir sonuç vermedi. Ankara'da 12 Kasım'da Amerika aleyhinde yapılan gösterilerde "Sağcı ve solcu gençlerin birbirine girdiği" ertesi günü Hürriyet'te yer alıyordu. Adana'da 13 Kasım'daki gösterilerde de Amerikalılara ait bazı binalar tahrip edildi.

Türk Deniz Kuvvetleri Kıbrıs'a silah gönderilmesini önlemek üzere ve muhtemel bir hareket için 14 Aralık'ta Akdeniz'e açıldı. Aynı zamanda konuyu Türk Hükümeti Güvenlik Konseyine götürdü ve Kıbrıs'a silah satan Çekoslovak Hükümetini sert bir notayla uyardı. Bunun üzerine Çekler Kıbrıs'a silah göndermeyi durdurdu.

SEÇİMLER VE ÖTEKİ OLAYLAR

Kısmi Senato seçimleri 5 Haziran'da 23 ilde 52 senatörlük için yapıldı. Millî Bakiye sisteminin geçerli olduğu bu seçimde AP 35, CHP 14, MP, TIP ve YTP de birer senatörlük kazandı. Parlamento tarihinde ilk defa olarak 7 Mayıs gecesi polis Türkiye Millet Meclisinde arama yaptı. İnönü'ye önlü "Eşkiyanın bu gece ne yapacağı belli olmaz" sözünü söyleyen ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın üzerine şimşekleri çeken olay, Meclisten daktilo ve teksir makinelerinin bazı bildiriler basılmak için dışarı çıkarıldığı ihbarı üzerine meydana gelmişti.

Ekim ayı siyasi partiler yönünden hareketli geçti. CHP 18. Kurultayı 18 Ekim'de Ankara'da toplandı ve "CHP Sosyalist değildir ve olmayacaktır" diyen İnönü 929 oyla tekrar Genel Başkanlığa seçildi. Genel Başkanlığa adaylığını koyan eski Genel Sekreter Kasım Gülek 230 oy aldı. CHP Genel Sekreterliğine ise 24 Ekimde Parti Meclisi tarafından 31 oyla Bülent Ecevit seçildi. 11 oy boş, bir oy Kemal Satır'a çıktı. Yine Ekim'in 15'inde Ekrem Alican YTP Genel Başkanlığından ayrılıyor, 17 Ekim'de de Türkiye Birlik Partisi kuruluyordu.

Sovyetler Birliği Başbakanı Kosigin 19 Aralık'ta Ankara'ya geldi ve 7 tesisin inşaatı için anlaşma imzalandı. Suudi Arabistan Kralı Faysal 29 Ağustos'ta Afganistan Başbakanı M. Haşim Maywandwal da 21 Eylül'de Türkiye'ye resmi ziyarette bulundular. Erzurum'un Dumlu bucağında 247. Piyade Alayının koğuşunda benzin bidonunun patlaması 65 erin yanarak ölmesine sebep oldu. Önlü Türk casusu İngiliz Kemal 15 Şubat'ta öldü. Kat Mülkiyeti Kanunu 1 Ocak'ta yürürlüğe girdi ve seri yapımına geçilen ilk Türk otomobili Anadol 26 bin lira fiyatla 20 Aralık'ta satışa çıkarıldı.

1966'nın spor dalında bir başarı sayfası var: Türk Millî Futbol Takımı o devrin güçlü ekibi Rus takımını 16 Ekim'de Moskova'da 2 - 0 yendi. Bu başarı Hürriyet'in birinci sayfasında manşette yer aldı. Futbol takımımızın bundan önce de unutulmayan iki başarısı bulunuyordu. Bunlar 17 Haziran 1961'de Berlin'de 2-1'lik Almanya ve 19 Şubat 1956'da İstanbul'da 3-1'lik Macaristan galibiyetleriydi.

DIŞ OLAYLAR

Nehru'nun kızı Gandhi 19 Ocak 1966'da 48 yaşındayken Hindistan'ın Başbakanlığına seçildi. Bayan Gandhi 11 yıl sonra 21 Mart 1977'de ise seçimi kaybederek iktidardan düştü.

Suriye'de bu yıl da bir darbe oldu. Ve Baas'çılar 23 Şubat'ta Cumhurbaşkanı General Emin El Hafız'ı askeri bir hareket sonucu devirdi. Yerine Nurettin El Ataşsi atandı. Suriye'den bir gün sonra da Gana'dan ihtilal haberi geldi ve 24 Şubat'ta Devlet Başkanı Nkrumah Çin'e gittiği sırada ordu tarafından iktidardan uzaklaştırıldığı açıklandı.

1966'da Hürriyet

Hürriyet 1966 yılında başarılı öğrencilere burs kampanyası açtı. Yapılan sınavda kazanan ilk ve ortaokul mezunlarına bedava yatılı öğrenim sağlandı, lise mezunlarına da 400 lira aylık burs verildi. İlk yıl 30 öğrencinin aldığı burslardan yararlanılanların sayısı 1967'de 60, 1968'de 90, 1969'da 120 ve 1970 yılında da 150'ye yükseldi.

Okurlara yabancı dil öğretme amacıyla Mart ayından itibaren 6 ay süreyle İngilizce plak dağıtan Hürriyet Altın Mikrofon Yarışmasını bu yıl da düzenledi ve ilk beş dereceyi alanlara 20 bin lira tutarında ödül verdi. 1966 yılında 26 dizi röportaj ve inceleme yazısı 3 roman, 5 resimli roman yayınlandı. haftalık Pazar ilavelerinden başka, Nisan'da da bir bayram ilavesi verildi. İlan hacmine bağlı olarak sayfaları değişken bir şekilde artan Hürriyet'in fiyatı bu yıl da 25 kuruştü.

1967

1967'de Kıbrıs olayları savaşın eşiğine kadar gelip döndü. Yunanistan'da 20 Nisan'da ordu idareyi ele almış, ancak Kral Konstantin'i tahtında bırakmıştı. Kral Konstantin kendine bağlı kuvvetlerle 13 Aralık'ta bir karşı harekâta girişmiş, fakat 19 saat içinde Kralcı kuvvetler Cuntaçılara yenik düşünce Kral Kraliçeyle beraber İtalya'ya sığınmak zorunda kalmıştı. Böylece Yunanistan'da Cunta yönetiminin hakim olduğu 1967 yılında Kıbrıs olayları aşağıdaki seyri izledi.

Fransa Kıbrıs'ta iki toplumun varlığı görüşünü 30 Mayıs'ta benimsemişti. 20 Temmuz'da Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant'ın Kıbrıs'taki özel temsilcisi Osario - Tafall Türk hükümetiyle temaslarda bulunmak üzere Ankara'ya geldi. Kıbrıs konusunda ilk zirve toplantısı 9 Eylül'de Türkiye Başbakanı Demirel ile Yunan Krallığı Askeri Hükümet Başkanı Kollias arasında Keşan'da yapıldı ve 6 saat 10 dakika sürdü. Ertesi gün Dedeağaç'ta 13 saat 40 dakika süren Başbakanlar düzeyindeki görüşmeden de olumlu bir sonuç alınmadı.

Bu arada İstanbul'da Amerika'ya karşı gösteriler devam ediyordu. İstanbul limanına 7 Ekim'de bir ziyarette bulunan Amerikan 6. Filosunun erleri gösteriler nedeniyle şehre çıkarılamamıştı.

Kıbrıs Türk Toplumunu Meclisi Başkanı Rauf Denktaş'ın 21 Ekim'de Kıbrıs'a çıktığı ve bir ihbar sonucu 31 Ekim'de tutuklandığı öğrenildi. Türkiye ve Amerika Denktaş'ın serbest bırakılması için girişimlerde bulundu ve 12 Kasım'da serbest bırakılan Denktaş yurda döndü. 14 Kasım'da Kıbrıs'ta Rumlar yeniden saldırıya geçti. 24 Türk şehid edildi, bazı köyler işgal olundu. Türkiye'de hükümetin istifasını isteyen gösteriler yapıldı.

Maç'da Arbede

Türkiye Büyük Millet Meclisi 17 Kasım'da 18 saat süren bir gizli toplantı yaptı ve hükümete "Silahlı Kuvvetleri kullanma yetkisi" verildi. Türk jetleri ertesi günü Kıbrıs üzerinde alçak uçuş yapmaya devam ediyordu. Yunan askerinin Kıbrıs'tan çıkmasını istedik. B.M. Genel Sekreteri U-Thant Rumları suçladı. Türk Deniz Kuvvetleri Girne açıklarına vardı. Amerika Cumhurbaşkanı Johnson 20 Kasım'da "NATO'ya ait silah ve teçhizatın kullanılmayacağını" belirten bir mektup daha gönderdi. Yunanistan Ada'ya ağır silah yağmaya devam ediyordu.

Türk hükümeti 23 Kasım'da bir bildiri yayınladı: "Kararlıyız..."

Aynı gün Başkan Johnson özel temsilcisi Cyrus Vance'i Ankara'ya gönderdi. Gençler Esenboğa Havaalanında temsilciye karşı gösteri yaptı. 1977'de Carter yönetiminin Dışişleri Bakanlığına getirilecek olan Johnson'un temsilcisi, Ankara - Atina arasında mekik dokuyor, Türk jetleri Kıbrıs üzerinde uçuşa devam ediyor, askeri birlikler stratejik noktalara doğru kaydırılıyordu. Türk Hükümeti arabulucu Vance aracılığı ile Yunan Hükümeti'ne dört şart bildirdi. Bunlar Kıbrıs'ın toprak bütünlüğü, bağımsızlığı ve dokunulmazlığının taraflarca kabulünü, yabancı askerlerin Kıbrıs'tan çıkmasını ve bu şartların önce Yunanistan tarafından kabulünün açıklanmasını öngörüyordu.

Türk Deniz Kuvvetleri 28 Kasım'da Kıbrıs karasularına girdi ve geri döndü. Yunanistan Türk şartlarını 29 Kasım'da kabul etti. B.M. Genel Sekreteri U-Thant 3 Aralık'ta Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs Devlet ve Hükümet Başkanlarına Kıbrıs sorununun barışçı yollardan çözümünü için çağrı yaptı.

İç politikada 1967'de CHP'de bir bölünme oldu ve Güven Partisi doğdu. Kurultay sonrasında "Ortanın solu" üzerinde beliren parti içi tartışma 2 Ocak'ta "8'ler hareketi" olarak şekillendi ve o gün Turhan Feyzioglu, Ferit Melen, Emin Paksüt, Orhan Öztrak, Turhan Şahin, Süreyya Koç, Coşkun Kırca ve Fehmi Alparşlan yaptıkları ortak bir açıklamada "CHP'nin sosyalist bir parti hüviyetine getirileceğine dair endişe"den söz ettiler. İnönü 4 Şubat'ta il başkanları toplantısında yaptığı konuşmada 8'lerin tutumuna karşı çıktı ve "Demokratik rejimi, komünist düşmanlığı perdesi altında kuşa çevirmek isteyen dikta heveslilerine yardımcı olmayacağım" dedi. İnönü'yü eleştiren 8'ler 28 Mart'ta: "Ortanın solu sınırını soracağız" dedi. Hürriyet'in 15 Nisan tarihli manşeti ise "8'ler 58'ler oldu" şeklindeydi. CHP'li 58 milletvekili ve senatör ortak bir bildiri yayınlarak İnönü ve Genel Sekreter Ecevit'i eleştirmişlerdi. Parti içi çekişmeyi görüşmek üzere 28 Nisan'da toplanan olağanüstü CHP kurultayından sonra 8'lerin de içinde bulunduğu 48 milletvekili ve senatör CHP'den istifa etti, 9 Mayıs'ta da Kasım Gülek partiden ayrıldı. 12 Mayıs'ta da Feyzioglu'nun başkanlığında Güven Partisi kuruldu.

Süleyman Demirel Başbakan olarak yurt dışına ilk resmi gezisini Federal Almanya Başbakanı Konrad Adenauer'un cenaze töreninde bulunmak üzere 24 Nisan'da Bonn'a yaptı. Demirel 13 Eylül'de Romanya'ya, 19 Eylül'de de Sovyet Hükümetinin gönderdiği özel bir uçakla Rusya'ya resmî bir ziyarette bulundu. Cumhurbaşkanı

ve Cevdet Sunay da 2 Nisan'da Amerika'ya, 27 Haziran'da Fransa'ya, 1 Kasım'da İngiltere'ye gitti. Türkiye'yi ise bu yıl 2 Mart'ta Habeşistan Kralı Haile Selasiye, 16 Haziran'da İran Şahı ve İmparatoriçesi, 25 Temmuz'da Papa VI. Paul, 5 Eylül'de Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han ziyaret etti. Fener Patriği Athenagoras ile

Papa VI Paul 26 Ekim'de Vatikan'da Ortodoks ve Katolik dünyalarını temsilen buluştular.

Kayseri'de 17 Eylül'de oynanan Kayserispor-Sivasspor maçında çıkan olaylarda 40 kişi öldü.

Ünlü Lokman Hekim 20 Nisan'da 111 yaşındayken öldü.

İş Kanunu 28 Temmuz'da kabul edildi.

1967

Orta Doğu'da çetin bir savaş oldu bu yıl...

Hürriyet'in 6 Haziran 1967 günü birinci sayfasının tamamı bu konuya ayrılmıştı: "Orta Doğu'da Harp - Arapların Parolası: Tel-Aviv'de buluşalım..." Ertesi gün İsrail Gazze'yi işgal ediyor. Nasır Süveyş Kanalı'nı kapatıyordu. 7 Haziran'da ise İsrail ordusu Süveyş'e ulaşmıştı. 8 Haziran'da Mısır, Ürdün ve İsrail Birleşmiş Milletler'in "Ateş Kes" kararını kabul edince savaş durdu. Mısır Devlet Başkanı Nasır 9 Haziran'da "Ağır yenilgiye uğradık, bütün sorumluluk benimdir" diyerek istifa etti. Fakat Meclis tarafından istifa kabul edilmeyince yerinde kaldı. Bundan sonra İsrail'in işgal ettiği topraklar meselesi politik alanda sonu gelmez görüşmelere ve tartışmalara konu oldu.

Orta Doğu'da yılın bir başka olayı da İran Şahı Rıza Pehlevi'nin 26 Ekim'de büyük bir törenle taç giymesiydi.

1967'nin büyük olayı insandan insana kalp naklinin gerçekleştirilmesiydi. Güney Afrika'da Dr. Barnard 11 Aralık 1967'de Denis Darwall adlı genç bir kızın kalbini 55 yaşındaki Louis Washansky'ye taktı. Washansky, başkasının kalbiyle 18 gün yaşadı. Dr. Barnard'ın adını dünya çapında dalgalandıran olay ise Blaiberg adlı dışçıye taktığı kalple bu hastasını 18 ay yaşatması oldu. Kalp nakli başlangıçta hızla yayıldı, tıbbi ve hukuki tartışmalara konu olduktan sonra hemen hemen terkedildi. Dr. Barnard'ın eşinden boşanıp 14 Şubat 1970'de Barbara adlı genç kızla evlenmesi de olay oldu.

1967'de Hürriyet

Başarılı öğrencilere eğitim bursu programını 1967'de de sürdüren Hürriyet Şubat ayından itibaren başlattığı bir programla da motor, halk sağlığı, radyoculuk, yapı ve mimari, elektrik gibi konularda pratik bilgi veren kitap dağıtımına başladı.

Anneler Günü dolayısıyla en iyi vitrin yapan uç dekoratöre 3 bin lira ödül. Altın Mikrofon yarışmasında derece alanlara da binlerce liralık armağan verildi.

Hürriyet'te 1967'de 23 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 3 roman, 6 resimli roman, bir fotoroman yayınlandı. Sevilen ve sürekliliği resimli roman Tarkan'ın yayını da bu yıl 21 Temmuz'da başladı. Haftalık Pazar ilâvelerinden başka 25 Eylül'den itibaren Pazartesi günleri 4 sayfalık ofset baskılı bir spor ilâvesi verildi. Yılbaşında 10 sayfalık ilaveyle birlikte gazete 26 sayfa oldu. Fiyat 25 kuruş.

1967

1967

Temmuz'un sonuna
doğru...
Amerikan...
yanou'...
birlik...
Balkan...
1967

1968

Toplum hayatında "İşgal" ve "Boycot" kelimeleri 1968'de kullanılır oldu. Üniversite öğrencileri, bu yılın ortalarına doğru, -ki yine bu yıl Fransa'da ünlü öğrenci olayları başlamıştı- öğrenim sorunlarıyla ilgili bazı istekler ortaya atmışlardı. Sonra bu isteklerin gerçekleştirilmesini sağlamak için karşılıklı izlenen yol işgal ve boykotları getirdi.

Öğrencilerin daha çok yönetmeliklerle ilgili istekleri kısaca "Üniversite reformu" olarak anılıyordu. Reformların hemen gerçekleşmesini isteyen Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğrencileri 10 Haziran'da, Hukuk Fakültesi öğrencileri de 11 Haziran'da sınavları boykot ve daha sonra fakültelerini işgal ettiler. Ertesi gün 12 Haziran'da olaylar İstanbul'a sıçradı. Hukuk Fakültesini ve profesörlerin evini işgal eden öğrenciler sınavlara da girmediler. 13 Haziran'da İstanbul Teknik Üniversitesi ve Maçka Teknik Okulu da işgal edildi. Yer yer taş ve sopalarla kavgalar da oluyordu. Bu arada muhalefet lideri İnönü 18 Haziran'da düzenlediği basın toplantısında "İktidar eğitim düzenini değiştirirse onu ilk tebrik eden biz olacağız" diyordu. 19 Haziran'da Ege Üniversitesi Fen ve Ziraat Fakülteleri tatil edilmişti. Bu arada istekleri yerine getirilen Ankara Hukuk öğrencileri ise boykota son vereceklerini açıklamışlar, bunu diğer bazı fakülte ve yüksek okullar izlemişti. Bu arada 21 Haziran'da Millet Meclisinde üniversite olayları görüşüldü. İşgalin devam etmekte olduğu İstanbul Üniversitesi ise 24 Haziran'da üniversite senatosu tarafından kapatıldı. Ancak öğrencilerle anlaşma sağlandıktan sonra 27 Haziran'da tekrar açıldı. Teknik Üniversitede işgal 2 Temmuz'da kaldırıldı. Böylece üniversitelerde huzur sağlandıktan sonra 5 Temmuz'da yapılan giriş sınavlarına 22 bin 500 öğrenci katıldı.

Temmuz'un sonuna doğru öğrenci olayları bir başka şekilde patlak verdi. Amerikan 6. Filosunun İstanbul'u ziyaretini protesto eden öğrencilerle polisin çatışması sırasında yaralanan bir öğrencinin ölmesi üzerine 24 Temmuz'da yapılan gösteriler öğrencilerle polis arasında bir taş muharebesine dönüşmüş, askeri birliklerden yardım istenmişti. 1968'deki kısmi senato ve mahalli belediye

seçimleri kanlı geçti ve seçim günü yurdun çeşitli yerlerinde çıkan kavga ve olaylarda 11 kişi öldü. 2 Haziran'da 24 ilde 53 senatörlük için yapılan seçimlerde AP 38, CHP 13, MP ve GP birer senatörlük aldı. Boş bulunan beş milletvekili için yapılan seçimin beşini de AP adayları kazandı. Belediye seçimlerinde de AP kazançlı çıktı. Bu seçimlerden önce 1 Mart'ta "Milli Bakiye" usulü kaldırılmıştı.

22 Ağustos 1965 tarihinde "Kismet" adlı teknesiyle İstanbul'dan denize açılan Sadun Boro ve eşi Oda Boro, 2 yıl 105 gün süren dünya turundan sonra 7 Haziran'da Türk kara sularına girerek Bozcaada önlerinde demirlediler. Boro'ların 15 Haziran'da Kismet ile İstanbul'a gelişleri ise çok muhteşem oldu. İstanbul'da krallar gibi karşılanan Boro'ların şehirde geçişleri sırasında yer yerinden oynadı.

Sadun Boro bu heyecanlı yolculuğunun hikayesini 30 Haziran'dan itibaren 55 gün süreyle Hürriyet'te yazdı.

Geçen yıl Güney Afrika'da ünlü Dr. Barnard'ın başlattığı kalp nakli akımı bu yıl Türkiye'ye sıçradı. Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde Dr. Kemal Beyazid 14 yaşındaki bir fırın işçisinin kalbini 40 yaşındaki Maviş Karagöz adında bir kadına takarak 22 Kasım 1968'de Türkiye'de insandan insana ilk kalp naklini gerçekleştirdi. Ancak hasta 18 saat yaşayabildi. Dört gün sonra 26 Kasım'da da İstanbul'da Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Merkezinde Dr. Siyami Ersek, ikinci kalp naklini yaptı. Ancak bu hasta da ameliyattan 38 saat 57 dakika sonra öldü. Türkiye'de ise insandan insana "ilk organ nakli" böbrek üzerinde 29 Mart'ta İstanbul'da Beyoğlu Hastanesinde Dr. Atıf Taykurt tarafından gerçekleştirilmişti, fakat vücut yabancı böbreği kabul etmediği için 17 Nisan'da ikinci ameliyatla çıkarılmıştı.

“GO HOME”

Türkiye'yi 20 Mart'ta Bulgar Başbakanı Jivkov, 29 Mart'ta Yugoslav Başbakanı Mika Sipilyak, 10 Nisan'da Fas Kralı II. Hasan, 15 Temmuz'da Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba 10 Ağustos'ta Pakistan Devlet Başkanı Eyüp Han, 5 Eylül'de Federal Almanya Başbakanı Kurt Kiessinger ve 25 Ekim'de Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle ziyaret etti. Cumhurbaşkanı Sunay 27 Nisan'da Irak'a, Başbakan Demirel de 26 Aralık'ta Pakistan'a ziyarette bulundu.

1968

DIŞ OLAYLAR

Dünya kamu oyunda bu yıl Amerika kaynaklı olaylar ağırlık kazandı. 1963'te öldürülen Başkan Kennedy'nin ölümü üzerindeki esrar perdesi aydınlanamazken 5 Haziran 1968'de John Kennedy'nin kardeşi Robert Kennedy de bir suikaste kurban gitti. Başkan adaylığı için Kaliforniya'daki seçimi kazanan 43 yaşındaki New York senatörüne, bir otelin girişinde 24 yaşında Sirhan adlı bir şahıs tarafından ateş edildi ve Kennedy kaldırıldığı hastanede öldü. 6 Kasım'da yapılan Başkanlık seçimini ise Nixon kazandı.

John Kennedy'nin dul eşi Jacqueline Kennedy ise 17 Ekim'de Yunanlı milyarder Onassis ile evlendi.

Amerikalı Müslüman zencilerin lideri Dr. Martin Luther King Jr. da 5 Nisan'da bir suikaste uğramış ve King'in ölümünden sonra bir çok şehirde kanlı gösteriler olmuştu.

Paris'te 8 Mayıs'ta başlayan öğrenci olayları, uzun süre gerek Fransa'da gerek dünyada geniş yankılar uyandırdı. Öğrenci gösterilerine işçilerin de katılması ve birbiri ardına başlayan grevler sonunda doğan bunalımı çözmek için Devlet Başkanı De Gaulle 30 Mayıs'ta Meclisi feshetti ve Haziran sonunda seçimlere giderek parlamentodaki 481 sandalyeden 357'sini kazandı. Çekoslovakya 21 Ağustos'tan itibaren bir dram yaşadı. Bu ülkedeki Dubçek rejimini beğenmeyen Ruslar, diğer Doğu bloku silahlı kuvvetleriyle Çekoslovakya'yı işgal etti. Çek halkının direnişi kanlı bir şekilde bastırıldı.

Irak'ta 17 Temmuz'da havacıların yaptığı darbe sonucunda Başkan Arif yurt dışına gönderildi.

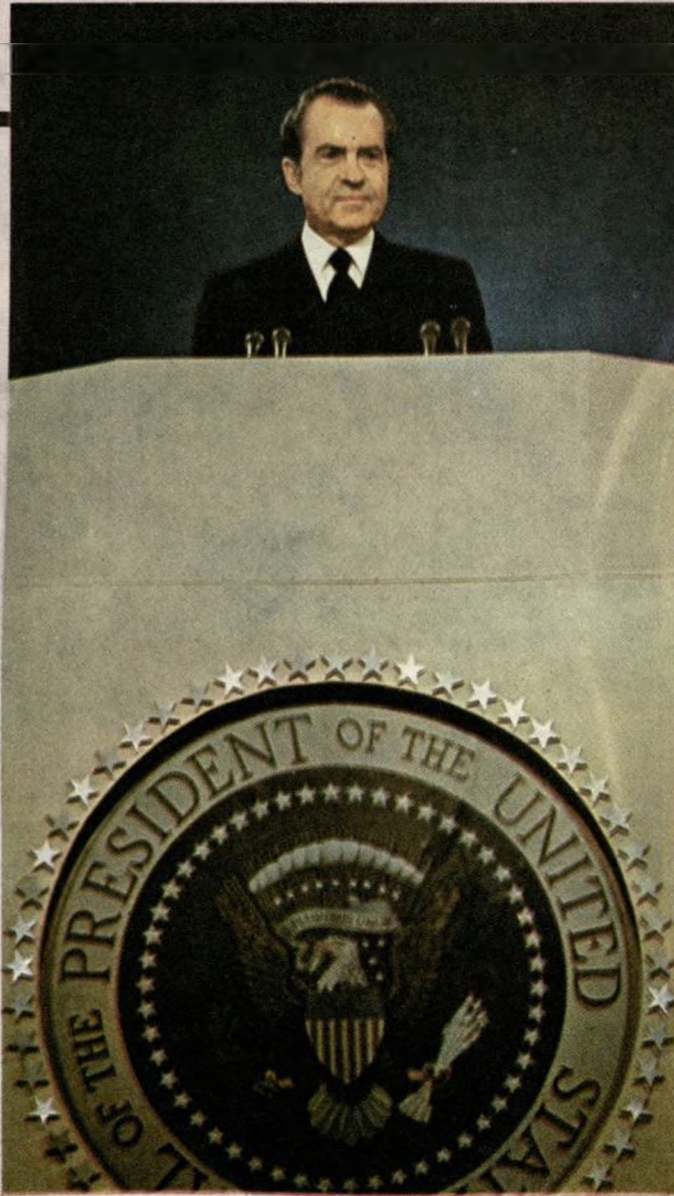
**Robert
Kennedy de
suikaste
kurban gitti**

ONASSIS İLE JACKIE EVLENDİ

NIXON BAŞKAN

1968'de Hürriyet

Hürriyet 1 Temmuz 1968'de başlattığı kampanya ile bin okuruna, yanlarında bir kişi de olmak şartıyla bedava yaz tatili imkanı sağladı. Nisan ayındaki bir kampanya ile de okurlarına 200 bin lira tutarında ikramiye dağıttı. Kitap kampanyası bu yıl da devam etti ve Ekim, Kasım, Aralık aylarında 9 değişik kitap verildi. Altın Mikrofon ve Anneler Günü yarışmaları sürdürüldü. Değişik bir kampanya da 15 Aralık'ta açıldı ve evlenmek isteyenler arasında elektronik beyinle yapılan değerlendirme sonucu 40 ideal çift tespit edildi.

Büyük bir hizmet kolu olan Yıldırım Servis 20 Mart'ta kuruldu ve okurlara her yıl çeşitli alanlarda artan hizmetler sundu. Pazar ilavesi 16 Kasım'dan itibaren "7 Gün" adıyla ve 16 sayfa olarak verildi.

1968'de 40 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 12 roman, 9 resimli roman yayınlandı, ayrıca 15 Aralık'tan itibaren günlük hava tahmini verilmeye başlandı. Gazetenin fiyatı 25 kuruştur.

1969

nu senatoda CHP ve MBK üyelerinin 63 oyuna karşılık, AP'lilerin 83 oyu ile komisyona geri gönderildi.

Ve 12 Ekim Pazar günü Türk parlamenter hayatının 20. genel seçimi yapıldı. Hürriyet'in 13 Ekim günkü manşetindeki ifadeye sandıktan yine AP çıktı. Seçimler sonunda 450 sandalyelik mecliste 180 milletvekili tekrar, 270 milletvekili ise yeni olarak seçilmişti. Partilere göre sonuçlar şöyleydi: AP 260, CHP 144, GP 14, BP 7, TIP 2, MHP 1, MP 6, YTP 3 Bağımsız 11 ve 1 açık. AP oyların % 46,53'ünü, CHP ise % 27,36'sını almıştı.

Türkiye ile Amerika arasında savunma ve işbirliği konularındaki ikili anlaşma 3 Temmuz'da imzalandı.

1969

SEVİL TEZ

Kooperatifler Kanunu 24 Nisan'da, İşçi Emeklilik Kanunu 23 Ekim'de kabul edildi. İstanbul'da 29 Ekim 1946'da temeli "Büyük Tiyatro" adıyla atılan Opera Binası "Kültür Sarayı" olarak 12 Nisan'da törenle açıldı. Kültür Sarayı 27 Kasım 1971'de çıkan yangın sonucu yandı, sabotaj sanığı olarak mahkemeye verilenler beraat etti.

Şanlı Yavuz olarak anılan ve donanmada çalıştığı yıllarda köy kahvelerine kadar renkli resimleri asılan Yavuz zırhlısı sökülme üzere 18 Aralık'ta Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'na 19 milyon liraya satıldı.

Hürriyet'in düzenlediği yarışmada Türkiye Sağır ve Dilsizler Güzeli seçilen Sevil Tez 17 Ağustos'ta Belgrad'da yapılan yarışmada Dünya Güzeli oldu. Röntgen alırken elektrik akımı çarpan Dr. Alp Reel 8 yıl bitkisel hayat yaşadıktan sonra 19 Eylül'de Ankara'da öldü.

Cumhurbaşkanı Sunay 12 Kasım'da Rusya'ya gitti. Türkiye'yi ziyaret eden devlet ve hükümet başkanları ise 26 Mart'ta Romanya Devlet Başkanı Ceaucescu, 7 Haziran'da İtalya Başbakanı Mariano Rumor, 12 Haziran'da İran Başbakanı Huveyda, 12 Ağustos'ta Libya Kralı İdris el Sunusi idi.

**«YAVUZ»
JİLET
OLDU**

KÜLTÜR SARAYI YANDI...

İSTANBUL'UN KÜLTÜR SARAYI,
23 YIL SÜREN
BİR İNSAATTAN SONRA
1969'DA ACILMISTI. BU GÜZEL YAPI
1971'DE ÇIKAN
BİR YANGIN
SONUCU HARABEYE DÖNDÜ.

1969

İnsanoğlu AY'da

BİR HAYAL GERÇEKLEŞTİ

2. BASKI

Pazartesi
21
TMMUZ 1969
Sayı: 21 - 26. 1969
Fiyatı: 40 Kuruş

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessesesi: SEDAT SEMAN

BUGÜN
8
SAYFA

Her ay
10
ANADOLU

ASRİN RESMİ

1969 YILI DÜNYADA İNSANOĞLUNUN AY'A AYAK BASTIĞI YILDI. YIL YALNIZ DÜNYA TARİHİNDE DEĞİL AY TARİHİNDE DE "İNSANOĞLUNUN AY'DA YÜRÜDÜĞÜ YIL"DI. SADECE YIL DEĞİL, ASIR "İNSANOĞLUNUN AY'A GİTTİĞİ ASIR"DI. AMERİKA'NIN APOLLO-11 UZAY ARACI İLE GÖNDERDİĞİ NEIL ARMSTRONG, EDWIN ALDRIN VE MICHAEL COLLINS ADLI ASTRONOTLAR 21 TEMMUZ'DA AY'A VARDILAR. NEIL ARMSTRONG AY YÜZÜNE İNDİ VE AY'DA YÜRÜYEN İLK İNSAN OLDU. AY YOLCULARI 24 TEMMUZ'DA DÜNYAYA DÖNDÜLER.

İnsanoğlu Ay'a nasıl indi, nasıl yürüdü (Yedinci sayfa)

Yıl, dünyada insanoğlunun Ay'a ayak bastığı yıldır. Yıl yalnız dünya tarihinde değil Ay tarihinde de "insanoğlunun Ay'da yürüdüğü yıl" dır. Sadece yıl değil, asır "insanoğlunun Ay'a gittiği asır" dır. Amerika'nın Apollo-11 uzay aracı ile gönderdiği Neil Armstrong, Edwin Aldrin ve Michael Collins adlı astronotlar 21 Temmuz'da Ay'a vardılar. Neil Armstrong Ay yüzüne indi ve Ay'da yürüyen ilk insan oldu. Ay yolcuları 24 Temmuz'da dünyaya döndüler.

Böylece zirveye ulaşan uzay çalışmalarını yıllarca önce başlamış ve Amerika ile Rusya arasında bir yarış halini almıştı. Dünya çevresinde yörüngeye konan ilk sun'i peyk 4 Ekim 1957'de Rusların attığı "Sputnik-1" idi. Amerikalılar da 31 Ocak 1958'de "Explorer-1" i uzaya fırlattılar. Uzaya ilk canlı ise 3 Kasım 1957'de Rusların "Sputnik-2" siyle gönderilen Lika adlı bir köpekti. Uzaya yollanan ilk insan da 12 Nisan 1961'de fırlatılan Rus Kozmonotu Yuri Gagarin oldu. Hemen sonra 5 Mayıs 1961'de Amerikalılar Alan Shepard'ı uzaya gönderdiler. Uzay gemisinden dışarıya çıkarak boşlukta dolaşan ilk insan 18 Mart 1965'te Rus Kozmonotu Aleksis Leonov idi. Uzayın ilk kurbanı da 23 Nisan 1967'de yere döndüğünde ölen Rus Kozmonotu Vladimir Komarov oldu. 6 Haziran 1971'de Rus kozmonotları Georgy Dobrovolsky, Vladislav Volkov ve Viktor Patsayev uzayda 24 günlük yolculuktan sonra yeryüzüne indiklerinde koltuklarında ölü bulundular. Uzayda ilk randevu 16 Mart 1966'da "Gemini-8" ile "Agena" füzesini buluşturan Amerikalılar tarafından gerçekleştirildi. Ame-

1969

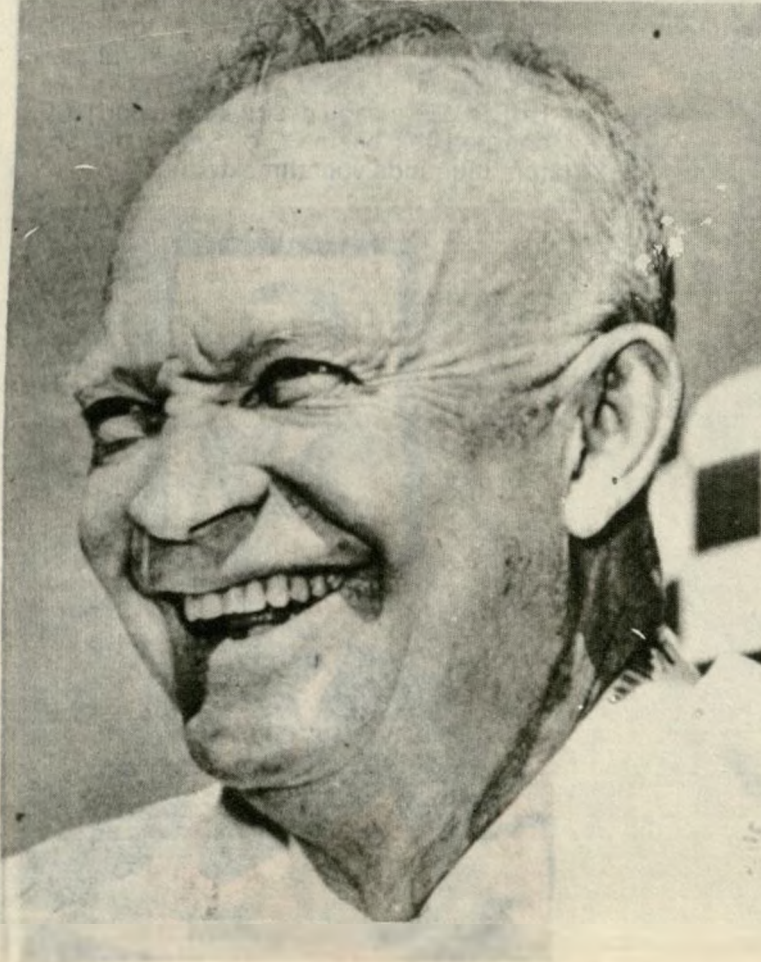

NEIL
ARMSTRONG
AY'IN
YÜZEYİNDE
INEREK
YÜRÜDÜ.
İNSANOĞLU
ARTIK
AY'I
FETHETMİŞTİ

rikatılar "Apollo 15" projesiyle 27 Temmuz 1971'de Ay yüzeyine ilk defa bir "otomobil" götürdüler ve Amerikalı astronotlar Davit Scott ile James İrvin Ay'da 69 saat kalarak otomobille dolaştılar. Merih'e doğru gönderilen ilk uzay aracını "Mars-1" adıyla 1 Kasım 1962'de Ruslar attı ve bu araç 19 Haziran 1963'te Merih' in yanından geçti. Merih'e inen ilk uzay aracı ise 20 Temmuz 1976'da Amerika'lıların "Viking-1"iydi.

Uzayda işbirliği ve dostluk 18 Haziran 1975'te simgelendi. Amerikan uzay aracı Apollo ile Sovyet uzay aracı Soyuz bu tarihte İspanya - Portekiz sınırında kenetlendiler. Avrupa'nın 220 kilometre üstünde gerçekleşen bu birleşmede Amerikalı uzay adamları Sovyet aracına geçip el sıkıştılar.

1969'da dünyanın başlıca öteki olayları De Gaulle'ün 27 Nisanda istifası ve Pompidou'nun 15 Haziranda Fransa Cumhurbaşkanı olması, 25 Martta Pakistan Devlet Başkanı Eyüp Han'ın istifası, 28 Martta Amerika eski başkanlarından Eisenhower'ın ve 3 Eylülde Kuzey Vietnam Cumhurbaşkanı Hochi Minh'in ölümü, 21 Ekimde Willy Brand'ın Federal Almanya Başbakanı oluşu, 1 Eylülde Libya'da cumhuriyetin ilanı, 25 Mayısta Sudan'da ordunun iktidara el koymasaydı.

1969

1969 da Hürriyet

Yönetim Erol Simavi'de

Sedat Simavi'nin ölümünden sonra HÜRRIYET, oğulları Haldun ve Erol Simavi'nin birlikte çalışmalarıyla yönetiliyordu. 1969 yılında yayın kuruluşlarının ve şirketlerinin ayrılmasına karar verildi. Bu yıldan itibaren HÜRRIYET'in yönetimi Erol Simavi'nin elinde toplandı. Haldun Simavi ise Veb Ofset kuruluşunun başına geçti. HÜRRIYET ve HÜRRIYET'e bağlı çeşitli kuruluşlar 1969 dan beri tek başına Erol Simavi'nin sorumluluğunda yönetilmektedir.

Hürriyet Haziran, Temmuz, Ağustos ve Ekim aylarını kapsayan bir kampanya ile her ay 10 tane olmak üzere okurlarına 40 Anadolu marka otomobil armağan etti. Eylül ayında bir kampanya ile de ikibin ilk, ortaokul ve lise öğrencisine 200 bin lira tutarında okul masrafı verdi. Ekim ayında başka bir programla okurlarına 2 milyon lira dağıtıldı. Bir kültür hizmetiyle beraber yürütülen bu kampanyada Kasım ve Aralık aylarında dağıtılan beş ayrı konudaki kitapların üzerindeki numaralara göre yapılan çekilişte kazanan numaraların sahiplerine çeşitli ikramiyeler verildi. Bunun dışında ayrıca çeşitli 10 kitap yüzbinlerce okura dağıtıldı. Nisan ayında başlatılan "Bu gece sizdeyiz" kampanyası ile de yüzlerce aileye 2 milyon lira tutarında hediyeler verildi. Anneler Günü yarışması yine ödüllü olarak yapıldı. Liselere yılbaşı hediyesi olarak 5 Türk büyüğünün büstü hediye edildi.

Hürriyet'in her yıl sürdürmekte olduğu her ilde yılın sporcusu anketi 1969'da başladı, ankete katılan okurlara 100 bin lira ikramiye dağıtıldı.

Teknik alanda da gelişmeler kaydeden Hürriyet 16 Nisan 1969'da Almanya'da da basılıp yayınlanmaya başladı. Gazetesinin geleneksel 8 sütun olan sayfaları 1 Şubat'tan itibaren 9 sütuna çıkarılarak, aynı sayfa içinde daha çok haber sunma olanağı sağlandı.

Hürriyet bölge gazeteciliğini de bu yıl gerçekleştirdi ve günde 22 ayrı baskı yapan gazete haline geldi.

Tirajının 1 Mayıs'ta bir milyona ulaştığını açıklayan Hürriyet, Pazar günleri verdiği ilaveyi yine "7 Gün" adıyla 16 Nisan'dan itibaren renkli ofset baskılı hale getirdi. Ayrıca 16 sayfalık 1969'un falı ve dört renkli yılbaşı eki olmak üzere iki ilâve daha verildi.

Hürriyet'in bir başka günlük yayını olan Yeni Gazete 8 Ocak 1969'da yayınlanmaya başladı ve ilk sayısı Hürriyet'le beraber ücretsiz dağıtıldı. Hürriyet'te çalışanlarla ilk toplu iş sözleşmesi bu yıl içinde işverenin sendikaya çağrısı üzerine imzalandı.

Hürriyet'te 1969'da 60 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 9 roman, 4 resimli roman yayınlandı.

Sayfaları değişken olarak artan Hürriyet bu yıl içinde fiyatını kademeli olarak yükseltti. 6 Nisan'da yalnız Pazar günleri 50 kuruşa çıkan Hürriyet 2 Haziran'dan itibaren hafta içinde 35, Pazar'ları yine 50 kuruş oldu. 1 Kasım'dan sonra ise her gün 50 kuruşa çıktı.

1970

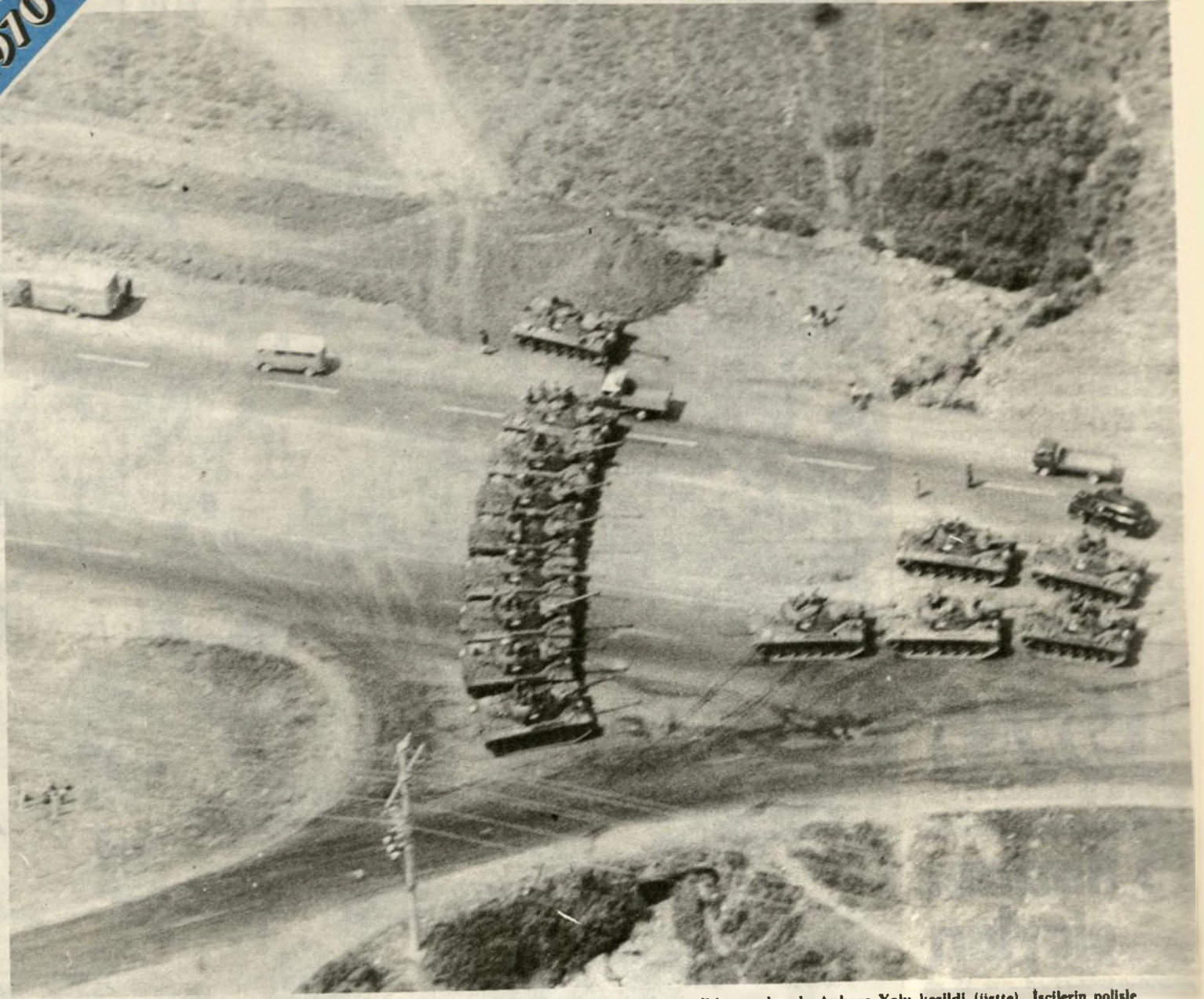
16 Haziran olayları

Gençlik olaylarının yanısıra 1970'de sonradan "16 Haziran olayları" diye anılacak olan büyük işçi hareketi meydana geldi. Sendikalar kanununda değişiklik yapılmasını öngören tasarinin Meclise verilmesini protesto amacıyla İstanbul'da Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DISK)'e bağlı 65 bin işçi direnişe geçmişti. Anadolu yakasında bir fabrikada kendilerine karşı işçi getirilmesi gerekçesiyle direnişçi işçiler söz konusu fabrikayı tahrip ettiler. Direnişin ikinci gününde işçiler geniş çaplı bir yürüyüşe geçtiler ve polisle meydana gelen çatışmalarda üç kişi öldü. İstanbul ve Kocaeli'nde sıkıyönetim ilan edildi.

Gençlik olayları 1970'de kanlı bir yönde artarak devam etti. 18 Martta İstanbul Yüksek Öğretmen Okulundaki 13 Nisanda Ankara Tıp Fakültesindeki, 22 Mayısta Ankara'da Basın Yayın Yüksek Okulundaki 8 Haziranda İstanbul Edebiyat Fakültesindeki ve 10 Aralıkta İstanbul Üniversitesindeki silahlı çatışmalarda toplam beş kişi öldü. Ayrıca daha pek çok kanlı çatışma oldu. Bu arada İstanbul Üniversitesi 6 Nisanda ve 10 Aralıkta iki kez öğretime ara vermek zorunda kaldı.

1970

16 Haziran olayları sırasında askerî birliklerin ve polisî araçlarıyla Ankara Yolu kesildi (üstte). İşçilerin polisle çatışması ise saatlerce sürdü (altta).

Ekim ayında Rusya'dan Türkiye'ye 2 uçak kaçırıldı. 15 Ekim'de Karayevov adında bir şahıs ve oğlu içinde 51 yolcu bulunan Rus uçağını silah zoruyla Trabzon'a indirdi. Türkiye'ye sığınan Karayevovlar ... kaldıkları kamptan kaçtılar. 27 Ekim 1970'de içinde 3 yolcu ile bir pilot olan Rus uçağı Sinop'a sığındı. Aynı günlerde 21 Ekimde iki Amerikalı general ile bir Türk albayını Erzurum'dan Kars'a götüren U-8 tipi Amerikan uçağının sınırı aşarak yanlışlıkla Sovyet topraklarına inmesi Türkiye'ye sığınan hava korsanlarının iadesi için pazarlık konusu oldu. Rusya'ya inenler diplomatik temaslar sonucu geri alındı. Ekim ayında İstanbul'da ve yurdun bazı bölgelerinde görülen kolera heyecan yarattı.

Türkiye Elektrik Kurumu Kanunu 15 Temmuzda Finansman Kanunu ile Emlak Vergisi Kanunu da 29 Temmuz'da kabul edildi.

Ünlü Türk Casusu Çiçero 24 Aralıkta öldü. Cumhurbaşkanı Sunay 19 Ekimde Federal Almanya'ya Başbakan Demirel 5 Ekimde Bulgaristan'a ve 11 Kasımda da De Gaulle'ün cenaze töreni için Fransa'ya gitti. Belçika Başbakanı Gaston Eyskens de 14 Eylül'de Türkiye'ye geldi.

Sunay tarafından tekrar hükümeti kurmakla görevlendiriliyordu.

Demirel, üçüncü hükümetini de yine aynı Bakanlarla kurdu. Güvenoyuna gidilmeden önce 41'lerin aralarında Bilgiç'in de bulunduğu ileri gelenlerinden 16 kişi bir yıl süreyle AP'den ihraç edildi. 15 Mart'ta yapılan oylamada ise Demirel 172'ye karşı 232 oyla güven aldı. Bu defa 41'lerden dördü ve Birlik Partisinden de 5 milletvekili Demirel'e güvenoyu vermişlerdi. Demirel "Bir tecrübe daha kazandık" derken BP 5 milletvekilini haysiyet divanına veriyordu. AP Haysiyet Divanı ise 25 Haziranda 41'lerden 26 kişiyi kesin olarak partiden ihraç etti. Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyleli de 19 Ekimde Meclis Başkanlığından 13 Kasım'da da AP'den istifa etti.

Bu arada Demirel hakkında Meclis soruşturması istenmişti. Soruşturma hazırlık komisyonunun soruşturmaya gerek olmadığı yolundaki raporu Meclis'in 16 Aralık günkü toplantısında 276'ya karşı 309 oyla kabul edildi ve böylece soruşturma açılmadı.

Ferruh Bozbeyleli'nin Başkanlığında 39 milletvekilinin katılmasıyla 18 Aralık'ta Demokratik Parti kuruldu. Yılın başında 26 Ocak'ta ise Konya bağımsız Milletvekili Necmettin Erbakan tarafından Milli Nizam Partisi kuruldu. MNP 21 Mayıs 1971'de "Layik devlet niteliğinin ve Atatürk devrimciliğinin korunması" ilkelerine aykırı durumu gerekçesiyle Anayasa mahkemesi tarafından kapatıldı.

1970 siyasi hayatı, yine bir büyük partiden yeni bir partinin doğuşuna tanık oldu. Bu kez bölünmeye sahne olan tek başına iktidarda bulunan Adalet Partisiydi. Demirel Hükümetinin bütçesi 11 Şubat'ta Meclis'te 214'e karşı 224 oyla reddedilmişti. Red oyu kullananlar arasında AP'li 41 milletvekili de vardı ve bunların arasında Saadettin Bilgiç de bulunuyordu. Bilgiç 12 Şubat'ta "Demirel gider, buhran biter" diyordu. İki gün içinde temaslarını sürdüren Demirel ise "Rejim istikrar-sızlığı yoktur, bu iç bünyemizden doğan bir buhrandır" diyor ve 14 Şubat'ta Cumhurbaşkanı Sunay'a istifasını veriyor, aynı gün

1970'de Hürriyet

1970 yılı "Halktan Halka" programına Ocak ayında başlandı ve dağıtılan ikramiyeli iki kitabın numaralarına göre çekilen kurada okurlara 200 bin lira ikramiye verildi. "Bu gece sizdeyiz" programına bu yıl da devam edildi ve toplam 3 milyon lira tutarında hediye dağıtıldı. Anneler gününde büyük bir kampanya ile 10 bin anneye toplam 3 milyon lira değerinde hediye verildi. Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarındaki kampanya ile de bin okura yurt içinde ve dışında bedava yaz tatili sağlandı. Düzenlenen bir fotoğraf yarışmasında kazanan beş okur 24 Mayıs'ta Meksika'da Dünya Futbol Şampiyonasını izlemeye gönderildi. İlk defa bir tavla şampiyonası düzenlendi ve 26 Aralıkta ilk üç dereceyi alanlara 20 bin lira tutarında ikramiye verildi. Türkiye Güzeli Yarışması da bu yıl Hürriyet tarafından düzenlendi. Asuman Tuğberk, Türkiye güzeli seçildi. Mart ayında Gediz depremi felaketzedelerine 40 ton yardım malzemesi gönderildi. Ayrıca 8 Ağustos'ta Türkiye'yi dolaşmaya başlayan Hürriyet Kervanı hasta vatandaşlara yardımcı oldu.

Hürriyetin 1970'deki yayın tablosu da kısaca şöyle:

19 Ocak'tan itibaren hergün 8 sayfalık bir magazin ilavesi verilmeye başlandı. 17 Mayıs'tan itibaren Pazar ilavesi tekrar şekil değiştirmiş ve ofset baskılı 4 sayfalık bir ek haline getirilmişti. Bu ilave yerini 5 Temmuzda Hürriyet'le beraber ücretsiz olarak verilme-ye başlanan haftalık 8 sayfalık renkli ofset baskılı "Hafta Sonu" magazin gazetesine bıraktı. Ayrıca vergi kanunlarıyla ve personel kanunuyla ilgili iki ayrı özel ilave verildi.

Hürriyet'in kırmızı başlığı 31 Ekim'den itibaren sarı zeminli 7 sütunluk bir çerçeve içine alınarak, haberleri daha iyi değerlendirme olanağı sağlandı.

Spor sayfasında futbolcuların oyunlarını değerlendirmek için "Yıldız" verilmesine 8 Kasım'da başlandı.

Bu yıl 70 dizi röportaj ve inceleme yazısı 7 roman, 5 resimli roman yayınlandı. Gazetenin fiyatı 50 kuruş..

DIŞ OLAYLAR

1970'de Fransa'nın Eifel Kulesi kadar büyük sembolü De Gaulle öldü. Dünyanın sayılı liderlerinden olan General De Gaulle 80. doğum yıldönümüne 12 gün kala, doğduğu kasaba olan ve 1969'dan beri sade bir vatandaş olarak yaşadığı Colombey'de 10 Kasım'da televizyon seyredirken geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayattan ayrıldı. Vasiyetinde gösterişli bir cenaze töreni istemeyen De Gaulle yine vasiyetli gereğince doğduğu köyde toprağa verildi.

1970'de iki devlet adamı daha öldü. Birleşik Arap Cumhuriyeti Devlet Başkanı Nâsır 28 Eylül'de 52 yaşındayken bir kalp krizi sonunda, Endonezya eski Cumhurbaşkanı Sukarno da 21 Haziranda öldü.

1971

Türkiye'de 1971'e damgasını vuran takvim yaprağı "12 Mart"tır. 12 Mart bir olay olarak tarihe geçmiş, bir dönemin adı olarak anılagelmiştir.

12 Mart günü saat 13.00'de Türkiye radyolarının haber bülteninde birinci haber olarak Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celâl Eyicioğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'un imzalarını taşıyan bir muhtıranın Cumhurbaşkanı ile Senato ve Meclis Başkanlıklarına verildiği bildiriliyordu. Türk siyaset tarihinde "12 Mart Muhtırası" diye anılacak olan muhtıranın metni şöyleydi

"1- Parlamento ve hükümet süregelen tutum, görüş ve icraatı ile yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve Anayasa'nın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

2- Türk Milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri'nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliği giderecek çarelerin partilerüstü bir anlayışla meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek ve Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılap kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin demokratik kurallar içinde teşkili zarurî görülmektedir

3- Bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır.

Bilgilerinize..."

Radyolarında muhtırayı dinleyenler "Şimdi ne olacak?" diye soruyorlardı ki, Bakanlar Kurulu 13.30'da toplandı ve bu toplantı saat 19.20'ye kadar sürdü. Saat 18.00'de ise Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a istifasını sunuyordu. İstifasının metni şöyleydi:

"Cumhurbaşkanlığı yüksek katına:

Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları tarafından zatı devletlerinize Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı'na ve Millet Meclisi Başkanlığı'na tevdi edilip bugün saat 13.00'deki radyo haber bültenlerinde Türk kamuoyuna da duyurulan muhtıra ile Anayasa ve hukuk devleti anlayışını bağdaştır-

mak mümkün değildir.

Bu durum muvacehesinde hükümetin istifasını saygı ile arz ederim.

Süleyman Demirel."

Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakanlığa Kocaeli CHP Milletvekili Prof. Nihat Erim'i getirdi ve Erim partisinden istifa etti, daha sonra kontenjan senatörlüğüne atandı.

Yeni hükümete CHP'nin bakan verip vermemesi CHP içinde tartışma konusu oldu ve "Genel Başkan İnönü'yle karşı karşıya gelecek partiyi yönetemem" diyen Bülent Ecevit 21 Mart'ta genel sekreterlikten istifa etti. İnönü'nün "Ordunun idareye el koymasını mı istiyorsunuz" diye ısrarı üzerine CHP Erim Hükümeti'ne bakan vermeyi kabul etti.

12 MART

1971'de "12 Mart" ı hazırlayan anarşik olaylar birbirini izliyordu. Bu arada Bakirköy'de Dr. Rahmi Duman'ın oğlu da kaçırılmıştı. Fide verildikten sonra serbest bırakılan oğluna sarılan anne sevinç gözyaşları arasında bu mutlu anı kutluyordu.

Günlerdir gazetelerin manşetleri yeni hükümetin kuruluşuna ve programının ana hatlarına ilişkin haberlerle doluydu. Sonra hükümete güvenoyu tartışması gündeme girdi. Demokratik Parti güvenoyu vermemeyi 3 Nisanda kararlaştırmıştı. Hürriyet'in 4 Nisan'daki manşetinde şunlar okunuyordu: "Güvenoyuna karşı çıkan Ecevit'e İnönü çok kızdı. - "Bu bir askeri müdahaledir" diyen İnönü'nün konuşmasından sonra güvenoyu verilmesi kararlaştırıldı." Aynı gün bir başka başlık: "AP güvenoyu için bugün karar verecek" şeklindeydi. Ertesi gün 5 Nisan'daki manşetlerden biri "AP'nin kararı yarına kaldı" diyordu. Yarınki gazete ise bir dehşet haberiyle doluydu: "2 milyoner iş adamı kaçırıldı. -Tomsonlu 6 gencin rehine tuttuğu Has ve Aksoy aileleri tam 16 saat ecel teri döktü. Gençler iki rehineyi bırakmak için Kadir Has'tan 400 bin lira fidye aldı." Ertesi gün 7 Nisanda yapılan oylamada Erim hükümeti 321 oyla güven aldı. Oylamaya 74 milletvekili katılmadı, 46 red, 3 çekimser oy kullanıldı.

Erim'in 25 kişilik kabinesinde parlamento dışından 14 bakan bulunuyordu. Türk siyaset tarihinin ilk kadın bakanı da bu hükümette yer aldı. Yeni bir dönemin hükümeti olan Erim kabinesi şöyle oluşmuştu:

Başbakan Nihat Erim, Başbakan yardımcısı Sadi Koçuş (CHP) ve Atilla Karaoşmanoğlu (Meclis dışı), Devlet Bakanları, Mehmet Özgüneş (T. Senatör), Doğan Kitaplı (AP); Adalet Bakanı İsmail Arar (CHP), Milli Savunma Bakanı Ferit Melen (MGP), İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu (M. Dışı), Dışişleri Bakanı Osman Olcay (M. Dışı), Maliye Bakanı Said Naci Ergin (M. Dışı), Millî Eğitim Bakanı Şinasi Orel (M. Dışı), Bayındırlık Bakanı Cahit Karakaş (AP), Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı Ozer Derbil (M. Dışı), Sağlık Bakanı Prof. Türkan Akyol (M. Dışı), Gümrük ve Tekel Bakanı Haydar Özalp (AP), Tarım Bakanı Prof. Orhan Dikmen (M. Dışı), Ulaştırma Bakanı Haluk Arık (M. Dışı), Sanayi ve Ticaret Bakanı Ayhan Çilingiroğlu (M. Dışı), Çalışma Bakanı Atilla Sav (M. Dışı), Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu (CHP), Turizm ve Tanıtma Bakanı Erol Yılmaz Akçal (AP), İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu (M. Dışı), Köyşleri Bakanı Dr. Cevdet Aykan (M. Dışı), Orman Bakanı Prof. Selahattin İnal (M. Dışı), Gençlik ve Spor Bakanı Sezai Ergun (AP).

"12 Mart"ı getiren başlıca neden olarak "anarşik olaylar" görülmüyordu. 1970'den süregelen olaylar 1971'in başında da devam ediyordu. Üniversitelerde polis-öğrenci çatışmaları birbirini izliyordu. Bu olaylara banka soygunu ve adam kaçırmaya gibi eylemler de eklenmişti. 12 Mart öncesinde 11 Ocak'ta ve 12 Şubat'ta Ankara'da, 5 Mart'ta İstanbul'da birer banka silahlı kişiler tarafından soyulmuş, 15 Şubat'ta Ankara'da Balgat'taki Amerikan tesislerinden Amerikalı bir çavuş kaçırılıp aynı gün serbest bırakılmış, bunu 4 Mart'ta yine

...Öncesi ve sonrası...

Ankara'da Amerikalı 4 askerin kaçırlışı ve 4 gün sonra serbest bırakılışı izlemiştii.

Ankara'daki bu olaylardan sanık olarak aranan Deniz Gezmiş ve Yusuf Arslan 16 Mart'ta Şarkışla'da çatışma sonucunda yakalandılar.

Olaylar Erim Hükümeti'nin kurulmasından sonra Nisanda tekrar hızlandı. 19 Nisanda İstanbul'da, 29 Nisanda Ankara'da birer banka soyuldu. 5 Nisanda milyoner iki iş

adaminin kaçırlmasından sonra 15 Nisan'da da Bakırköy'de bir doktorun oğlu kaçırıldı ve 3 gün sonra 250 bin lira fidye alınarak serbest bırakıldı. 11 Nisanda Ankara'da Genelkurmay plân ve Program Dairesi Başkanı Korgeneral Atif Erçikan'ın evine dinamit atılması geniş yankılar uyardırmıştı. 26 Nisanda İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Adana, Eskişehir, Diyarbakır, Hatay ve Siirt olmak üzere 11 ilde sıkıyönetim ilan edil-

di. Ertesi gün Dev-Genç Doğu Kültür Ocakları ve Ülkü Ocakları adı kuruluşlar kapatıldı.

1 Mayıs günkü Hürriyet'te "Anayasanın geniş çapta değiştirileceği" bildiriliyordu. Başbakan Erim 7 Haziran'da Türkiye radyolarında Anayasa değişikliği konusunda bir konuşma yaptı. Meclisin 27 Ağustos günkü toplantısında da 1961 Anayasa'sının değiştirilmesini öngören teklif 2'ye karşı 373 oyla kabul edildi.

1971

Sıkıyönetimin ilanından sonra da olaylar devam ediyordu. Bunların en büyüğü İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom'un 17 Mayıs'ta kaçırılması ve öldürülmesiydi. Konsolosu rehin tutulduğu sırada Başbakan Yardımcısı Sadi Koçuş'un hükümet adına 18 Mayıs'ta radyoda yaptığı konuşmadan sonra aralarında profesörler, sendikacılar ve yazarlar da bulunan pek çok kişi gözaltına alındı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı arama-tarama için 22 Mayıs Cumartesi gece yarısından, Pazar günü saat 15.00'e kadar sokağa çıkma yasağı koydu, 25 bin asker ve polis şehri taradı. Bakanlar Kurulu ile komutanlar 11 Eylülde yeni kabinenin 157 günlük icraatını gözden geçirmek gerekmesiyle ortak bir toplantı yaptılar. AP Genel İdare Kurulu 5 Ekimde bir bildiri yayınlayarak, hükümetin partilerüstü vasfını kaybettiğini ileri sürdü ve beş bakanını kabineden çekti. Böylece başlayan siyasi bunalım sonunda Başbakan Erim 26 Ekim'de istifa etti, fakat Cumhurbaşkanı Sunay bu istifayı kabul etmedi. AP 6 Kasım'da hükümetten bakanlarını çekmeye ilişkin bir önceki kararını iptal etti.

Elrom kaçırıldı ve öldürüldü

Yegane oğlum feci bir uçak kazasında kaybetmiş, bakri yanık bir anneveir gençlere hisap ediyorum. ^{karab} Hayatta tek kalan varlığım kocamdır. Onsus hayatının hiçbir manası kalmıyacaktır.

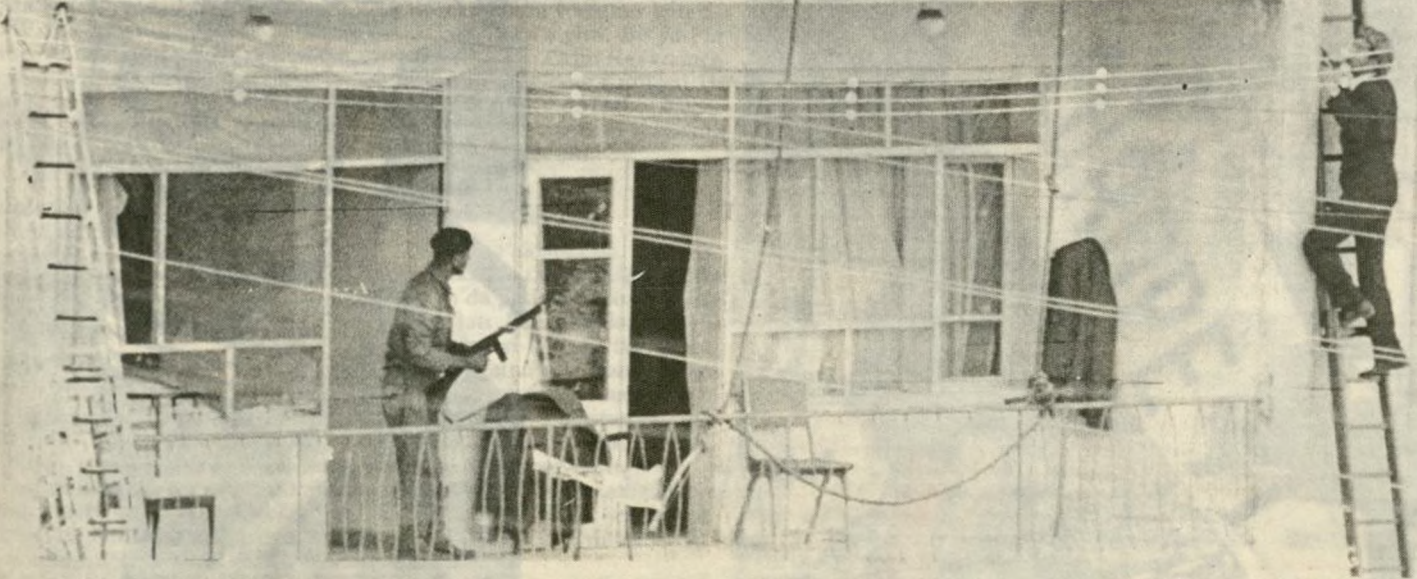
Sizlerin'de ebeveynlarınız ve belki de şu anda sizleri düşünen eğerleriniz vardır. Ondan dolayı içinde bulunduğum ^{halatime} hüsret ve kocaman akibetini düşünerek geçirmekte olduğum korku ve heyecanlı anlarıma ^{halatime} anlaysın gösterceğimizi ümit ediyorum.

Sizlere yaptığım bu çağırma lakayd kalmıyacağınız ve beşerin en yüksek kıymeti olan ^{halatime} insanlık duygusunun ~~XXXXXX~~ galip geleceğini ve çektiğim ıstırapları uzatmıyacağınızı ümit ~~XXXXX~~ etmekteyim. Lütfen kocamı serbest bırakınız.

Elsa Elrom

YAŞAMAK GÜZEL ŞEY

Anarşik olaylar nedeniyle aranan Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir 30 Mayıs 1971 günü yakalananlarını anlayınca İstanbul'da Maltepe'de bir binbaşının evine girdiler. Binbaşının 14 yaşındaki kızı Sibel Erkan'ı tam 51 saat rehin tutan anarşistlerden Hüseyin Cevahir öldürüldü. Mahir Çayan yaralı olarak ele geçirildi ve Sibel Erkan kurtarıldı.

FİLİZ VURAL AVRUPA GÜZELİ SEÇİLDİ

3 Aralıkta ise "Reformların yapılmasına imkân kalmadığı" gerekçesiyle Meclis dışından 11 bakanın topluca istifası üzerine Erim Hükümeti çekildi. Yeni hükümeti yine Erim kurdu. İkinci Erim Hükümeti'nde de parlamento dışından 11 bakan vardı. Kabine 22 Aralık'ta 45 red, 3 çekimsere karşı 301 oyla güven aldı. CHP'de Ecevitçiler, AP'de Demirel karşıtları oylamaya katılmadı. Anarşik olaylarla ve iç politika gelişmeleriyle yüklü geçen 1971'in yaprakları arasında göze çarpabilen öteki olaylar: Hürriyet tarafından düzenlenen yarışmada seçilen Filiz Vural'ın 19 Eylül'de Avrupa Güzeli olması, 6. Akdeniz oyunlarının 6 Ekimden itibaren İzmir'de yapılması, Kıt'a Çiniyle 5 Ağustosta ilk ilişkilerin kurulması, Türk Hükümetine devredilen Robert Kolej'in 10 Eylülde Boğaziçi Üniversitesi olarak açılması ve 29 Haziranda Bakanlar kurulu kararıyla haşhaş ekiminin yasaklanmasıydı. Haşhaş ekimi daha sonra Ecevit Hükümeti zamanında 1 Temmuz 1974'de serbest bırakıldı. Türkiye'de televizyonun kurulması ilk defa Erim

Hükümeti'nin programında yer aldı. 1953'te İTÜ'de 1968'de Ankara'da başlayan deneme yayınları, bundan sonra Genel Müdür Musa Ögün'ün çabalarıyla hızla yayıldı.

Cumhurbaşkanı Sunay, İran'ın 2500. yıldönümü törenleri için 14 Ekimde Tahran'a gitti. Bu yıl Fin Cumhurbaşkanı Orho Kekkonen 7 Haziranda İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth 17 Ekimde Habeş İmparatoru Haile Selasiye 16 Kasımda Türkiye'yi ziyaret etti.

DIŞ OLAYLAR

1971'de Pakistan'da çıkan iç savaş Pakistan'ı ikiye böldü. Doğu Pakistan'da patlak veren kargaşalıklara Batı Pakistan'daki hükümet kuvvetleri 26 Martta silahlı müdahale etmişti. Daha sonra Hint birlikleri de işe karıştı ve 16 Aralıkta Doğu Pakistan'ın başkenti Dakka düştü. Bu, Banglades'in doğuşu oluyor.

Eski Sovyet Başbakanı'ndan Nikita Kruşçev 4 yıldır tedavi gördüğü hastanede 11 Eylülde 77 yaşında öldü.

1971

1000 ÇOCUĞU SÜNNET ETTİK

1971'de **Hürriyet**

Mart ve Mayıs'ta düzenlenen iki kampanya sonunda 7'şerden 14 Murat marka otomobil Hürriyet okurlarına hediye edildi. Ayrıca gazetenin kuruluş yıldönümü nedeniyle 1 Mayıs'ta başlayan bir kampanya ile de son model 7 yabancı otomobil ile 77 bisiklet dağıtıldı. Ağustos ayında da 7 Hürriyet okuru bedava birer kat sahibi oldu. Eylül'de yapılan kampanya ile de okurlara bir milyon lira dağıtıldı. Bu programı 7 okura 20'şer bin lira kazandıran ikinci bir kampanya izledi. Hürriyet Tam Hayat Sigorta'yla yaptığı anlaşmayla onbinlerce okurunu sigorta ettirdi. Bu kampanyaya katılan her okuruna bir takım elbiselik kumaş, ayrıca her bin okurdan birine bin lira aylık gelir verdi. Kampanyanın yıldönümünde yapılan çekilişle de 20 okura ömür boyu aylık gelir bağlandı. Kasım ve Aralık aylarındaki diğer kampanyalarla da 300 televizyon dağıtıldı. "Kâr pulu" kampanyası ile de Hürriyet okurlarının çeşitli eşyaları ücretsiz almaları sağlandı. Temmuz ayında bin çocuk bütün masrafları Hürriyet tarafından karşılanarak sünnet ettirildi. Bingöl depremezelerine 40 ton yardım malzemesi gönderildi. Kadınlar arasında bir roman yarışması düzenlenerek birinciye 10 bin lira ödül verildi. 100 Ünlü Türk adlı kitap okurlara ücretsiz dağıtıldı. Pazarları verilen "Hafta Sonu" ilâvesinden başka 29 Eylül'den itibaren Çarşamba günleri de bir magazin ilâvesi verilmeye başlandı. Ayrıca iki özel ilâve daha verildi. Bir yılda 35 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 8 roman, 4 resimli roman yayımlandı. İlân ve haber hacmine bağlı olarak gazetenin sayfaları da arttı. Dünyada ikinci, Türkiye'de ilk defa olarak bir müessesenin aynı gün 4 tam sayfalık ilânı 1 Kasım'da yayımlandı. Hürriyet'in fiyatı diğer gazetelerle birlikte 13 Eylül'de 50 kuruştan 75 kuruşa çıkarıldı.

1972

1972 de 33 yıldır olmayan bir şey oldu, İnönü, Atatürk'ün ölümünden beri aralıksız olarak 33 yıldır taşıdığı CHP liderliğinden istifa etmesiydi Parti içinde süregelen çekişmeleri çözümlenmek amacıyla 7 Mayıs'ta toplanan CHP Olağanüstü Kurultayı'nda İnönü: "Ecevit'le çalışmam, ya Bülent ya ben" demesine rağmen, Ecevitçi olarak bilinen Parti Meclis'i 498'e karşı 709 oyla güven almıştı. Ertesi gün İnönü CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti. 14 Mayıs'ta toplanan "Özel Kurultay"da Bülent Ecevit, oylamaya katılan 913 delegeden 826'sinin oyuyla CHP Genel Başkanlığı'na seçildi. CHP'nin Olağan 21. Kurultayı da 30 Haziran'da toplandı ve Ecevit tekrar Genel Başkanlığı'na getirildi. CHP'den istifa eden Kemal Satır, on arkadaşıyla birlikte 4 Eylül'de Cumhuriyetçi Parti'yi kurdu. CP 1 Mart 1973'de fesih kararı aldı ve daha sonra Milli Güven Partisi'yle birleşerek CGP'yi oluşturdu.

İnönü'nün ikinci istifa hareketi ise 5 Kasım'da hem CHP üyeliğinden hem de Malatya Milletvekilliği'nden ayrılması oldu. İnönü, Anayasa'nın eski Cumhurbaşkanı'na tanıdığı hak uyarınca ilk tabii senatör olarak 16 Kasım'da Cumhuriyet Senatosu'nda and içti.

Bir bakıma 1972'ye "İstifalar yılı" demek mümkündür. Bağımsız Başbakan Nihat Erim, 17 Nisan'da Başbakanlık'tan istifa etmiş, M. Savunma Bakanı Ferit Melen'in Başbakanlığa vekalet etmesi ve kabinenin göreve devamı kararlaştırılmıştı. Cumhurbaşkanı Sunay 29 Nisan'da Başbakanlığa Bağımsız Kontenjan Senatörü, eski Başbakan ve Senato eski Başkanı Suat Hayri Ürgüplü'yü atadı. Ancak Ürgüplü'nün 13 Mayıs'ta kurduğu kabineyi Sunay onaylamayınca bu defa Ürgüplü bu görevden istifa etti. Kabineyi kurmakla 15 Mayıs'ta görevlendirilen Ferit Melen yeni hükümeti 22 Mayıs'ta kurdu. AP, CHP MGP'li üyelerle Meclis dışından bakanların bulunduğu Melen Hükümeti, 5 Haziran'da 291 milletvekilinden 262'sinin oyuyla güven aldı.

ANARŞİK OLAYLAR

"Anayasa'yı tebdil, tağyir ve il-gaya teşebbüs"ten 9 Ekim 1971'de Ankara 1. Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nce idama mahkûm edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın cezaları bu yıl 10 Ocak'ta Yargıtay'ca da onaylandıktan sonra Meclis'ten geçmiş ve 18 Mart'ta da Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmıştı. Ancak, CHP'nin başvurması üzerine Anayasa Mahkemesi infaza izin veren kanunu 6 Nisan'da şekil yönünden iptal edince yeni bir kanun çıkarılması gerekmişti. Bundan sonra 5 Mayıs'ta Ankara Sivil Cezaevi'nde Gezmiş, Arslan ve İnan'ın ölüm cezaları infaz edildi. Bu ölüm cezalarının kaldırılmasını isteyen tedhişçiler 27 Mart'ta Ünye Radar Üssü'nden üç İngiliz teknisyenini kaçırdılar. Niksar'ın Kızıldere köyünde kısıtlanan tedhişçiler üç İngiliz'i rehin tuttukları halde güvenlik kuvvetleriyle silâhlı çarpışmaya girdiler. Üç İngiliz'i öldürdükleri açıklanan tedhişçilerden üçü ölü, biri sağ olarak ele geçti. Sonraları Kızıldere olayları diye anılacak olan bu çatışmada ölenlerden ikisi silâhlı eylemleri yapan örgütün liderlerinden Mahir Çayan ile Cihan Alptekin idi. Aynı örgütlerin bir başka lideri Ulaş Bardakçı da 18 Şubat 1972'de İstanbul'da Arnavutköy'deki çatışmada ölmüştü. Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna ve Ziya Yılmaz 29 Kasım 1971'de tutuklu buldukları Maltepe Zirhlî Tugay Tutukevi'nden tünel açarak kaçmışlardı.

Deniz Yolları'nın Marmara yolu-cu gemisi Haliç'te bakıma alındığı sırada 6 Mart'ta yanarak battı. Eminönü araba vapuru da yine Haliç'te havuzdayken 28 Haziran'da battı. Her iki olayda sabotaj ihtimali görülerek dava konusu oldu. Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Kemalettin Eken'e 4 Mayıs'ta Ankara'da bir suikast girişiminde bulunan iki anarşistten biri ölü, diğeri yaralı olarak ele geçti.

Bu yıl Sofya'ya THY'nin iki uçağı kaçırıldı. İçinde İnönü'nün oğlu Erdal İnönü'nün de bulunduğu Boğaziçi jet yolcu uçağı 61 yolcusuyla silâhlı dört anarşist tarafından 3 Mayıs sabahı Sofya'ya zorla götürüldü. Rehin tutulan mürettebat ve yolcular 28 saat sonra serbest bırakıldı, uçağı kaçırana da Bulgaristan'a sığınma hakkı tanındı.

İkinci olay 22 Ekim'de meydana geldi. 78 yolcuyla İstanbul'dan Ankara'ya hareket eden "Truva" adlı uçak dört anarşist tarafından silâh zoruyla yine Sofya'ya kaçırıldı. Uçak ve yolcular 38 saat sonra serbest bırakıldı.

Bu yıl içinde Türkiye'de sözü çok edilen konulardan biri de "Timothy" olayı idi. Esrar kaçakçılığında 6 yıl 3 ay hapse mahkûm olan 14 yaşındaki İngiliz vatandaşı Timothy Davey'in Ankara Çocuk İslahevi'nde çektiği bu cezası İngiliz basınında aleyhte bir kampanyaya sebep olmuştu. Bu kampanyaya öylesine geniş boyutlara ulaştı ki, Başbakan Erim 19 Mart'ta Amerika'ya giderken uğramayı

planladığı Londra gezisini, bu nedenle iptal etti. 1974 yılında aften yararlanan Timothy 24 Mayıs'ta Türkiye'den gitti. Türk toplum ve çalışma hayatında 1970'lerden sonra yer eden "Almanya göçü" bu yıl da devam ediyordu. Almanya'ya giden 500 bininci işçi olan Giresunlu Necati Güven'e 20 Temmuz 1972'de Yeşilköy Havalanı'nda Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in de katıldığı bir uğurlama töreni yapılmıştı. Almanya'ya ilk işçi kafilesi 1961'de gitmişti. 1962'de yurtdışında 25 bin olan işçi sayısı 1973'te bir milyona ulaştı. Almanya 1973'te yeni işçi almama kararı verdi. Türk boksörü Cemal Kamacı 1 Ekim'de İstanbul İnönü Stadı'nda karşılaştığı Fransız Roger Zam'i yenerek 63,5 kilo Avrupa Profesyonel Boks Şampiyonu oldu.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FIJ) kongresi 11 Eylül'de İstanbul'da toplandı.

Eski Ürdün Kralı Tallal tedavi edilmekte olduğu İstanbul'da 8 Temmuz'da öldü. Rum Ortodoks Patriği Athenagoras 7 Temmuz'da öldü, yerini 16 Temmuz'da İmroz Metropolitisi Dimitrios aldı. Ünlü gazeteci Ahmet Emin Yalman 84 yaşındayken 19 Aralık'ta İstanbul'da öldü.

Önemli değişiklikler yapılan Yeni Dernekler Kanunu 2 Aralık'ta, Sosyal Güvenlik Örgütü BAĞ-KUR Kanunu 2 Ekim'de yürürlüğe girdi, kanun kuvvetindeki ilk kararname 12 Eylül'de çıkarıldı.

Başbakan Erim 19 Ocak'ta Fransa'ya, 19 Mart'ta da Amerika'ya bir gezi yaptı. Pakistan Devlet Başkanı Zülfikâr Ali Butto 24 Ocak'ta, Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Podgorni 11 Nisan'da, Afganistan Kralı Zahir Şah 26 Eylül'de ve Yugoslavya Başbakanı Cemal Biyediç 19 Kasım'da Türkiye'yi ziyaret ettiler.

DIŞ OLAYLAR

1972'de dŸnyayı gŸnlerce heyecanlandıran tedhiş olayları yaŐandı. 25 Ağustos'ta açılan MŸnih Olimpiyatları bu tedhiŐin en kanlı giriŐimlerinden birine sahne oldu. Filistinli gerillalardan oluşan "Kara EylŸl" ŸrgŸtŸnŸn tedhiŐçileri 5 EylŸl'de Olimpiyat KŸyŸ'ndeki İsrail kampını bastılar ve Alman polisiyle yapılan arpiŐmada 11 İsrailili, 5 gerilla ve bir Alman ŸldŸ, 3 gerilla da sağ olarak ele geçti. Kara EylŸl gerillaları 29 Ekim'de bir Alman yolcu uçağını Libya'ya kaçırarak 3 arkadaşlarının serbest bırakılmasını sağladılar.

Filistin Halk Kurtuluş ŸrgŸtŸ'nŸn kiraladığı Ÿ Japon intihar gerillası da 30 Mayıs'ta Tel-Aviv Lod Havaalanı'na unutulmaz bir dehşet saçtı. Bir sŸre Ÿnce Filistinli tedhiŐçilerin İsrail komandoları tarafından ŸldŸrŸlmesine karşı dŸzenlenen baskında Ÿ gerilla havaalanında bulunanların Ÿzerine yayılım ateşi açarak 26 kişinin ŸlŸmŸne, 78 kişinin yaralanmasına sebep oldu.

AŐkı Ÿđruna tahtını terketmesiyle Ÿn yapan Windsor DŸkŸ 8. Edward 77 yaşındayken 28 Mayıs'ta, Amerika'nın eski başkanlarından Truman da 26 Aralık'ta ŸldŸ.

Eski Arjantin diktatŸrŸ Juan Peron 17 yıllık sŸrgŸnden sonra 17 Kasım 1972'de yurduna dŸndŸ. Peron 25 EylŸl 1973'de Başkan seçildi, karısı İsa-bel de yardımcı-sı oldu. Peron 1 Temmuz 1974'te ŸldŸ.

İKİ KATLIAM

1972'de Hürriyet

Hürriyet bu yıl Mart ayında 50 bin hediyeli büyük kampanya düzenledi. 7 otomobil, 7 buzdolabı, 7 televizyon, 7 fırın, 7 çamaşır makinesinin de içinde bulunduğu 50 bin hediyein çekilişi 16 Haziran'da yapıldı. 23 Nisan'da başlayan "Dile Benden Ne Dilersen" adlı başka bir programla da okurlara diledikleri hediyeler armağan edildi. Hediyeler arasında otomobiller, apartman katı ve vizon kürkleri de bulunuyordu.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde yaz tatili imkânı sağlayan "Hazırlanın Gidiyoruz" kampanyası 4 Haziran'da başladı, 27 Haziran'da başlayan bir kampanya ile de Tam Hayat programına katılmış okurlara 7 Renault Station araba hediye edildi. 5 Temmuz'da başlatılan "Define Dağıtıyoruz" kampanyasında 600 bin lira verildi.

Hürriyet'in hazırladığı "100 Ünlü Türk" ve "Ne Nerede Nasıl" kitapları ücretsiz olarak okurlara yüzbinlerce dağıtıldı, ayrıca yüzbinlerce plâk da hediye edildi.

Televizyondaki İngilizce ve Almanca derslerinin metinlerini 18 Ekim'den itibaren okurlarına veren Hürriyet, aynı ay içinde ailelere "Ana Baba Okulu" adı altında yeni bir kültür hizmeti sundu. Okurların çeşitli konulardaki istek ve sorularını karşılamak amacıyla 22 Ağustos'tan itibaren "5 mensubumuz okurlarımızın hizmetinde" programı başladı. 18 Mart'ta "Seçim Semineri" düzenlendi. Yine Hürriyet tarafından düzenlenen yarışmada Mehtap Silâhçioğlu Türkiye Güzeli seçildi.

Hürriyet 1972'de ilâve yönünden de zengin bir yıl geçirdi. Hava, Deniz ve Kara Kuvvetleri için üç ayrı ilâve yayımlandığı gibi, İş Bankası Arçelik, Profilo gibi kuruluşlar için de özel ilâveler hazırlandı. Ayrıca 1 Temmuz'dan itibaren Cumartesi günleri "Bonbon" adlı mizah ilâvesi, 2 Ekim'den itibaren de tekrar Pazartesi günleri spor ilâvesi ve Salı günleri de Spor-Toto kuponu verildi.

Yeni sanatçıları seçin, çapışık armağanlar kazanın...

ALTIN KELEBEK KİMLERİN OLSUN?

Kelebek YENİ BİR ASK MI?

Kış aylarını aydınlatmaya çalışın

Columbo pardesüleri moda oldu

Metinlere büyük önem veren haftanın en değerli sayfası

Hafta Sonu

EGEVİT-EMEL SAYIN Büyük buluşma

Bu buluşmada yalnız Hafta Sonu hazır bulundu

Emel Sayın CHP Lideri ile yine buluşup sanatçıların dertlerini dile getirecek...

Kurban Bayramı nedeniyle 30 Ocak'ta, Hürriyet'in 25. yıl dönümü nedeniyle 1 Mayıs'ta, Güzellik Yarışması nedeniyle 16 Mayıs'ta da özel ilâveler verildi.

Hürriyet 8 Kasım'da, Şeker Bayramı'nda 32 sayfa çıkararak kendine ait olan bol sayfalı gazete rekorunu kırdı.

Bu yıl içinde 67 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 6 roman, 6 resimli roman bir foto roman yayımlandı. Gazetenin başlığı 5 Temmuz'da 7 sütundan 6 sütuna indirilerek mizanpaj yönünden daha geniş hareket ola-

nağı sağlandı.

Hürriyet'in fiyatı 17 Eylül'den itibaren yalnız Pazar günleri için 100 kuruşa çıkarıldı, öteki günlerde 75 kuruşa kaldı.

İstanbul Sanayi Odası'nın 18 Ağustos'ta yaptığı ve Türkiye'nin en büyük 100 firmasını kapsayan açıklamasında Hürriyet en büyük 50 firma arasında bulunuyor ve basın sanayiinde yine birinci sırayı alıyordu.

KELEBEK VE HAFTA SONU

Pazar günleri verilen "Hafta Sonu" ilâvesinin yerini 11 Eylül'den itibaren yi-

ne Pazar günleri ücretsiz verilen "Pazar-Kelebek" ilâvesi aldı. Hafta Sonu ise ayrı bir yayın olarak hayatını sürdürdü. Hürriyet ailesine bu yıl yeni bir yayın daha katıldı. Sevimli ev ve kadın gazetesi Kelebek 10 Eylül 1972'de yayın hayatına atıldı ve ilk iki günlük sayıları Hürriyet'le beraber ücretsiz verildi. Önceleri Pazar günleri yayınlanmayan Kelebek, 16 Eylül 1973 den itibaren Hürriyet'in "Pazar-Kelebek" ilâvesinin kaldırılmasıyla haftanın her günü bağımsız olarak yayın hayatını sürdürdü.

1973

1973, Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. yılıydı.

Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. yıldönümü gerek devlet ve hükümet, gerek kuruluşlar ve kişiler olarak ayrı bir özen ve coşkuyla kutlandı. Cumhuriyet'in kuruluşunun 50. yıldönümünün kutlanması için Millet Meclisi'nde 30 Mart'ta ayrı bir kanun kabul edildi ve kutlama hazırlıklarına çok önceden başlandı. Devlet Bakanı, İsmail Hakkı Tekinel'in başkanlığında bir kutlama komitesi kuruldu. Çeşitli yarışmalar düzenlendi, kitap yayınları yapıldı. 50. Yıl Marşı için açılan yarışmayı güftesi Şair Bekir Sıtkı Erdoğan'a, bestesi Necil Kâzım Akses'e ait olan eser kazandı. Kutlama Şenlikleri 26 Ekim günü saat 13.30'dan 30 Ekim günü akşamına kadar sürdü.

Cumhuriyet Bayramı Şenliklerinin bir büyük töreni de 30 Ekim'de Asya ile Avrupa kıt'alarını birleştiren İstanbul Asma Köprüsü'nün açılışı oldu. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından kurdelesini kesilen köprü'nün yapımına 20 Şubat 1970'de başlanmış ve 516 milyon lira harcanmıştı.

Beylerbeyi ile Ortaköy arasında uzunluğu 1650, deniz yüzeyinden yüksekliği 64 metre olan köprüye Bakanlar Kurulu'nun 1 Ekim 1973 tarihli kararıyla "İstanbul Boğaziçi Köprüsü" adı verilmişti.

SEÇİMLER

1973 hararetli bir seçim kampanyasına ve seçim sonrasında önemli gelişmelere sahne oldu. Milletvekili genel ve kısmi senato seçimleri 14 Ekim'de yapıldı. CHP 1961'den bu yana ilk kez Meclis'te çoğunluğa sahip olmuştu. Sandalyelerin dağılışı şöyleydi:

CHP 185, AP 149, MSP 48, DP 4, CGP 13, MHP 3, TBP 1, Bağımsızlar 6.

Sekiz siyasî partinin katıldığı seçimlerin bir dikkate değer sonucu da bir yıl öne 11 Ekim 1972'de kurulan MSP'nin 48 milletvekili çıkarmış olmasıydı. Gerçi Millî Selâmet Partisi (MSP)'nin 1971'de Anayasa Mahkemesi'nce kapatılan Millî Nizam Partisi (MNP)'nin devamı olduğu biliniyordu. Üç milletvekili bulunan yeni MSP'ye eski MNP'nin lideri Necmettin Erbakan daha sonra, 17 Mayıs 1973'te girmiş ve 21 Ekim'de de Genel Başkan olmuştu.

Seçim sonuçlarına göre başbakanlık görevi Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından CHP Lideri Ecevit'e 27 Ekim'de verildi.

Seçim tablosu bir koalisyonu gerektiriyordu. Ecevit 10 gün sürdürdüğü temaslar sonucu hükümeti kuramayınca 7 Kasım'da görevi iade etti ve 12 Kasım'da Başbakanlık AP Lideri Demirel'e verildi. Demirel de bir hafta sonra 17 Kasım'da aynı nedenle görevi iade etti. Bunalımın 53. gününde 15 Aralık'ta Cumhurbaşkanı görevi bir "Millî koalisyon" kurmak üzere tekrar Naim Talû'ya verdi. Kontenjan Senatörü Talû bir önceki hükümetin başbakanıydı ve seçimlerden sonra tabii olarak istifa etmişti. Talû'ya görev verilirken yeniden seçime gitmekten söz ediliyor ve 15 Aralık'ta Cumhurbaşkanı Korutürk de "Milletin hakemliğine müracaat zorunluğu doğmuştur" diyordu. Talû'nun hükümet kurma temasları sırasında iki büyük parti arasında görüş ayrılığı doğmuştu.

CHP önce seçim kararı alınmasını istiyor, AP ise "Önce hükümet" diyordu. Bu tartışma yeni yıla, 1974'e kadar uzadı, gitti. 15 Ocak'ta Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini tekrar Ecevit'e verdi.

FAHRI KORUTÜRK

İkinci tur temaslarında MSP, CHP'ye "Evet" dediği için bu defa Ecevit 25 Ocak'ta hükümeti kurdu. Meclis'te 7 Şubat'ta 136 red, 2 çekimsere karşı 235 oyla güven alan ilk Ecevit hükümeti CHP - MSP koalisyonu şeklinde şöyle oluşmuştu:

Başbakan: Bülent Ecevit, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Necmettin Erbakan (MSP), Devlet Bakanları: Orhan Eyüboğlu, İ. Hakkı Birler, S. Arif Emre (MSP), Adalete Bakanı Şevket Kazan (MSP), M. Savunma Bakanı Hasan Işık, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk (MSP), Dışişleri Bakanı Turan Güneş, Maliye Bakanı Deniz Baykal, M. Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe, Ticaret Bakanı Fehim Adak (MSP), Sağlık Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu, Gümrük ve Tekel Bakanı Mahmut Türkmenoğlu, Tarım Bakanı Korkut Özal (MSP), Ulaştırma Bakanı Ferda Güley Çalışma Bakanı Önder Sav, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru (MSP), Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra, Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit, İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz, Köyişleri Bakanı Mustafa Ok, Orman Bakanı Ahmet Şener, Gençlik ve Spor Bakanı M. Yılmaz Mete.

Hükümetin kuruluşunda olduğu gibi Meclis Başkanı'nın seçimi de uzun sürmüş ve yeni yasama dönemine girildikten 4 gün sonra 18 Aralık'ta 27. turda CHP Kars Milletvekili Kemal Güven 399 üyeden 312'sinin oyu ile başkanlığa seçilmişti.

1973'ün Aralık ayında Türkiye'de bir seçim daha yapıldı. 9 Aralık'taki seçim, belediye seçimleriydi ve bunda da özellikle büyük kentlerde CHP adayları (Ankara'da Vedat Dalokay, İstanbul'da Ahmet İsvan, İzmir'de İhsan Alyanak) kazanmıştı.

KORUTÜRK
CUMHURBAŞKANI

Genel seçimlerden ve belediye seçimlerinden önce Türkiye, 1973'te bir seçim heyecanını daha, bu kez Millet Meclisi'nde yaşadı. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Anayasa'nın öngördüğü 7 yıllık başkanlık süresi sona eriyordu. Yeni Cumhurbaşkanı adayı için önce Genelkurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler'in adı üzerinde partiler arasında bir anlaşma olduğu belirtilmiş ve Gürler 5 Mart'ta ordudan istifa etmiş, Cumhurbaşkanı tarafından kontenjan senatörlüğüne atanarak 7 Mart'ta Senato'ya girmişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 12 Mart'ta seçime geçildiğinde Faruk Gürler ile birlikte AP İstanbul Senatörü ve Senato Başkanı Tekin Arıburun ve DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli de Cumhurbaşkanı adaylığına adaydı. Yapılan seçim turlarında her üç aday da üçte iki oy çokluğunu sağlamayınca siyasî kulislere yeni bir formül ortaya atıldı. Bu, cumhurbaşkanlığı seçiminin 2 yıl sonraya ertelenmesi yoluyla Sunay'ın görev süresini uzatma formülüydü.

CHP ile AP'nin bu formül üzerinde anlaşığı belirtildi ve bunu sağlayacak anayasa değişikliği teklifi Meclis'e verildi.

Bu arada, altıncı turdan sonra 20 Mart'ta Gürler ve Arıburun adaylıktan çekildiklerini açıkladılar. Ancak bu arada köprülerin altından çok sular aktı ve 22 Mart'ta Meclis'te "Sunay formülü"nü gerçekleştirecek olan Anayasa değişikliği bir oy farkla reddedildi. Teklif 2 Mart'ta senatoda oylandı ve orada da kabul edilmedi.

Sunay 26 Mart'ta Çankaya Köşkü'nden ayrıldı.

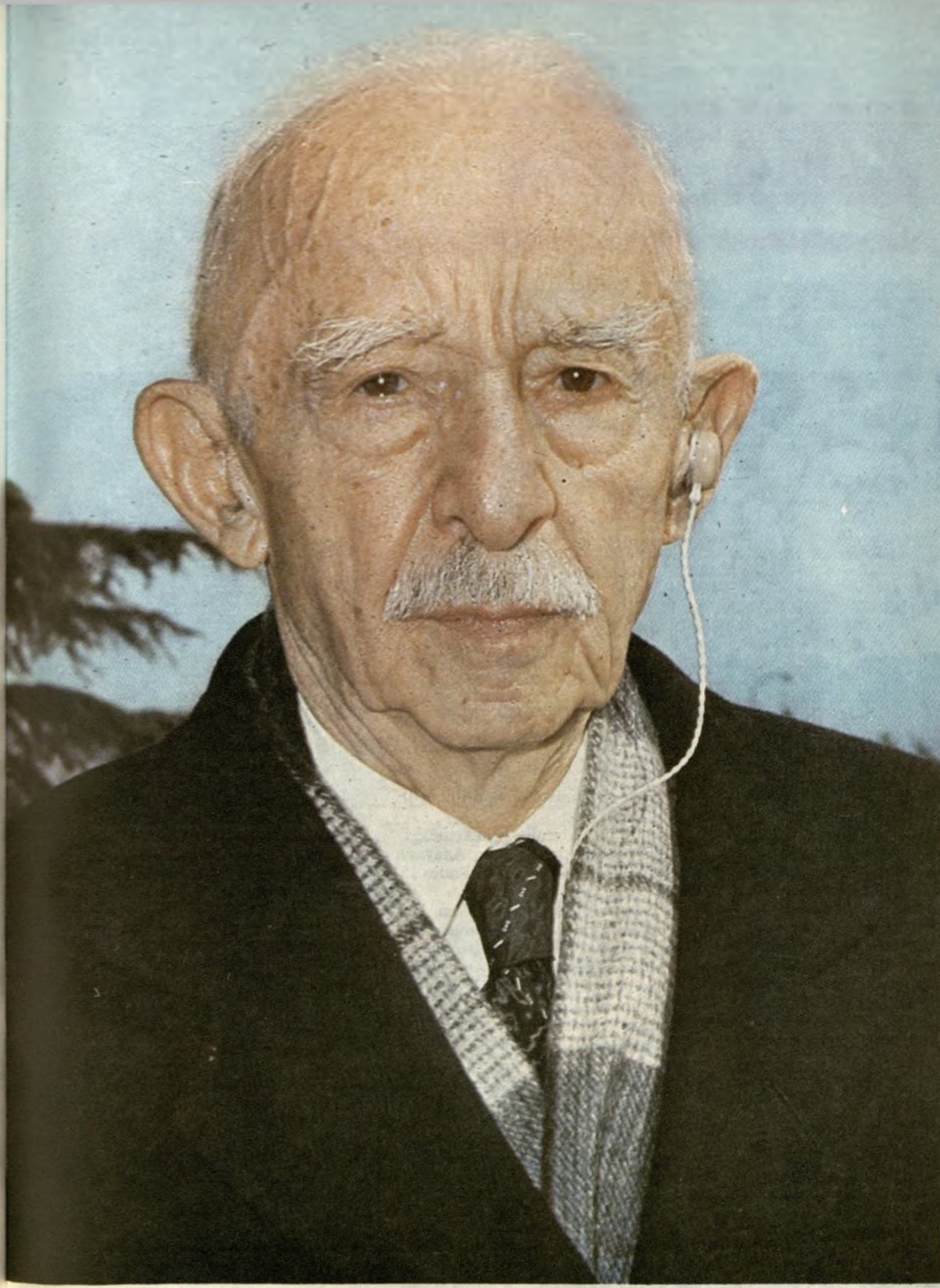
Cumhurbaşkanlığına Senato Başkanı Arıburun vekâlet ediyordu. TBMM'nin 6 Nisan günkü toplantısında düğüm çözüldü ve 7 Nisan tarihli Hürriyet'in manşetinde belirtildiği gibi, "Parlamento kendi içinden bir adayı seçti."

Emekli Oramiral (1958'de Deniz Kuvvetleri Komutanı, 1960'da Türkiye'nin Sovyet Rusya Büyükelçisi, 1964'te İspanya Büyükelçisi, 1968'de kontenjan senatörü) Fahri Korutürk Meclis'te bulunan 557 üyeden 365'inin oylarını alarak Türkiye'nin 6. Cumhurbaşkanı seçildi.

Türkiye'nin daha önceki cumhurbaşkanları ve süreleri şöyleydi:

Gazi Mustafa Kemal Atatürk (29 Ekim 1923—10 Kasım 1938), İsmet İnönü (11 Kasım 1938-14 Mayıs 1950), Celâl Bavar (22 Mayıs 1950-27 Mayıs 1960), Cemal Gürsel (27 Mayıs 1960-28 Mart 1966), Cevdet Sunay (28 Mart 1966-28 Mart 1973).

Korutürk'ün cumhurbaşkanlığına seçilmesinden sonra Melen Hükümeti 7 Nisan'da eski hükümetin Ticaret Bakanı ve Kontenjan Senatörü Naim Talû'yu atadı. Ülkeyi 6 ay sonraki genel seçimlere kadar yönetecek olan Talû Hükümeti'nde 13 AP'li, 6 CGP'li, 3 Bağımsız ve 2'de parlamento dışından bakan bulunuyordu. Hükümet 26 Nisan'da oylama katılan 357 milletvekilinden 94 red, 2 çekimsere oya karşı 261 oyla güven aldı.

İSMET PAŞA'YI KAYBETTİK

1973'ün önemli olaylarından biri 25 Aralık'ta İsmet İnönü'nün ölümüdür. Hürriyet 26 Aralık günü siyah başlıkla çıkar, siyah çerçeve içine aldığı ve tamamını İnönü'ye ayırdığı birinci sayfasındaki baş yazısında şöyle diyordu:

"Bir asker, bir cumhurbaşkanı, bir siyasî lider, Atatürk'ün silâh arkadaşı, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran önderlerden İsmet Paşa'yı kaybettik, hepimizin başı sağ olsun..."

50 yıllık Cumhuriyet tarihinin her safhasında damgası bulunan büyük mücadele adamı, sonunda tabiatın hükmüne boyun eğerek ebediyete göçtü. Bazen barışçı, bazen gözünü kırpmadan kavgaya giren, savaş alanlarının kumandanı, demokrasi dünyamızın kurucusu, uluslararası siyasetteki en güçlü kişiyi Türk tarihi asla unutmayacaktır.

Türk milletinin "Makûs talihini yenen" Lozan kahramanı, bu büyük insan önünde saygıyla eğiliriz."

20. yüzyılın en büyük devlet adamlarından biri olan İnönü, 17 Aralık'ta geçirdiği bir kalp krizi sonucu hastalanmıştı. 25 Aralık'ta geçirdiği bir kriz sonucunda 89 yaşında hayata gözlerini yumdu. 1908 yılından beri Türkiye'nin kaderinde etkili olan büyük devlet adamının ölümü nedeniyle millî yas ilân edildi ve 28 Aralık'ta düzenlenen görkemli bir törenle Anıt Kabir'de silâh ve ülkü arkadaşı Atatürk'ün karşısında toprağa verildi.

Amerika'da Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile konsolos Bahadır Demir, 28 Ocak'ta Ermeni Hınçak Örgütü üyesi 77 yaşındaki Mıgırdiç Yanıkyan tarafından öldürüldüler. Ermeniler Marsilya'da bir kilise avlusuna da Türkiye aleyhtarını bir anıt dikmişlerdi. Bu anıtın dikilmesine izin veren Fransız hükümetini 14 Şubat'ta protesto eden Türk hükümeti, büyükelçisini de bir süre için geri çekti.

Yurttaki tedhiş olayları 1973'ün başında da devam ediyordu. Suriye'den kaçak olarak Türkiye'ye giren silahlı 9 anarşistle Hassa ilçesinin Karafakılı köyü yakınında 2 Ocak'ta güvenlik kuvvetleri çarpışmıştı. Bu çarpışmada bir onbaşı ile iki köyü ölmüş, bir yüzbaşı iki er ve üç kişi yaralanmıştı. Ertesi günü bu haberi veren Hürriyet'in Adana - Hatay illeri sıkı yönetim komutanlığı tarafından bu bölgede yayını 10 gün süreyle yasaklanmıştı. Hürriyet'in kapatılması geniş yankılar uyandırmış, mesele Millet Meclisi'nde görüşme konusu olmuş ve 7 Ocak'tan itibaren yayın yasağı kaldırılmıştı.

İSMAIL DÜMBÜLLÜ

AŞIK VEYSEL

F. N. ÇAMLİBEL

CEVAT ŞAKİR

İstanbul'da Şehermi'nde 19 Mart'ta anarşistlerle güvenlik kuvvetleri arasında bir büyük çatışma daha olmuş, bir anarşist ölmüş, üçü de yaralı olarak ele geçmişti. Kadıköy Fikirtepe'de de 16 Nisan da yine silahlı çatışma sonucu 8 anarşist daha yakalandı. Anarşik olayların yatışmasıyla 26 Nisan 1971'de 11 ilde ilan edilmiş bulunan ve diğer illerde zamanla kaldırılan sıkı yönetim son olarak 25 Eylül'de de Ankara ve İstanbul'da kaldırıldı, böylece 29 aydır

süren olağanüstü durum fiilen sona ermiş oldu.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kurulmasını öngören Anayasa değişikliği Millet Meclisi'nde 15 Şubat'ta kesinleşmişti.

Cumhuriyet Devri'nin en büyük yatırımlarından biri olan Keban Barajı 3 Kasım'da seçim yasakları nedeniyle sessiz sedasız bir törenle açıldı. Elâzığ'ın Kuzey batısında Fırat nehrinin aktığı boğazda yapılan bu dev baraj 1975 yılında elektrik üretimine geçti.

1973'te Türkiye değerli dört sanatçısını kaybetti. Ünlü halk ozanı 79 yaşındaki Aşık Veysel köyü olan Sivrialan köyünde 21 Mart'ta, Türk Tiyatrosu'nun büyük ismi 72 yaşındaki İsmail Dümbüllü, 5 Kasım'da İstanbul'da, tanınmış şair 71 yaşındaki Faruk Nafiz Çamlıbel de 8 Kasım'da İskenderun'a gitmekte olan Samsun gemisinde ve Halikarnas Balıkcısı adıyla tanınan yazar 87 yaşındaki Cevat Şakir 13 Ekim'de İstanbul'da öldü.

BİR SAVAŞ BİR BARİŞ

DIŞ OLAYLAR

1973'e dünyada tedhiş yılı denilirdi. Bu yıl meydana gelen olaylardan başlıcaları şunlardı:

Amerika'nın New Orleans şehrinde 8 Ocak'ta 17 katlı bir oteli kundaklayan zenci üç tedhişçi, halka ateş açarak 10 kişiyi öldürdü. Sudan'da 2 Mart'ta Suudi Arabistan büyükelçiliğini basan Kara Eylül gerillalarının kurşunlarıyla iki Amerikalı, bir Belçikalı diplomat can verdi. İsrail komandoları da 10 Nisan'da Beyrut'ta bir tedhişe girerek, "Kara Eylül"ün üç liderini öldürdü. 5 Ağustos'ta Atina Havaalanı'nı basan Filistinli gerillalar üç kişinin ölümüne sebep oldu.

Yılın en büyük katliamı ise 17 Aralık'ta Roma Havaalanı'nda meydana geldi. Filistin'li altı tedhişçi bir Amerikan yolcu uçağını bombalayarak 40 kişinin ölümüne sebep oldular, daha sonra bir Alman uçağıyla Atina'ya giderek Yunan hükümetinden 2 Ürdünlü'nün iadesini istediler ve rehinelerden altısını öldürdükten sonra Kuveyt'e indiler.

Dünyanın en zengin adamlarından Paul Getty'nin torunu 17 yaşındaki Paul Getty'yi 9 Temmuz'da kaçırın gangsterler beş ay sonra 40 milyon lira fidye alarak serbest bıraktılar.

İsrail ile Arap ülkeleri arasında 6 Ekim'de başlayan savaş Orta Doğu'yu kana buladı. Çeşitli cephelelerdeki savaşı Hürriyet özel olarak gönderdiği tam 7 muhabirle izledi. Taraflar Birleşmiş Milletler'in "Ateş kes" kararını kabul ettiklerini 23 Ekim'de açıklamalarına rağmen çarpışmalar bir süre daha devam etti.

1973'de bir de barış gelmişti. 20. Yüz Yılın en büyük ve uzun savaşı olan Vietnam savaşı Amerika ile Kuzey Vietnam ve Vietkong arasında imzalanan anlaşma ile 24 Ocak'ta sona eriyordu. 1940 yılında Japon işgaline karşı savaşa başlayan Vietnamlılar daha sonra gelen Fransızlara karşı da savaşlarını sürdürmüşler ve ülke 21 Temmuz 1954'te Cenevre Anlaşmasıyla kuzey ve güney olarak ikiye bölünmüştü.

Bu kez Kuzeyle Güney arasında sürdürülen savaşta Amerika Güney'in yanında yer almış ve o gündübu yana Vietnam'da savaş Amerika'yla Vietkong arasındaki bir savaşa dönmüştü. Asrın en müthiş savaşının bilançosu şöyleydi: Amerika 45 bin 933 ölü ile, 303 bin yaralı, Güney Vietnam 188 bin ölüyle 430 bin yaralı Kuzey Vietnam 921 bin 350 ölü ile 36 bin esir vermiş, ayrıca Vietnam toprakları üzerinde yaşayan sivil halktan 4 milyon 3 bin kişi ölmüş ve yaralanmıştı. Barış anlaşmasından sonra da yer yer çarpışmalar sürdü Nihayet 30 Nisan 1975'te Güney Vietnam'ın teslimiyle kesin barış geldi.

İKİ SKANDAL

İki skandal 1973'de dünya kamu oyunu meşgul etti. Bunlardan birincisi İngiliz kabinesi üyesi Lord Lambton ile Lordlar Kamarası Başkanı Lord Jellicoe'nin istifalarına neden olan seks skandalıydı. Norma Levy adında evli bir genç kadının devlet adamları ve diplomatlarla kurduğu ilişkiler 1973 Mayıs'ında İngiltere'yi adamakıllı karıştırdı.

Bundan on yıl önce de 1963 Mart'ında İngiltere Savunma Bakanı John Profumo'nun Christine Keeler adında bir manken kızla ilişki kurması "Profumo Skandalı" olarak İngiltere'yi sarsmıştı. Profumo 5 Haziran'da istifa etmişti, Mc Millan hükümeti 16 Haziran'da güven oyununa gitmişti.

1973'te ikinci skandal ise Amerika'da patlak vermiş ve "Watergate Skandalı" diye anılan bu olay Başkan Nixon'un yıldızını söndürmeye kadar varmıştı. 1972 Kasım'ındaki seçimler sırasında rakip Demokrat Parti'nin merkezini özel tertibatla Cumhuriyetçilerin dinlettiği meydana çıkınca 1973 Nisan'ından itibaren Amerika bu olayla çalkalanmaya başlamıştı. Olayda Başkan Nixon'un da parmağı olduğu ortaya çıkacak ve Başkan 9 Ağustos 1974'te istifa etmek ve yerini yardımcısı Gerald Ford'a bırakmak zorunda kalacaktır.

YUNANISTAN VE ŞİLİ'DE DARBE

Yunanistan'da 1967 darbesinden sonra Kral İtalya'ya gitmiş, Papadopoulos yönetimi Başbakan olarak ele almıştı. İşte bu, Papadopoulos 1 Haziran 1973'te krallığa son vererek Cumhuriyet ilân ettiğini ve kendisinin de Cumhurbaşkanı olduğunu açıklamıştı.

Bu arada Yunanistan'da çeşitli gösteriler oluyordu. Bunların sonunda 25 Kasım'da kansız askeri bir darbeyle Papadopoulos devriliyor ve yerini Korgeneral Kizikis alıyordu.

Şili'de 1970 yılında seçimle iktidara gelen sosyalist lider olarak dünyanın dikkatini üzerine çeken Başkan Salvador Allende'ye karşı 11 Eylül 1973'te ordu idareyi ele aldığını açıkladı. İsyançılara karşı Başkanlık sarayında direnen Allende sonunda ölümü seçti ve General Pinochet kanlı çarpışmalardan sonra iktidarı eline aldı ve partileri kapattı.

OTEKİ OLAYLAR

Afganistan Kralı Zahir Şah, Roma'da tedavide bulunduğu sırada, 17 Temmuz'da Başkan Serdar Davud tarafından ülkede krallığa son verilerek Cumhuriyet ilân edildi.

Londra'da 14 Kasım'da yapılan şahane bir düğünle İngiltere Prensesi Anne Elizabet Yüzbaşı Anthony Phillips ile evlendi.

Amerika'nın eski başkanlarından Johnson 22 Ocak'ta Teksas'taki çiftliğinde kalp krizi sonucu, Küba'nın eski diktatörü Batista 6 Ağustos'ta Madrid'de ve İsveç Kralı 6. Gustov Adolf 15 Eylül'de öldüler. Sanat dünyasının 1973'deki kayıpları arasında ünlü kadın romancı Pearl S. Buck (6 Mart), beyaz perdenin unutulmaz yıldızları Betty Grable 3 Temmuz ile Edward Robinson (27 Ocak), Şili'nin dünyaca ünlü şair Pablo Neruda (24 Eylül), 20. Yüzyılın büyük ressamı Pablo Picasso (8 Nisan) hulunuyordu.

1973'de Hürriyet

1973'de Cumhuriyet'in 50. yılını kutlama girişimlerine Hürriyet de kendi olanaklarıyla katıldı. 1973 aynı zamanda Hürriyet'in 25. yaşını doldurduğu yıldır. 1 Mayıs günü tam sayfa halinde yayınlanan "Bildiri"de Hürriyet'in 7 ilkesi şöyle açıklandı:

- 1- Demokratik düzene ve Cumhuriyete bağlı gazetedir.
- 2- Halktan yana gazetedir.
- 3- Korkusuz gazetedir.
- 4- Gerçekçi gazetedir.
- 5- Cömert gazetedir.
- 6- Hizmet eden gazetedir.
- 7- Yarının gazetesidir.

Halktan aldığı halka veren cömert gazete Hürriyet'in hemen bütün kampanyalarında "7" rakamının ayrı bir yeri olduğu görülür. Bu, kurucusu Sedat Simavi'nin "7"yi bir şans sayısı olarak benimsemesi nedeniyle bir gelenek halinde sürdürülmüştür.

Hürriyet 1973'de "7"li iki büyük kampanya yaptı. 28 Nisan'da başlayan programla okurlarına 7 Spor Anadolu, 1 Temmuz'da başlayan programla da 7 lüks Renault otomobil hediye etti. Tam Hayat programına katılan okurlar arasında aylık gelir kazananlar 27 Ocak'ta belli oldu.

"Hürriyet Kervanı" adıyla düzenlenen ekipler özel otobüsle 3 Mayıs'tan itibaren beş ayrı program halinde bütün Türkiye'yi dolaşarak halkın dert ve dileklerini tespit edip birer raporla ilgililere sundu.

Bu programda ortaya atılan 19 Mayıs Üniversitesi'nin kurulmasını sağlamak amacıyla bir kampanyayı başlatmak üzere 19 Mayıs'ta ayrı bir Hürriyet ekibi Samsun'a gitti.

Bir başka büyük program da "Bin gönüllü" kampanyasıydı. Çeşitli konularda halkın görüşünü saptamayı amaçlayan bin gönüllü eliyle yapılan seçim araştırmasında da seçim sonuçları en yakın ihtimalle önceden tahmin edildi.

Cumhuriyet'in 50. yılı nedeniyle Türkiye'de ilk defa Türk ünlülerinin mum heykellerinden oluşan bir müzenin tohumu Hürriyet tarafından atıldı ve ilk heykeller Cumhuriyet Bayramı'nda sergilendi. Yurt dışındaki işçi ve öğrenci kuruluşlarına birer Atatürk büstü armağan eden Hürriyet, ayrıca Atatürk'ün hiç yayınlanmamış fotoğraflarından oluşan bir "Atatürk Albümü" hazırladı. Tarihi fotoğrafların sahiplerine

ücreti ödenerek hazırlanan albüm Atatürk'ün ölüm yıldönümünde yayınlandı. Türk çocuklarına Cumhuriyet'in 50. yılı armağanı olmak üzere hazırlanan resimli ilkököl dergisi "Açıl Susam Açıl" 10 Eylül'den itibaren haftada beş gün her sınıf için ayrı olarak Hürriyet'le beraber ücretsiz verildi. Cumhuriyet Bayramı günü 50 sayfa yayınlanan Hürriyet'in başlığının çerçevesinde bir ay süreyle 50. yıl amblemi yer aldı.

Hürriyet bu yıl içinde ölen ünlü halk ozanı Aşık Veysel'in anıtını yapmak üzere okurları arasında açtığı kampanya sonunda, Veysel'in anıtı 23 Kasım'da Gülhane Parkı'na dikildi.

12 Mayıs'ta bir "Yürüyüş" yarışması, Anneler Günü nedeniyle de bir anne şiiri yarışması düzenlendi.

HÜRRIYET YILLIĞI VE TAKVİMİ

Hürriyet 1973 yılından itibaren ayrı bir yayın hizmeti olarak "Hürriyet Yıllığı" ile Hürriyet duvar takvimlerini yayınlamaya başladı.

Türkiye'nin en başarılı 40 kuruluşu arasında yer alan Hürriyet'e 3 Ağustos'ta İstanbul'da düzenlenen bir törenle şilt verildi. Ayrıca Ocak ayında Hollanda'nın önemli basın kuruluşlarıyla radyo ve televizyonu Hürriyet'i "Olayları en iyi veren" gazete seçmişlerdi.

Hürriyet'in "Marinoni Teyze" diye anılan dev ofset baskı makinesi 1973 Aralık ayında hizmete girdi ve gazete hergün ofset baskılı olarak en az 14 sayfa yayınlanmaya başladı. Hürriyet 1 Mayıs'tan itibaren de faksimile sistemiyle diğer baskı merkezlerine sayfa nakline başlamıştı.

Büyük kuruluşlar için özel ilâve yayınına 1973'de de devam edildi ve sırasıyla Tofaş, Hoover Transtürk Holding, İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Akbank ilâveleri verildi. 13 Eylül'den itibaren Pazar günleri 12 sayfalık "Pazar Bonbon" ilâvesi verilmeye başlandı.

Bir yılda 59 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 5 roman, 5 resimli roman yayınlandı. Gazetenin fiyatı 1 Eylül'den itibaren hergün 100 kuruş oldu.

Evet, Türkiye'nin Birinci Kıbrıs Barış Harekâtı başarıya ulaşmıştı. 1964 ve 1967 yıllarında çeşitli dış baskılarla iki kere Kıbrıs'a müdahale girişimi durdurulan Türkiye'nin bu defaki müdahalesi bütün dünyanın gözlerini üzerine çekmişti. Başbakan Ecevit'in "Kıbrıs Barış Harekâtı" adını verdiği askerî müdahale öncesinde siyasî ortam şöyleydi: Daha Mayıs ayında Ege'de petrol arama ve kıta sahanlığı meselesi nedeniyle Türkiye ile Yunanistan'ın arası iyice gerginleşmişti. Yunanistan'ın bütün tehdidine rağmen petrol araştırması yapmak gerekçesiyle Çandarlı gemisi 29 Mayıs'ta donanma refakatinde Ege'ye açılmıştı. Belçika'nın Brüksel kentinde 26 Haziran'da NATO'nun 25. yılı nedeniyle düzenlenen toplantıda NATO'ya üye 15 ülkenin hükümet başkanları "Atlantik İttifakı Bildirisi"ni imzalamışlardı. Başbakan Ecevit, Brüksel'de Yunan Başbakanı Androçopolos ile bir görüşme yaptı. Türkiye iki ülke arasındaki sorunların ikili görüşmelerle çözümlenmesini istiyordu, fakat Yunanistan buna olumlu bir karşılık vermemişti. Ecevit Brüksel'de dünya basınına yaptığı açıklamada: "Meşru haklarımızı kullanmaya kararlıyız. Türkiye'nin iyi niyeti yıllar boyu hiç bir anlayış ve hiç bir karşılık görmedi" diyordu.

1974

NATO'nun 25. yılı nedeniyle yapılan Brüksel toplantısından iki hafta sonra, 12 Temmuz'da Amerika'nın Türkiye'ye askeri yardımı kestiği açıklanıyordu. Bunun su yüzünde görünen nedeni, Türkiye'nin haşhaş ekimini yeniden serbest bırakmış olmasıydı.

15 Temmuz'da da Yunanistan Kıbrıs'ta EOKA'cı Nikos Samson eliyle bir darbe yaparak Makarios'u devirdi ve "Kıbrıs Helen Cumhuriyeti"nin kurulduğu, başkanlığına da Samson'un geldiği ilân edildi. Böylece Türkiye ve birçok dünya ülkesi için "Yılın olayı" sayılacak olan Kıbrıs olayı başlıyordu. Darbeden sonra İngiliz üsüne sığınan Makarios önce gizlice İngiltere'ye, sonra Amerika'ya gitti. Türkiye ise Hürriyet'in 16 Temmuz'daki manşetinde belirttiği gibi, "Kıbrıs'ı çiğnetmeyeceğiz" diyordu. Samson'u tanımayan Türk Hükümeti NATO'ya ve Yunanistan'a ultimatom verdi. Kıbrıs'taki son gelişmeyi Londra ve Zürih antlaşmalarına aykırı bulan Türkiye bu anlaşmalarla "Garantör" olan Türkiye ve İngiltere'nin Kıbrıs'a ortaklaşa müdahalelerinin gerektiği tezini savunuyordu. Başbakan Ecevit bu görüşü anlatmak üzere 17 Temmuz'da Londra'ya gitti, fakat İngiltere Londra ve Zürih antlaşmalarının işletilmesi isteğine olumlu bir cevap vermedi.

Ertesi günü Amerika Dışişleri Bakanı Kissinger'in özel temsilcisi arabulucu Sisco, Atina'ya uğrayarak Ankara'ya gelmişti.

Türkiye son ana kadar, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılması ve adadaki Türklerin can güvenliğinin sağlanması için antlaşmalar gereğince Türkiye ve İngiltere'nin ortak müdahalesi için uğraştı.

18 Temmuz Perşembe günü Türkiye Büyük Millet Meclisi gizli bir oturum yapmış ve Meclis'in hükümete yetki verilmesi konusunu karara bağlamak üzere 20 Temmuz Cumartesi günü tekrar toplanacağı açıklanmıştı. Böylece Kıbrıs'a müdahale kararının gizliliği korunuyordu. 20 Temmuz Cumartesi sabahı Türk Silahlı Kuvvetleri, havadan ve denizden Kıbrıs'a indirme ve çıkartma yapmaya başlamıştı. Çıkartma gemileri Girne kıyılarına Türk birliklerini ulaştırırken, uçaklar da Lefkoşe dolaylarına paraşütçüleri indiriyordu. Gerekli köprü başları yıldırım hızıyla tutuldu. 22 Temmuz Pazartesi akşamı "Birinci Kıbrıs Barış Harekâtı"nın tamamlayan Türk birlikleri saat 17.00'de Birleşmiş Milletler'in "Ateş Kes" çağrısına uyarak ateşi kesti.

23 Temmuz'da ise Kıbrıs'ta Samson ve Yunanistan'da cunta yönetimi devrildi. 25 Temmuz'da İsviçre'nin Cenevre kentinde Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın Dışişleri Bakanları toplandı. Gö-

rüşmeler 30 Temmuz'a kadar sürdü. 30-31 Temmuz gecesi, Kıbrıs'taki Türk askeri zaferi Cenevre Konferansı'yla belgelenmiş oldu. Adadaki Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin "Sürekli bir barış ve güvenliğin sağlanarak yeni bir anayasal düzenin kurulmasında sonra aşamalı olarak" azaltılabileceği maddesi Ecevit ile Amerika Dışişleri Bakanı Kissinger arasında yapılan bir dizi telefon konuşmasından sonra kabul edildi.

Ağustos'un 8'inde ikinci Cenevre Konferansı açıldı. İngilizlerin ve Yunanlıların, Girne kıyılarıyla Lefkoşe arasındaki üçgende kalan Türk birliklerine karşı yeni hazırlıklara giriştikleri ve İngiltere'nin "Gurka" denilen paralı askerlerini Kıbrıs'a gönderdiği görüldü. İkinci Cenevre Konferansı'nın bir oyalama taktiğine dönüştüğü 13 Ağustos'ta kesinlikle anlaşılınca, 14 Ağustos Çarşamba sabahı Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin "İkinci Barış Harekâtı" başladı. Uç gün süren savaş sonunda Erenköy-Lefke-Omorfo ile Lefkoşe-Magosa'yı birleştiren "Şahin Hattı" çizildi. Artık Kıbrıs Türklerinin özgürce yaşayacağı toprakların sınırı, Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin ve Kıbrıslı mücahitlerin kanıyla belirlenmişti. Bu arada Rumların Kıbrıs'taki vahşeti ve yaptıkları katliamlar peşpeşe meydana çıkarıldı. Ayrıca Rumlar 19 Ağustos'ta Lefkoşe'nin Rum kesiminde düzenledikleri gösteride Amerika'nın Kıbrıs Büyükelçisi Rodger Davies'i öldürdüler. Nihayet Makarios da 7 Aralık'ta Kıbrıs'a dönecekti.

Bundan sonra Rumların bazı yabancı güçlerle birlikte sahneleyeceği politik girişimler sürüp gidecekti. Hürriyet'in 18 Ağustos'taki manşetinde "Savaş bitti, oyun başladı" dediği gibi...

Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra Türk Silâhlı Kuvvetleri'ne halkın yardımını kolaylaştırmada Vakıflar'ın önemli rolü oldu. Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı 16 Temmuz 1970'de, Türk Donanma Vakfı 11 Mart 1972'de kurulmuştu. Bu yıl da, 26 Ağustos 1974'te Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kuruldu.

ŞAHİN HATTI ÇİZİLDİ

Türkiye'de 1974'ün ikinci önemli olayı "Hükümet bunalımı" idi. Kuruluşunu 1973 yılı bölümünde gördüğümüz Ecevit'in Başbakanlığındaki CHP-MSP ortak hükümeti, 224 gün işbaşında kaldıktan sonra 16 Eylül'de Ecevit'in istifasıyla dağıldı. Hükümet ortakları arasındaki ilk anlaşmazlık Af Yasası'nın hazırlanması sırasında 14 Mayıs'ta çıkmıştı. MSP'li 20 milletvekili Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerine göre mahkûm olanların af kapsamına girmesi aleyhinde oy kullanmıştı. Daha sonra CHP'nin 1 Haziran'da yaptığı başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi 2 Temmuz'da, söz konusu hükmü biçim yönünden iptal etti. Böylece Mayıs ayında salıverilen 50 bin hükümlü ve tutukludan başka "Siyasî mahkûm" denilen 4 bin kişi daha serbest bırakıldı.

CHP-MSP Hükümetinde tarafların ikinci önemli anlaşmazlığı Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle görüldü. MSP Lideri Erbakan verdiği demeçlerde Ada'nın tamamının alınacağını veya alınması gerektiğini söylüyordu. Bardağı taşıran son damla ise, Başbakan Ecevit'in İskandinav ülkelerine yapacağı gezi üzerinde Bakanlar Kurulu'nda MSP'li bakanların söz konusu kararnameyi imzalamaları oldu.

Ecevit'in istifasından sonra Cumhurbaşkanı Korutürk, yeni hükümeti kurma görevini 20 Eylül'de tekrar Ecevit'e verdi. Bu arada CHP bunalımı çözmek için "Erken seçim" öneriyor, öteki partiler ise bunu "Kıbrıs Zaferi'ni CHP'nin oya tahvil etmek isteği" olarak yorumluyor ve kabul etmiyorlardı. Bu durumda Ecevit görevi 30 Eylül'de tekrar iade etti ve bu kez hükümeti kurma görevi AP Genel Başkanı Demirel'e verildi. Demirel ve daha sonra yine görev verilen Ecevit de hükümeti kuramayınca bu kere 12 Kasım'da Başbakanlığa Kontenjan Senatörü Sadi İrmak atandı.

İrmak, partilerden olumlu cevap almamasına rağmen, sadece CGP'nin bakan vermesiyle ve Meclis dışından da 16 bakan alarak kabinesini 19 Kasım'da Cumhurbaşkanı'na sundu. İrmak Hükümeti, Cumhuriyet tarihinin Meclis'te en fazla oyla reddedilen kabinesi oluyor ve 29 Kasım'da yapılan oylamada 376 milletvekilinden sadece 11'i yeni hükümeti kabul ediyor, 362'si ise red oyu veriyordu.

İrmak'ın Cumhurbaşkanı'na verdiği istifası kabul ediliyor, fakat yeni hükümet kuruluncaya kadar görevde kalması uygun görülüyordu. Böylece Türkiye bir yanda "Erken seçim" bir yanda "Milliyetçi Cephe" kurma tartışmaları arasında 1974 yılını güvenoyu almamış bir hükümetle bitirecekti.

ÖTEKİ OLAYLAR

Dünya Sivil Havacılık tarihinin en büyük kazasının kurbanları, THY'nin "Ankara" uçağının hiç biri kurtulamayan 335 yolcusuyla 12 mürettebatı oldu. İstanbul-Paris-Londra seferini yapan Ankara uçağı 3 Mart'ta Paris'ten havalandıktan az sonra ormanlık bir alana düştü. Uçağın bir yapım hatasından düştüğü iddiası üzerine konu mahkemeye intikal etti. Bir başka

uçak kazası da 25 Ocak'ta İzmir'de meydana gelmiş, THY'nin infilâk eden Van yolcu uçağında 62 kişi ölmüştü. 30 Ocak 1975'te THY'nin bir uçağı daha kazaya uğradı. İzmir'den gelen "Bursa" uçağı Yeşilköy açıklarında denize düştü, 45 kişi öldü.

Türkiye'yi bu yıl Moritanya Cumhurbaşkanı Muhtar Daddah 29 Haziran'da ziyaret etti.

İki gün hafta tatili uygulaması 5 Temmuz'da, 4 ay süreli yedek subaylık uygulaması 1 Temmuz'da başladı.

Türk Kurtuluş Savaşı'nın ünlü komutanı ve Atatürk'ün silâh arkadaşı emekli Orgeneral Fahrettin Altay 26 Ekim'de İstanbul'da 94 yaşında hayata gözlerini yumdu. Ayrıca tiyatro sanatçıları 80 yaşındaki İ. Galip Arcan 8 Ağustos'ta, 53 yaşındaki Ulvi Uraz 25 Mayıs'ta ve Türk-İş Genel Başkanı 54 yaşındaki Seyfi Demirsoy 14 Ocak'ta, politikacı yazar 85 yaşındaki

Yakup Kadri Karaosmanoğlu 13 Aralık'ta, Demokrat Parti'nin kurucularından, Millet Meclisi eski başkanlarından 83 yaşındaki Refik Koraltan 17 Haziran'da öldü.

Sinema sanatçısı Yılmaz Güney, Adana'nın Yumurtalık ilçesinde 14 Eylül'de bir gazinoda yargıç Sefa Mutlu'yu öldürdü ve daha sonra duruşması sonucunda hapse mahkûm oldu.

DIŞ OLAYLAR

1974'te Portekiz'de darbe oldu ve General Spínola Salazar rejiminin uygulayıcısı Gaetano'yu 24 Nisan'da devirdi. Fakat 9 Temmuz'da Başkan Parma Carlos dört bakaniyle birlikte istifa edince, darbenin lideri Cumhurbaşkanı Spínola da birdenbire çekiliverdi ve yerine Gomez geldi. Gomez'le birlikte de Portekiz'de sol eğilimli bir koalisyon hükümeti işbaşına geçti. Spínola 12 Mart 1975'te ise İspanya'ya gidecekti.

Habeş İmparatoru Haile Selassie de 24 Ağustos'ta tahtından uzaklaştırıldı. Batı Almanya'da ise 7 Mayıs'ta Başbakan Willy Brandt istifa ediyor ve 16 Mayıs'ta yapılan seçimler sonunda Başbakanlığa Helmut Schmidt, Cumhurbaşkanı'na da bestelediği parçayla Alman pop müziği listelerinde birinci sırayı alan Dr. Walter Scheel geliyordu.

Fransa Cumhurbaşkanı Pompidou'nun 2 Nisan'da ölümünden sonra 18 Mayıs'ta yapılan seçimle Valerie Giscard d'Estaing Devlet Başkanlığı görevine geldi.

Amerika'da basın kralı Hearst'ün kızı Patricia'nın 4 Şubat'ta kaçırılması ve sonra kaçırılanların örgütüne katılarak banka soyması geniş yankılar uyandırdı. Patricia Hearst ancak 18 Eylül 1975'de yakalanacaktı.

Pakistan'ın eski Cumhurbaşkanı Eyüp Han 20 Nisan'da, Birleşmiş Milletler eski Genel Sekreteri U-Thant 25 Kasım'da öldü.

1974'de Hürriyet

Hürriyet'in hediye kampanyaları bu yıl da birbirini izledi. 1 Mayıs'ta "27 yaşındaki Hürriyet'ten 27 büyük hediye" sloganıyla düzenlenen programı 28 Mayıs'ta başlayan "Hürriyet'in Teşekkürü" programı izledi ve bir Mercedes otomobil ile 27 teyp ve pikap hediye edildi. 1 Temmuz'da başlayan bir başka programla Ford minibüsle Murat ve Renault otomobil Hürriyet okurlarına verildi.

Yılın 6 Ekim'de başlayan son programı ise Deliyunus'ta 7 evi kapsıyordu. Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra Ada'ya ilk giren Türk gazeteci Hürriyet muhabiri olmuştu. Girne'de ilk büroyu da 2 Ağustos'ta Hürriyet açtı. Hürriyet, Deniz Kuvvetlerimiz daha güçlendirmek amacıyla ve "Yeni Bir Yavuz İstiyoruz" sloganıyla bir kampanya açtı. Hürriyet Yavuz için 4 milyon, Hava

Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı için de 1 milyon lirayla öncülük ettiği bu kampanyada Yavuz'a 50 milyon, Hava Kuvvetleri'ne de 30 milyon lira toplayarak ilgili vakıflara verdi. Kampanyaya bağışta bulunanlara birer plaket armağan edildi.

"YAVUZ'A, YARDIM

Hürriyet ayrıca 25 Temmuz'da Kıbrıs Destanı Yarışması düzenledi.

Hürriyet 27. yılı nedeniyle Galatasaray Lisesi'nde bir sergi açtı.

Ayrıca, Türkiye'de ilk "Dedeler Yarışı" bu yıl 2 Mayıs'ta düzenlendi. Hürriyet bu yıl yeni bir kervan ile yine bütün yurdu kapsayan değişik bir hizmet sundu. "Hürriyet Sanat ve Eğlence Kervanı" beş ayrı ekip halinde tüm yurdu dolaştı.

İlçerde yılın sporcusunu seçmeye 1974'te de devam eden Hürriyet, 8 Şubat'ta "Pele Futbol Okulu" adıyla yeni bir spor hizmeti sundu.

Bölge sayfalarının bir karşılığı olarak "İstanbul Hürriyet" eki 20 Ekim'den itibaren verilmeye başlandı. Yılbaşında 8 sayfalık bir ilave, 30 Ağustos'ta da "Pazar" ve "Zafer Bayramı" olmak üzere iki ilave yayımlandı.

yan Hürriyet'in bu yıl da sürdürdüğü büyük kuruluşlar ilaveleri arasında sırayla Vakko, Philips, İş Bankası özel ekleri yer aldı. Geniş ilgi gören yayın köşelerinden olan "Bir Günün Hikâyesi" ve "Tele Haber" köşeleri bu yıl başladı.

Hürriyet'te 1974'de 34 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 6 roman, 8 resimli roman, 2 fotoroman yayımlandı.

KOŞ DEDE KOŞ

1975

1974'ten güvenoyu almaya-
rak gelen Hükümetin Başbaka-
nı Sadi İrmak 13 Mart 1975'te
Cumhurbaşkanına görevi iade
etti. 1974'te çözümlenemeyen
hükümet sorununun bu yıl da
siyaset dünyasını hayli meşgul
edeceği anlaşılıyordu. Başba-
kanlık görevini CHP Lideri
Ecevit kabul etmeyince görev
19 Mart'ta AP Lideri Demirel'e
verildi. Bu arada "Milliyetçi
Cephe"yi oluşturmak üzere
dört parti lideri arasındaki tem-
aslar ilerlemişti. Demirel'e
muhafelet ettikleri için AP'den
ayrılan veya çıkarılan ve daha
sonra DP'ye giren Saadetin
Bilgiç ile arkadaşları 20 Mart'ta
DP'den istifa ettiler. Yeni ba-
ğımsız grubun Türk politika
hayatında MC Hükümeti diye

DEMİREL

ERBAKAN

anılacak olan Demirel kabine-
sini destekleyeceği belirtiliyor-
du. Demirel, dört ortaklı hü-
kümeti AP-MSP-CGP-MHP
Koalisyonunu 31 Mart'ta kur-
du ve güven oylaması öncesin-
de çalkantıları hayli sürecek
olan bir "milletvekili transferi"
olayı izlendi. Mecliste 12 Ni-
san'da yapılan güven oylaması-
na 442 milletvekili katıldı ve
hükümet 210 red ve 2 çekimse-
re karşı 222 oyla güven aldı.
Bakan sayısının artırıldığı,
Türkiye'nin bu ilk dört partili
koalisyon hükümeti şöyle olu-
şuyordu:

Başbakan Süleyman Demirel
(AP), Başbakan Yardımcısı Devlet
Bakanları Necmettin Erbakan
(MSP), Turhan Feyzioğlu (CGP),
Alparslan Türkeş (MHP), Devlet
Bakanları Seyfi Öztürk (AP), Ha-
san Aksay (MSP), M. Kemal Er-
kovan (MHP), Gıyasettin Karaca
(AP), Adalet Bakanı İsmail Müf-
tuoğlu (MSP), Milli Savunma Ba-
kanı Ferit Melen (CGP), İçişleri
Bakanı Oğuzhan Asiltürk (MSP),
Dışişleri Bakanı İ. Sabri Çağla-
yangil (AP), Maliye Bakanı Yıl-
maz Ergenekon (AP), M. Eğitim
Bakanı A. Naili Erdem (AP), Ba-
yındırlık Bakanı Fehim Adak
(MSP), Ticaret Bakanı Halil Başol
(AP), Sağlık Bakanı Kemal Demir
(CGP), Gümrük ve Tekel Bakanı
Orhan Öztrak (CGP), Gıda Tarım
ve Hayvancılık Bakanı Korkut
Özal (MSP), Ulaştırma Bakanı
Nahit Menteşe (AP), Çalışma Ba-
kanı A. Tevfik Paksu (MSP), Sa-
nayi ve Teknoloji Bakanı Abdül-
kerim Doğru (MSP), Enerji Baka-
nı Selahattin Kılıç (AP), Turizm
ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu
(AP), İmar ve İskân Bakanı Nu-
rettin Ok (AP), Köy İşleri Bakanı
Vefa Poyraz (AP), Orman Bakanı
Turhan Kapanlı (AP), Gençlik ve
Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ (AP),
Kültür Bakanı Rıfki Danışman
(AP), Sosyal Güvenlik Bakanı Ah-
met Mahir Ablum (AP).

1975'in bir başka siyasal olayı
12 Ekim'de yapılan Senato üçte
bir yenileme ve milletvekili ara
seçimleriydi.

Seçim kampanyası olaylı geçti.
Ecevit'in 22 Haziranda Gerede'de
otobüsü taşlandı ve konuştuğu
kursüye de taş atıldı, alanda silah
patladı. MHP lideri Türkeş'in Di-
yarbakır gezisinde 24 Haziranda
çıkan olaylarda biri asker, üç kişi
öldü. Ecevit'in 4 Eylül'de Elazığ'da
konuşma yaptığı toplantı da
saldırıya uğradı, çıkan çatışmada
yaralananlar oldu. Seçimler so-
nunda AP 27 senatörlük 5 millet-
vekilliği, CHP 25 senatörlük bir

milletvekilliği, MSP de iki senatör-
lük kazandı. Bu arada eski De-
mokrat Parti mensuplarından altı
kişi AP listelerinden parlamentoya
girdi.

1 Kasım'da yeni çalışma dö-
neme başlayan Millet Meclisi ve
Senato'da başkanlarının seçimi an-
cak günlerce süren turlardan son-
ra mümkün oldu. Millet Meclisi
Başkanlığı'na CHP milletvekili
Kemal Güven 54 günde yapılan 48

tur oylama sonunda 24 Aralıkta
seçildi. AP Senatörü Tekin Arıbu-
run da 55 gün sonra Senato Baş-
kanı oldu.

Parlamento üyelerinin ücret ve
ödeneklerini 6 bin lira arttıran tek-
lif 6 Haziranda kabul edildi.

1971'de Anayasa Mahkemesin-
ce kapatılmış olan Türkiye İşçi
Partisi, 3 yıl 9 ay sonra 1 Mayıs'ta
yine Behice Boran'ın başkanlığın-
da tekrar kuruldu.

FEYZIOĞLU

TÜRKEŞ

MC HÜKÜMETİ

KIBRIS - AMBARGO - AMERIKAN ÜSLERİ

Kıbrıs, ambargo ve Türkiye'deki Amerikan üsleri konusu bir üçlü saçıyağı halinde 1975'den 1976'ya sürüp gitti.

Amerika haşhaş ekiminin serbest bırakılmasından sonra Türkiye'ye yardımı kestğini açıklamış ve Kıbrıs Barış Harekâtından sonra da, hatta parası ödenmiş silahları dahi göndermemek suretiyle ambargo uygulamaya başlamıştı. Başkan Ford ve Dışişleri Bakanı Kissinger Senatonun ambargo kararını kaldırması için çaba harcadıklarını belirtiyorlar ve Türkiye'nin sert bir tepkisini önlemeye çalışıyorlardı. Nitekim mekik diplomasisinin mucidi Kissinger 10 Mart ve 21 Mayıs'ta iki kez Ankara'ya geldi.

Fakat 24 Temmuz'da yapılan oylamada Amerikan Senatosu ambargoyu kaldırmadı. Ertesi gün de Türkiye - Amerikan üslerine el koyduğunu açıkladı. Üslerin durumu ve ambargonun kalkması tartışmalarının ve görüşmelerinin 1977 yılında da devam ettiği görülecektir. Özellikle Türkiye - Kıbrıs meselesinin çözümünün ambargo ile birlikte ele alınamayacağını belirtmesine rağmen, bazı dış çevrelerce iki konu birlikte düşünülme devam edilmiştir. Kıbrıs konusundaki siyasal temasların başlıcaları Başbakan Demirel ile ABD Başkanı Ford ve Yunan Başbakanı Karamanlis arasında 29 Mayıs ile 31 Mayıs'ta Brüksel'de ve ikinci kez de 29 Temmuz'da Helsinki'de meydana geldi. Bu arada 13 Şubat'ta Kıbrıs Türk Devleti kuruldu ve 8 Haziran'da halk oylamasına sunulan Anayasası kabul edildi. Bu arada Türkiye dördüncü ordusunu Ege Ordusu adıyla 19 Temmuz'da kurdu.

ÖLDÜRÜLEN ELÇİLER

Ekim ayında ardarda Avrupa'daki iki Türk büyükelçisi bir gizli tedhiş örgütünün suikastine kurban gitti. Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil, 22 Ekim'de elçilik binasını basan silahlı üç kişi tarafından makineli tüfekle öldürüldü. Viyana suikastinden iki gün sonra da Paris Büyükelçisi İsmail Erez, otomobiliyle elçiliğe dönerken öldürüldü. Elçinin şoförü de suikastçilerin kurbanı oldu. Her iki suikastin sanıkları yakalanamadı.

Yurt içinde tepkiyle karşılanan bir saldırı ise Başbakan Demirel'e karşı yapıldı. Başbakanlık koridorunda 13 Mayıs'ta Demirel'e yumrukla saldıran Vural Önsel adındaki şahıs yargılanması sonucunda 18 Eylülde 10 ay hapse mahkûm oldu.

TRT

1975'ten 1977'ye üzerinde en çok sözü edilen konu TRT Genel Müdürlüğü konusuydu. CHP-MSP Hükümeti zamanında TRT Genel Müdürlüğü'ne atanan İsmail Cem, dörtlü koalisyon hükümeti tarafından 16 Mayıs'ta görevinden alındı. Cem, Danıştay'a başvurarak 30 Mayıs'ta yürütmeyi durdurma kararı aldı, ancak bu karar uygulanmadı. İsmail Cem'in

yerine Genel Müdürlüğe atanan Prof. Nevzat Yalçıntaş'ın da 24 Kasım'da istifası üzerine bu kere Genel Müdürlüğe Prof. Şaban Karataş getirildi. İsmail Cem'in Karataş'ın da görevden alınması için Danıştay'a yaptığı başvuru üzerine, Danıştay Karataş'ın atanmasını iptal edecek ve 1977 yılı Nisanında hükümetin karar düzeltme isteği de yine Danıştay tarafından red-

dedilecekti.

TRT ilk defa bir uluslararası TV yarışmasına bu yıl katıldı. İsveç'te 19 Mart'ta yapılan Eurovision şarkı yarışmasına TRT'nin yaptığı yarışma sonunda Türkiye'yi temsilen katılan Semiha Yankı 19 ülkenin sanatçıları arasında onuncu oldu. Birinciliği Hollanda aldı.

1975

ÖTEKİ OLAYLAR

Yılın son ayında İstanbul'dan bir yangın kasırgası geçti. 25 Aralıkta Aksaray Yeraltı Geçidindeki çarşı, 26 Aralıkta da işpiyasasının önemli merkezlerinden Gürün ve Katırcıoğlu hanları yandı.

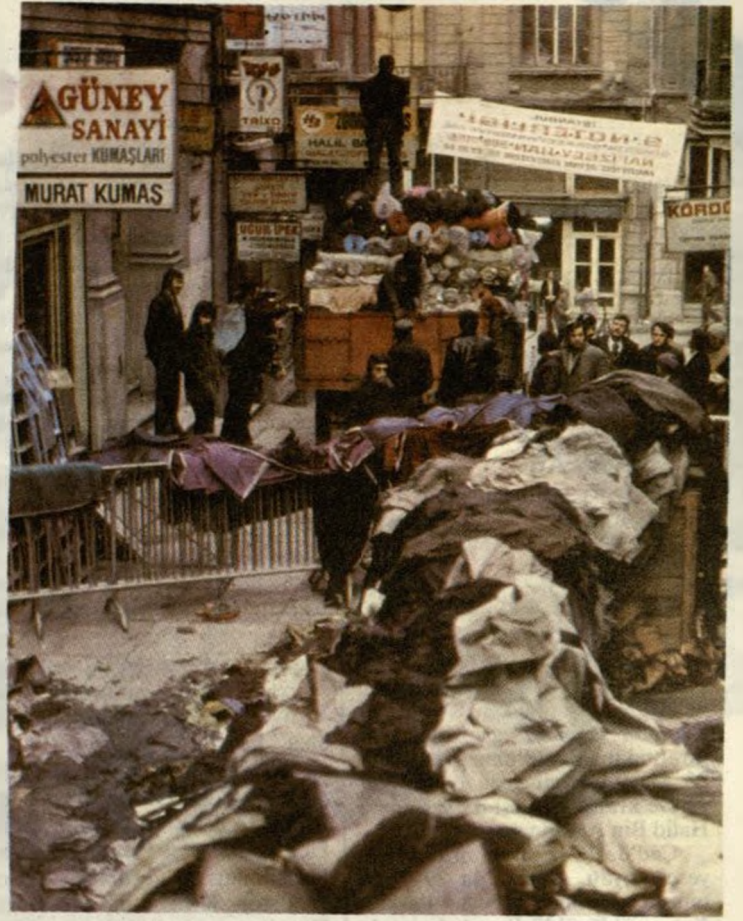
Bu yıl Türkiye'nin konukları 2 Ocak'ta Libya İhtilal Konseyi Başkanı Callud, 28 Ekimde İran Şahı ve 26 Aralıkta Sovyet Başbakanı Kosigin idi. Bulgar Başbakanı Todor Jivkov da, Bulgaristan'dan Türkiye'ye elektrik nakli için trafo merkezini Başbakan Demirel ile birlikte açmak üzere 20 Temmuzda Edirne'ye geldi. Cumhurbaşkanı Korutürk İran Şahının ziyaretini 2 Haziranda iade etti. Başbakan Demirel daha önce belirtilen Brüksel ve Helsinki toplantılarının dışında 27 Ağustosta Romanya'ya resmî bir ziyarette bulundu.

Yurt dışı gezileri üzerinde daha sonraları tartışmalar sürdürülecek olan CHP lideri Ecevit, yılın ilk günü gittiği Kıbrıs ile beraber 1975'de 6 gezi yaptı. Bunlar 10 Martta Federal Almanya, 19 Martta İngiltere, 23 Temmuzda Romanya ve 6 Aralıkta başlayan İskandinav ülkeleri gezileriydi.

Atatürk'ün eşi Latife Hanım 12 Temmuz'da 77 yaşında İstanbul'da öldü. Tanınmış gazeteci, Hürriyet'in başyazarı ve daha sonra kontenjan senatörü Ecvet Güresin 3 Mayısta 55 yaşında aramızdan ayrıldı.

Aksaray Geçidi ve Gürün Han Kül Oldu

1975

1975'de Hürriyet

Hürriyet 1975'te okurları için beş büyük hediye kampanyası düzenledi. 2. Martta Erenköy'de dayalı döşeli ev ve 77 TV, 14 Nisanda Bayramoğlunda dayalı döşeli yazlık ev ve 77 bisiklet, 11 Mayısta her il ve ilçeye hediye ve 3 Ağustosta da 7 Anadolu Böcek araba, 2 Aralıkta da "Kadınlar yılında kadınlara hediye" programı ilân edildi.

Hürriyet'in büyük bir girişimi de Mayısta başlattığı "Peşin fiyatına hiç peşinsiz herkese bir Renault" kampanyası oldu. 28 Ocakta mektupla meslek öğretimine başlayan Hürriyet, Almanya'dan dönen işçilerin sorunlarına yardımcı olmak üzere 26 Martta Yıldırım Servis bünyesinde bir "Almanya Masası" kurdu.

Kıbrıs Barış Harekatının birinci yıldönümünde 20 Temmuzda Hürriyet özel bir "Barış Uçağı" ile Kıbrıs'a ana vatan temsilcilerini götürdü, ayrıca özel bir Kıbrıs ilâvesi verdi. Hürriyet bu yıl Tofaş ve Hacı Ömer Sabancı Holding ilâveleriyile büyük kuruluşlar için ilâve dizisini tamamladı.

Dedeler yarışı bu yıl 29 Nisanda düzenlendi.

Bir yıl içinde 28 dizi röportaj ve inceleme yazısı, 7 roman, 4 resimli roman yayımlandı. Yayın köşelerine, Pazar günü verilen "Yurtta-Dünyada 7 Gün 7 Olay" köşesi 28 Eylül'de eklendi. Gazetenin fiyatı öteki gazetelerle birlikte 17 Marttan itibaren 150 kuruşa çıkarıldı.

Hürriyet bölge gazeteciliğinde 1975 Eylülünde önemli bir hamle yaptı. Hürriyet Haber Ajansı ile işbirliği ve gazete içinde yeni bir düzenlemeyle tam 22 bölge baskısı yapıldı. Bu baskıların hepsinde biri spor olmak üzere iki sayfa o bölgenin haberlerine ayrıldı.

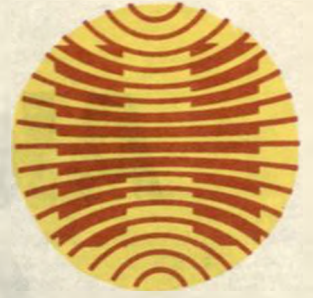
YENİ AMBLEM VE İKİ YENİ YAYIN: TV'DE 7 GÜN İLE ÇARŞAF

Hürriyet'in amblemi olan "H" harfini çağdaş bir anlayışla veniden düzenlemek amacıyla toplam 17.500 lira ödüllü bir yarışma açıldı. 1 Haziranda sonuçlanan yarışmada Bülent Erkmen'in hazırladığı ve bugün kullanılmakta olan amblem birinciliği kazandı.

Hürriyet'in çıkardığı yayın organlarına 1975'te iki yeni haftalık dergi eklendi. Bunlardan birincisi alanında önemli bir boşluğu dolduran ve kısa zamanda büyük ilgiyle karşılanan "TV'de 7 Gün" 9 Şubatta

yayın hayatına başladı. İkinci yeni yayın ise mizah alanında önemli bir yer tutan ve 17 Aralık'ta ilk sayısı çıkan haftalık gülmece dergisi "Çarşaf" idi.

Hürriyet'in bir haber kuruluşu olan Haber Ajansı'nın adı da 2 Marttan itibaren Hürriyet Haber Ajansı olarak değiştirildi.

DIŞ OLAYLAR

Birleşmiş Milletlere göre 1975 bütün dünyada kadınlar yılıydı. Kadın haklarını ve eşitlik düşüncesini yaymak için bir yıl boyunca çeşitli çalışmalar yapıldı. Bu alanda çeşitli ülkelerde kalıcı çalışmalar pek görülmedi ama, sık sık darbe ve suikast haberleriyle karşılaşıldı. Suudi Arabistan Kralı Faysal 69 yaşındayken bir suikast sonunda yeğeni Prens Bin Musa tarafından Riyad'daki sarayında 25 Martta tabancayla öldürüldü, yerine kralın kardeşi 62 yaşındaki Halid Bin Abdülaziz geçti.

Çad'da 13 Nisanda ordu idareye el koydu. Nijerya'da 29 Temmuzda yapılan darbeyle Başkan Yakup öldürüldü. Bangladeş'te de 15 Ağustosta bir hükümet darbesi sonucu Devlet Başkanı Mucibürrahman ile ailesi öldürüldü. Darbenin lideri, Rahman'ın arkadaşı eski Ticaret Bakanı Kondakar Müştak Ahmet idi. 3 Kasımda ise karşı bir darbeyle Müştak Ahmet Devlet Başkanlığından uzaklaştırıldı ve yerine Syeem getirilerek ülkenin 10 üyeli bir devrim konseyi tarafından yönetilmesine başlandı.

İspanyol Sahrası'nın gelecekteki statüsü yüzünden İspanya, Fas ve Cezayir arasında çıkan gerginlik üzerine 3 Kasımda 350 bin Faslı Sahra'ya doğru "Yeşil Yürüyüş" adı verilen yürüyüşe geçti. İspanyol yöneticileri sınırı 12 kilometre geriye çektiler ve bunu aşanların vurulacağını açıkladılar.

Olaya Birleşmiş Milletler karıştı ve 9 Kasımda Fas Kralı Hasan yürüyüşçülere "Geri dön" emrini verdi.

Beş yıldır süren Kamboçya iç savaşı Ulusal Kurtuluş Kuvvetlerinin kesin zaferiyle 19 Nisanda sona erdi, başkent PnomPen düştü.

Petrol üreten ülkelerin katıldığı Viyana'daki OPEC toplantısı 21 Aralıkta gerillalar tarafından basıldı. Mısır-İsrail anlaşmasının iptalini isteyen gerillalar rhin aldıkları beş Arap ülkesinin petrol bakanıyla ve kendi emirlerine tahsis ettirdikleri uçakla önce Cezayir'e gidip bakanları orada serbest bıraktılar ve kendileri Libya'ya uçtular.

Bu yıl dünyanın kaybettiği renkli simalar arasında 1 Şubat'ta Arap dünyasının önlü şarkıcısı Ümmü Gülsüm, 15 Mart'ta Yunanlı milliyetçi armatör Onassis, 27 Ağustos'ta Etiyopya (Habeşistan) eski İmparatoru Haile Selasiye ve 20 Aralık'ta İspanya'nın eski diktatörü Franco bulunuyordu..

1976

Yılın daha ilk günlerinde, 10 Ocak 1976'da Hürriyet'in manşeti şöyleydi: "Kansız gün geçmiyor."

Neydi Hürriyet'e böyle dedirten?

Bir gün önceden başlayalım: 9 Ocak tarihli gazetenin manşetinden aşağı doğru sıralanan başlıklar şu olayları özetliyordu: "Hacettepe'de kan döküldü - Bir kız öğrenci komada, bir öğrencinin ise gözü kör oldu - Önce sağcılarla solcular, daha sonra solcularla polis çatıştı - Kanlı olaylardan sonra doktor ve hemşireler yürüdü - İstanbul'da da olaylar çıktı. Edebiyat ve Fen Fakülteleri kapatıldı."

İkinci günün başlıkları yine Hürriyet'in manşetinde devam ediyordu: "Dün de İstanbul'da bir öğrenci ciğerinden, bir polis kolundan yaralandı - İstanbul'daki çatışmada ikisi kız 9 kişi gözaltına alındı. İlkokul öğrencileri iki ateş arasında kaldı - Ankara'da üçü kız beş öğrenci tutuklandı. Yaralı kız öğrenciden ümit kesildi - Polis basılacağı söylenen Gazi Eğitim'de tedbir aldı - Hacettepe öğretim üyeleri direniş kararı aldı - Cumhuriyet Lisesi'nde öğrenciler tabancayla ateş etti - Erzurum'da üç ayrı olayda beş öğrenci yaralandı - İzmir'de yedi öğrenci gözaltına alındı - Eskişehir Ecza ve Kimya'da iki gün boykot yapılacak."

Kansız Gün Geçmiyor

Bunlar sadece peşpeşe iki günün gazete başlıklarıydı. Yıl sonuna varıldığında olayların ve ölenlerle yaralananların kesin bilançosunu kimse bilmiyordu. Fakat sağdan veya soldan söylenen bütün rakamlar bir yılda meydana gelen olaylarda ölenlerin sayısının yüzü aştığı noktasında birleşiyordu.

Hemen her gün meydana gelen kanlı çatışmalar arasında, polisin giriştiği iki operasyon vardı ki, sonraları bunlardan biri "Zeytinburnu Operasyonu" öteki de "Malatya Operasyonu" diye anılacak ve güven-

lik kuvvetlerinin tutumu Meclis'e getirilecekti. Polis 18 Ocak'ta bir hücreyi ele geçirmek gerekçesiyle İstanbul'da Zeytinburnu'nda bir eve baskın yapmış ve silahlı çatışma sonunda ikisi yaralı dört anarşist yakalanmış, biri de ölü olarak ele geçmişti.

Aynı ay içinde 26 Ocak'taki Malatya operasyonunda ise bir polisle bir bekçinin katili olan üç anarşist Beylerderesi mevkiinde bir dağ evinde kısırılmıştı. Silahlı ve bombalı çatışmada ikisi mühendis, biri üniversite öğrencisi olan üç sanık da ölmüştü.

9 Nisan'da olayların ulaştığı boyut Hürriyet'in manşetinde şöyle ifadesini buluyordu: "Ankara'da Şehir Savaşı - Tabii Senatör Yurdakuler'in oğlu ve iki öğrenci öldürüldü - Siyasal Bilgiler Fakültesi bahçesindeki öğrencilere komandoların ateş açması ile başlayan olaylar Hacettepe Üniversitesi'ne sıçradı ve şehrin çeşitli semtlerinde devam etti - Sağcı, solcu öğrenciler ve polis arasındaki üçlü çatışma 3 saatten fazla sürdü. Otomatik silah ve bombaların kullanılışı halkta panik yarattı. Çok sayıda yaralı var."

Ne yapılacak, bu olayların önü nasıl alınacaktı? Cumhurbaşkanı olayların üzerine eğilmiş, tedbir arıyordu. 12 Nisan'da Hürriyet'in birinci sayfasındaki bir haberin başlığı "Türkeş, Ülkücülerin devlet kuvvetlerine yardımcı olacağını tekarladı" şeklindeydi.

Eylül ayında olayların vardığı nokta neresiydi? İşte, 8 Eylül günkü Hürriyet'in manşeti: "Öğrencilerin yeni sloganı: Baskın basandır." Anarşik sokak olaylarının yanısıra banka soygunları da birbirini izlemeye başlamıştı. Soygunlar birbiri ardına sürüp giderken İçişleri Bakanı banka müdürlerini sorumlu tutan bir tutum içinde görünüyordu. Sonunda iş nereye kadar geldi? İşte, Hürriyet'in 24 Ekim günkü manşeti: "Eline tabanca geçiren banka soyuyor."

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ

Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu meselesi de siyasi ortamı gerginleştiren bir konu oldu. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından sonra, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin çalışmalarını sürdürürebilmeleri için, bir yıl içinde yeni bir DGM Kanunu çıkarılması gerekiyordu. Sürenin bitmesine bir aydan az bir zaman kala, 14 Eylül'de hükümet DGM yarasını görüşmek üzere Meclis'i olağanüstü toplantıya çağırıyordu. Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesine ilişkin suçların DGM kapsamına alınıp alınmaması hükümet ortakları arasında da anlaşmazlık konusuydu. CHP Meclis'te tasarının görüşülmesini engellemeye girişti ve bunu sağladı da... Gerekli sürede yeni yasa çıkarılmadığından beş ilde çalışmakta olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri 10 Ekim'de kalktı. Bu arada yasanın çıkmasını protesto için Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) "Genel yas" ilân etmişti. Bu, bazı yerlerde direnişe dönüşmüştü. Direnişten sonra bazı işgal olaylarının sürdüğü görüldü. İstanbul'da Mecidiyeköy'de bir fabrika dört bin işçisi tarafından 29 Eylül'de işgal edildi. İşgal kanlı çatışmayla sona erdi.

Belediye temizlik işçilerinin direnişi sonucu İstanbul sokakları çöpten geçilmez hale geldi.

CHP'nin 7 Kasım 1976'da Diyarbakır'da düzenlediği açık hava toplantısında bir kaza oldu. Bülent Ecevit'i dinlemek için Atatürk Meydanındaki bir binanın inşaat iskelesine çıkanlar, iskelenin çökmesi sonucu aşağıya yuvarlandılar ve bir kişi öldü, 65 kişi de yaralandı.

1976

RÜŞVET OLAYI

1976'nın sonu gelmeyen bir meselesi "Lockheed Rüşvet Olayı" diye anılan konuydu. Adı geçen Amerikan uçak yapım firmasının uçaklarını satmak için bazı ülkelerde rüşvet dağıttığı ortaya çıkmış ve buna adı karışan ülkelerde bazı devlet ve hükümet sorumlularının başını yemişti. Lockheed olayı Türkiye'ye de sıçramakta gecikmedi. Amerika'da yapılan açıklamada Türkiye'de de 13 milyon lira tutarında rüşvet dağıtıldığı belirtilince, 12 CHP milletvekili bu konuda Meclis araştırması açılması isteğiyle 7 Şubat'ta konuyu Meclis'e getirdi. Lockheed meselesiyle ilgili olarak adli soruşturmaya da başlanmış ve 11 Şubat'ta firmanın Türkiye temsilcisinin Ankara Savcılığı'nca ifadesi alınmıştı. Temsilci Nezih Dural, Türk Parasını Koruma Kanunu'na aykırı hareket gerekçesiyle 11 Ocak 1977'de tutuklanacaktı.

Daha sonraları mesele siyasal bir tartışma durumuna da geldi ve soruşturma komisyonunun kurulmasından, Amerika'dan belge istenmesi şekline varıncaya kadar pek çok konuda karşılıklı suçlamalara neden oldu. Meselenin tartışması 1977'de de sürüp gitmektedir.

Benzer şekilde bir başka konuda, Başbakan Demirel'in yeğeni'nin mobilya ihracı nedeniyle aldığı vergi iadesi meselesidir. "Hayali Mobilya Davası" diye anılan ve bir yıl boyunca gündemde kalan olayla ilgili olarak sanık Yahya Demirel 3 Mart'ta Karadeniz Ereğlisi'nde tutuklandı ve daha sonra Zonguldak'ta devam edilmek üzere yargılanmasına başlandı. Ayrıca, meselede Başbakan Demirel ve Ticaret ve Maliye Bakanları'nın sorumluluklarını araştırmak amacıyla yine 3 Mart'ta Millet Meclisi'nde 16 üyeli bir soruşturma hazırlık komisyonu kurulmuştu. Komisyon 31 Mart 1977 günü toplantısında soruşturma açılması yolunda karar alacaktı. Yine aynı mobilya ihracı konusunda Başbakan ile iki bakanı hakkında genşoru açılmasını isteyen CHP önergesinin Meclis gündemine alınması 25 Mart 1976 günü toplantıda 211'e karşı 228 oyla reddedildi.

EGE - YUNANISTAN - KIBRIS

Ege'de kıta sahanlığı ve Kıbrıs nedeniyle Yunanistan ile ilişkiler 1976'nın da hararetli konularından olmaya devam etti. 15 Mart'ta New York'ta Birleşmiş Milletler'de başlayan 3. Deniz Hukuku Konferansı nedeniyle Ege sorunu gündeme geldi. Yunanistan karasularının 12 mile çıkarılmasını teklif ediyordu. Oniki Ada nedeniyle bunu kabul etmesi mümkün olmayan Türkiye ise Ege için özel hüküm istiyordu. Bu konuda Atina'ya bir de nota verilmişti. Türkiye'nin Ege'de petrol araştırması yapamayacağını öne süren Yunanistan ise Lahey Adalet Divanı'na başvurmuştu. Divan 11 Eylül'de yaptığı toplantıda Yunanistan'ın bu başvurusunu bire karşı 12 oyla reddetti.

Aslında mesele "Hora" araştırma gemisinin 23 Temmuz'da Ege'ye açılmasıyla hararetlenmişti. Hora'nın açılışından önce Türkiye ile Yunanistan arasında sinir harbi, Hürriyet'in 23 Temmuz günü manşetinde belirttiği gibi, zirveye ulaşmıştı.

Aynı gün törenle uğurlanan Hora, donanmanın da gözetiminde Ege'de araştırmalarını yaptı ve daha sonra tekrar tekrar Ege'ye açıldı. Gerek Ege kıta sahanlığı, gerek FIR hattı diye anılan hava geçiş hattı sorunu 1976'dan 1977'ye devredildi.

Kıbrıs'ta ise 20 Haziran'da seçim yapıldı ve Rauf Denktaş tekrar Türk Federe Devleti Başkanlığı'na seçildi. Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Ulusal Marşı da 4 Nisan'da belirlendi.

Amerika'dan 72 helikopter, 6 gemi ve 70 uçak almamızı öngören ikili bir anlaşmanın imzalandığı 30 Mart'ta Dışişleri Bakanı Çağlayangil tarafından açıklandı. Ancak bu anlaşmanın yürürlüğe girmesi ambargo kararının kaldırılmasına bağlıydı.

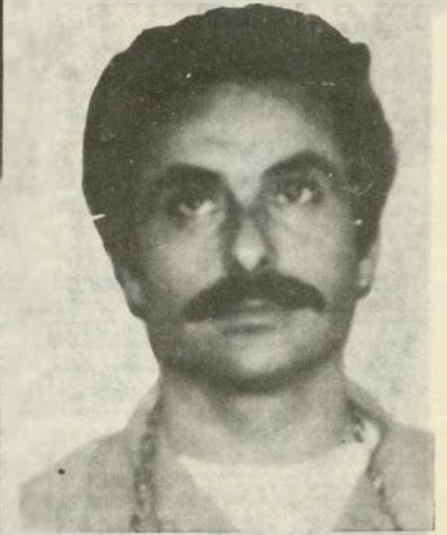
Hora Geliyor Hora

ECEVİT'E SUİKAST GİRİŞİMİ

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit dış gezilerine 1976'da da devam ediyordu. 26 Mart'ta Libya'ya, 11 Mayıs'ta Fransa'ya, 13 Haziran'da Rusya'ya giden Ecevit, 25 Temmuz'da da Amerika'ya uçmuştu. New York'ta 27 Temmuz'da Waldorf Astoria Oteli'nde Türklerle bir görüşme yapan Ecevit salondan çıktığı sırada Stavros Psihopetri adında 28 yaşında Kıbrıslı bir Rum'un tabancasına hedef oldu. Ancak suikastçi tabancasını ateşleyemeden koruma polisleri tarafından yakalandı ve sonra yapılan yargılaması sonunda mahkûm oldu.

CHP'nin 30 Kasım'da yapılan Kurultay'ında partinin Sosyalist Enternasyonal'e katılması kararlaştırıldı.

İslâm Birliği Konferansı Türkiye'de ilk defa bu yıl toplandı. Türkiye'nin de üye olarak katıldığı İslâm Birliği 7. Konferansı İstanbul'da 12 Mayıs'ta Suudi Arabistan Prensi Suud tarafından açıldı ve dört gün sürdü.

Eski
Eokacılardan
Stavros
Psihopetri

1976

YEŞİLKÖY'E BASKIN

Yeşilköy Havaalanı tarihinde ilk kez bu yıl dünya çapında bir tedhiş olayına sahne oldu. Bir İsrail yolcu uçağını 82 yolcusuyla 11 Ağustos'ta kaçırmayı tasarlayan Filistinli gerillalardan ikisi güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanacaklarını anlayınca yolcu salonuna silâh ve bombalarıyla kan kusmuşlar ve 4 kişinin ölü-

müne, 22 kişinin de yaralanmasına neden olmuşlardı. İki gerilla, 1,5 saat süren bir çabadan sonra zararsız duruma getirilerek yakalandı.

Türkiye'nin Beyrut Büyükelçiliği İkinci Kâtibi Oktar Cerit 17 Şubat'ta sokak ortasında susturuculu bir silâhla öldürüldü. Bir Ermeni örgütü suikasti kendilerinin yaptığını açıkladı.

MUHAMMED ALİ İSTANBUL'DA

Spor yönünden 1976 renkli, değişik bir yıl oldu Türkiye için... İzmir'de yapılan Avrupa Gençler Boks Şampiyonası'nda 67 kiloda Köksal Özoğlu'z 4 Ekim'de Avrupa şampiyonu oldu. Yugoslavya'da yapılan kuruluşlararası serbest güreş şampiyonasında TOFAŞ Takımı Avrupa Şampiyonluğu'nu kazandı. Sualtı sporcusu Namık Ekin İstanbul'da 37 saat 4 dakika su altında kalarak 2 Temmuz'da dünya rekorunu kırdı. Türkiye 1. Futbol Ligi'nde bu yıl ilk defa Trabzonspor'un şampiyon olması futbol dünyasına renk kattı.

Dünya ağır sıklet boks şampiyonu Amerikalı zenci Müslüman boksör Muhammed Ali (CLAY)'in 1 Ekim'de İstanbul'a gelişi hayli renkli bir olay oldu. Bir gün önce Amerika'da Ken Norton'la yaptığı maçta dünya şampiyonluğu ünvanını 8. kere koruyan ve ünlü sözüyle "En büyük benim" diyen Muhammed Ali, maç yorgunluğu ile geldiği İstanbul'da Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ile beraber Sultanahmet Camii'nde namaz kıldı. Daha sonra yaptığı basın toplantısında boksu bıraktığını açıklaması ise dünyada geniş yankılar uyandırdı. Fakat Amerika'ya döndükten bir süre sonra boksa devam edeceğini söyledi.

1976

KURTULAN OLMADI

Eylül'de feci bir uçak kazası 153 cana daha mal oldu. THY'nin 19 Eylül'de İstanbul-Antalya seferini yapan Boeing 727-200 tipi yolcu uçağı, gece Isparta üzerinde Karatepe mevkiinde tepeye çarparak düşüp parçalandı, uçaktan kurtulan olmadı.

Yılın resmî ziyaretleri, Cumhurbaşkanı Korutürk'ün 28 Nisan'da Irak'a, Başbakan Demirel'in 25 Haziran'da Romanya'ya gitmeleri ve Çekoslovakya Başbakanı Strougal'ın 4 Ocak'ta Alman Başbakanı Schmidt'in 29 Mayıs'ta, Bulgar Devlet Başkanı Jivkov'un 4 Haziran'da, Yugoslav Devlet Başkanı Tito'nun 7 Haziran'da Türkiye'ye gelmeleri idi.

DIŞ OLAYLAR

Beyrut'ta solcu Müslümanlarla sağcı Hristiyanlar arasında daha önceki yıldan beri sürüp gelen kanlı çatışmalar sonunda, Lübnan'ın Müslüman Başbakanı Raşit Kerami, bu çarpışmaları önlemediği için istifa etmişti. Mart'ın ortalarında Lübnan'da iç savaş yeniden hızlanmış, Suriye birlikleri Lübnan'a girmiş ve 15 Mart'ta Cumhurbaşkanı Franji de istifaya razı olmuştu. Suriye Ordusu 7 Haziran'da Beyrut kapılarına dayanmış, Suriye uçakları Müslümanların mevzilerini bombalamıştı.

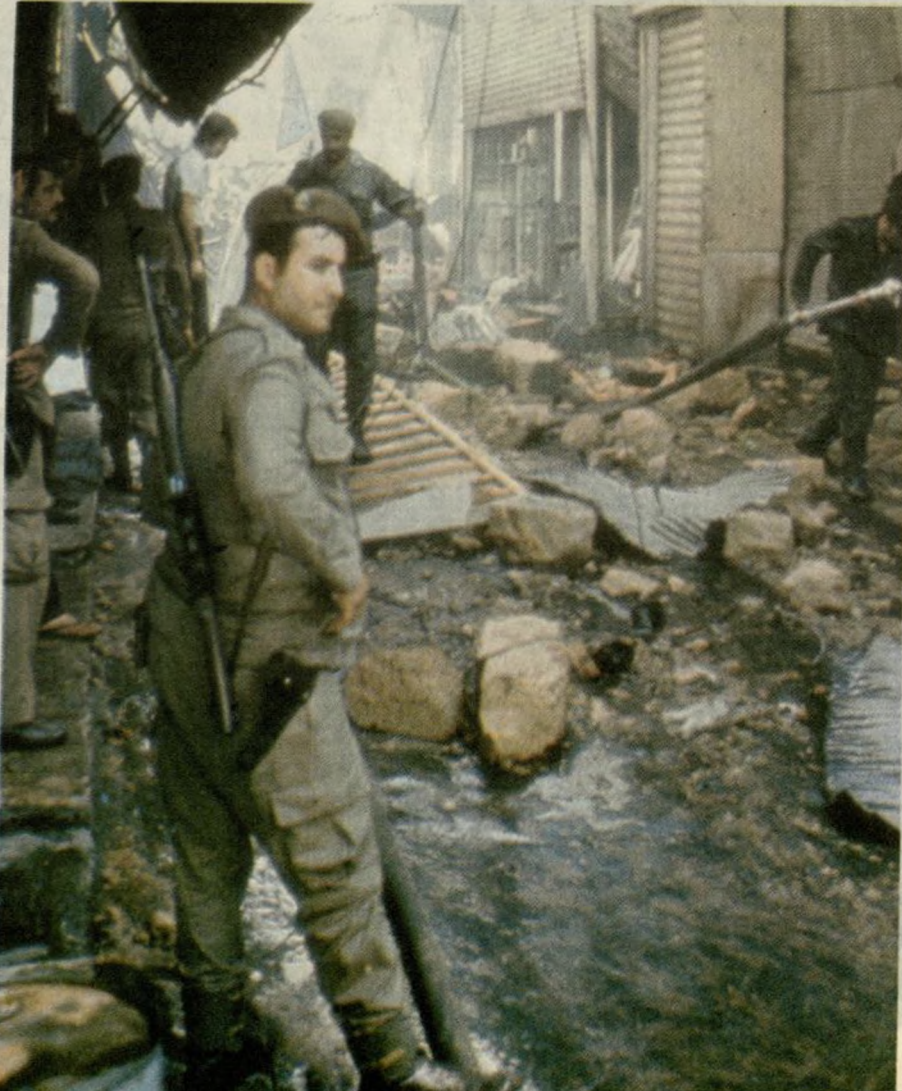
Amerika Birleşik Devletleri, kuruluşunun 200. yıldönümünü bu yıl büyük şenliklerle kutladı. 1 Kasım'da yapılan başkanlık seçimini de Ford'a karşı Carter kazandı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Başkanı, 900 milyon Çinlinin "Babamız" dediği 83 yaşındaki Mao Çe Tung 9 Eylül'de öldü. Ölümü dünyada geniş yankılar yapan Mao'nun ardından Çin'de bir iktidar çekişmesi görüldü.

Çin'de bu yıl 29 Temmuz'da meydana gelen şiddetli bir deprem binlerce kişinin ölümüne sebep oldu.

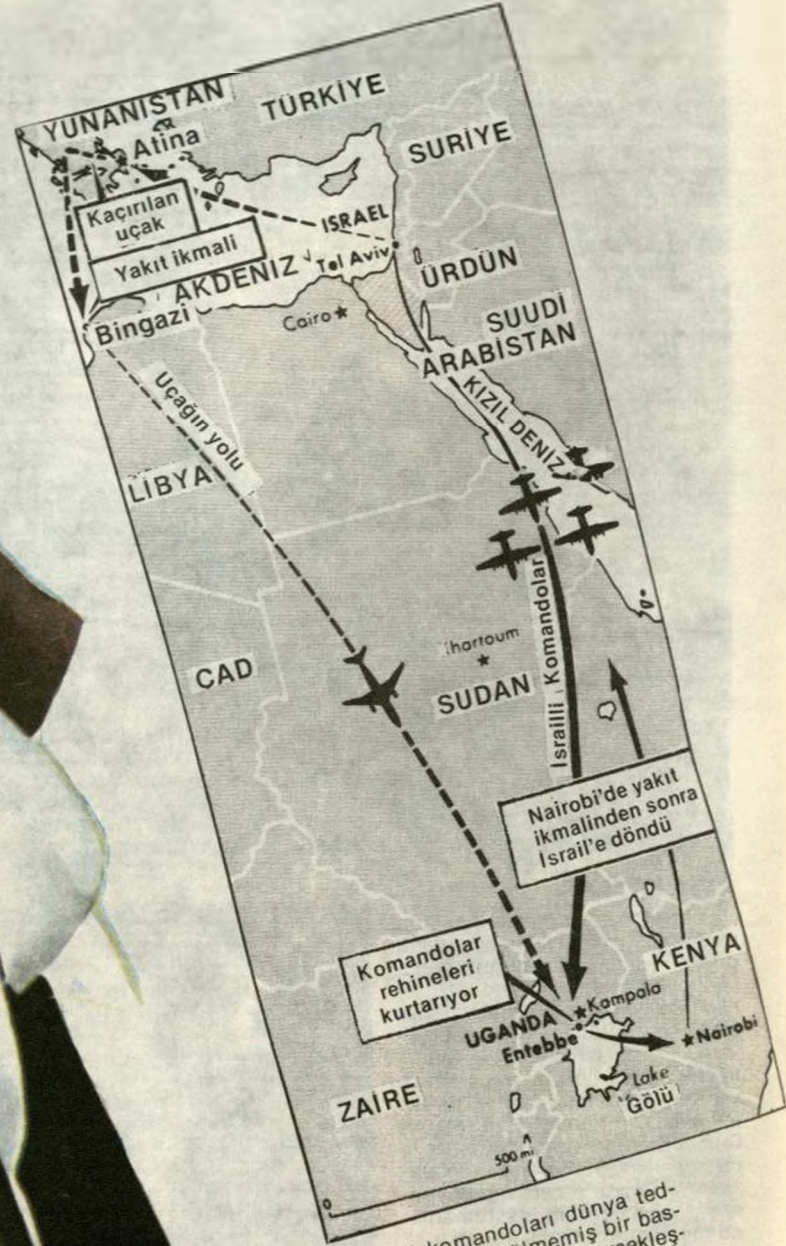
İsveç Kralı Carl Gustav 19 Haziran'da Silvia adında halktan bir genç kızla evlendi. İsveç'te bu yıl 20 Eylül'de yapılan seçimleri ise 40 yıldır iktidarda bulunan Sosyal Demokratlar kaybetti.

Londra'dan İstanbul'a gelmekte olan bir İngiliz yolcu uçağı 10 Eylül'de Zagreb yakınlarında bir Yugoslav yolcu uçağı ile çarpıştı, kazada 174 kişi öldü, kurtulan olmadı.

**BEYRUT
YOK
OLDU**

1976

İsrail komandoları dünya tarihinde görülmemiş bir baskını 4 Temmuz 1976'da gerçekleştirdiler. Filistinli beş ve iki Alman hava korsanı 109 yolcu bir Fransız uçağını kaçırarak Uganda'nın Entebbe Havaalanı'na götürmüşlerdi. Bir haftadır burada tutulan uçağın yolcularından bir kısmı serbest bırakılmış, geri kalan İsrailliler ise rehine tutuluyordu. Bunun üzerine İsrailli 150 komando 11 Mig uçağı ile 4 Temmuz akşamı Entebbe'ye indi ve Uganda Devlet Başkanı İdi Amin'in gözleri önünde havaalanının yakıt depolarını ateşe verip nöbetçilere ateş açarak rehinelere geri aldı. İsrailli komandoların 36 Saat süren inanılmaz hareketi "Entebbe Baskını" diye anıldı.

1986

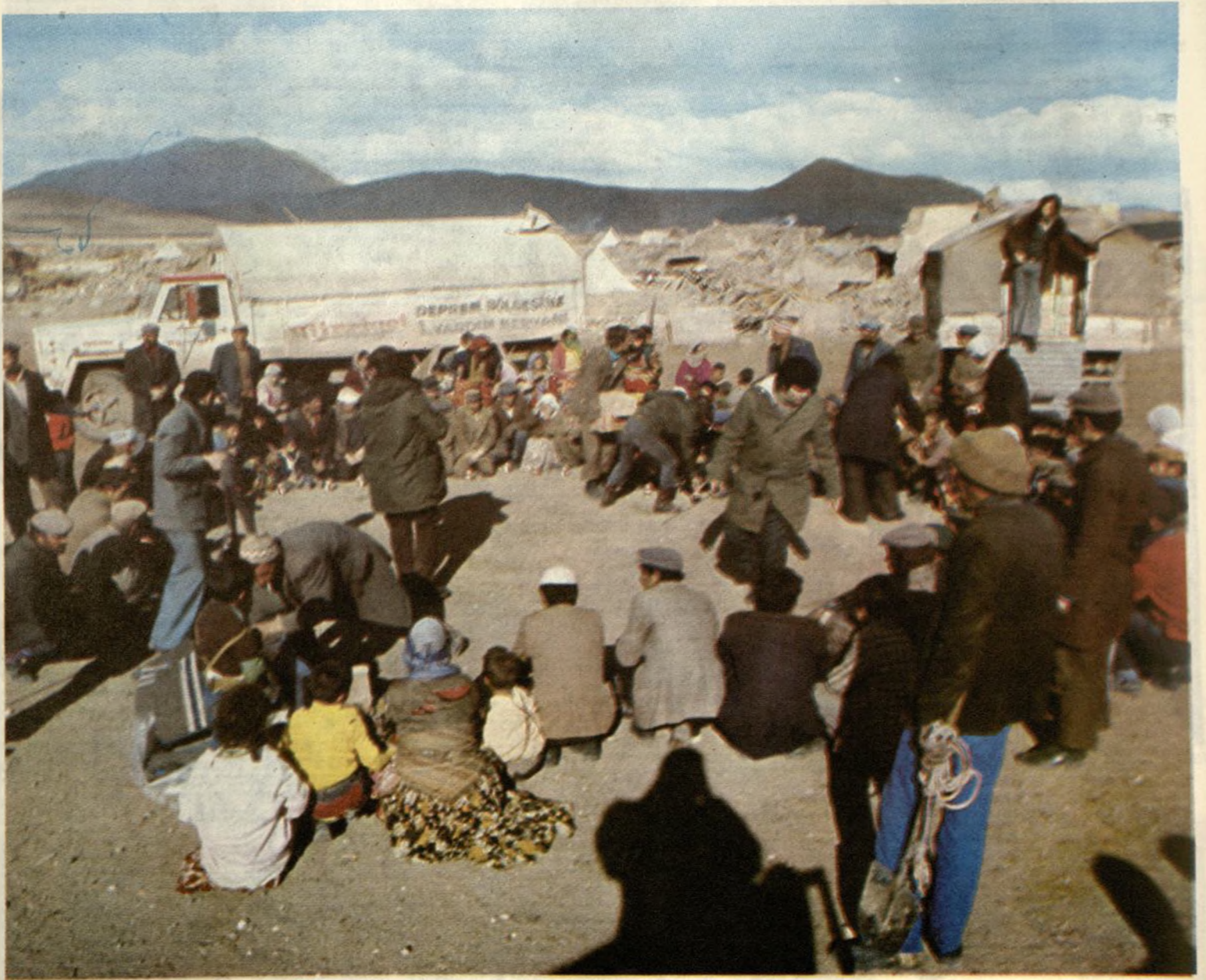
Entebbe Baskını

512
Verdun
Bis
Tschuk

1976

**Siz
Verdiniz
Biz
Taşydık**

1976'da Hürriyet

Hürriyet 1 Mayıs'ta 29. yıldönümü nedeniyle okurlarına aralarında traktör ve otomobil de bulunan 29 dev hediye dağıttı. Ayrıca 1 Mayıs'ta Hürriyet'le beraber doğan herkese bir doğum günü hediyesi verildi. 18 Şubat'ta basılan 10 bininci sayı için bir özel ilâve hazırlandı ve 100 okura bir milyon liralık hediye programı başladı. 19 Haziran'da başlayan ve dört program süren "Elmanın Yarısı Sizin" kampanyasında her 10 günde bir 550 bin lira dağıtıldı. 23 Mayıs'ta 7 okura "Murat 131" kampanyası ilân edildi. 25 Temmuz'da Mercedes araba ile para yağmuru programı başladı. 10 Ekim'de başlayan bir başka programla 7 adet Renault-5 ve 14 Kasım'da başlayan programla da yine 7 adet 1977 model çeşitli tipte Renault'lar okurlara armağan edildi. Ayrıca gözleri görmeyen vatandaşlara Yalpaş hediyesi olarak özel kullanımlı saatler verildi.

Van'da meydana gelen deprem nedeniyle okurlarının eşya yardımlarını Hürriyet felâketzedelere özel araçlarla ulaştırdı.

İlk adımı Hürriyet kervanı ile atılan 19 Mayıs Üniversitesi Vakfı bu yıl 19 Mayıs'ta kuruldu ve Vakfın 1 numaralı kurucu üyesi Hürriyet oldu.

Hürriyet muhabirlerinden 23 kişilik bir grup 22 Ağustos'tan itibaren bütün vürdu ayrı ayrı dolaşarak halkın sorunlarını yansıttılar.

Dedeler Yarışının üçüncüsü bu yıl 29 Nisan'da yapıldı.

Yıl içinde 43 dizi röportaj, 6 roman, 6 resimli roman yayınlandı; ayrıca İslam Birliği Konferansı nedeniyle 15 Mayıs'ta özel bir "İslâm Dünyası", 31 Mayıs'ta da Koç Holding ilâvesi verildi. Yeni bir yayın köşesi olan "Seks Köşesi-Bunalımlar, Dertler" sütunu 4 Temmuz'da başladı. 27 Ağustos'tan itibaren "Ekstra Gazete" başlığı ile ayrı bir sayfa yer aldı.

Yeni Bir Dergi ELELE

Hürriyet yayınlarına bu yıl yeni bir dergi daha eklendi. Aile içinde anne, bebek, çocuk konularını işleyen aylık "Elele" dergisinin ilk sayısı 1 Aralık 1976'da yayınlandı.

Hürriyet'in bir kuruluşu olan Hürriyet Yayınları tarafından 1 Mayıs'ta İstanbul'da 1. Kitap Fuarı açıldı.

Aralık ayında Roma'da yapılan Basın Teknolojilerini İnceleme Derneği top-

lantısında, dünyada ilk defa üç kitadan değişik gazetelerin faksimile sistemiyle alınan sayfalarından oluşturulan bir gazete yayınlandı. Bu gazetelerden biri Hürriyet idi

Ana rahmindeki 107 günlük yaratığın ilk selâmı ●●
Tiryaki kocadan baba olmaz ●● TV kahramanları
çocuklarımızı maceraya sürükliyor ●● Menopoz

1977

ERKEN SEÇİM

1977 Türkiye de zaten seçim yılıydı. AP ve CHP'nin anlaşmasıyla alınan karardan sonra 1977 "Erken seçim" yılı oldu. Dörtlül koalisyonun ikinci büyük ortağı MSP'nin erken seçime karşı çıkması ve engellemesi üzerine 4 Nisan'da Meclis iç tüzüğü değiştirilerek bu engelleme aşıldı. Meclis'te 5 Nisan'da yapılan oylamaya 350 milletvekili katıldı, 7 çekimser ile bir red oyuna karşı 342 oyla erken seçim kararı alındı. Buna göre milletvekili genel ve senato üçte bir yenileme seçimleri Ekim'in ikinci Pazar'ı yerine Haziran'da yapılacaktı.

Anarşik olayların giderek artması ve can güvenliğinin kalmadığı görüşü erken seçime gerekçe olmuştu.

1977 yılının 15 Nisan'a kadar olan bölümünde, parlamenter aylıklarına 6 Ocak'ta yapılan zam büyük yankılar uandıran olaylardan biriydi. Bütün parti temsilcilerinin anlaşmasıyla çıkan ve aylıkları 39 bin liraya yükselten karar kamuoyunun büyük tepkisiyle karşılaştı. Bunun üzerine zamları kaldıran yeni bir tasarı hazırlanarak 26 Şubat'ta kabul edildi.

Erken seçim tartışmaları sırasında 6 Nisan'da Başbakan Demirel için gensoru açılmasını isteyen ve DP tarafından verilen bir önerenin gündeme alınması 198'e karşı 221 oyla reddedildi.

Yılın ilk üç ayındaki politika hayatında dikkati çeken bir olay da CHP Lideri Ecevit ile TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın 7 Mart'ta bir görüşme yapmaları oldu.

BÜTÇELER

Mecliste 27 Şubatta 206 red oyuna karşı 233 oyla kabul edilen 1977 bütçesi 222 milyar liraydı. Cumhuriyet döneminin ilk bütçesinden 1977'ye kadar bazı yıllardan alınan örnekler bütçelerin artış seyrini göstermektedir.	1950'de 1.487.208.563 "
1924'te 140.433.369 TL.	1953'de 2.127.506.736 "
1928'de 207.169.388 "	1956'da 3.324.974.152 "
1938'de 249.954.020 "	1957'de 4.006.672.859 "
1941'de 309.740.369 "	1959'da 5.980.630.000 "
1943'de 486.717.349 "	1960'da 7.281.695.000 "
1944'de 952.434.417 "	1962'de 10.114.861.201 "
1945'de 603.404.824 "	1968'de 21.612.211.235 "
1947'de 1.136.215.530 "	1971'de 37.092.900.305 "
	1972'de 50.312.097.043 "
	1973'de 61.023.303.956 "
	1974'te 81.657.576.903 "
	1975'te 106.888.231.296 "
	1976'da 151.519.980.124 "
	1977'de 222.949.003.512 "

DENKTAŞ İLE MAKARIOS BİR ARAYA GELDİ

Kıbrıs konusunda siyasal görüşmeler devam etti. Önemli bir gelişme Makarios'un nihayet Türk toplumunu tanıyarak, 14 yıl sonra 27 Ocakta Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf Denktaş ile Lefkoşe'de Birleşmiş Milletler'in denetiminde bulunan Uluslararası Havaalanında bir araya gelip görüşmesiydi. İki lider 11 Şubat'ta ikinci kez buluşarak görüşmelere devam etti. 13 Şubatta tamamlanan bu görüşmelerden sonra Denktaş savunduğu tezi "İki Bölge Federasyon" yerine "İki topluma dayalı, federal, bağlantısız Cumhuriyet" şeklinde ifade etti. Bu görüşmelerde varılan karara göre, 31 Mart ile 7 Nisan arasında Viyana'da B.M. Genel Sekreteri'nin gözetiminde Toplumlararası 6. Dönem görüşmeler yapıldı. Rumların Kıbrıs topraklarının yüzde 80'ini de istediği bu toplantılarda bir anlaşmaya varılmadı.

1977

Anarşi

Erken seçime gerekçe olan anarşik olaylar geçen yıl başladığı türmanışı bu yıl da sürdürüyordu. 2 Şubat tarihli Hürriyet, yalnız Ocak ayında çatışmalarda ölenlerin ve saldırıyla öldürülenlerin sayısının 22'yi bulduğunu bildiriyordu.

Banka soygunları birbirini izlerken 1 Nisanda büyük bir tren soygunu ile karşılaşıldı. Demiryolları personelinin 2 milyon 800bin liratutarındaki maaşlarını götürün tren Kayaş ile Nallıhan arasında silahlı beş kişi tarafından soyuldu.

ARTARAK DEVAM EDEN VE
"ERKEN SEÇİM" E DE
GEREKÇE OLAN
ANARŞİK OLAYLAR
1977'DE YENİ BOYUTLARA
ULAŞMIŞTI.
HEMEN HERGÜN BİR
BANKA SOYGUNU
YAPILIRKEN, BÜYÜK
BİR TREN SOYGUNU DA
1977'NİN OLAYLARI
ARASINDA YER ALDI.

Diyarbakır ve Trakya Uçağı Kaçırıldı

Izmir'den 13 Şubatta İstanbul'a gelmekte olan THY'nin "Trakya" yolcu uçağının 17 yaşında eli tabancalı bir çocuk tarafından oyuncak tabancayla Yugoslavya'ya kaçırılmak istenmesi, hayret ve dehşetle beraber dudaklarda gülümseme de uyandırmıştı. Fakat 19 Martta 17 yaşlarında iki çocuğun Ankara'dan kalkan THY'nin "Diyarbakır" uçağını 173 yolcusuyla beraber bu defa gerçekten silah tehdidiyle Beyrut'a götürmeleri heyecanlı saatler yaşatmıştı. Çocuklar 4 saat sonra yolcuları serbest bırakıp Beyrut'ta teslim oldular. Tam 25 yıldır yurt dışında yaşayan 86 yaşındaki gazeteci yazar Zekeriya Sertel yurda girme yasağını kaldıran Danıştay kararının uygulanmasıyla 3 Martta Fransa'dan yurda döndü.

Malezya Başbakanı Datuk Hüseyin Onn 11 Şubatta Türkiye'yi ziyaret etti.

Cumhurbaşkanı Korutürk de 12 Nisan'da resmî bir ziyaret için Finlandiya'ya gitti.

DIŞ OLAYLAR

Libya Devrim Konseyi Başkanı Kaddafi 2 Martta "Halk İktidarı" nı ilan etti. Dünyada bir benzeri bulunmayan bu yönetim biçiminde temel yasa olarak Kur'an-ı Kerim kabul edildi.

Lübnan'da "Ulusal Hareket" adı verilen solcu ittifakın lideri ve İlerici Sosyalist Partisi Başkanı 58 yaşındaki Kemal Canbolat 16 Martta Beyrut'ta pusuya düşürülerek öldürüldü.

Kongo Devlet Başkanı 39 yaşındaki Marien Nguabi 19 Martta düzenlenen darbe girişiminde vurularak öldürüldü.

Yugoslav Başbakanı Biyediç ve eşi de 18 Ocakta bir uçak kazasında, Hindistan Devlet Başkanı Fahrettin Ali Ahmet 11 Şubat'ta bir kalp krizi sonucunda ve Ürdün Kraliçesi Aliye 10 Şubatta bir helikopter kazasında öldüler.

Romanya'nın başkenti Bükreş'te 4 Martta meydana gelen deprem bine yakın cana mal oldu. Kanarya Adalarının Santa Cruz kenti yakınlarında bir Amerikan yolcu uçağı ile bir Hollanda yolcu uçağı 27 Martta çarpıştı, 563 kişi öldü.

Tarihin En Büyük Uçak Kazası

HÜRRİYET'in kültür dünyasına en büyük armağanı

HÜRRİYET YAYINLARI

Türk Basınının en güçlü ailesi olan Hürriyet Grubu, Türk kültürüne hizmet ga yesiyle en seçkin eserleri Hürriyet Yayını olarak kütüphanelerinize kazandırdı. 1977 Şubat ayına kadar 160 kitap yayınlandı. Bu kitapların çoğu dörder-beşer baskı yapmış bulunuyor. Hürriyet Yayınları'nı Hür Yayın Ticaret A.Ş. çıkarmakta, her ay düzenli olarak 4 yeni kitap yayınlayan şirket aynı zamanda birçok yabancı yayınevini de yayıncı hakkı temsilciliğine sahip bulunuyor. Hürriyet takvimi ve Hürriyet yıllığı dağıtım organizasyonunda Hür Yayın A.Ş. tarafından düzenleniyor..

1977'de Hürriyet

1977 yılına girerken Hürriyet okurlarına 1.977.000 lira dağıtmak üzere yeni bir program sundu. Programın Ocak ayındaki ilk bölümünde bir kişiye 300 bin lira, 7 kişiye 100'er bin lira verildi. İkinci bölümünde ise bir kişiye 277 bin lira, 7 kişiye 100'er bin lira bulunuyordu.

Yılın 3,5 aylık bölümünde Hürriyet'te 11 dizi röportaj ve inceleme yazısı yayınlandı.

Ve Hürriyet 30. yıldönümü nedeniyle 1 Mayıs'ta okurlarına yeni bir program hazırladı. Bu programda bir Mercedes otomobil ile bir "TIR dolusu hediye" yer alıyor.

İÇ OLAYLAR ENDEKSİ

(Maddelerin yanındaki rakamlar, konuyla ilgili bilgilerin bulunduğu yılları göstermektedir. Soyadlarına göre düzenlenmiştir.)

(A)

Adalet Partisi 1961
Af Kanunu 1974
Akses Necli Kâzım 1973
Akşit Baha 1960
Aldoğan Sadık 1950
Ali Sabahattin 1949
Alican Ekrem 1961, 1963, 1965, 1966
Ali Muhammed 1976
Almanya'ya göç 1972
Alptekin Cihan 1972
Altı - Yedi Eylül 1955
Altay Fahrettin 1974
Ambargo 1974
Amerikan Üsleri 1975
Anayasa 1952, 1961, 1969, 1971, 1973
Anayasa Mahkemesi 1962
Anıtkabir 1953
Anarşi 1969, 1971, 1973, 1976, 1977
Aslan Yusuf 1971
Asma Köprü 1973
Arıburun Tekin 1964, 1973, 1975
Atatürk (Koruma Kanunu 1951),
(Anıtkabre nakli 1953)
Atlantik Paktı 1949, 1950, 1952, 1960
Athenegoras 1948, 1972
Atom Antlaşması 1955
Aydemir Talât 1962, 1963

(B)

Bağdat Paktı 1955, 1958
Bağ-Kur 1972
Bandung Konferansı 1955
Basın Ahlâk Yasası 1960
Başar Günseli 1952
Başbakanlık İktisadi İşbirliği Kurulu 1962
Bardakçı Ulaş 1972
Batur Muhsin 1971
Bayar Celâl 1948, 1950, 1954, 1960, 1961, 1963, 1964, 1969
Baydur Mehmet 1973
Behpur Abidin 1963
Belediye 1948, 1973
Belediye seçimleri 1963, 1973
Bilgiç Sadettin 1964, 1970, 1975
Boğaz'ı buz kaplaması 1954
Boğaziçi Üniversitesi 1974
Boran Behice 1971, 1977
Boro Sadun 1968
Boykot 1968
Bozbeyli Ferruh 1970, 1973
Bölükbaşı Osman 1954, 1957, 1962, 1965
Bütçeler 1977

(C)

CENTO 1955, 1958
Cerit Oktar 1976
CGP 1972
CHP 1966, 1967, 1971, 1972, 1974, 1976
CKMP 1962, 1969
Cumhuriyet (50. yıl) 1973
Cumhurbaşkanları 1973
Cumhuriyetçi Parti 1972

(Ç)

Çakmak Fevzi 1950
Çamlıbel F. Nafiz 1973
Çanakkale Abidesi 1960
Çandarlı 1974
Çayan Mahir 1972
Çiçero 1970

(D)

Daktilograf Şampiyonası 1955
Demirel Süleyman 1964, 1965, 1969, 1970, 1971, 1973, 1974, 1975
Demirsoy Seyfi 1974
Demirel Yahya 1976
Demir Bahadır 1973
Demokratik Parti 1970, 1975
Devlet Güvenlik Mahkemesi 1973, 1976
Denktaş Rauf (Bk. Kıbrıs)
Demekler Kanunu 1972
Depremler 1968
Devlet Planlama Teşkilâtı 1960
Dev-Genç 1971
DISK 1970, 1976
Doğu Kültür Ocakları 1971
Dokuz Subay Olayı 1958
Dumlupınar faciası 1953
Düdüklü Tencere 1952
Dümbüllü İsmail 1973

(E)

Ecevit Bülent 1966, 1971-1976
Ege 1974, 1976
Ekin Namık 1976
Elektrik kesilmesi 1959
Elrom Ephraim 1971
Emlinsu'lar 1960
Emlâk Vergisi Kanunu 1970
Erbakan Necmeddin 1970, 1973, 1976
Erdogan Bekir Sıtkı 1973
Erez İsmail 1975
Erim Nihat 1971, 1972
Eyicioğlu Celâl 1971

(F)

Feyzioğlu Turhan 1967
FIR hattı 1976
Finansman Kanunu 1970
FİJ 1972
Futbol 1955, 1966, 1976

(G)

Grev ve Lokavt Kanunu 1963
Gedik Namık 1960
Gezmiş Deniz 1971
Gökay F. Kerim 1949, 1957
Gösteriler 1960, 1963, 1967, 1968, 1969, 1971-1977
Gülele Kasım 1967
Güler Murat 1954
Günaltay Şemseddin 1949, 1950
Güney Yılmaz 1974
Gürcan Fethi 1963
Gürlar Faruk 1971, 1973
Güreş 1948, 1949, 1951, 1952, 1954, 1955, 1957, 1964, 1976
Güresin Ecvet 1975
Gümüspala Ragıp 1961, 1964
Güven Partisi 1967
Güzellik Krallıkları 1948, 1952, 1969, 1971

(H)

Hafta Tatili Kanunu 1974
Halk oylaması 1961
Halkevleri 1951
Halkın Balıkçısı 1973
Haşhaş yağı 1971
Hora 1976
Hükümetler (I. Menderes 1950), (I. Gürsel 1960), (İnönü: CHP - AP Koalisyonu 1961), (Demirel 1965), (Erim 1971), (Ecevit 1973 - 1974), (Demirel: 4'lü koalisyon 1975)
Hürriyet Partisi 1955, 1957

(I)-(i)

Irmak Sadi 1974
İktidar - Muhalefet ilişkileri 1959, 1960
İnan Hüseyin 1972
İnönü 1948, 1950, 1952, 1959-1966, 1969, 1971-1973
İngiliz Kemal 1966
İpekçi İsmail Cem 1975
İslâm Birliği 1976
İstanbul'un Fethi (500. yılı) 1953
İstanbul Boğaziçi Köprüsü 1973
İş Kanunu 1967
İşçi olayları 1969, 1970, 1976
İşçi Emeklilik Kanunu 1969
İşgal 1968

(J)

Johnson'un mektubu 1964

(K)

Kalp nakli 1968
Kamacı Cemal 1972
Kanlı Pazar 1969
Karaköy Meydanı 1948
Karataş Şaban 1975
Kapalıçarşı 1954
Kasapbaşı Yüksel 1963
Kat Mülkiyet Kanunu 1966
Keban 1973
Kıbrıs 1948, 1952-1960, 1963-1967, 1974-1977
Kızıdere 1972
Kıta sahanlığı 1974, 1976
Kıra Kanunu 1955, 1963
Komando 1969
Koralan Refik 1974
Kore Savaşı 1950, 1951
Korutürk Fahri 1973
Kooperatifçilik Kanunu 1969
Köprülü Fuat 1956, 1957
Köy Enstitüleri 1954
Kurucu Meclis 1961
Küçükyalı faciası 1959
Kültür Sarayı 1969

(M)

Malî Yılbaşı 1949
Meclis'te polis araması 1966
MHP 1969
Melen Ferit 1972
Menderes Adnan 1950, 1951, 1954, 1955, 1958-1961
Menderes Ethem 1956, 1958
Migros 1954
Millet Partisi 1962
Milletvekili maaşları 1959, 1965, 1975, 1977
Millî Birlik Komitesi 1960
Millî Bakiye 1968
Milliyetçi Cephe 1975
Millî Korunma Kanunu 1960
MNP 1970
MSP 1973, 1974
Mobilya 1976
Mototren 1948
Muğlalı Mustafa 1948

(N)

NATO 1949, 1950, 1952, 1960
Nursi Saidi 1960
Nüfus Sayımları 1950

(O)

Onar Sıddık Sami 1960
Ondörtler 1960
Oniki Mart 1971
Organ nakil 1958
Ortanın solu 1967
Otomobil Saltanatı 1948

(T)

Tağmaç Memduh 1971
Tahkikat Komisyonu 1960
Tallal 1972
Talû Nalm 1973
Tarhan Mümtaz 1957
Televizyon 1971, 1975
Temel Belkıs 1948
Tez Sevil 1969
Timothy 1972
Topel Cengiz 1964
Trabzonspor 1976
Trafik 1948
TRT 1963, 1975
Tunalıgılı Danış 1975
Tural Cemal 1966
Türk - Amerikan ilişkileri
1959, 1960, 1964, 1967,
1969, 1974-1976
Türk Hava Kuvvetlerini
Güçlendirme Vakfı 1974
Türk Donanma Vakfı 1974
Türk Kara Kuvvetlerini
Güçlendirme Vakfı 1974
Türkeş Alpaslan 1960,
1963, 1966, 1969
Türkiye Elektrik Kurumu
Kanunu 1970
Türkiye İşçi Partisi 1961,
1965, 1971, 1975
Türkiye İktisat Kongresi
1948

(U)

Uçak kazaları 1950, 1959,
1960, 1963, 1974, 1976
Uçak kaçırma 1970, 1972,
1976, 1977
Uşak olayları 1959

(Ü)

Ücretli hafta tatili 1951
Ükü Ocakları 1971
Üniversite 1960
Ürgüplü S. Hayri 1948,
1961, 1965, 1977
Üsküdar Vapuru faciası
1958

(V)

Vatan Cephesi 1958
Veysel Şatıroğlu 1973
Vural Filiz 1971

(Y)

Yabancı Sermaye Kanunu
1951
Yalman A. Emin 1952,
1960, 1972
Yalçıntaş Nevzat 1975
Yangınlar (Bursa 1958),
(İstanbul 1975)
Yassıada 1960, 1961
Yavuz Zırlısı 1969
Yedeksubaylık 1974
Yeni Türkiye Partisi 1961
Yerli Otomobil 1966
Yirmilki Şubat 1962
Yirmiyedi Mayıs 1960,
1963
Yirmibir Mayıs 1963
Yüce Divan 1948
Yüksek Soruşturma Kurulu
1960
Yüksek Adalet Divanı
1960, 1961
Yüksek Planlama Kurulu
1962
Yüzkirkyediler 1960

(Z)

Zorlu Fatın Rüştü 1961

(Ö)

Öğrenci olayları 1959,
1960, 1968, 1969, 1971,
1973, 1976, 1977
Öğün Musa 1971
Önsel Vural 1975
Özalp Kâzım 1948
Özoğluöz Köksal 1976
Öztürk Yüksel 1963

(P)

Pahalılık 1948, 1954
Polatkan Hasan 1961
Parlamento aylıkları 1959,
1965, 1975, 1977
Partiler 1961

(R)

Reel Alp 1969
Rüşvet 1976

(S)

Saka Hasan 1948, 1949
Sancar A. Hamdi 1960
Seçim (Genel) 1950, 1954,
1957, 1961, 1965, 1969,
1973, 1977
Seçim sistemli 1965, 1968
Sendikalar Kanunu 1963
Sertel Zekeriya 1977
Simavi Sedat 1953
Sirmen Fuat 1961
Sirkeci İnfilâklı 1959
Siyasi af 1962, 1963, 1969
Siyasi Partiler Kanunu
1965
Sosyalist Enternasyonal
1976
Sunay Cevdet 1966, 1969,
1971, 1972
Sükan Faruk 1966
Süreyya Prenses 1958,
1963

(Ş)

Şehircilik 1948

DEVLET VE HÜKÜMET
BAŞKANLARININ
YABANCI ÜLKELERİ
ZİYARETLERİ

YABANCI DEVLET VE
HÜKÜMET
BAŞKANLARININ
TÜRKİYE'Yİ
ZİYARETLERİ

BAYAR CELAL
Yunanistan 1952, A-
merika ve Yugoslavya
1954, B. Almanya ve Al-
ganistan 1958, İtalya
1959

DEMİREL SÜLEYMAN
F. Almanya - Romanya -
Rusya 1967, Pakistan
1968, Bulgaristan ve
Fransa 1970, Belçika -
Hollanda - Romanya
1975, Romanya 1976

ECEVİT BÜLENT İngiltere
1974

ERİM NİHAT
Fransa ve Amerika 1972
İNÖNÜ İSMET
Amerika 1963

KORUTÜRK FAHRI
İran 1975, Irak 1976,
Finlandiya 1977

MENDERES ADNAN
Yunanistan 1952, Ameri-
ka - B. Almanya - İnan
1954, İtalya 1955, İnan
ve Pakistan 1956, Fran-
sa 1957, İnan - Japonya -
Kore - Formoza 1958, İn-
giltere - İspanya - Ame-
rika 1959.

SUNAY CEVDET
Amerika - Fransa - İngil-
tere 1967, Irak 1968,
Rusya 1969, F. Alman-
ya 1970, İnan 1971
ÜRGÜPLÜ SUAT HAYRI
Rusya 1965

Adenauer 1964
Burgiba 1965, 1968
Blyediç 1972
Butto 1972
Callud 1975
Ceauescu 1969
De Gaulle 1968
Daddeh 1974
Eyüp Han 1959, 1960,
1964, 1967, 1968
Eisenhower 1959
Elizabeth 1971
Eyskens 1970
Gronchi 1957
Heus 1957
Hüveyda 1965, 1969
Jivkov 1968, 1975, 1976
Karamanlis 1959
Kral Hüseyin 1960
Kral Faysal 1966
Kral Hasan II. 1968
Kekkonen 1971
Kiessinger 1968
Kosgin 1966, 1975
Makarios 1962
Maywandwal 1966
Nehru 1960
Paul ve Fræderika 1952
Pomplidou 1963
Rıza Pehlivi 1956, 1962,
1964, 1967, 1975
Rumor 1969
Schmidt 1976
Selaslye Halle 1967, 1971
Spilyak 1968
Sukarno 1959
Storugual 1976
Tito 1974, 1976
Zahır Şah 1957, 1972

DIŞ OLAYLAR ENDEKSİ

(A)

Abdülâziz Halit 1975
Afganistan 1973
Ahmet Müştak 1975
Allende Salvador 1973
Ali Han 1949, 1960
Almanya 1969, 1972, 1974
Amerika 1952, 1963, 1968
1976
Amin İdi 1976
Armstrong Neil 1969
Ataşlı Nurettin 1966
Atlee Clement 1950
Atom 1949, 1952
Aya Seyahat 1950, 1961,
1969
Azzam Halit 1949

(B)

Baas 1966
Bangladeş 1971, 1975
Barazi Muhsin 1949
Batista 1973
Beyrut 1976
Bella Bin 1965
Birmanya 1962
Biyediç Cemal 1977
Brejnev Leonid 1964
Brandt Willy 1969, 1974
Bulganin 1955
Bumedyen 1965

(C)-(Ç)

Carlos Parma 1974
Carter Jimmy 1976
Castro Fidel 1959, 1961
CENTO 1958
Cezayir 1961, 1965
Chessman 1960
Churchill Winston 1950,
1951, 1955, 1965
Coty 1958
Çat 1975
Çekoslovakya 1968
Çiçekli Edip 1949

(D)

Davud Serdar 1973
De Gaulle 1958, 1961,
1968, 1969, 1970
Diba Farah 1959.
Diem 1963
Doria Andria 1956
Dubçek 1968

(E)

Edward VIII. 1972
Eisenhower 1952, 1969
Elizabet A. Mary 1952
Elizabeth Anne 1973
Entebbe Baskını 1976
Endonezya 1949, 1959
Estaing Valeri Giscard
1974
Eyüp Han 1958, 1969,
1974

(F)

Faysal (Irak) 1958
Faysal (S. Arabistan)
1975
Faruk (Mısır) 1952, 1965
Filistin 1949
Filistin Gerillaları 1972,
1973
France Mendes 1955
Franco 1975
Fransa 1955, 1958, 1968
Franji 1976

(G)

Gaetano 1974
Gagarin Yuri 1961
Gana 1966
Gandi Indra 1966
George VI. 1952
Getty Paul 1973
Grable Betty 1973
Gomez 1974
Gustav Adolf 1973
Gustav Carl 1976
Gülsüm Ümmü 1975
Güney Kore 1960

(H)

Habeşistan (Etyopya)
1974
Hafız Emin 1966
Hammaraskjold Dag 1961
Haywort Rita 1949
Hearst Patricia 1974
Hidrojen bombası 1950,
1952
Hindistan 1966
Hinnavi Sami 1949

(I)-(İ)

Irak 1958, 1959, 1963,
1968
İngiltere 1950, 1951, 1952,
1955
İran 1951, 1952
İspanyol Sahrası 1975
İsrail 1956, 1967
İsrail Komandoları 1976
İsveç 1975

(K)

Kaddafi 1977
Kadın Yılı 1975
Kamboçya 1975
Kara Eylül 1972, 1973
Kasım 1959, 1963
Keeler Christin 1973
Kelly Grace 1956
Kennedy John 1960, 1963
Kennedy Robert 1968
Kennedy Jacqueline 1968
Kerami Raşit 1976
King Martin Luther 1968
Kizikis 1973
Kollias 1967
Konstantin 1967
Kongo 1977
Kosigin Aleksı 1964
Kuvvetli Şükrü 1949
Kruşçef Nikita 1959, 1964,
1971
Kuzbari 1961
Küba 1959, 1961

(L)

Levy Norma 1973
Libya 1951, 1969, 1977
Liyakat Han 1951
Lübnan 1958, 1976, 1977

(M)

Malcolm X 1965
Macaristan 1956
Malenkof 1965
Mao Che Thung 1976
Margareth 1960
Mecali 1960
Mısır 1952, 1956, 1967
Minh Hochi 1969
Mirza İskender 1958
Mucibürrahman 1975
Musaddık 1952
Münih Olimpiyatları 1972

(N)

Nâsır Abdül 1961, 1967,
1970
NATO 1949
Nijerya 1975
Nixon 1968, 1973
Nquabi Marien 1977
Nkrumah 1966

(O)

Onassis 1968
OPEC 1975
Orta Doğu 1951, 1956,
1967, 1973

(P)

Pakistan 1951, 1958, 1969

Papadopoulos 1973
Pehlevi Rıza 1951, 1956,
1959, 1967
Peron Eva 1952
Peron Juan 1972
Phillips Antony 1973
Pinochet 1973
Picasso Pablo 1973
Pompidou George 1969,
1974
Portekiz 1974
Profumo Skandalı 1973
Pflimlin 1958

(R)

Rainier 1956
Razmara 1951
Rhee Sigman 1960
Rosenberglar 1953
Rusya 1949, 1953, 1955,
1956, 1964

(S)

Sait Nuri Paşa 1958
Salazar 1974
Scheel Walter 1974
Schmidt Helmut 1974
Seks Skandalları 1973
Selasiye Haile 1974, 1975
Shaw Bernard 1950
Spinola 1974
Stalin 1953
Sudan 1969
Sukarno 1959, 1970
Süveyş 1956, 1967
Süreyya (Prens) 1951,
1956, 1963
Suriye 1949, 1961, 1962,
1963, 1966, 1976
Syeem 1975
Şili 1973

(T)

Tallal 1952
Tedhiş 1972, 1973
Truman 1948, 1972

(U)-(Ü)

Uçak kazaları 1976, 1977
Uganda 1976
U-Thant 1974
Uzay 1950, 1961, 1969
Ürdün 1958, 1960, 1967

(V)

Watergate 1973
Vietnam 1963, 1973

(Y)

Yemen 1962
Yeşil yürüyüş 1975
Yunanistan 1952, 1962,
1973, 1974

(Z)

Zahir Şah 1973
Zaim Hüsnu 1949

30 YIL

Türk
Basınıının
En
Güçlü
Ailesiyiz

